

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

MONITORING BANKÓW
MONITORING OF BANKS
2005-2008

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I SKRÓTÓW UŻYWANYCH W PUBLIKACJI *SYMBOLS AND ABBREVIATIONS USED IN PUBLICATION*

Znaki umowne *Symbols*

Kreska (–)	– zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero: (0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;</i>
(0,0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Kropka (.)	– zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	– wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak *	– oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych. <i>data revised.</i>
Znak #	– oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.</i>
„W tym” „Of which”	– oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma (,)	– used in figures represents the decimal points.

Skróty *Abbreviations*

tys.	= tysiąc
thous.	= thousand
mln	= milion <i>million</i>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.
When publishing CSO data please indicate source.

Opracowanie publikacji

Preparation of the publication

GUS, Departament Finansów

CSO, The Finance Division

kierujący

supervisor

Prof. nadzw. dr hab. Grażyna Ancyparowicz

Dyrektor Departamentu Finansów

Associate Professor

Director of the Finance Division

komentarz opracował zespół w składzie:

comment elaborated team in composition:

Grażyna Ancyparowicz

Wojciech Bąbik

Sławomir Dziejowski

Katarzyna Śiwińska

Projekt okładki

Cover design

Zakład Wydawnictw Statystycznych

Statistical Publishing Establishment

ISSN 1689-4626

Publikacja dostępna na stronie internetowej:

Publication available on website:

<http://www.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

Główny Urząd Statystyczny, w roku jubileuszu 220-lecia polskiej statystyki publicznej przekazuje Państwu drugie, poprawione wydanie, wznowionego po piętnastoletniej przerwie, *Monitoringu Banków*. Publikacja zawiera analizę makroekonomicznych uwarunkowań funkcjonowania sektora bankowego po akcesji Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej. Był to pomyślny okres dla gospodarki realnej i dla rynku finansowego, dzięki czemu polska gospodarka narodowa, a w szczególności sektor bankowy wykazały się większą odpornością na kryzys w gospodarce światowej od większości innych krajów Wspólnoty. Problemom tym poświęcono wiele uwagi w komentarzu do wyników finansowych banków, ze wskazaniem na pozytywną rolę jaką odegrały w czasie spowolnienia wzrostu gospodarczego instytucje sprawujące nadzór nad sektorem finansowym w Polsce.

Niniejsza publikacja w *Aneksie Statystycznym* zawiera zagregowane, zatwierdzone przez audytorów, informacje ze sprawozdań finansowych banków komercyjnych i spółdzielczych, udostępnione przez Narodowy Bank Polski. Dane o kapitale zagranicznym pochodzą ze zbiorów Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego.

Przekazując do rąk Państwa *Monitoring Banków*, pragnę podziękować wszystkim osobom oraz instytucjom za cenne informacje, sugestie i wnioski, które stanowiły i stanowią będą w przyszłości inspirację w kształtowaniu i wzbogacaniu treści tej publikacji.

Dyrektor Departamentu Finansów GUS
Prof. nadz. dr hab.
Grażyna Ancyparowicz

Warszawa, grudzień 2009 r.

PREFACE

On the 220th anniversary of the Polish public statistics The Central Statistical Office gives you the second, corrected edition of *Monitoring of Banks* which was reissued after fifteen years' pause. The publication includes analysis of macroeconomic considerations concerning functioning of banking sector after Poland's accession to the European Union. It was a successful period for real economy and financial market and therefore the Polish national economy, and in particular the banking sector proved greater immunity to the economy world's crisis than most of other European Union's countries. It gave these problems a lot of attention in commentary regarding financial results of banks, indicating the institutions supervise financial sector in Poland which are positive importance during slowing down of economic increase.

The present publication in *Statistical Appendix* has been based on aggregated, approved by auditors information from financial reports of commercial and cooperative banks which was made available by the National Bank of Poland. The information on foreign capital comes from the Polish Financial Supervision Authority.

I would like to thank all people and institutions for valuable information, suggestions and conclusions which are and will be inspiration in forming and enriching content of this publication in the future.

Director of the Finance Division CSO
Associate Professor
Grażyna Ancyparowicz

Warsaw, December 2009

SPIS TREŚCI

CONTENTS

	Strona Page
Warunki działania i wyniki finansowe polskiego sektora bankowego w latach 2007-2009 <i>Conditions of activity and financial results of polish banking sector 2007-2009</i>	6
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>Macroeconomic conditionings</i>	7
I.1. Światowy kryzys finansowy i jego następstwa w sferze realnej <i>Financial world's crisis and its consequences in a real sphere</i>	7
I.2. Koniunktura w Unii Europejskiej <i>Economic situation in European Union</i>	13
I.3. Koniunktura w gospodarce polskiej <i>Situation in Polish economy</i>	20
I.4. Czynniki kształtujące popyt inwestycyjny w Polsce <i>Factors forming investment demand in Poland</i>	28
I.5. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne <i>Foreign direct investment</i>	35
I.6. Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych <i>Income situation in private households</i>	41
I.7. Budżet Państwa <i>State budget</i>	50
II. Koniunktura na rynku finansowym <i>Economic situation on financial market</i>	60
II.1. Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie SA <i>Warsaw Stock Exchange</i>	60
II.2. Misja banku centralnego <i>Mission of the Central bank</i>	67
II.3. Instrumenty realizacji polityki pieniężnej <i>Implements of monetary policy</i>	69
II.4. Polski sektor bankowy na tle Unii Europejskiej <i>The Polish banking sector against European Union</i>	76
II.5. Struktura podmiotowa sektora bankowego w Polsce <i>Subjective structure of banking sector in Poland</i>	81
II.6. Wyniki finansowe i standing sektora bankowego w Polsce <i>Financial results and standing of banking sector in Poland</i>	85
Podsumowanie i wnioski <i>Conditionings and Conclusions</i>	94
Bibliografia <i>Bibliography</i>	95
Aneks Statystyczny <i>Statistical Appendix</i>	98
Uwagi ogólne <i>General Notes</i>	98
Słowniczek pojęć <i>Vocabulary</i>	99
Tablice <i>Tables</i>	101-190

WARUNKI DZIAŁANIA I WYNIKI FINANSOWE POLSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO W LATACH 2007-2009

Grażyna Ancyparowicz we współpracy z:

Wojciech Bąbik

II.6. Wyniki finansowe i standing sektora bankowego w Polsce

Sławomir Dziejowski

I.7. Budżet Państwa

Katarzyna Siwińska

II.1. Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie SA

II.2. Misja banku centralnego

II.3. Instrumenty realizacji polityki pieniężnej

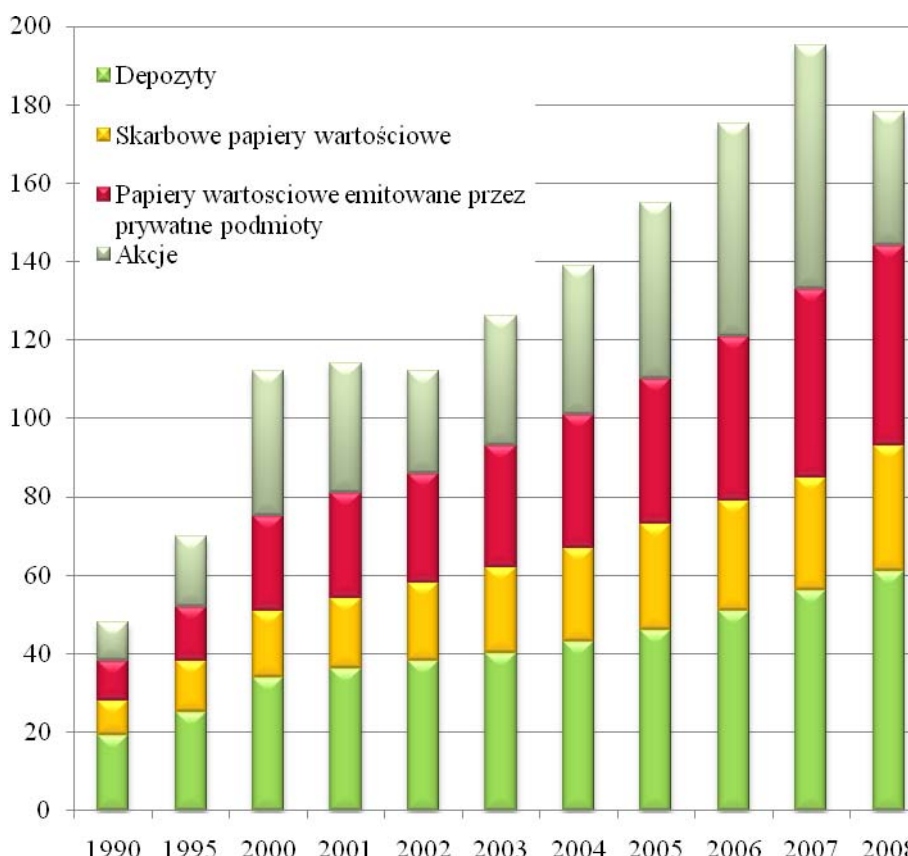
I. UWARUNKOWANIA MAKROEKONOMICZNE

I.1. Światowy kryzys finansowy i jego następstwa w sferze realnej

Globalizacja działalności gospodarczej, pojawienie się i szybkie rozpowszechnianie złożonych instrumentów finansowych, w połączeniu z dematerializacją i fetyszyzacją pieniądza kilkakrotnie wywoływały w ostatnich trzydziestu latach zaburzenia funkcjonowania regionalnych rynków finansowych, lecz mimo to światowy rynek finansowy rozwijał się bardzo dynamicznie.

Wykres 1. Światowe aktywa finansowe

w bln USD

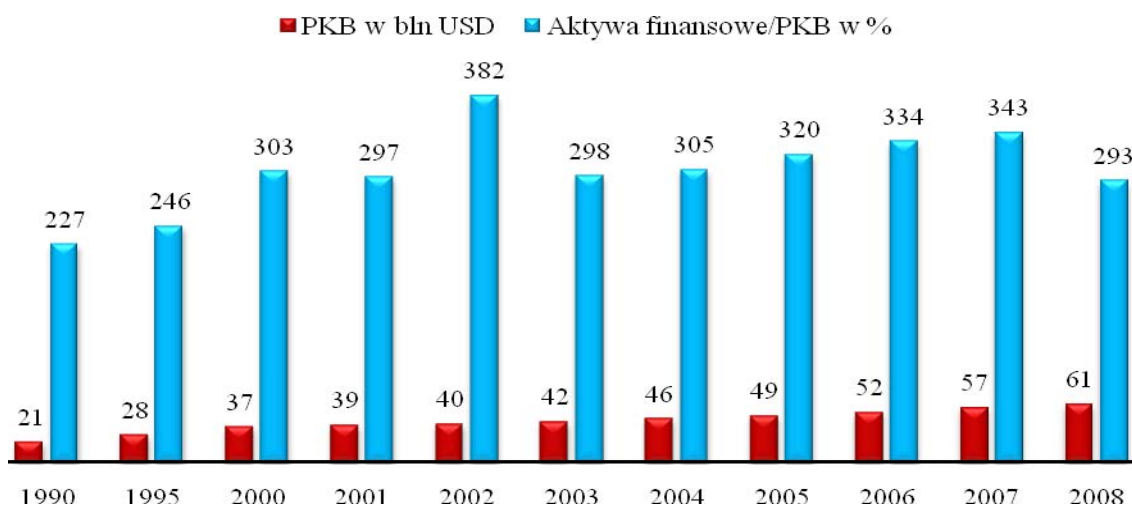
Źródło: McKinsey Global Institute, *Global capital markets. Entering a new era*, September 2009, str. 9

Od 1990 r. światowe aktywa finansowe – akcje, prywatne i publiczne papiery dłużne, depozyty bankowe – wzrosły do 2007 r. prawie czterokrotnie, były wówczas trzykrotnie wyższe od globalnej wartości PKB. W jeszcze większej skali zwiększyły się globalne transfery finansowe. W latach 2002-2007 transnarodowe przepływy kapitału, w 80% generowane przez instytucje monetarne, wzrosły z 900 mld USD do 6 000 mld USD¹. Banki utrzymywały płynność, w coraz wyższym stopniu korzystając ze światowych zasobów pieniądza, w związku z tym bardzo szybko powiększały się transgraniczne przepływy kapitału finansowego. Na międzynarodowych rynkach dominowały depozyty i kredyty o okresie wymagalności krótszym niż rok, rozpowszechniła się praktyka finansowania długoterminowych transakcji kapi-

¹ Na ponad sześciokrotny wzrost transferów finansowych oddziaływały różnorodne czynniki: zaawansowane technologie informatyczne, inżynierię kapitałową, liberalizację dostępu do rynków finansowych. Por.: *Mapping Global Capital Markets, Fifth Annual Report*, McKinsey Global Institute 2008, s. 8

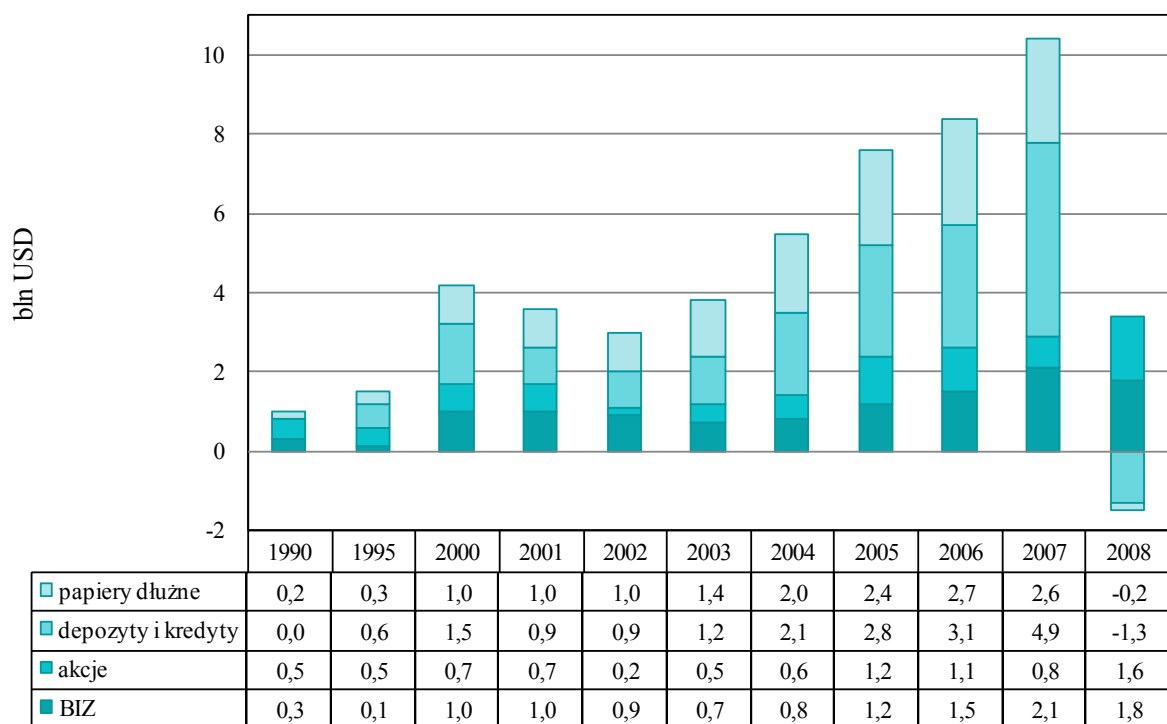
tałem krótkoterminowym. Miało to tę zaletę, że ułatwiało szybkie wycofywanie zasobów w przypadku niedostatecznej płynności lub nadmiernego ryzyka banku lub jego klienta. Globalizacja zwiększała prawdopodobieństwo błędnej oceny standingu instytucji finansowych. Na skutek rozprzestrzeniania się kreatywnej rachunkowości, która nie podlegała weryfikacji według jednolitych standardów, światowy system finansowy stracił przejrzystość.

Wykres 2. Relacja światowego PKB do globalnej wartości aktywów finansowych

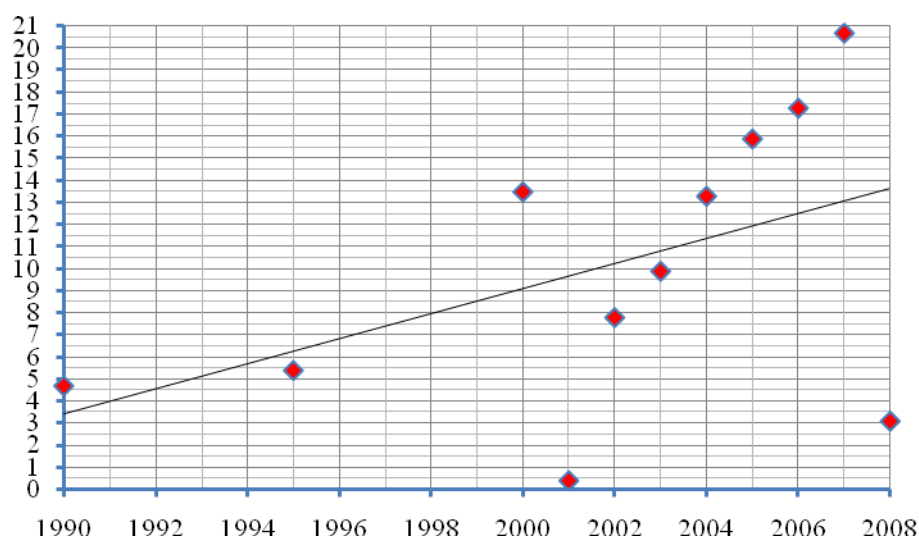
Źródło: jak w wykresie 1.

Wykres 3. Globalne przepływy kapitału finansowego

Źródło: McKinsey Global Institute, *Global capital markets. Entering a new era*, September 2009, str. 14

Wykres 4. Globalne przepływy kapitałowe jako % światowego PKB

Źródło: McKinsey Global Institute, *Global capital markets. Entering a new era*, September 2009, str. 14

W niektórych państwach, a nawet w całych regionach świata, wygenerowane zostały – niewspółmiernie duże w relacji do sfery realnej – nadwyżki pieniężne i kapitałowe², w czym niemałą rolę odegrały wady i słabości ludzkich charakterów³. Pod presją akcjonariuszy, domagających się szybkiego wzrostu wartości rynkowej spółek, ich zarządy – w poszukiwaniu nadzwyczajnych zysków – angażowały kapitał w ryzykowne – lecz rokujące wysoką stopę zwrotu – operacje finansowe na rynku produktów strukturyzowanych i derywatów. „Jeśli banki sprzedają wirtualne produkty posługując się wątpliwą jakością inżynierią finansową, można się było spodziewać, że w końcu taki system się załamie”⁴. W tych okolicznościach sfera finansowa coraz bardziej alienowała się względem sfery realnej, a wraz z tym – rosło ryzyko inwestycyjne – przy rozmyciu odpowiedzialności. Przekonanie o nieomyślności – wystawiających oceny na podstawie danych historycznych – agencji ratingowych, umacniało przeświadczenie kadry zarządzającej, że można osiągać spektakularne sukcesy i budować własną karierę, uprawiając na wielką skalę hazard moralny (*moral hazard*)⁵, osiągając z tego tytułu wysokie premie dla siebie, korporacji i akcjonariuszy.

Nadpłynność globalnego systemu finansowego skłaniała władze monetarne najwyższej rozwiniętych państw do utrzymywania na niskim pułapie stóp oprocentowania instrumentów

² W 2000 r. w 11 krajach relacja aktywów finansowych do produktu krajowego brutto przekraczała 350%, w 2007 r. liczba tych krajów wzrosła do 25; w tej grupie znalazły się również państwa z rynków wschodzących, takie jak Chiny i Republika Południowej Afryki. Por.: *Mapping Global Capital Markets...*, dz. cyt., s. 8

³ Szerzej na ten temat: J. Klebaniuk, *Psychologiczne aspekty kryzysu finansowego* [w:] *Rynki finansowe w warunkach kryzysu* pod red. M. Kalinowskiego, CEDEWU.PL Wydawnictwa Fachowe i Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, Warszawa 2009, str. 61-74

⁴ Wypowiedź M. Goliśzewskiego w wywiadzie udzielonym P. Pietkunowi, *Fikcyjny interwencjonizm*, „Gazeta Bankowa” Nr 9(1061) z 2 marca 2009, str. 18

⁵ W tym kontekście hazard polega na zaspokojeniu ekscentrycznych potrzeb majątkowych, dotyczy ryzyk sztucznych (spekulatywnych) oderwanych od wielkości potrzeby majątkowej. Szerzej na ten temat por.: E. Kowalewski, *Prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Toruń 2002, str. 34 oraz T. Michalski, *Ryzyko w działalności człowieka* [w:] *Podstawy ubezpieczeń tom I – mechanizmy i funkcje* pod red. J. Monkiewicz, Warszawa Poltext 2000, s. 21-24.

finansowych⁶. Sprawnie funkcjonujący system rozliczeń tworzył złudne poczucie bezpieczeństwa i skłaniał inwestorów do wychodzenia poza sferę finansów, zwiększając obroty aktywami niefinansowymi. Tani i względnie łatwy dostęp do pieniądza sprzyjał spekulacjom na rynku nieruchomości, zaś wysoka dynamika ich cen wywołała w wielu krajach boom budowlany, który był czynnikiem wzmacniającym ożywienie gospodarcze. W krajach o gospodarce rynkowej – mimo krótkoterminowych, cyklicznych wahań – utrzymywała się przez dziesięciolecia dobra koniunktura. Przekonanie o słuszności dotychczasowej liberalnej polityki ekonomicznej umocniło się, gdy ostatecznie zbankrutowała idea centralnie planowanej gospodarki realnego socjalizmu. Praktyka coraz bardziej przeczyła fundamentalnym zasadom gospodarki kapitalistycznej, ale niezachwiana pewność, że „niewidzialna ręka rynku” naprawi ludzkie błędy, nie skłaniała do refleksji nad słusnością obranej drogi⁷. „Co więcej, winni krachowi systemu finansowego, do końca głosili hasła wolnorynkowe, choć łamali wszelkie zasady funkcjonowania w gospodarce kapitalistycznej – *de facto* niszcząc system u jego podstaw”⁸.

W przededniu fiaska dotychczasowej polityki monetarnej, Alan Greenspan pisał: „Ostatnia dekada bezprecedensowego wzrostu gospodarczego zarówno w większości krajów rozwiniętych, jak i rozwijających się, stanowi ostateczny dowód na dysfunkcjonalność trwającego przez ponad siedemdziesiąt lat eksperymentu ekonomicznego. (...) Szokujący upadek bloku sowieckiego przyspieszył proces odchodzenia od centralnego planowania na całym świecie, (...) racjonalne podejmowanie ryzyka jest nierozzerwalnie związane z postępem materialnym. Gdy ten element nie istnieje, lub wywiera na nas niekorzystny wpływ, podejmujemy jedynie najbardziej niezbędne działania. Produkcja gospodarcza jest minimalna i napędza ją nie skalkulowana wola podjęcia ryzyka, lecz często przymus państwa. (...) Rynkowy kapitalizm udowodnił swą fantastyczną wydajność”⁹.

Jedną z bezpośrednich przyczyn ostatniego globalnego kryzysu był prowizyjny system dystrybucji kredytów w Stanach Zjednoczonych, połączony z transferem ryzyka do wyspecjalizowanych instytucji sekurytyzacyjnych. Zagrożenia dla stabilności systemu finansowego powstały w latach osiemdziesiątych minionego wieku, gdy – obok agend rządowych przejmujących dobrze wyselekcjonowane ryzyko kredytów hipotecznych – pojawiły się tam prywatne firmy sekurytyzacyjne, które wierzytelności z tego tytułu refinansowały emisją dłużnych papierów wartościowych. Firmy te, określane mianem „wehikułów inwestycyjnych” akceptowały – bez większych skrupułów – podwyższone ryzyko, przyczyniając się do szybkiego rozszerzania akcji kredytowej na rzecz klientów o niskiej zdolności kredytowej, a nawet klientów nie posiadających żadnej zdolności kredytowej. Produkty strukturyzowane oraz finansowe instrumenty pochodne, dla których instrumentem bazowym były obligacje hipoteczne (*asset backed securities* – ABS), kupowane następnie przez emitentów *collateralized debt obligation* (CDO), uniemożliwiały rzetelną ocenę ryzyka przez gwarantów i ostatecznych nabyw-

⁶ „Mechanizm rynkowy, zrównujący wartość rzeczywistych oszczędności globalnych z poziomem inwestycji spowodował wyraźny spadek realnych stóp procentowych, [który – dod. aut.] wiązano z rosnącymi wskaźnikami ceny do zysku dla akcji, nieruchomości i (...) wszystkich przynoszących dochód aktywów”. A. Greenspan, *Era zawirowań. Krok w nowy wiek*, Warszawskie Wydawnictwo Literackie „Muza” SA, Warszawa 2008, str. 21

⁷ „Światowy kryzys finansowy zrodził się w USA i innych najbardziej rozwiniętych krajach z tej prostej przyczyny, że ich zaawansowany system bankowy i ubezpieczeniowy w warunkach globalizacji i liberalizacji obrotu, przy braku właściwej kontroli i regulacji rynku instrumentów pochodnych oraz rozlicznych mankamentach zarządzania, uległ na dużą skalę pokusie nadużycia”. Por.: R. Michalski, *Globalny kryzys finansowo-gospodarczy: przełom czy wymuszone dostosowania?* [w:] *Polityka gospodarcza Polski w integrującej się Europie 2008-2009. Raport roczny*, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury, Warszawa 2009, str. 22

⁸ Wypowiedź M. Goliszewskiego w wywiadzie udzielonym P. Pietkunowi, *Fikcyjny interwencjonizm*, dz. cyt.

⁹ A. Greenspan, *Era zawirowań. Krok w nowy wiek*, dz. cyt. str. 560-562

ców złożonych instrumentów finansowych. W ten sposób sekurytyzacji podlegały nie tylko kredyty hipoteczne należycie zabezpieczone, ale także nie spełniające standardów (*subprime*).

Genezy kryzysu można także doszukiwać się w amerykańskiej polityce niskiej stopy procentowej, która miała być panaceum na spowolnienie gospodarcze „po krachu spółek technologicznych w 2000 r. i ataku terrorystycznym z 11 września 2001 r.”¹⁰, generując popyt na kredyty, przede wszystkim ze strony gospodarstw domowych¹¹. „FED obniżył stopę funduszy federalnych do 1% i utrzymał ją na tym poziomie do czerwca 2004 r. Działanie to umożliwiło powstanie bańki na amerykańskim rynku nieruchomości. Podobne bańki można było zaobserwować w innych częściach świata, zwłaszcza w Wielkiej Brytanii, Hiszpanii i Australii. Tym, co odróżnia bańkę amerykańską od innych jest jej rozmiar i wpływ na gospodarkę oraz na międzynarodowy system finansowy (...) [bowiem – przyp. aut.] instrumenty finansujące kredyty hipoteczne udzielone w USA były szeroko dystrybuowane na całym świecie”¹².

Na początku 2007 r. kilku instytucjonalnych uczestników amerykańskiego rynku kredytów hipotecznych utraciło płynność finansową¹³, lecz opublikowany w marcu ostrzegawczy raport *Mortgage Bankers Association* wywołał jedynie chwilowe załamanie notowań papierów wartościowych. Sytuacja zmieniła się radykalnie, gdy między sierpniem 2007 r. a wrześniem 2008 r. dotarły do opinii publicznej informacje o zaburzeniach równowagi kilkunastu dużych firm sekurytyzacyjnych, instytucji kredytowych i działających w skali globalnej banków. Podmioty, które posiadały w swych portfelach inwestycyjnych instrumenty finansowe emitowane na bazie kredytów *subprime*, poniosły konsekwencje braku płynności finansowej bądź niewypłacalności amerykańskich kredytobiorców. Po chwilowym uspokojeniu rynku, upadłość Lehman Brothers (15 września 2008 r.)¹⁴ wzmogła obawy przed zarażeniem tok-

¹⁰ G. Soros, *Kryzys kredytowy 2008 i co to oznacza. Nowy paradygmat rynków finansowych*, MT Biznes, Warszawa 2009, str. 118

¹¹ Było to głównym celem polityki monetarnej FED, o czym pisze A. Greenspan, *Era zawirowań. Krok w nowy wiek*, dz. cyt. str. 8-17

¹² Por.: G. Soros, *Kryzys kredytowy 2008 i co to oznacza*, dz. cyt., str. 119

¹³ Już w 2005 r. można było dostrzec pierwsze oznaki odwrócenia wzrostowego trendu cen nieruchomości w wielu amerykańskich stanach, ale sygnały te potraktowano wówczas jako zjawisko przejściowe. Wieści o zagrożeniach w segmencie *subprime mortgage* pojawiły się 9 lutego 2007 r., pierwszą ofiarą był *New Century Financial*, którego upadłość nastąpiła 2 kwietnia, jednak dopiero 1 sierpnia, gdy Bear Stearns zgłosił wniosek o ochronę przed wierzycielami dla swoich funduszy hedgingowych z nadmierną ekspozycją na ryzyko, potraktowano to jako zagrożenie dla innych aktorów rynku finansowego. Szerzej na ten temat: W. Nawrot, *Globalny kryzys finansowy XXI wieku. Przyczyny, przebieg, skutki, prognozy*, Wydawnictwa Fachowe CEDEWU.PL, Warszawa 2009, str. 25-38 i 163-196

¹⁴ Upadłość tego banku – po ujawnieniu strat poniesionych przez amerykańskie fundusze rynku pieniężnego, które inwestowały w bony komercyjne – spowodowała wzrost awersji do ryzyka związanego z funduszami rynku pieniężnego. Sytuację pogorszyło dodatkowo zachowanie banków, które doprowadziło do przesunięcia środków z funduszy rynku pieniężnego do oferujących wyższą rentowność depozytów bankowych. Stopy procentowe niezabezpieczonych transakcji rynku pieniężnego gwałtownie wzrosły, szczególnie dla transakcji o długich terminach zapadalności. Premie za ryzyko były o wiele wyższe niż kiedykolwiek przedtem w okresie zaburzeń finansowych, lecz mimo to akcja kredytowa zamarła, co wywołało efekt domina w sektorze bankowym strefy euro. Po gwarancjach rządowych dla depozytów, pomimo że nie obejmowały one funduszy rynku pieniężnego, w ostatnich dwu miesiącach 2008 r. zanotowano dodatnie przepływy. Było to odebrane jako przejaw wzrostu zaufania rezydentów strefy euro w utrzymanie takich funduszy. Wydarzenia te wywołały znaczne ruchy pieniądza i miały istotny wpływ na kurs walut, a w szczególności były jedną z przyczyn nagłego załamania wzrostowego trendu kursu złotego wobec euro i innych głównych walut światowych. Por.: *Raport Roczny 2008*. Europejski Bank Centralny, str. 31-32 i 38 <http://www.ecb.int/...> oraz R. Michalski, *Globalny kryzys finansowo-gospodarczy...*, dz. cyt. str. 21

sycznymi aktywami¹⁵. Świadomość, że państwo spieszy z pomocą tylko wybranym – na podstawie niezbyt jasnych kryteriów – instytucjom finansowym, motywowała inwestorów do panicznej wyprzedaży wszystkich podejrzanych – ich zdaniem – aktywów¹⁶. Brak wzajemnego zaufania w świecie międzynarodowej finansjery doprowadził jesienią 2008 r. do przejściowego ograniczenia akcji kredytowej (*credit crunch*) w skali globalnej. Wywołało to gwałtowne perturbacje na głównych rynkach kapitałowych i spadek cen na giełdach towarowych. Dążąc do przywrócenia równowagi systemu finansowego, należało odbudować społeczne zaufanie do instytucji finansowych. Działania pomocowe dla zagrożonych upadłością instytucji finansowych podejmowały zarówno rządy¹⁷, jak i banki centralne, lecz bez większego powodzenia. Bezpośrednie straty wywołane niewypłacalnością kredytobiorców, poniesione przez podmioty sektora monetarnego (głównie banki) wyniosły 1,4 bln USD, w tym ok. 30% stanowiły utracone kredyty, resztę – straty na różnego rodzaju strukturyzowanych obligacjach¹⁸. O wielkości strat poniesionych przez działających w skali globalnej instytucjonalnych inwestorów mówi stan światowych aktywów finansowych, których wartość obniżyła się ze 194 bln USD w 2007 r. do 178 bln USD w 2008 r.¹⁹. Jesienią 2008 r. i na początku 2009 r. wielka, skoncentrowana w czasie podaż instrumentów finansowych jeszcze bardziej pogłębiała spadki ich cen, wywołując ponowną falę spekulacji na rynkach walutowych, która dotarła także do Polski²⁰. Rynki produktów strukturyzowanych w niektórych przypadkach po prostu zniknęły, brak dostępu do kredytu skłaniał do poszukiwania innych źródeł zasilania, toteż dochodowość papierów komercyjnych znacznie wzrosła. Jeszcze raz potwierdziły się, wypowiedziane ponad pół wieku temu słowa Ludwiga von Misesa: „sztuczny boom to nie dobrobyt, ale zwodniczy obraz dobrej koniunktury. Jego iluzoryczność sprowadza ludzi na manowce i staje u podstaw błędnych inwestycji oraz konsumpcji nierealnych, pozornych zysków. (...) Kryzys jest koniecznym procesem powtórzonego dostrojenia struktury aktywności gospodarczej do rzeczywistego stanu rynku (...) jest więc pierwszym krokiem powrotu do normalnych warunków, początkiem rekonwalescencji i podstawą prawdziwej prosperity, opartej na produkcji dóbr, a nie prestidigitatorskiej sztuczce ekspansji kredytowej”²¹.

Deregulacja i wysoka zmienność światowych rynków pieniężnych i kapitałowych budziły obawy przedsiębiorców o przeniesienie skutków kryzysu finansowego na sferę realną. W warunkach narastającej niepewności, rosnących zapasów gotowych wyrobów i pesymistycznie ocenianych możliwości zbytu, obniżył się stopień wykorzystania aparatu wytwórczego, a w konsekwencji likwidacji części miejsc pracy – zaczęło rosnąć bezrobocie. Reakcją na spadek popytu i szybkie kurczenie się portfela zamówień był spadek aktywności inwestycyjnej, na co miał również wpływ coraz trudniejszy dostęp do kredytu.

¹⁵ „Kryzys zaufania rozpoczął się w 2007 r., kiedy inwestorzy na rynkach finansowych zaczęli nawzajem wątpić w swoją wypłacalność, wskutek ogólnego niedoszacowania ryzyka w aktywach finansowych, znacznej zakumulowanej przez lata dźwigni oraz braku transparentności sprawozdań finansowych. Brak zaufania rozszerzył się na cały system finansowy, upośledzając jego zdolność poprawnej wyceny aktywów i pasywów. Starania jednoczesnego zmniejszenia ryzyka i dźwigni doprowadziły do nadwyżki podaży aktywów i silnego spadku ich cen”. Por.: L. Bini-Smaghi, *Restoring Confidence* <http://www.ecb.europa.eu>

¹⁶ Zmienność kursów walut wynikała z niechęci inwestorów do posiadania aktywów w walutach krajów trzecich, z wyjątkiem walut kluczowych (USD, EUR, JPY).

¹⁷ Wsparcie rządowe dla sektora bankowego w strefie euro szacowano na 284,6 mld euro (ok. 3% PKB strefy euro). *Raport roczny 2008*, Europejski Bank Centralny, str. 25; <http://www.ecb.europa.eu>

¹⁸ *Global Stability Report*, IMF, Washington DC, October 2008; <http://www.ecb.europa.eu>

¹⁹ McKinsey Global Institute, *Global capital markets*, dz. cyt. str. 9

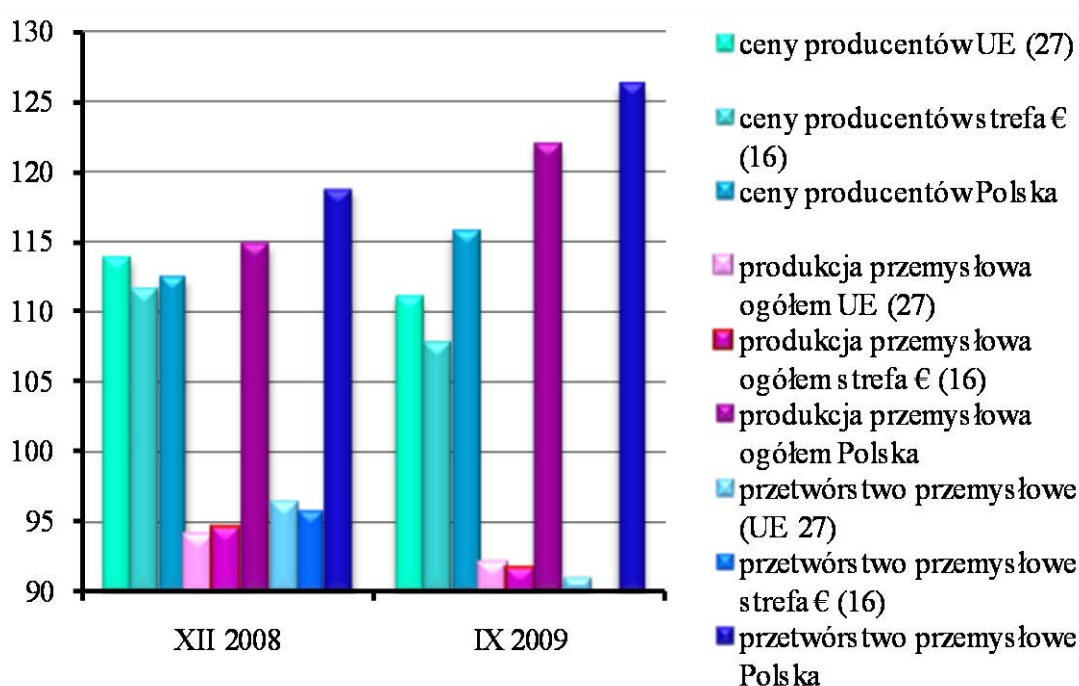
²⁰ Por. A. Filipek, *Atak i obrona*, „Gazeta Bankowa” Nr 9(1061) z 9 marca 2009 r., str. 22-23

²¹ L. von Mises. *Gospodarcze skutki łatwego pieniądza*. Notatka z 24 kwietnia 1946 r. dla Komitetu Przedsiębiorców, którym Mises służył radą jako konsultant. Instytut Misesa <http://mises.pl>

I.2. Koniunktura w Unii Europejskiej

W Europie, początkowo nie zdawano sobie sprawy ze skali zagrożenia, jakie niesły wydarzenia na rynkach amerykańskich i azjatyckich, oczekiwano jedynie nieznacznego spowolnienia wzrostu gospodarki, zwłaszcza po deklaracjach Bena Bernanke’a szefa amerykańskiej Rezerwy Federalnej, że kryzys w USA może zakończyć się w 2009 r. Tym niemniej, drastyczne globalne ograniczanie akcji kredytowej i wyprzedaż instrumentów finansowych, powstrzymały aktywność europejskich inwestorów. Spowolniło to wzrost ekonomiczny w Unii Europejskiej, mimo że do jesieni 2008 r. spadek popytu inwestycyjnego częściowo rekompensował podwyższony popyt konsumpcyjny²². Jednak w miarę pogarszającej się sytuacji na rynku pracy i spadku dochodów dyspozycyjnych gospodarstw domowych, obniżał się popyt konsumpcyjny – a w konsekwencji – dynamika cen producentów²³. Reakcją przedsiębiorstw na spadek rentowności²⁴ było wyłączanie części aparatu wytwórczego, zmniejszanie stanu zapasów, dalsze wstrzymywanie inwestycji.

Wykres 5. Wskaźnik cen producentów i produkcja przemysłowa
Przeciętna miesięczna 2005=100

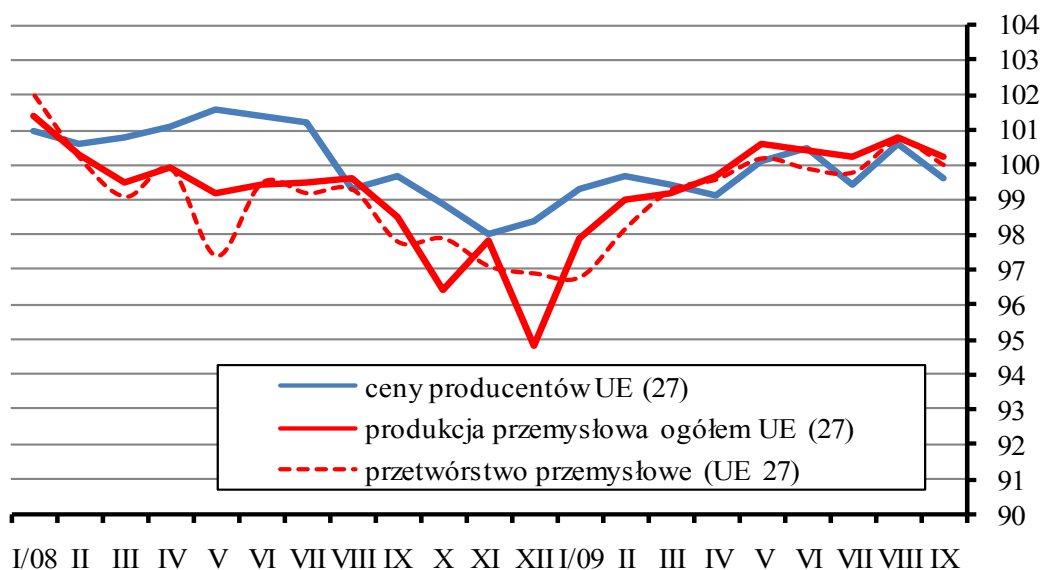
Źródło: *Biuletyn Statystyczny GUS* 8/2009 i 10/2009, str. 216-227

²² Podstawowe znaczenie miał wzrost dochodów ludności, który nastąpił na przełomie lat 2007 i 2008. Przez pierwsze trzy kwartały 2008 r. średnia roczna stopa wzrostu wynagrodzeń na jednego pracownika wynosiła 3,3%, a więc powyżej średnich rocznych stóp wzrostu w latach 2005-2007, które – w zależności od kraju – oscylowały w przedziale 1,8% a 2,5%. Stopa wzrostu płac negocjowanych wzrosła w ciągu 2008 r. o 0,8-1,2 pkt proc. (poprzednio wynosiła 2,1%-2,3%), mimo negatywnych zmian na rynku pracy. Ponadto zwiększone zakupy gospodarstw domowych w pewnym stopniu wynikały z obawy o deprecjację oszczędności, mimo państwowych gwarancji dla depozytów bankowych. *Raport Roczny 2008 Europejski Bank Centralny*, dz. cyt., str. 67

²³ Szerzej na ten temat por.: E. M. Jagiełło, *Koniunktura i handel światowy – podstawowe tendencje* oraz J. Koryński, *Obszar euro* [w:] *Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2007-2010*, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur, Warszawa 2009, odpowiednio str. 11 i 61-66.

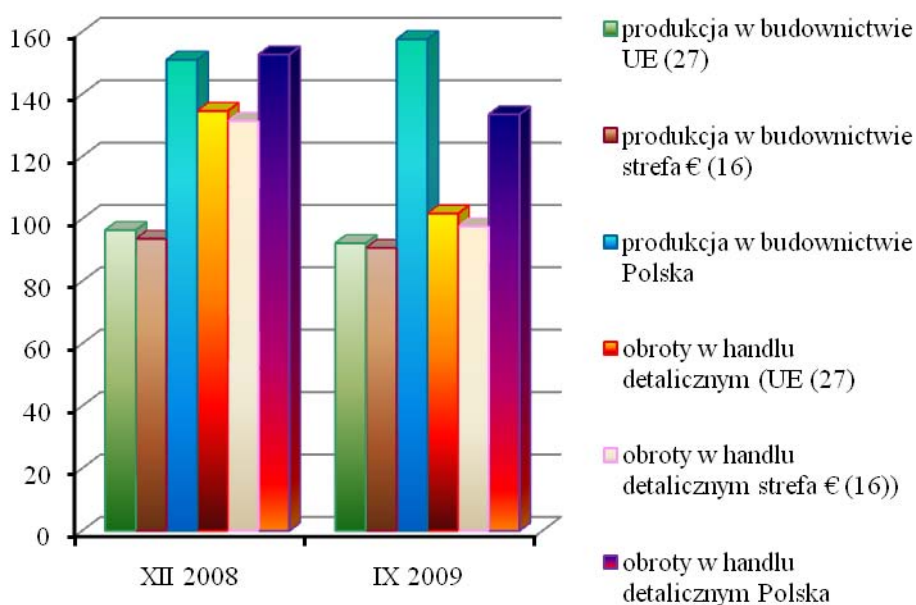
²⁴ Średnioroczny wzrost całkowitej marży zysku w 2007 r. wzrósł o 0,9 pkt proc., zaś w ciągu trzech pierwszych kwartałów 2008 r. wrócił do poziomu sprzed roku. *Raport Roczny 2008 Europejski Bank Centralny*, dz. cyt., str. 68 i 72

Wykres 6. Wskaźnik cen producentów i produkcja przemysłowa
Poprzedni miesiąc=100

Źródło: Biuletyn Statystyczny GUS 8/2009 i 10/2009, str. 216-227

Wykres 7. Produkcja w budownictwie i obroty w handlu zagranicznym
Przeciętna miesięczna 2005=100

Uwaga: Indeksy dla Unii Europejskiej dotyczące produkcji w budownictwie i obrotów handlu podano według przeciętnej wielkości w sierpniu 2009 r., dla Polski – we wrześniu tego samego roku.

Źródło: Biuletyn Statystyczny GUS 10/2009, str. 228-233

Załamanie koniunktury najbardziej odczuły kraje w strefie euro, które w okresie przed kryzysem były silnie uzależnione od popytu zewnętrznego. W 2008 r. przyrost eksportu państw strefy euro wyniósł ok. 1,8%, był więc znacznie mniejszy w porównaniu z 2007 r., gdy eksport wzrósł o 6,0% w relacji do 2006 r. Dane całoroczne nie obrazują dobrze rzeczy-

wistości, bowiem na wskaźnik całoroczny miał wpływ wysoki przyrost eksportu w pierwszym kwartale 2008 r. zaś w trzech pozostałych kwartałach wystąpiła ujemna dynamika wywozu²⁵. Zgodnie z oczekiwaniami, deficyt w handlu zagranicznym krajów strefy euro pogłębił się w 2009 r. Opublikowane jesienią 2008 r. i w początkach 2009 r., wskaźniki z badań ankietowych na temat zamówień eksportowych w sektorze przemysłowym (*industrial export orders*) i badań portfela zamówień (*order books*) producentów eurolandu były najniższe w historii badań koniunktury²⁶.

Poważne trudności, a w konsekwencji pogłębienie spadku PKB, przeżyły kraje, w których – podobnie jak na rynku amerykańskim nadmiernie wywindowane zostały ceny nieruchomości²⁷, a także kraje, w których spadkowa faza cyklu koniunkturalnego zbiegła się w czasie ze spadkową fazą cyklu budowlanego²⁸. Po dwu latach wysokich wzrostów (5,8% w 2006 r. i 4,2% w 2007 r.), w 2008 r. nastąpił gwałtowny spadek stopy wzrostu nakładów inwestycyjnych (do ok. 0,6%), a wywindowane do niebotycznych granic ceny mieszkań zaczęły spadać²⁹. Ceny nieruchomości najszybciej spadały w krajach przeżywających niedawno boom budowlany (Szwecja, Hiszpania, Irlandia, Wielka Brytania, nowe państwa członkowskie z Europy Środkowej)³⁰. Rozpoczął się okres dekonunktury, przy czym spowolnienie było bardziej widoczne w budownictwie mieszkaniowym niż w innych działach inwestycji prywatnych.

Światowy kryzys finansowy wywarł negatywny wpływ na finanse publiczne. Ograniczył wpływy budżetowe, a równocześnie wymagał interwencyjnych posunięć rządów, co obciążało budżety państw kosztami programów ratujących korporacje i generujących wzrost

²⁵ *Raport Roczny 2008*. Europejski Bank Centralny, dz. cyt., str. 73

²⁶ Saldo handlu zagranicznego w poprzednich latach podnosiło w krajach eurolandu realny wzrost PKB, w 2008 r. pozostało neutralne, przy czym w pierwszej połowie 2008 r. wywierało ono dodatni, a w drugiej ujemny wpływ na poziom tego wskaźnika. *Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego*, Narodowy Bank Polski, wrzesień 2009, str. 10-11

²⁷ Od końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku hossa na rynku nieruchomości rozpoczęła się w wielu krajach, ale dopiero w wieku XXI ceny w bardzo wielu krajach świata zostały wywindowane do niezwykle wysokich poziomów. W czerwcu 2005 r. w artykule *In Come the Waves* „The Economist” pisał, że: „globalny wzrost cen nieruchomości jest największą bańką spekulacyjną w historii”. Wartość nieruchomości w krajach rozwiniętych zwiększyła się w latach 2000-2005 o 100% łącznego PKB tych krajów. „The Economist” porównał to ze spekulacyjnym wzrostem (o 55% PKB krajów rozwiniętych) cen na rynku akcji w latach dwudziestych, które wywołały krach na Giełdzie Nowojorskiej w 1929 r. W Hiszpanii, Irlandii i Polsce, Rumunii i Bułgarii zmiany demograficzne, napływ emigrantów, proces doganiania cen unijnych po wejściu do UE musiały wywołać wzrosty cen nieruchomości. Ceny mieszkań w tych krajach wzrosły do irracjonalnych poziomów, a na przykład w Hiszpanii młodzi ludzie organizują publiczne protesty, bo zaciągając kredyty na okres 50 lat (na krótsze większości z nich nie stać) ryzykują tym, że nigdy nie będą mieli naprawdę własnego mieszkania. W 2005 roku w Hiszpanii przeciętny obywatel z kredytem hipotecznym wydawał ponad pięćdziesiąt procent swojego wynagrodzenia na spłatę tego zadłużenia.

²⁸ Rolę branży budowlanej w strukturze ekonomicznej kraju ilustruje jej istotny wkład w tworzenie PKB. W rozwiniętych gospodarkach odpowiada zwykle za 3 do 10 % PKB i 50 - 60% nakładów brutto na środki trwałe. Por. F. Dorward, A. Akintoye, C. Hardcastle: *The Causal Relationship Between Construction Workload and Construction Price*. Applied Economics Letters, 5, 1998, s. 15..

²⁹ Wskaźnik poziomu cen nieruchomości mieszkaniowych jest wykorzystywany w analizach przeprowadzanych na potrzeby polityki pieniężnej w strefie euro, ze względu na fakt, że decyzje gospodarstw domowych dotyczące zaciągania kredytów wywierają istotny wpływ na podaż pieniądza i jego kreację. Więcej na ten temat por.: *European Housing Review 2009*, Royal Institution of Chartered Survey

³⁰ W 2008 r. w Irlandii ceny nieruchomości spadły o ok. 9%. Według informacji ministerstwa budownictwa Hiszpanii, ceny domów spadły w tym kraju w 2008 r. o 3,2%. Indeks aktywności sektora budowlanego w Wielkiej Brytanii spadł w grudniu 2008 r. do najniższego (od 1997 r.) poziomu, a ceny obniżyły się o 18,9% (rok do roku.) i były najniższe od 25 lat. Ceny nieruchomości w Estonii obniżyły się w 2008 r. o ok. 23% (rok wcześniej wzrosły o 18%). W Polsce ceny nowych domów i mieszkań były niższe o ok. 7%, na Węgrzech o ok. 4%.

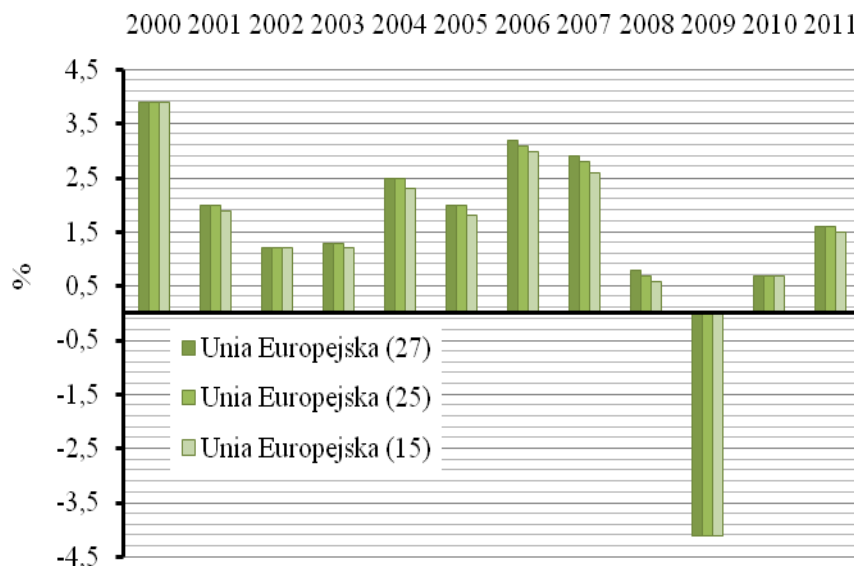
popytu dla powstrzymania pogłębiającej się recesji. Banki i europejskie instytucje finansowe odnotowały straty w wysokości 290 mld USD, zwolniono przy tym ok. 70 tys. pracowników. Każde państwo, w którym ten problem wystąpił – na miarę swych możliwości – czyniło wszystko, by nie dopuścić do katastrofy systemu bankowego, zarówno poprzez bezpośrednie dokapitalizowanie banków, jak gwarancje dla pożyczek międzybankowych i wsparcie płynnościowe udzielane przez banki centralne. W niektórych przypadkach interwencja organów państwa w funkcjonowanie rynku finansowego polegała na nabyciu nowo emitowanych akcji podmiotu zagrożonego upadłością – co wiązało się z częściową lub całkowitą jego nacjonalizacją. Łącznie rządy państw strefy euro przeznaczyły w 2008 r. około 3,5% PKB na zasilenie kapitałowe i inne działania pomocowe na rzecz sektora finansowego³¹. W Polsce tego typu potrzeby nie wystąpiły, jednak aby nie dopuścić do paniki i runu na banki, w październiku 2008 r. Narodowy Bank Polski ogłosił „Pakiet zaufania” ułatwiający bankom komercyjnym dostęp do środków złotych i walutowych, zaś z inicjatywy rządu, już w listopadzie 2008 r. podniesione zostały ustawowe gwarancje zabezpieczające wypłacalność depozytów gospodarstw domowych do 50 tys. euro. W ramach nadzoru ostrożnościowego, Komisja Nadzoru Finansowego wydała *Rekomendację S (II) dotyczącą dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie*, dyscyplinując banki udzielające kredytów na nieruchomości mieszkaniowe. Ponadto, banki zostały m. in. zobligowane do raportowania o zaangażowaniu w przedsięwzięcia obarczone wysokim ryzykiem ze względu na położenie geograficzne (Stany Zjednoczone, Rosja, Ukraina, Węgry, kraje nadbałtyckie), skalę transakcji, rodzaj instrumentu, termin zapadalności, sposoby zabezpieczenia operacji finansowych. Dla zwiększenia stopnia dywersyfikacji zaangażowania banku wobec podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, Komisja Nadzoru Finansowego przyjęła 17 grudnia 2008 r. uchwałę w sprawie ograniczenia przestrzegania limitu koncentracji i limitu dużych zaangażowań do 100% funduszy własnych.

Europa nie była przygotowana na zbliżający się kryzys. Pod koniec 2007 r., na podstawie napływających z gospodarki światowej danych makroekonomicznych szacowano, że tempo wzrostu realnego PKB w krajach Unii Europejskiej, w pierwszej połowie 2008 r. tylko nieznacznie spadnie. Na początku 2008 r. obserwowano nadal wzrost tego wskaźnika, lecz pod wpływem informacji z rynków światowych, ośrodki progностyczne zrewidowały dotychczasowe oceny stanu europejskiej gospodarki, obniżając średnioroczny wzrost realnego PKB z 1,5-2,1% do 0,8-1,2%. W grudniu 2008 r. okazało się, że i ta prognoza była nazbyt optymistyczna. Przyjęto wówczas, że roczny wzrost realnego PKB Wspólnoty w 2008 r. będzie zawarty w przedziale 0,8-1,2%, zaś w 2009 r. obniży się do *minus* 1,0-0,0%. W rzeczywistości – po dwu latach realnego wzrostu na poziomie ok. 3%, w 2008 r. PKB Unii Europejskiej (27) zwiększył się zaledwie o 0,8%, zaś w strefie euro (15) jeszcze mniej – o 0,6%. Opublikowany przez Eurostat 13 listopada 2009 r. wskaźnik dynamiki PKB (po trzech kwartałach, rok do roku) wyniósł *minus* 4,1%. Był zatem gorszy od oczekiwanego, ale lepszy o 0,7 pkt proc.

³¹ Przykładem są spółki Fortis i ING. W październiku 2008 r. akcje banku Fortis zostały przejęte przez rządy Holandii, Belgii i Luksemburga. ING został dokapitalizowany przez rząd Holandii kwotą 10 mld euro. W Niemczech bank IKB w lutym 2008 r. otrzymał wsparcie w wysokości 8,1 mld euro w postaci linii kredytowej od państwowego banku KfW oraz od rządu federalnego. We wrześniu 2008 r. rządy Belgii, Francji i Luksemburga podjęły decyzję o dokapitalizowaniu banku Dexia kwotą 6,4 mld euro i objęciu przez te rządy nowo emitowanych akcji spółki. Ponadto rządy te udzieliły rocznej gwarancji na zobowiązania Dexii w innych bankach i inwestorów instytucjonalnych. Również belgijski bank KBC został dokapitalizowany kwotą 2 mld euro przez rząd regionu Flandrii (północna Belgia). *Raport o sytuacji banków w 2008 r.*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009, str. 29, *Przegląd stabilności systemu finansowego, październik 2008*, Portal internetowy NBP, str. 11-12 oraz M. Lipka, *Największe banki Europy*, „Home&Market, 1/2009

w porównaniu z dynamiką PKB (*minus 4,8%*) w pierwszej połowie bieżącego roku. Optymiści twierdzą, że może to zwiastować „odbicie się od dna” gospodarek krajów Unii Europejskiej³².

Wykres 8. Rzeczywista i prognozowana dynamika PKB w Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm>

W czasie kryzysu, rynek pracy stał się jednym z najtrudniejszych, drażliwych społecznie obszarów interwencji państwa. W 2008 r. w eurolandzie co miesiąc traciło pracę średnio po ok. 170 tys. osób, a co gorsze – zjawisko to nasiliło się w początkach następnego roku. Indeks kosztów zatrudnienia w Unii Europejskiej, przy ogólnym trendzie wzrostowym, cechowała duża zmienność w krótkich odstępach czasu. Fluktuacja kosztów pracy, w warunkach kurczącego się popytu i spadku nastrojów, motywowała pracodawców do poszukiwania oszczędności na drodze dalszej redukcji zatrudnienia³³. W czasie kryzysu wskaźnik zatrudnienia w Unii Europejskiej (27) obniżył się z 68,1% w ostatnim kwartale 2007 r. do 64,8% w połowie 2009 r. (o 3,3 pkt proc.). Stopa bezrobocia wzrosła z 7,6% w czwartym kwartale 2008 r. do 9,2% we wrześniu 2009 r. (w strefie euro z 8,2% do 9,7%).

Spadek liczby pracujących i dynamiki wynagrodzeń obniżał dochody rozporządzalne gospodarstw domowych, a tym samym utrudniał przełamanie narastającej bariery popytu, która hamowała inwestycje i przyrost zapasów, a tym samym pogłębiała recesję i podnosiła stopę bezrobocia w Unii Europejskiej. Większość wysoko rozwiniętych państw członkowskich Wspólnoty zastosowała w tej sytuacji narzędzia zalecane przez Johna Maynard Keynesa w czasie „Wielkiej Depresji” (1929-1933). Nakręcanie popytu w ciężar wydatków publicznych, promocja zatrudnienia za cenę podwyższania długu publicznego, zyskały pierwszeń-

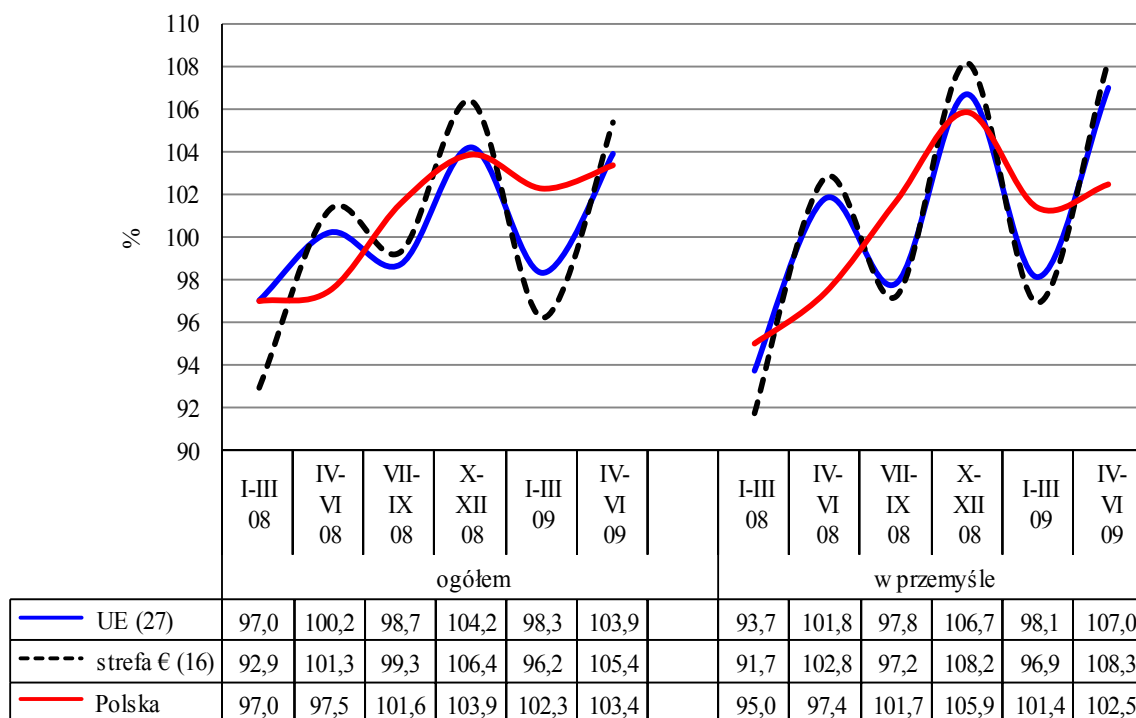
³² <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm>

³³ W Polsce przeciętne zatrudnienie obniżyło się z 9,3 mln osób w 2007 r. do 8,0 mln osób w 2008 r., przy utrzymaniu lekkiej tendencji spadkowej w 2009 r., przede wszystkim w małych i średnich przedsiębiorstwach. Wpływ kryzysu na rynek pracy ujawnił się z opóźnieniem. Stopa rejestrowanego bezrobocia, która spadła z 11,2% w 2007 r. do 9,5% w 2008 r., w październiku 2009 r. wyniosła 11,1%. Zharmonizowana stopa bezrobocia wzrosła z 7,0% w grudniu 2008 r. do 8,2% w październiku bieżącego roku. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia zwiększyły się w 2008 r. w stosunku do 2007 r. o 6,0%, ale w 2009 r. indeksy wynagrodzeń (kwartał roku bieżącego do analogicznego kwartału poprzedniego roku) były coraz niższe (103,7% w pierwszym, 100,9% w drugim, 101,5% w trzecim kwartale). *Biuletyn Statystyczny GUS* 10/2009, str. 29, 33, 207 i 211.

stwo przed określoną w Maastricht dyscypliną finansów publicznych, ale nie dały pożądaných skutków. Kraje, które przyjęły inną strategię – wśród nich Polska – również naruszyły kryterium dopuszczalnego rozmiaru deficytu budżetowego w relacji do PKB, nie odnosząc sukcesu w walce z narastającym bezrobociem³⁴.

Wykres 9. Indeks kosztów zatrudnienia

Przeciętna 2008=100

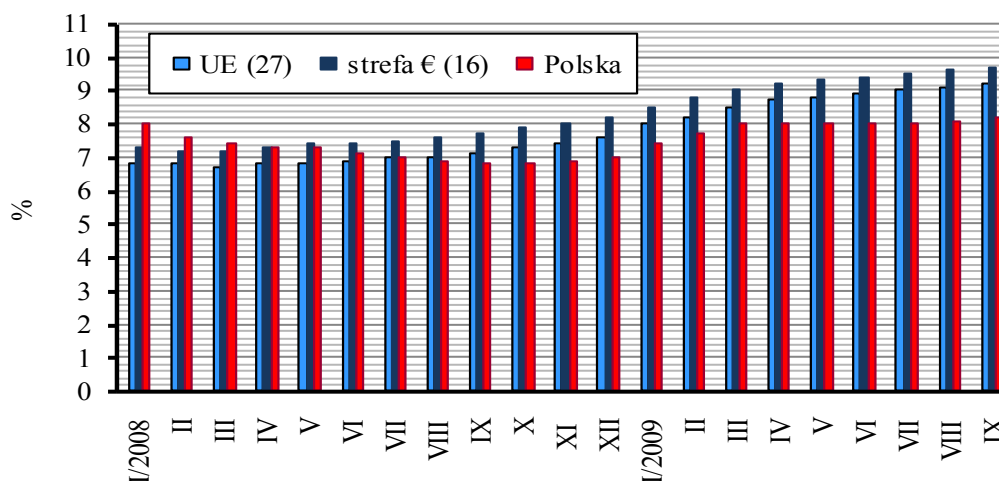

Źródło: *Biuletyn Statystyczny GUS* 10/2009, str. 210-211

³⁴ Jesienią 2008 r. rząd Niemiec przyjął na lata 2009-2010 pakiet promocji zatrudnienia o wartości 1,3% PKB, na początku bieżącego roku ogłosił rozpoczęcie dodatkowych działań o budżecie wynoszącym około 2% PKB. W lutym 2009 r. rząd Francji przekazał 0,4% PKB na działania stymulujące koniunkturę, głównie na wsparcie przemysłu motoryzacyjnego, małych przedsiębiorstw i najbardziej zagrożonych branż. Niezależnie od tego na inwestycje publiczne realizowane w latach 2010-2011 zostanie przeznaczony 1,5% francuskiego PKB. Rząd Włoch realizuje program stymulowania koniunktury na lata 2009-2010 o wartości 0,5% PKB. W Hiszpanii wiele działań mających na celu stymulację gospodarki podjęto już w pierwszej połowie 2008 r., dodatkowe plany inwestycji publicznych na lata 2008-2010 z budżetem wartym ponad 3% PKB ogłoszono w listopadzie 2008 r. W tym samym miesiącu powstał w Polsce Komitet Stabilności Finansowej, który (na wypadek nasilenia się kryzysu) opracował „Plan stabilności i rozwoju”, ukierunkowany na wzrost dyscypliny finansów publicznych i generowanie popytu inwestycyjnego. Na realizację tego planu przewidziano 91,3 mld zł, z tego 81,3 mld zł stanowiły nakłady generujące „Impulsy proinwestycyjne dla gospodarki”, a 10 mld zł – obniżone wpływy podatkowe (z PIT 8,0 mld zł i z PTU 2,0 mld zł), które potraktowano jako czynnik zwiększający popyt konsumpcyjny. Wzrost inwestycji zamierzano osiągnąć rezerwując środki na poręczenia i gwarancje dla gospodarki i rynku finansowego (40 mld zł); wykreowanie dodatkowej akcji kredytowej na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw (20 mld zł). Przewidziano ponadto wzrost wydatków na inwestycje realizowane przy wsparciu Unii Europejskiej (16,8 mld zł); inne przedsięwzięcia proinwestycyjne (łącznie 4,5 mld zł). Program polskiego rządu wsparła Rada Polityki Pieniężnej, która po okresie dość restrykcyjnej polityki pieniężnej w latach 2006-2007, od listopada 2008 r. do marca 2009 r. pięciokrotnie zredukowała podstawowe stopy procentowe. Por.: *Finansowanie przez banki nieruchomości w Polsce. Stan na grudzień 2008*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009, str. 9 oraz G. Ancyparowicz *Standing finansowy polskich banków w czasie globalnego kryzysu finansowego* [w:] *Rynki finansowe w warunkach kryzysu* pod red. M. Kalinowskiego, CEDEWU.PL Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2009, str. 264-267

Wykres 10. Zharmonizowana stopa bezrobocia

w %

Źródło: *Biuletyn Statystyczny* 5/2009 i 10/2009, str. 210

Jesienią 2008 r. stało się oczywiste, że powrót gospodarek europejskich na ścieżkę wzrostu nie nastąpi samoczynnie, lecz wymaga konsekwentnych, solidarnych działań całej Wspólnoty, a w szczególności udzielenia pomocy krajom, których nie stać było na równie kosztowne jak w Niemczech, czy Francji programy interwencyjne. Komisja Europejska zapelowała więc do zamożnych krajów zrzeszonych w Międzynarodowym Funduszu Walutowym, by zwiększyły one środki dostępne na walkę z kryzysem w krajach Europy Środkowej. W pierwszej kolejności uzyskano zgodę na wzrost kredytowania ze strony Niemiec i Japonii. Kraje te – mimo własnych problemów – zgodziły się zwiększyć pulę dostępnych środków pomocowych, przeznaczoną głównie na podtrzymanie gwałtownie słabnącego kursu walut nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej. W programie tym uczestniczył również Bank Światowy. Ponadto w 2009 r. na wsparcie dwunastu nowych krajów członkowskich Unia Europejska przeznaczyła 7 mld euro funduszy regionalnych, zaś Europejski Bank Inwestycyjny zarezerwował 11,5 mld euro na pożyczki dla krajów Europy Środkowej. Do dyspozycji z unijnego funduszu na ratowanie bilansów płatniczych krajów członkowskich poza strefą euro postawiono dodatkowe 15 mld euro.

Niezależnie od tych inicjatyw, wykorzystując dotychczasowe doświadczenia krajów wysoko rozwiniętych, Komisja Europejska przygotowała między październikiem 2008 r. a kwietniem 2009 r. wspólnotową koncepcję zwalczania recesji. Przyjęty przez Radę Europejską na szczycie w dniach 11-12 grudnia 2008 r. „Europejski plan naprawy gospodarczej”³⁵, finansowany z budżetu Unii Europejskiej i budżetów krajowych, miał dwa podstawowe cele:

³⁵ Parlament Europejski „z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji prowadzącą do wdrożenia europejskiego planu naprawy gospodarczej (plan naprawczy) w odpowiedzi na poważne spowolnienie gospodarcze; zauważa, że wymiar wspólnotowy tej inicjatywy sięga 15% budżetu na program naprawczy, który należy jeszcze pilnie wdrożyć; podkreśla, że głównym priorytetem planu naprawczego musi być pobudzenie gospodarki i konkurencyjności Unii Europejskiej w celu ochrony przyszłości i bezpieczeństwa obywateli oraz aby uniknąć wzrostu bezrobocia; uważa, że plan naprawczy musi zatrzymać upadek gospodarki poprzez ponowne umożliwienie rynek finansowym właściwego funkcjonowania, ułatwienie inwestowania i poprawę możliwości wzrostu i powstawania miejsc pracy przy jednoczesnym wzmocnieniu gospodarki UE i rynku pracy i poprawie ogólnych warunków wzrostu i tworzenia miejsc pracy. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie europejskiego planu naprawy gospodarczej (2008/2334(INI)).

stymulowanie popytu dla przeciwdziałania likwidacji miejsc pracy³⁶ oraz zasilanie tzw. inteligentnych inwestycji³⁷. W finansowych programach operacyjnych dostosowanych do tego planu przewidziano cztery obszary wsparcia sfery realnej³⁸:

- czasowe ułatwienia dostępu do finansowania przedsiębiorstw w ramach pomocy publicznej,
- zmniejszenie obciążeń administracyjnych oraz wspomaganie przedsiębiorczości,
- zwiększenie nakładów na badania i rozwój, innowacje i edukację,
- powszechne udostępnienie szerokopasmowej łączności internetowej.

Ponadto przewidziano podjęcie szeroko zakrojonej inicjatywy europejskiej zorientowanej na poprawę sytuacji na rynku pracy przy wsparciu Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji. Realizując postanowienia władz unijnych, uproszczono kryteria dostępu do środków EFS i zezwolono osobom, które utraciły źródło utrzymania w związku z kryzysem finansowym i gospodarczym, na udział w programach promocji zatrudnienia finansowanych z EFDG³⁹. Beneficjentami miały stać się przede wszystkim mniej zamożne kraje Unii Europejskiej.

Programy rządowe i wspólnotowe nie przyniosły dotychczas wyraźnych oznak przełamania recesji. „Wysoka skala negatywnych szoków, które dotknęły gospodarkę strefy euro podczas kryzysu, również niesie ze sobą ryzyko dłuższego niż przeciętnie oczekiwany, czasu trwania i tempa wychodzenia tego regionu z recesji”⁴⁰. Dekoniunktura w wysoko rozwiniętych krajach Unii Europejskiej i wynikający stąd spadek obrotów wewnątrz korporacyjnych oraz zahamowanie transferów kapitału utrudnia powrót na ścieżkę wzrostu wszystkim krajom Wspólnoty. Konstatacja tego faktu znalazła wyraz w prognozie Eurostatu, która przewiduje realny wzrost PKB w 2010 r. w granicach 0,5-1,6%⁴¹.

I.3. Koniunktura gospodarcza w Polsce

Polska, podobnie inne kraje postkomunistyczne, charakteryzuje się niskim – w stosunku do krajów Europy Zachodniej – poziomem rozwoju rynku finansowego, choć w okresie transformacji był to najszybciej rozwijający się segment gospodarki narodowej.

³⁶ Przewidziano wsparcie popytu z budżetów krajowych w wysokości 170 mld euro oraz wykorzystanie na ten cel środków budżetowych i Europejskiego Banku Inwestycyjnego w wysokości 30 mld euro (łącznie 200 mld euro, tj. 1,5% unijnego PKB). Por.: *Europejski plan naprawy gospodarczej*, KOM(2008) 800, z dnia 26. 11. 2008 r.

³⁷ Pod tym pojęciem rozumie się inwestycje w rozwój „kapitału ludzkiego”, inwestycje ukierunkowane na podniesienie efektywności energetycznej, które stworzą nowe miejsca pracy, a zarazem zapewniają oszczędność energii, inwestycje w czyste technologie, wspierające m. in. przemysł budowlany i motoryzacyjny we wchodzeniu na przyszłościowe rynki niskich emisji zanieczyszczeń, inwestycje w infrastrukturę i międzysystemowe połączenia. Por.: jak wyżej

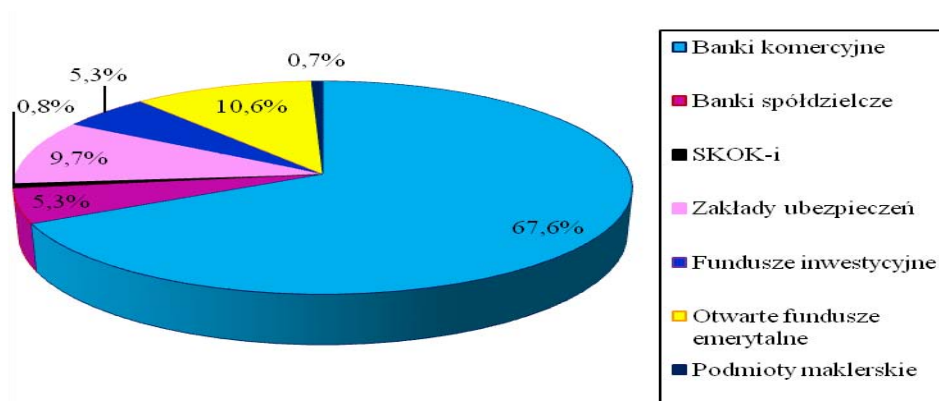
³⁸ Plan naprawy gospodarczej i towarzyszące mu środki zaproponowane 28 stycznia 2009 r. przez Komisję obejmują wkład Wspólnoty szacowany na 30 000 mln euro, który zostanie następująco rozdzielony na sektory: 5 000 mln euro na międzysystemowe sieci energetyczne i szerokopasmowy Internet, zaliczki w ramach funduszy strukturalnych i spójności; różne inicjatywy w ramach badań i innowacji, takie jak europejska inicjatywa na rzecz ekologicznych samochodów, fabryki jutra i energooszczędne budynki; wzrost środków na wstępne finansowanie najbardziej zaawansowanych projektów transeuropejskiej sieci transportowej, a także inicjatyw na rzecz MŚP oraz wspólnotowego programu na rzecz innowacji z wykorzystaniem środków już przydzielonych w drodze funkcjonujących lub nowych pożyczek i funduszy z EBI. Tamże, art. 74

³⁹ Szerzej na ten temat por. m.in.: E. Kaliszuk, *Programy i działania kryzysowe Unii Europejskiej* [w:] *Polityka gospodarcza Polski w integrującej się Europie 2008-2009*, dz. cyt., str. 36-53

⁴⁰ Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego, Narodowy Bank Polski, wrzesień 2009, str.13

⁴¹ *Raport roczny 2008*, Europejski Bank Centralny, dz. cyt., str. 23-25

Wykres 11. Struktura aktywów instytucji finansowych w Polsce

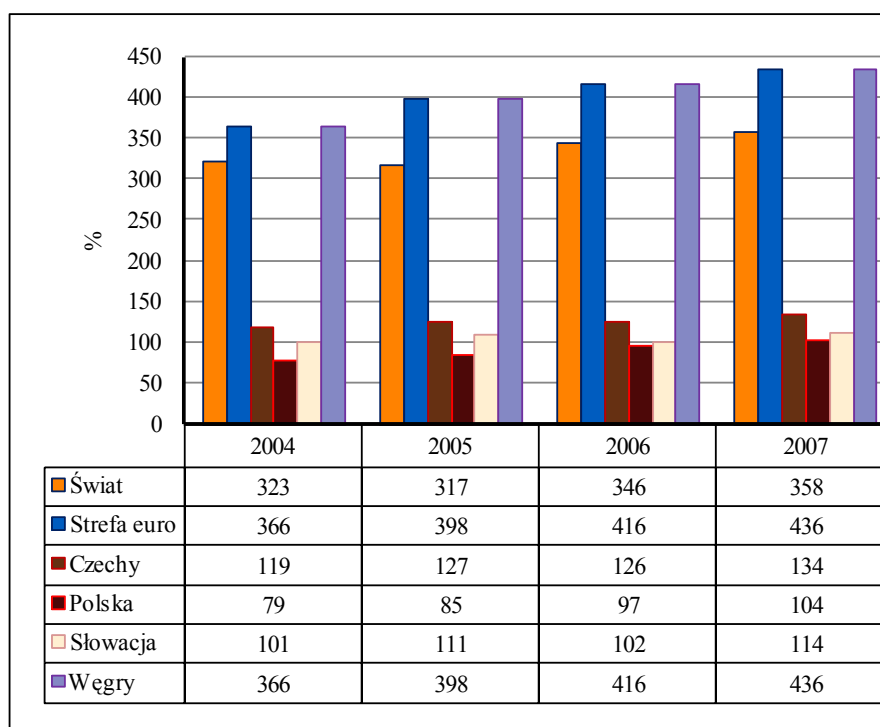
Źródło: jak w tabl. 1

Tabl. 1. Aktywa instytucji finansowych w Polsce w mld zł

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	30.VI. 2009
Ogółem	553,0	584,0	640,3	726,3	836,0	1023,0	1214,8	1407,0	1443,6
Banki komercyjne	439,7	434,6	455,0	499,7	539,4	624,0	729,4	963,0	976,3
Banki spółdzielcze	30,0	31,9	34,0	38,8	47,1	57,8	65,6	75,8	76,2
SKOK-i	1,8	2,5	3,3	4,2	5,3	6,0	7,3	9,5	11,1
Zakłady ubezpieczeń	47,1	57,6	65,7	77,9	89,6	108,6	126,9	137,9	140,3
Fundusze inwestycyjne	12,1	23,0	33,8	33,8	61,6	99,2	133,8	73,9	77,2
OFE	19,4	31,6	44,8	62,6	86,1	116,6	140,0	138,3	152,9
Podmioty maklerskie	2,9	2,8	3,7	5,5	6,9	10,8	11,8	8,6	9,6

Źródło: Rozwój systemu finansowego w Polsce, NBP

Wykres 12. Aktywa systemu finansowego w relacji do PKB

Źródło: EU Banking Structures October 2008, European Central Bank. Eurosystem

Potencjał polskiego sektora bankowego, choć skupiał w 2007 r. prawie 50% aktywów wszystkich instytucji finansowych funkcjonujących w nowych krajach Unii Europejskiej, był wykorzystywany w stopniu najniższym w całym regionie Europy Środkowej. Wprawdzie stan taki trudno uznać za pożądany, jednak miał on swoje dobre strony, gdyż zmniejszył wrażliwość podmiotów sfery realnej na niekorzystne zmiany w sferze finansów. Co ważniejsze, słaby rozwój rynku derywatów i brak szerszego zainteresowania polskich inwestorów instrumentami finansowymi emitowanymi zagranicą, uchroniły polskie instytucje finansowe przed zarażeniem się importowanymi „toksycznymi” produktami finansowymi. W tych okolicznościach, kryzys w systemie globalnych finansów wymusił wprawdzie znaczne przeceny aktywów funduszy inwestycyjnych i otwartych funduszy emerytalnych, ale sektor finansowy nie doznał – poza tym – większych szkód. Nie oznacza to jednak, że gospodarka okazała się odporna na kryzys w sferze realnej, choć recesja wystąpiła w Polsce z mniejszą siłą niż w krajach stanowiących jej głównych partnerów i kontrahentów.

**Tabl. 2. Dynamika PKB w Polsce
na tle wybranych krajów Unii Europejskiej w regionie Europy Środkowej**

Wyszczególnienie	2008				2009	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI
	Okres poprzedni=100					
UE (27)	100,7	99,8	99,6	98,1	97,6	99,7
Estonia	98,9	98,5	97,0	95,5	94,0	96,6
Litwa	100,5	99,9	88,3	98,8	88,7	92,3
Łotwa	97,6	97,7	98,2	95,3	89,0	99,2
Polska	101,5	101,0	100,4	99,9	100,1	100,7
Czechy	100,1	101,2	100,5	98,7	95,2	100,1
Rumunia	103,5	101,7	99,9	97,2	95,4	98,9
Słowacja	97,8	101,7	101,2	101,2	91,4	101,4
Słowenia	101,8	100,8	100,7	95,9	93,6	100,7
Węgry	100,5	99,4	99,2	97,9	97,3	99,5

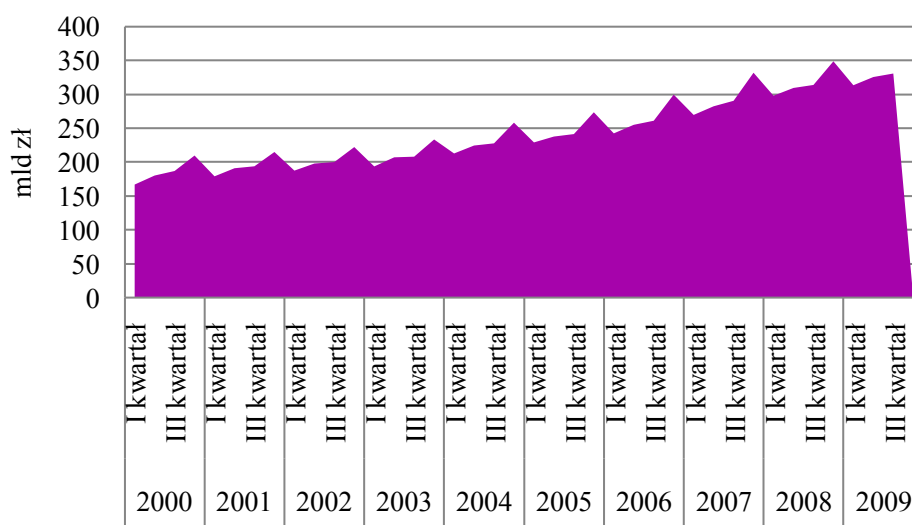
Źródło: Biuletyn Statystyczny GUS 2009, str. 206

Ostatnia dekada, a zwłaszcza pięciolecie po akcesji do Unii Europejskiej były okresem przyspieszonej restrukturyzacji i modernizacji polskiej gospodarki, czemu sprzyjał wzrost dochodów i aspiracji konsumpcyjnych wielu polskich rodzin⁴². W ciągu pięciu lat od akcesji do Unii Europejskiej polski PKB wzrósł (w cenach bieżących) z 843,2 mld zł do 1 266,6 mld zł (o ok. 50%). Miarą wzrostu zamożności polskiego społeczeństwa był dwu i półkrotny wzrost produktu krajowego brutto na mieszkańca w 2007 r. w porównaniu z rokiem 2000. Według parytetu siły nabywczej, PKB *per capita* zwiększył się w tym okresie z ok. 10,6 tys. USD do 15,9 tys. USD. Generowany popytem krajowym, w którym istotną rolę odgrywała wysoka dynamika spożycia⁴³, rozwój gospodarczy utrzymywał wysoką dynamikę do trzeciego kwartału 2008 r., a spowolnienie wzrostu gospodarki w następnym kwartale nie było nazbyt silne w porównaniu z sytuacją, jaką wywołał światowy kryzys w innych krajach Europy Środkowej.

⁴² *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2008*, str. 880

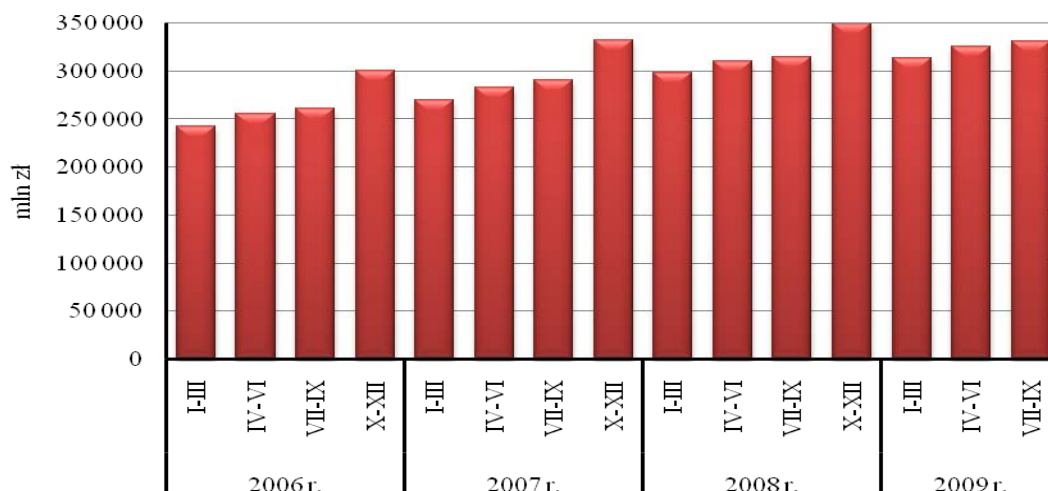
⁴³ W okresie I-XII 2007 r. spożycie ogółem wzrosło (rok do roku) o 4,6%, w 2008 r. odpowiednio o 5,5%, przy czym najwyższy przyrost (o 5,9%) odnotowano w pierwszej połowie minionego roku. Do zwiększenia popytu krajowego przyczynił się m.in. napływ inwestycji zagranicznych, emigracja zarobkowa, środki z budżetu i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Por.: *Wykorzystanie środków z funduszy strukturalnych i funduszu spójności w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Wykres 13. Produkt krajowy brutto – narastająco
ceny bieżące w mln zł

Źródło: jak wyżej

Wykres 14. Produkt krajowy brutto – dane kwartalne
ceny bieżące w mln zł

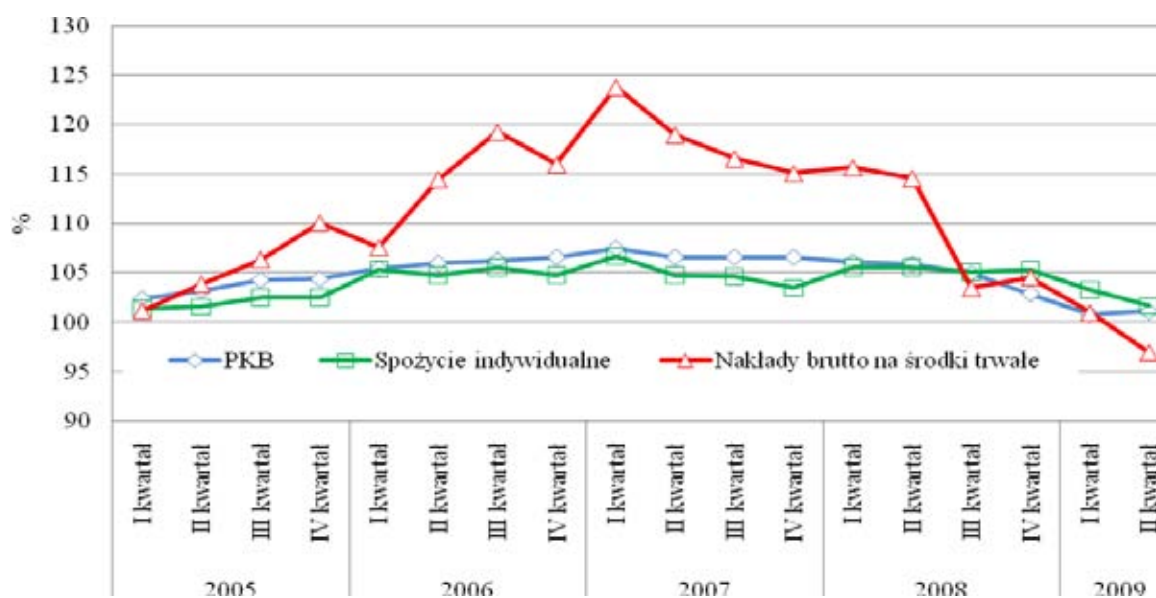
Źródło: *Biuletyny Statystyczne* GUS z lat 2007-2009 oraz *Komunikat* GUS o PKB z 30 listopada 2009 r.

Pierwsze symptomy zbliżającego się spowolnienia pojawiły się w czwartym kwartale minionego roku, wyraźne wyhamowanie dynamiki PKB odnotowano w pierwszym kwartale 2009 r., ale w dwu kolejnych okresach sprawozdawczych można było zaobserwować niewielki wzrost tego wskaźnika, generowany konsumpcją⁴⁴. W ujęciu statystycznym, w trzecim kwartale 2009 r., po raz pierwszy od 2005 r. na dynamikę wzrostu ekonomicznego miał do-

⁴⁴ W stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku, PKB zwiększył się w pierwszym kwartale 2009 r. o 0,8%, w drugim – o 1,1%, w trzecim – o 1,7%. *Biuletyny Statystyczne* z lat 2007-2009 oraz *Komunikat* GUS z 30 listopada 2009 r. www.stat.gov.pl

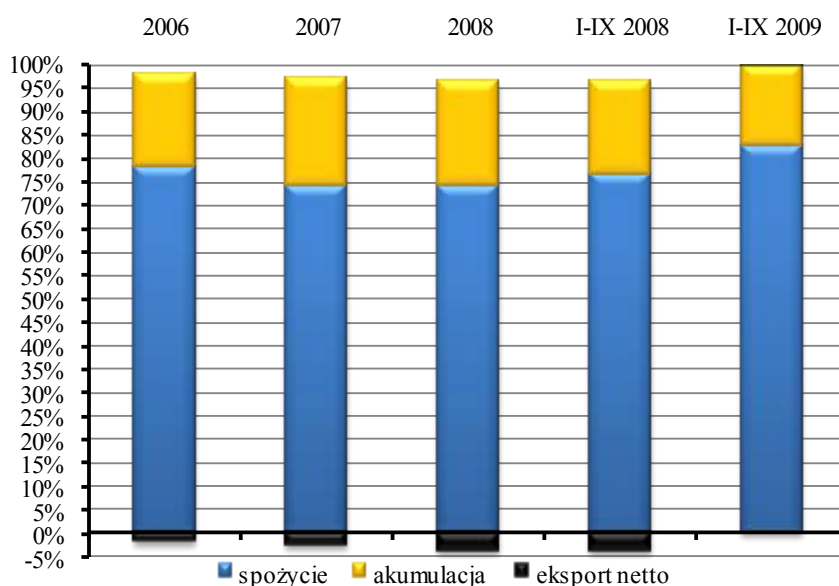
datni wpływ eksport netto. Wkład tego komponentu w realny wzrost PKB w okresie styczeń-wrzesień bieżącego roku wyniósł 3,0 pkt proc., a więc był silniejszy od wkładu spożycia ogółem – 1,6 pkt proc. Negatywnie na dynamikę PKB oddziaływała akumulacja (*minus* 2,9 pkt proc.), chociaż spadek nakładów inwestycyjnych na maszyny i urządzenia (*minus* 0,3 pkt proc.) był niewielki⁴⁵.

Wykres 15. Dynamika niewyrównanego sezonowo PKB i jego komponentów
 spożycie indywidualne, nakłady brutto na środki trwałe
 Analogiczny okres poprzedniego roku = 100

Źródło: Biuletyny Statystyczne GUS z lat 2007-2008

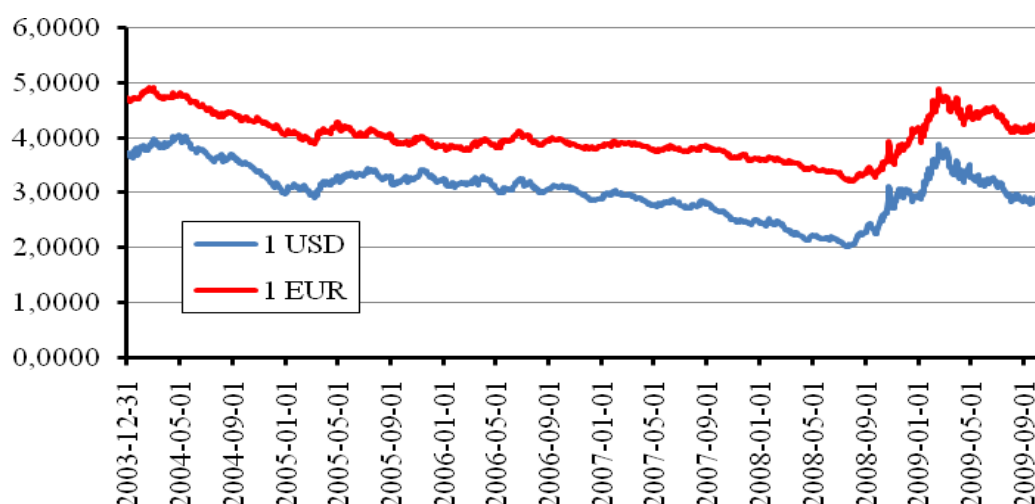
Wykres 16. Udział akumulacji, spożycia i eksportu netto w polskim PKB

Źródło: Biuletyny Statystyczne GUS z lat 2007-2009

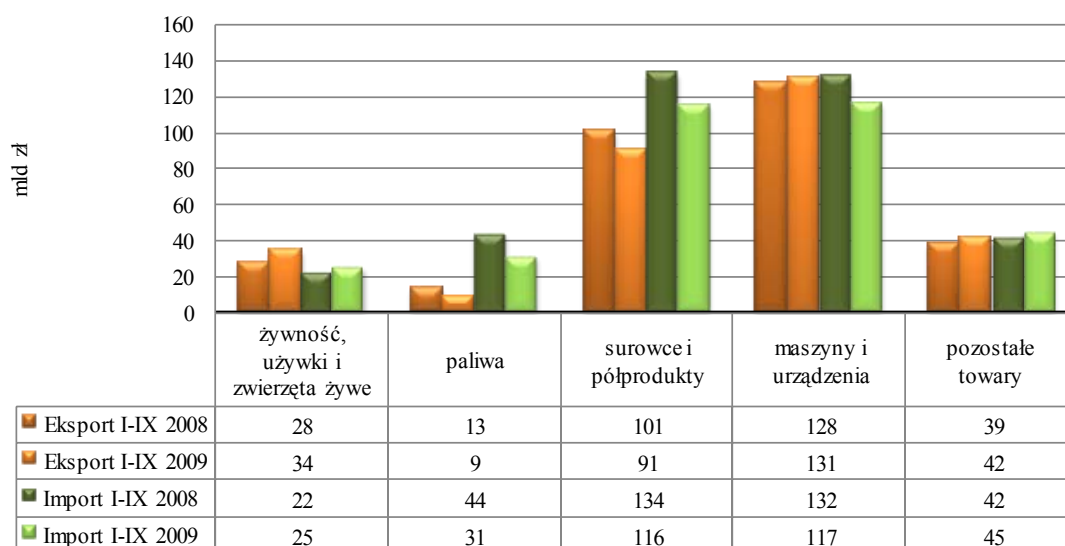
⁴⁵ W 2006 r. deficyt w obrotach z zagranicą osłabił o 0,5 pkt proc. dodatni wpływ popytu krajowego, w 2007 r. negatywny wpływ tego komponentu wzrósł do 2,1 pkt proc., w 2008 r. – do 0,6 pkt proc.

Wykres 17. Kurs złotego względem euro i amerykańskiego dolara

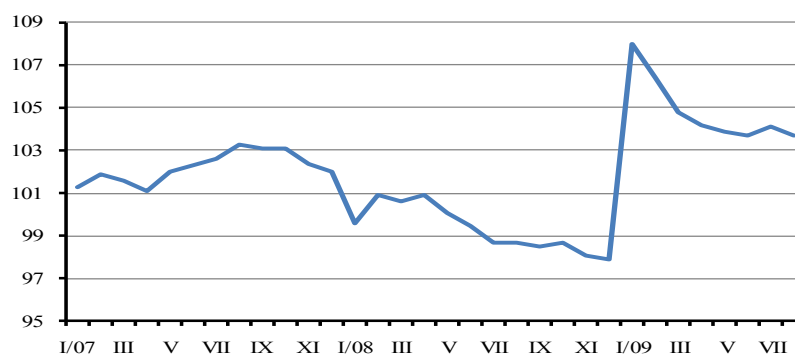
Źródło: NBP

Wykres 18. Struktura polskiego eksportu i importu według grup towarów
w mld zł

Źródło: Biuletyn Statystyczny 10/2009, str. 176-177

Wykres 19. Terms of trade w polskim handlu zagranicznym
narastająco, okres poprzedni=100

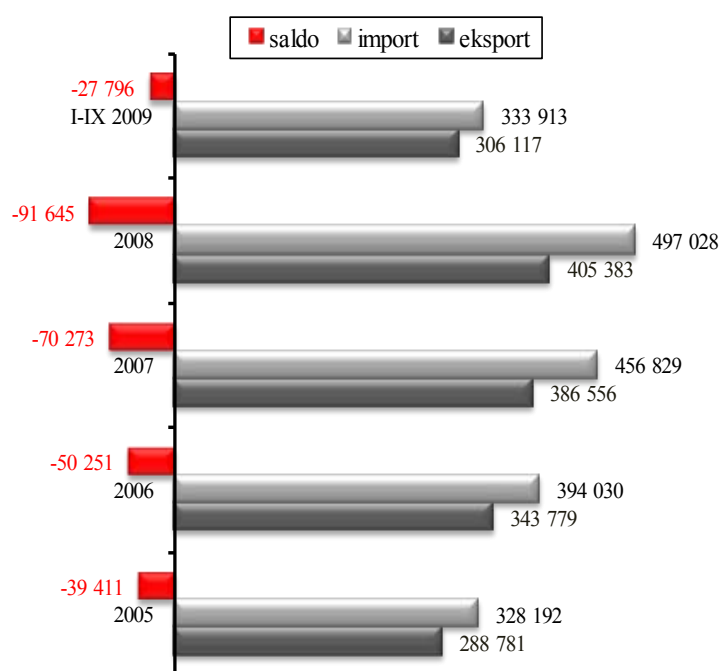

Źródło: Biuletyn Statystyczny GUS 10/2009, str. 41

Wprawdzie w 2009 r. saldo w wymianie z zagranicą pozostało ujemne, ale zmalał deficyt i poprawiły się relacje cen w eksporcie i imporcie. Po trzech kwartałach 2009 r. eksport wyniósł 69 997,4 mln euro (o 21,6% mniej niż przed rokiem), import –76 379,8 mln euro (spadł rok do roku o 29,5%), deficyt handlu zagranicznego obniżył się do 6 382,4 mln euro wobec 19 003,6 mln euro w analogicznym okresie ub. roku. Na ten wynik przede wszystkim miała wpływ recesja, która obniżyła w Polsce popyt na dobra zaopatrzeniowe i inwestycyjne. Deprecjacja złotego – obok negatywnych skutków – przyniosła także korzyści. Wzrosła cenowa konkurencyjność polskich wyrobów, nie tylko żywności i używek, ale także maszyn i urządzeń. Zmiana preferencji nabywców dotyczyła zarówno rynku krajowego, jak i zagranicznego. Cudzoziemcy chętniej kupowali polskie, relatywnie tanie towary, Polacy rezygnowali z zakupu droższych importowanych produktów, na rzecz wyrobów krajowych, dzięki czemu producenci wyzbyli się nadmiernych zapasów. Ożywił się, zamierający w okresie „silenego” złotego, handel przygraniczny, w szczególności polski przemysł motoryzacyjny, skorzystał z okazji, jaką były premie rządu niemieckiego za zakup nowych samochodów. Niski poziom aktywności gospodarczej urealniał spekulacyjnie wydźwignięte ceny ropy naftowej, paliw płynnych i innych surowców⁴⁶. W tych warunkach znacząco poprawiły się relacje cenowe polskiego eksportu i importu. Wzrost *terms of trade* stworzył przeciwwagę dla słabnącej dynamiki wewnętrznego popytu, a tym samym wywarł istotny wpływ na dodatnią dynamikę PKB w Polsce.

Wykres 20. Eksport, import i saldo handlu zagranicznego

w mln zł, ceny bieżące

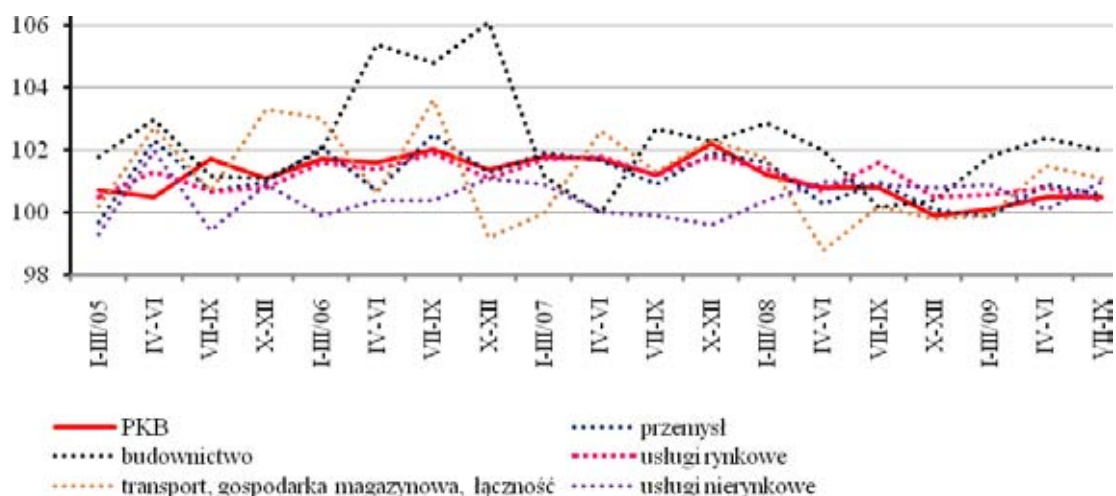

Źródło: *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2008*, str. 550, *Biuletyn Statystyczny GUS* 10/2009, str. 176-177

⁴⁶ Rozprzestrzenianie się kryzysu finansowego na realną sferę gospodarki doprowadziło do gwałtownego załamania boomu surowcowego, utrzymującego się nieprzerwanie od 2003 r. Między lipcem 2008 r. a lutym 2009 r. dolarowe ceny surowców obniżyły się przeciętnie o ponad 50%, zaś ceny ropy naftowej o 65%. Por.: J. Chojna, *Ceny na głównych światowych rynkach towarowych* [w:] *Koniunktura gospodarcza...*, dz. cyt. str. 19-40

Wykres 21. Dynamika realna PKB i wybranych jego elementów

ceny stałe przy roku odniesienia 2000
analogiczny okres roku poprzedniego=100, szeregi wyrównane sezonowo

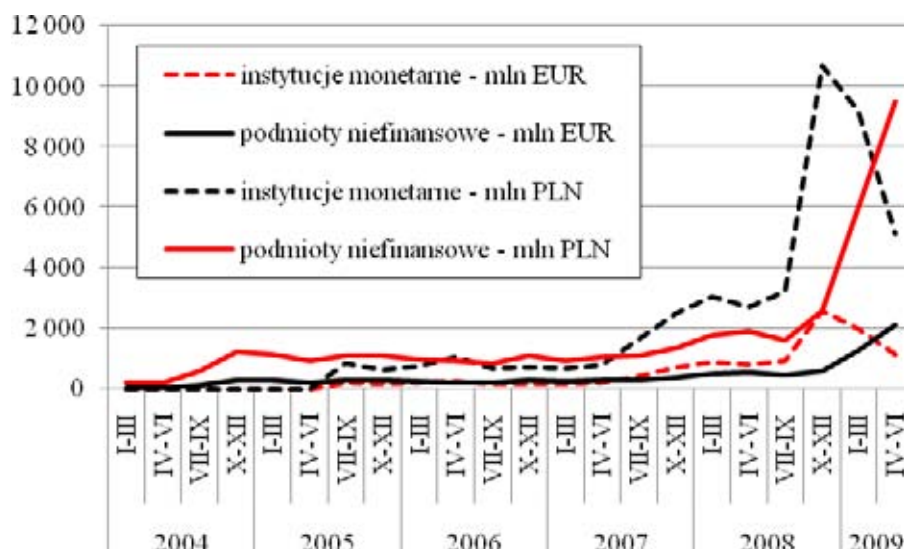
Źródło: GUS

Najwyższy udział w strukturze tworzenia PKB miały w 2008 r. usługi rynkowe; wartość dodana tego sektora wzrosła realnie o 6,1% w porównaniu z 6,4% wzrostem w 2007 r. Tempo wzrostu tego sektora było relatywnie stabilne we wszystkich kwartałach 2008 r., jednak w czwartym kwartale minionego roku stopa wzrostu była niższa o 1,3 pkt proc. w porównaniu z analogicznym okresem 2007 r. (wzrost odpowiednio o 5,5% i 6,8%). Wkład wartości dodanej sektora usług rynkowych w realne tempo wzrostu wartości dodanej ogółem wyniósł 3,0 pkt. proc. Na drugiej pozycji, z punktu widzenia generowania wartości dodanej ogółem, był przemysł. W 2008 r. realny przyrost wartości dodanej w tym sektorze obniżył się do 3,7%, przed rokiem wyniósł z 9,9%. Spadek dynamiki nastąpił w związku z osłabieniem aktywności w przemyśle w drugiej połowie roku, a zwłaszcza czwartym kwartale o 1,1% (rok do roku) w porównaniu z 6,9% wzrostem w pierwszym półroczu. Dane oczyszczone z wpływu czynników sezonowych wskazują na spadek poziomu aktywności w tym sektorze od trzeciego kwartału 2008 r. Przemysł jest najbardziej wrażliwy na zmiany globalnej koniunktury, toteż można wyjaśnić to zjawisko gwałtownym obniżeniem aktywności gospodarczej na świecie. W 2008 r. wkład wartości dodanej w przemyśle w realne tempo wzrostu wartości dodanej ogółem wyniósł 0,9 pkt. proc. Wartość dodana w budownictwie wzrosła realnie w 2008 r. o 11,3% w porównaniu do 12,5% wzrostu w 2007 r. Dane dotyczące pierwszego półrocza (wzrost realny rok do roku o 17,4%) wskazywały, że wzrost wartości dodanej w budownictwie może być nawet szybszy niż w 2007 r., lecz druga połowa 2008 r. była okresem stopniowego ograniczania działalności budowlanej. W trzecim kwartale 2008 r. odnotowano 11% wzrost w tej sekcji (rok do roku), w czwartym kwartale – 5,3% (rok do roku). Wkład wartości dodanej w budownictwie w realne tempo wzrostu wartości dodanej ogółem w 2008 r. wyniósł 0,8 pkt. proc. Najmniejsze znaczenie, z punktu widzenia generowania wzrostu wartości dodanej miały od kilku lat sektory usług nierynkowych i rolnictwa. W 2008 r. wygenerowały one po ok. 0,1 pkt. proc. wzrostu wartości dodanej ogółem, przy wzroście realnym na poziomie odpowiednio 1% i 2,7%.

I.4. Czynniki kształtujące popyt inwestycyjny w Polsce

Spowolnienie gospodarcze w Polsce wywołał spadek popytu inwestycyjnego, uwarunkowany nie tyle autonomicznym przebiegiem cyklu koniunkturalnego, ile pesymistycznym nastawieniem biznesmenów, wsłuchujących się w doniesienia mediów o nieuchronnym krachu. Zanim światowy kryzys rzeczywiście dotarł do Polski, dziennikarze poszukujący atrakcyjnych tematów podgrzewali atmosferę niepokoju, bulwersując opinię publiczną sensacyjnymi wiadomościami. Informacje o upadłości renomowanych zachodnich instytucji finansowych i transnarodowych korporacji budziły lęk, bo niektóre z nich były inwestorami strategicznymi w polskich bankach i zakładach ubezpieczeń. Zdarzały się przypadki wyprzedaży udziałów w przedsiębiorstwach bezpośredniego inwestowania, przedterminowe wypowiedzianie umów kredytowych. Szerzyły się pogłoski o drenażu założonych w Polsce filii, wspierających macierzyste spółki, kosztem pogorszenia własnego standingu finansowego. Do tego doszły spekulacje na rynkach finansowych, długotrwała i brzemenna w skutki bessy na giełdzie. Nagła deprecjacja złotego – korzystna dla eksporterów – gwałtownie pogorszyła warunki działania wielu firm, podniosła koszty importu, niespodziewanie zwiększyła zadłużenie gospodarstw domowych. Część przedsiębiorstw, uwikłanych w transakcje na rynku instrumentów pochodnych poniosła wielkie straty z tytułu asymetrycznie złożonych umów na opcje walutowe⁴⁷.

Wykres. 22. Zobowiązania polskich podmiotów z tytułu derywatów

Źródło: *Międzynarodowa pozycja inwestycyjna*, Narodowy Bank Polski

Od połowy 2008 r. w Polsce coraz ostrzej występowała bariera popytu, której następstwem był spadek marż i rentowności przedsiębiorstw oraz – niewidoczne w skali całego minionego roku – zahamowanie aktywności inwestycyjnej w czwartym kwartale. Kontynuowane były głównie niezbędne przedsięwzięcia modernizujące aparat wytwórczy i remonty bu-

⁴⁷ Negatywna wycena z tytułu zaangażowania przedsiębiorstw w opcje walutowe na dzień 13 lutego br. wyniosła ok. 9 mld zł, ujemna wycena transakcji forward – około 7 mld złotych, swapów – około 2 mld złotych. *Komunikat Komisji Nadzoru Finansowego z 11 marca 2009 r.* <http://www.knf.gov.pl>

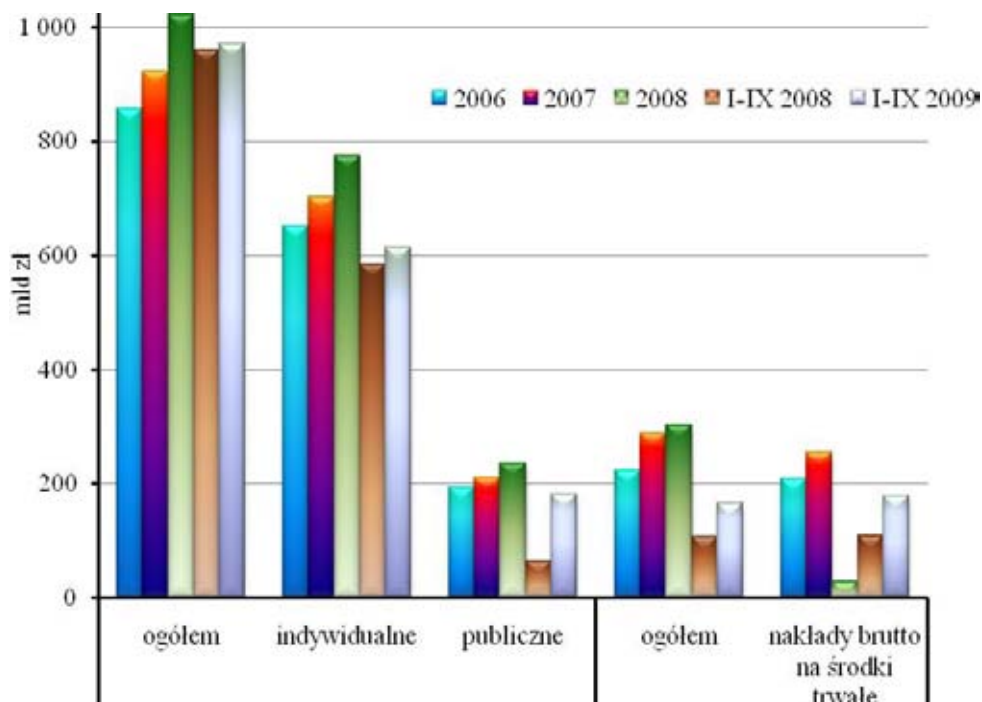
dynków, a także zadania realizowane przy wsparciu środkami z Unii Europejskiej⁴⁸. Aktywność inwestycyjna menedżerów, pesymistycznie oceniających perspektywy poprawy koniunktury⁴⁹, była jednak za mała dla podtrzymania w 2009 r. ożywienia gospodarczego. Lekki wzrost popytu krajowego, mimo wciąż pogarszającej się sytuacji na rynku pracy utrzymywał się dzięki dodatniej dynamice konsumpcji.

Tabl. 3. Popyt krajowy i jego komponenty

Okresy	Ogółem	Spożycie			Akumulacja brutto	nakłady brutto na środki trwałe
			indywidualne	publiczne		
	w mln zł					
I-XII 2005	986 657,2	797 212,8	610 361,6	177 785,5	189 444,4	179 180,0
I-XII 2006	1 066 045,2	848 178,5	647 905,0	190 938,0	217 866,7	210 459,7
I-XII 2007	1 210 556,3	922 899,3	701 556,3	211 027,5	287 657,0	253 728,5
I-XII 2008	1 323 471,7	1 021 466,5	773 911,0	236 262,8	302 005,2	280 935,2
I-IX 2009	970 280,5	804 289,7	614 324,0	181 277,1	165 990,8	174 441,1

Źródło: *Biuletyny Statystyczne* GUS z lat 2006-2009

Wykres 23. Komponenty popytu krajowego

Źródło: jak wyżej

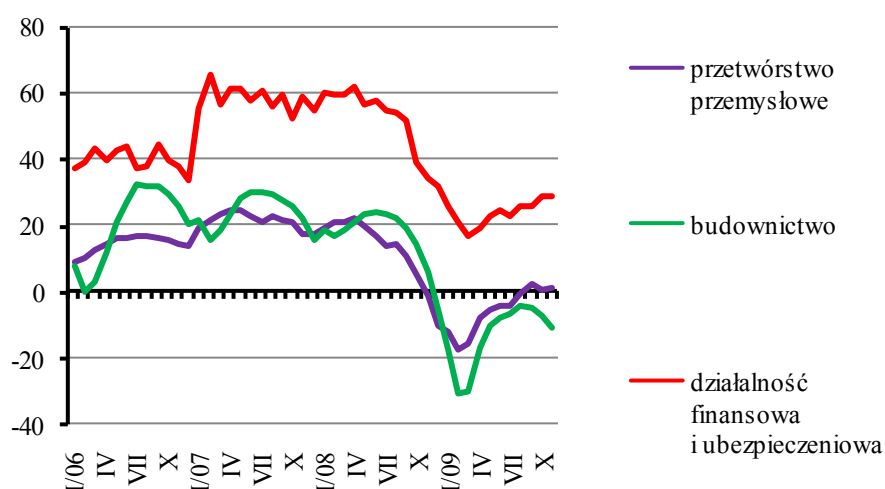
⁴⁸ Wykonanie planu wydatków na inwestycje współfinansowane przez Unię Europejską było niskie, ze względu na braki formalne i niedostateczny stan zaawansowania projektów. G. Ancyparowicz, *Analiza wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2008 r.* [w:] *Budżety jednostek Samorządu terytorialnego w latach 2003-2008*, GUS Warszawa 2009

⁴⁹ Ujemny wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury pierwszy raz pojawił się w listopadzie 2008 r. i pogłębiał się do lutego 2009 r. (*minus* 17,7), po dziesięciu miesiącach systematycznej poprawy nastrojów we wrześniu 2009 r. osiągnął wartość dodatnią (2,1). *Biuletyn Statystyczny* GUS 10/2009, str. 181-182

Z badań ankietowych prowadzonych przez NBP wynikało, że już w połowie 2008 r., na skutek rosnących trudności ze zbytem, zaczęły nadmiernie rosnać zapasy wyrobów gotowych. Wśród eksporterów odsetek respondentów (blisko 25%) wskazujących na niewystarczający popyt, jako główną barierę mogącą zagrozić działalności przedsiębiorstwa, był najwyższy w historii badania. Rzadziej, niewystarczający popyt sygnalizowały podmioty oferujące swoje produkty wyłącznie na rynku krajowym. W tej grupie znalazło się 15% przedsiębiorstw, ale należy podkreślić fakt, że był to wskaźnik najwyższy od 2003 r. Najgorzej była oceniana sytuacja w przetwórstwie przemysłowym, gdyż w tej sekcji gospodarki narodowej spadkowa tendencja przychodów ze sprzedaży wystąpiła najwcześniej i utrzymywała się ponad rok; trudna była również sytuacja w budownictwie. Po trzecim kwartale 2009 r. udało się większości przedsiębiorstw zlikwidować nadmierne zapasy wyrobów gotowych, dzięki czemu zwiększył się stopień wykorzystania mocy produkcyjnych, ale nadal był on niższy od długookresowej średniej. Znalezienie odbiorcy na oferowane przez przedsiębiorstwa produkty stanowi wciąż najważniejszy i najczęściej wymieniany przez respondentów problem w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

Producenci, nie mogli – w warunkach malejącej chłonności rynków zbytu – przenieść skutków wzrostu kosztów własnych na produkty finalne. Marże na sprzedaży krajowej spadały przede wszystkim w przetwórstwie przemysłowym, handlu, transporcie i obsłudze nieruchomości. Zdaniem respondentów spadek marży na rynku krajowym w głównej mierze spowodowany był wzrostem cen czynników wytwórczych: surowców i materiałów, rzadziej – podwyżkami wynagrodzeń (te przyczyny wymieniło 39% firm). Na niedostateczny lub malejący popyt krajowy wskazywali dopiero w drugiej kolejności (27%). Na spadek marży oddziaływały ponadto nasilające się lub bardziej agresywne działania konkurencji (17% wskazań) oraz konieczność obniżenia cen na własne produkty i usługi (13%). O wzroście marż informowały przedsiębiorstwa realizujące rentę górnictwem bądź monopolową (w szczególności energetyka). Najczęściej wyjaśniały one to zjawisko podniesieniem cen na wyroby własne (30% wskazań), obniżeniem kosztów produkcji (19%), spadkiem cen surowców (19%), wzrostem wolumenu produkcji (14%).

**Wykres 24 . Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury
w wybranych sekcjach polskiej gospodarki**

Źródło: *Biuletyny Statystyczne* GUS 4/2009 i 10/2009, str. 182, 184, 190

Tabl. 4. Relacje ekonomiczne w sektorze przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008				2009		
	I-XII	I-XII	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX
	w %									
Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto ogółem, w tym:	76,0	79,7	82,6	66,9	71,7	73,5	76,7	62,3	69,3	76,0
Przemysł	76,6	79,5	81,7	69,8	71,8	71,3	73,1	64,6	69,0	76,6
górnictwo	86,8	89,8	93,3	69,1	85,9	86,7	89,1	46,2	79,1	86,8
przetwórstwo	76,1	79,1	81,6	70,0	71,3	71,2	72,2	64,7	68,5	76,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i wodę	79,2	83,7	81,4	87,5	82,8	62,7	79,0	88,0	83,6	79,2
Budownictwo	83,2	87,6	88,7	55,9	68,0	76,6	88,6	54,3	66,3	83,2
Wskaźnik poziomu kosztów ogółem, w tym:	95,1	94,2	93,9	94,2	94,0	94,3	95,8	97,1	95,1	94,8
Przemysł	94,0	93,3	93,0	92,8	92,8	93,5	95,6	96,1	94,2	93,9
górnictwo	86,0	84,5	84,7	83,7	83,7	83,4	85,8	90,0	89,3	90,4
przetwórstwo	94,4	94,1	93,4	94,0	93,6	94,1	96,4	97,6	95,2	94,7
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i wodę	94,6	92,0	93,1	89,0	91,4	93,3	94,6	91,3	90,8	91,2
Budownictwo	97,6	95,6	94,1	97,3	94,5	93,7	93,1	99,3	94,6	93,8
Wskaźnik rentowności obrotu netto, w tym:	3,9	4,7	5,0	4,6	4,8	4,5	3,3	2,2	4,0	4,2
Przemysł	4,8	5,4	5,9	5,8	5,9	5,3	3,5	3,2	4,9	5,1
górnictwo	11,4	12,0	12,4	13,0	12,7	12,6	11,8	7,7	8,3	7,4
przetwórstwo	4,5	4,9	5,5	4,9	5,3	4,9	2,8	2,0	4,1	4,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i wodę	4,1	6,2	6,0	8,8	6,8	5,2	4,3	6,9	7,5	7,2
Budownictwo	1,7	3,5	4,9	1,6	4,3	5,1	5,7	-0,7	4,2	5,3

Źródło: *Biuletyn Statystyczny* GUS 9/2008, str. 98-107 i 10/2009, str. 102-113

W 2008 r. marże na sprzedaży zagranicznej były w większości badanych przedsiębiorstw niższe w porównaniu z 2007 r. Respondenci przypisywali to niekorzystnym zmianom kursu walutowego (44% wskazań), wzrostowi cen surowców i płac (27%) oraz spadkowi popytu w kraju przeznaczenia (19%). Co ciekawe, przedsiębiorstwa, którym udało się zwiększyć marżę na sprzedaży zagranicznej, uznały że nastąpiło to dzięki korzystnemu kształtowaniu się kursu walutowego (64%), podwyższeniu cen na produkty własne (14%) oraz zwiększeniu popytu w kraju przeznaczenia (9%)⁵⁰. Zapewne, biorąc pod uwagę spadek eksportu dóbr pośrednich przy wzroście wywozu innych grup towarów, największy spadek marży dotknął przedsiębiorstwa o dużym udziale obrotów wewnątrz-korporacyjnych w obrotach ogółem. Firmy te napotkały na wyższą barierę popytu niż eksporterzy dóbr finalnych.

⁵⁰ Por.: *Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw z uwzględnieniem stanu koniunktury w IV kw. 2008 oraz prognoza na I kw. 2009*, Narodowy Bank Polski, Instytut Ekonomiczny, styczeń 2009

Wyniki badań sektora przedsiębiorstw prowadzone w GUS potwierdzają opinie ankietowanych przedsiębiorstw przemysłu przetwórczego o pogorszeniu się warunków działalności gospodarczej w 2008 r. Wydaje się jednak, że dla większości z nich najtrudniejszy okres już minął, chociaż najbliższe miesiące nie będą łatwe. W trzecim kwartale 2009 r. zwiększyła się liczba przedsiębiorstw wykazujących zyski, powoli spadał wskaźnik poziomu kosztów ogółem. Znalazło to odzwierciedlenie w poprawie rentowności – zarówno przemysłu przetwórczego, jak budownictwa – co trochę poprawiło nastroje menedżerów. W listopadzie 2009 r. liczba optymistów i pesymistów w przedsiębiorstwach należących do sekcji przetwórstwa przemysłowego była mniej więcej równa, w budownictwie lekko przeważali pesymiści⁵¹. Tradycyjnie, z największą ufnością patrzyli w przyszłość członkowie kierownictwa banków, zakładów ubezpieczeń i innych firm pośrednictwa finansowego, co potwierdza tezę, że ten sektor polskiej gospodarki okazał się bardziej odporny na światowy kryzys niż sfera realna polskiej gospodarki narodowej.

Tabl. 5. Nakłady inwestycyjne oraz inwestycje rozpoczęte

Okresy	Ogółem	Środki trwałe				Pozostałe nakłady
			Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia techniczne	Środki transportu	
	w mln zł					
I-XII 2005	131 054,9	130 923,7	70 715,7	45 728,8	13 815,0	131,2
I-XII 2006	156 568,6	156 353,9	83 807,1	52 381,4	19 146,9	214,7
I-XII 2007	191 713,6	191 604,3	103 929,8	63 824,9	22 844,4	109,3
I-XII 2008	213 465,7	213 184,0	118 329,3	67 964,3	24 735,3	281,7
I-IX 2009	64 326,2	64 273,1	26 227,0	31 988,2	5 429,6	53,1

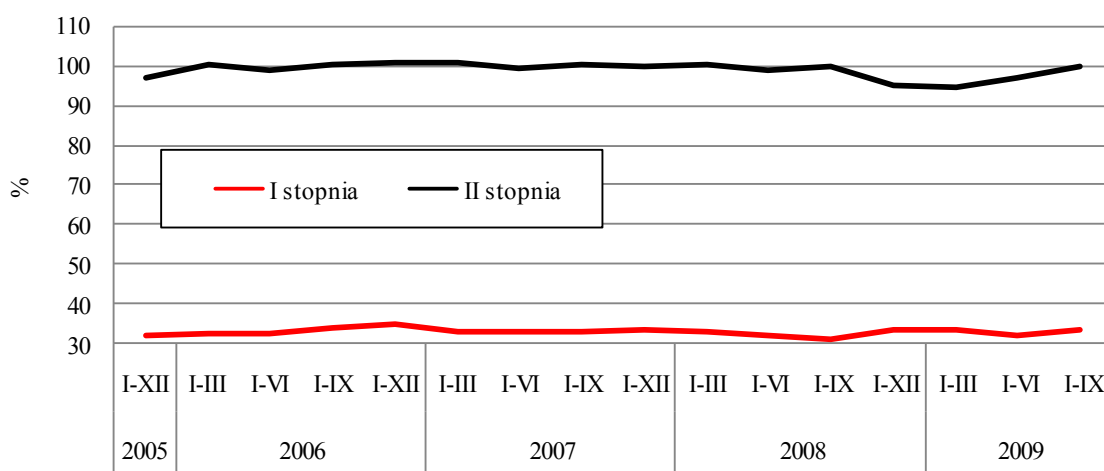
Źródło: *Biuletyny Statystyczne GUS* z lat 2007-2009

Badania ankietowe przeprowadzane przez Narodowy Bank Polski pozwalają na poznanie opinii przedsiębiorstw o przyczynach osłabienia aktywności inwestycyjnej na przełomie lat 2008 i 2009. Jak można było oczekiwać, respondenci przypisywali to zjawisko głównie malejącemu popytowi i wyższym cenom dóbr inwestycyjnych, co skłaniało zarządy przedsiębiorstw do obniżania stopnia wykorzystania zdolności wytwórczych. Rozbudowa potencjału produkcyjnego w tych warunkach nie była potrzebna. Zamiar rozpoczęcia nowych inwestycji częściej zgłaszały podmioty publiczne niż prywatne, najwięcej (42%) nowych projektów dotyczyło przedsięwzięć realizowanych przez władze lokalne; były to zadania nie powodujące bezpośrednio efektów podażowych. Kontynuowano inwestycje zorientowane na unowocześnienie technologii, remonty i wymianę wyeksploatowanego majątku. Modernizacja

⁵¹ Według wstępnych danych GUS, w okresie styczeń-listopad 2009 r. produkcja sprzedana przemysłu w przedsiębiorstwach zatrudniających 9 i więcej pracowników była o 4,0% niższa w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, ale wyższa o 9,8% (w cenach stałych) niż w listopadzie 2008 r. W produkcji budowlano-montażowej nastąpił w okresie styczeń-listopad 2009 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej o 4,0%, w relacji do listopada 2008 r. wzrost tej produkcji oszacowano na 9,9%. Wzrosła produkcja w jednostkach zajmujących się głównie robotami związanymi z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej – o 23,5% oraz robotami budowlanymi związanymi ze wznoszeniem budynków – o 5,3%. W podmiotach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (m.in. rozbiórka obiektów budowlanych i przygotowanie terenu pod budowę, wykonywanie instalacji budowlanych, robót wykończeniowych) produkcja była o 3,8% niższa niż przed rokiem. *Dynamika produkcji przemysłowej i budowlano-montażowej w listopadzie 2009 r.*, „Informacje Bieżące – Wyniki Wstępne” 17 grudnia 2009 r.

i restytucja zużytych linii produkcyjnych nie jest tak kosztowna jak tworzenie i wyposażanie nowych obiektów, co było jedną z przyczyn niskiej dynamiki nakładów inwestycyjnych.

Wykres 25. Wskaźniki płynności finansowej w sektorze przedsiębiorstw

Źródło: *Biuletyny Statystyczne* GUS 6/2007 str. 94, 10/2008, str. 100, 8/ 2009 i 10/2009 str. 106

Pozytywnym prognostykiem jest fakt, że ani jedno duże przedsiębiorstwo nie zamierzało całkowicie wycofać się z inwestycji. Redukcję nakładów inwestycyjnych zapowiedziało ok. 10% firm, przy czym odsetek przedsiębiorstw zatrudniających 2 000 lub więcej osób był wyższy (20%). W sektorze małych i średnich przedsiębiorstw 8% firm ograniczyło aktywność inwestycyjną lub zrezygnowało z rozpoczętych inwestycji. Zmniejszenie skali rozpoczętych inwestycji sygnalizowały częściej firmy prywatne niż publiczne, zaś w sektorze prywatnym – jednostki z kapitałem zagranicznym⁵². Utrzymaniu wysokiego – jak na warunki kryzysowe – popytu krajowego mogłaby sprzyjać znaczna redukcja podstawowych stóp procentowych, gdyby decyzje Rady Polityki Pieniężnej dotyczące rynku międzybankowego obniżyły cenę kredytu na rynku bankowości korporacyjnej i detalicznej. Tak się jednak nie stało, nie tyle ze względu na podniesienie przez Komisję Nadzoru Finansowego norm ostrożnościowych, ile z uwagi na negatywne oceny perspektyw rozwoju sytuacji gospodarczej i wzrost awersji do ryzyka banków, które zaostrzyły warunki dostępu do kredytu⁵³. Ograniczanie akcji kredytowej miało także związek ze zmianami struktury przedmiotowej i podmiotowej popytu na kredyt. Po redukcji zapasów, w 2009 r. zmniejszyło się zapotrzebowanie na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego, jeszcze bardziej obniżył się popyt na kredyty inwestycyjne. Do spadku popytu na kredyt doszło także ze względu na zahamowanie procesu fuzji i przejęć. Wyższy popyt na kredyty zgłaszały od roku, przede wszystkim przedsiębiorstwa w trudnej sytuacji płatniczej, poszukujące źródeł finansowania restrukturyzacji zadłużenia. W tych okolicznościach, utrudnienia w dostępie do zasilania kredytem bankowym, w mniejszym stopniu

⁵² Mniej niż to początkowo zakładano zamierzało wydać na rozpoczęte inwestycje 16% firm z kapitałem zagranicznym. *Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw z uwzględnieniem stanu koniunktury w III kw. 2009 oraz prognoza na IV kw. 2009*, dz. cyt.

⁵³ Wzrost średniego współczynnika wypłacalności w sektorze bankowym spowodował, że sytuacja kapitałowa przestała być – w ocenie banków – czynnikiem ograniczającym podaż kredytu dla przedsiębiorstw. Pojedyncze banki o relatywnie wysokiej adekwatności kapitałowej twierdziły nawet, że ich pozycja kapitałowa sprzyja łagodzeniu polityki kredytowej. Por. *Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw z uwzględnieniem stanu koniunktury IV kwartał 2008 r. i IV kwartał 2009 r.* Portal internetowy NBP.

odczuły duże – w znacznym stopniu samofinansujące się emisją papierów dłużnych i akcji – przedsiębiorstwa, ale małe i średnie zadłużone firmy znalazły się w bardzo trudnej sytuacji.

Budownictwo, a w szczególności inwestycje w mieszkalnictwie miały znaczący udział w kreowaniu wysokiej koniunktury w Polsce w latach 2006-2008. Boom inwestycyjny w tym segmencie gospodarki narodowej rozpoczął się nieco później niż ożywienie w przemyśle, a zaczął wygasać w połowie 2008 r., gdy sytuacja w budownictwie mieszkaniowym zmieniła się na niekorzyść developerów, pod wpływem załamania wzrostowego trendu nazbyt wygórowanych cen nieruchomości. Na koniec grudnia 2008 r. polskie zasoby mieszkaniowe stanowiło 13,2 mln mieszkań, w których znajdowało się 48,7 mln izb o powierzchni użytkowej 923,4 mln m². Własne mieszkanie posiadało 14,3 mln (77%) gospodarstw domowych, pozostałe gospodarstwa domowe albo użytkowały mieszkanie na wynajem, albo zamieszkiwały w lokalach użytkowanych wspólnie. Większość mieszkań (ponad 67%) zlokalizowana była na terenach miast, z czego na pięć wielkich aglomeracji (Warszawa, Kraków, Łódź, Wrocław i Poznań) przypadało 21,9% zasobów mieszkaniowych ogółem. Mieszkania na wsi były większe średnio o 24,5 m² od mieszkań w miastach, ale na jedno mieszkanie na wsi przypadało przeciętnie 3,45 osoby, w miastach – 2,63 osoby. Różnice te w pewnej mierze spowodowała większa dzietność rodzin wiejskich, a także częstsze przypadki wspólnego zamieszkiwania na wsi rodzin wielopokoleniowych. Najgęściej zaludnione były mieszkania w województwach podkarpackim i wielkopolskim, najmniej – w łódzkim i mazowieckim⁵⁴. Deficyt mieszkaniowy oszacowano na ok. 1 756 mln mieszkań.

Tabl. 6. Mieszkania oddane do użytkowania w Polsce

Okresy	Ogółem	Spółdzielnie mieszkaniowe	Budownictwo indywidualne	Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	Spółeczne czynszowe	Komunalne	Zakładowe
I-XII 2005	114 066	8 222	63 279	33 047	5 412	3 563	543
I-XII 2006	115 353	9 032	57 594	37 960	6 013	4 423	331
I-XII 2007	133 698	8 240	71 643	45 653	5 281	2 452	429
I-XII 2008	165 189	8 647	83 338	66 703	3 205	2 722	574
I-X 2009	128 347	5 748	56 747	59 838	bd	bd	bd

Źródło: *Biuletyny Statystyczne* GUS z lat 2007-2009

Światowy kryzys finansowy wywarł – poprzez deprecjację złotego wobec głównych walut światowych – negatywny wpływ na budownictwo mieszkaniowe, w znacznym stopniu finansowane – zabezpieczonymi hipoteką – kredytami nominowanymi w walutach obcych⁵⁵. W połowie 2008 r. banki zaostrzyły warunki dostępu do kredytów na nieruchomości mieszkaniowe, co miało związek z rewizją metod wyceny ryzyka. Konsekwencją restrykcyjnej se-

⁵⁴ *Gospodarka mieszkaniowa 2008*, GUS, www.stat.gov.pl.

⁵⁵ Po deprecjacji złotego, gwałtownie wzrosła kwota zadłużenia w walutach obcych, zarządy banków podniosły marże i prowizje od kredytów hipotecznych nominowanych w walutach obcych, pojawiły się na żądania dodatkowych zabezpieczeń, rekompensujących wzrost ryzyka kredytodawcy. Na koniec września 2009 r. wartość zabezpieczonych hipoteką kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych wyniosła 214 mld zł (prawie dwukrotnie więcej niż w końcu 2007 r.), w tym kredyty w walutach obcych stanowiły prawie 141 mld zł (wobec 65 mld zł w grudniu 2007 r.). *Sektor bankowy podstawowe dane 09/2009*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, <http://www.knf.gov.pl>. Por. także: K. Grzegorzka, *Polski kanton kredytowy*, „Wprost” z 18 marca 2009 r.; N. Hałabuz, M. Samcik, *Nadzór chce karać banki za zmiany umów kredytowych*, „Gazeta Wyborcza” 25 marca 2009

lekcji ryzyka był spadek efektywnego popytu na kredyty mieszkaniowe, co w połączeniu ze spadkiem rentowności firm developerskich znalazło wyraz w pesymistycznych ocenach koniunktury w budownictwie. Nie znalazło to jeszcze pełnego odzwierciedlenia w wynikach budownictwa w 2009 r., kontynuowane były bowiem projekty rozpoczęte wcześniej, co pozwalało spodziewać się przyrostu liczby nowych mieszkań w podobnej skali jak przed rokiem. Jednak już drugi rok z rzędu zmniejsza się liczba pozwoleń na budowę, toteż w latach następnych spodziewany jest spadek liczby nowych mieszkań⁵⁶. Zastój w budownictwie mieszkaniowym będzie utrudniał powrót polskiej gospodarki na ścieżkę przyspieszonego wzrostu⁵⁷.

I.5. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne są nie tylko źródłem zasilania kapitałowego, ale przede wszystkim kanałem transmisji postępu technicznego i organizacyjnego z krajów wysoko rozwiniętych do mniej zaawansowanych w rozwoju ekonomicznym. W określonych warunkach BIZ mogą w istotnym stopniu przyczynić się do modernizacji gospodarki i ułatwić adaptację wzorców z wyżej rozwiniętego otoczenia. Motywacje zagranicznych inwestorów nie są bynajmniej altruistyczne⁵⁸, mimo to, w dłuższej perspektywie procesy *redployment*⁵⁹, są korzystne dla kraju osiedlenia BIZ, jeśli zostanie spełniona przynajmniej część z listy niżej podanych warunków⁶⁰:

- przestarzałe przedsiębiorstwa, o małej sile przebicia na rynku światowym znikną lub przekształcą się w nowoczesne, dobrze zarządzane firmy, oferujące poszukiwane produkty,
- przedsiębiorstwa bezpośredniego inwestowania nie staną się enklawą nowoczesności, a integralną częścią gospodarki narodowej,
- związki kooperacyjne przedsiębiorstw bezpośredniego inwestowania pobudzą modernizację krajowych zakładów pracy, zwłaszcza w komplementarnych branżach,
- sytuacja pracowników branż restrukturyzowanych i prywatyzowanych z udziałem zagranicznych inwestorów nie pogorszy się, a stanowiska pracy będą lepiej wyposażone,
- przeobrażenia rynku wewnętrznego będą sprzyjać podniesieniu konkurencyjności, pozwolą na rozszerzenie skali działania i osiągnięcie korzyści z tego tytułu,
- system edukacji, zostanie dostosowany do potrzeb zrestrukturyzowanej gospodarki, aby nie tylko wykonawcze, ale i kierownicze stanowiska stały się dostępne dla mieszkańców kraju goszczącego BIZ,

⁵⁶ W 2007 r. wydano pozwolenia na realizację 247,7 tys. mieszkań, w 2008 r. liczba pozwoleń obniżyła się do 230,1 tys. (o 7,1%), w okresie od stycznia do końca października 2009 r. wyniosła 152,6 tys. (o 24,2% mniej niż w tym samym miesiącu poprzedniego roku). *Biuletyn Statystyczny* 10/2009, s.147

⁵⁷ Szacuje się, że wzrost zatrudnienia w budownictwie mieszkaniowym o jednego pracownika, kreuje dwa-trzy nowe miejsca pracy w komplementarnych działach gospodarki narodowej, a każda złotówka wydana na budowę mieszkań wzbudza finalny popyt na towary i usługi rzędu 4-5 zł. A. Szelańska, *Budownictwo mieszkaniowe a koniunktura gospodarcza* [w:] *Polityka wzrostu gospodarczego w Polsce i w Unii Europejskiej* pod red. J. Bednarczyka, S. Bukowskiego, W. Przybylskiej-Kapuścińskiej, CEDEWU.PL Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2008, str. 233-248

⁵⁸ Szerzej na ten temat por. m. in.: G. Ancyparowicz, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego nr 77(2009), str. 90-96

⁵⁹ Termin ten oznacza przenoszenie zużytych moralnie zdolności wytwórczych z krajów wysoko rozwiniętych do peryferyjnych, w których przekazane technologie i linie produkcyjne pełnią rolę sektorów wiodących.

⁶⁰ M. Porter, *Location, competition and economic development: Local clusters in a global economy*, *Economic Development Quarterly*, Feb. 2000, vol. 14, str. 15; B. Nalebuff, *Co-opetition* [w:] *Foreign Direct Investment, Technology Sourcing and Reverse Spillovers*, *The Manchester School*, vol. 71, no. 6, December 2003, str. 659-672.

- przeniesione z wyżej rozwiniętego otoczenia, nowoczesne modele zarządzania i marketingu podniosą produktywność wykorzystania kapitału ludzkiego.

Większość słabiej rozwiniętych państw świata liczy na pomoc zagranicznych inwestorów w wyrównaniu deficytu rodzimego kapitału, dostęp do *know-how* i pomoc w unowocześnianiu aparatu wytwórczego. Jednak decyzja inwestora zależy od atrakcyjności inwestycyjnej kraju osiedlenia⁶¹, ocenianej na podstawie badań marketingowych, wniosków z analizy sytuacji politycznej, diagnozy perspektyw długofalowego rozwoju ekonomicznego. Największe szanse na pozyskanie BIZ mają stabilne politycznie państwa, „raje podatkowe”, kraje o taniej i zdyscyplinowanej sile roboczej, kraje zasobne w surowce, jeśli spełniają przynajmniej kilka spośród następujących warunków:

- mają rozbudowaną infrastrukturę produkcyjną i społeczną, a w szczególności dostęp do morza, porty lotnicze, sprawny system łączności i transportu wewnętrznego,
- potrafią mobilizować wewnętrzne zasoby ludzkie i materialne w realizacji inwestycji towarzyszących przemieszczaniu zdolności produkcyjnych,
- ich gospodarki są powiązane z głównymi centrami przemysłowymi świata (USA, Japonią i Unią Europejską),
- dysponują tanią siłą roboczą o pożądanym kwalifikacjach,
- istnieje zakaz zrzeszania się pracowników, lub rola związków zawodowych jest marginalna,
- posiadają rozwiniętą sieć usług handlowych i finansowych,
- osiągnęły stosunkowo wysoki stopień urbanizacji,
- stworzyły dostatecznie duże i chłonne rynki wewnętrzne.

Państwa importujące kapitał rzadko występują w roli wspólninwestora, jeszcze rzadziej przyznają inwestorom zagranicznym granty, subsydują kredyty i pożyczki, udzielają gwarancji finansowych. Najczęściej spotykaną formą promocji BIZ są kontrakty na zamówienia rządowe i władz terenowych łączone z inwestycjami typu *offset* i *offshore*. Popularną metodą jest wydzielanie specjalnych stref ekonomicznych, gdzie firmy mogą liczyć na ulgi podatkowe i celne, mają prawo przeprowadzania rozliczeń w obcych walutach. Polityka promocyjna przyniosła większości krajów – za wyjątkiem państw azjatyckich w strefie Pacyfiku – skromne rezultaty. Inwestycje bezpośrednie skoncentrowane są w regionach świata o szczególnym znaczeniu militarnym, w krajach zasobnych w złoża ropy naftowej i inne surowce strategiczne. Państwa w Europie Środkowej – ze względu na swe geopolityczne położenie, historię, dużą rolę związków zawodowych w życiu politycznym i społecznym – postrzegane są przez zagranicznych inwestorów jako kraje peryferyjne, o podwyższonym ryzyku. Ogranicza to dopływ inwestycji bezpośrednich, zwłaszcza typu *greenfields*, a Polska nie jest w wyjątkiem od tej reguły.

Dominacja kapitału obcego w wielu dziedzinach polskiej gospodarki, a w szczególności – w sektorze finansowym jest konsekwencją procesu prywatyzacji dużych państwowych przedsiębiorstw, w którym zachodnie firmy odegrały rolę inwestorów strategicznych. Pojawiły się także działające w skali globalnej korporacje, których logo można spotkać nawet w najbardziej egzotycznych zakątkach ziemskiego globu oraz spółki zależne, funkcjonujące w grupach kapitałowych kontrolowanych przez akcjonariuszy o polskim pochodzeniu. Ponad 80%

⁶¹ Pod pojęciem tym rozumie się zdolność skłonienia inwestorów zagranicznych do wyboru miejsca osiedlenia przedsiębiorstwa bezpośredniego inwestowania. Atrakcyjność inwestycyjna jest kombinacją korzyści możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej, wynikających ze specyficznych cech obszaru, w którym działalność ta ma miejsce.

kapitału napływającego do Polski w postaci BIZ pochodziło z wysoko rozwiniętych krajów „piętnastki”. Inwestorzy zagraniczni koncentrowali swą działalność w województwach o stosunkowo dobrze rozwiniętej infrastrukturze, natomiast regiony słabo uzbrojone, o niskim stopniu urbanizacji, nawet jeśli utworzono na ich obszarze specjalne strefy ekonomiczne (SSE), nie budziły większego zainteresowania⁶².

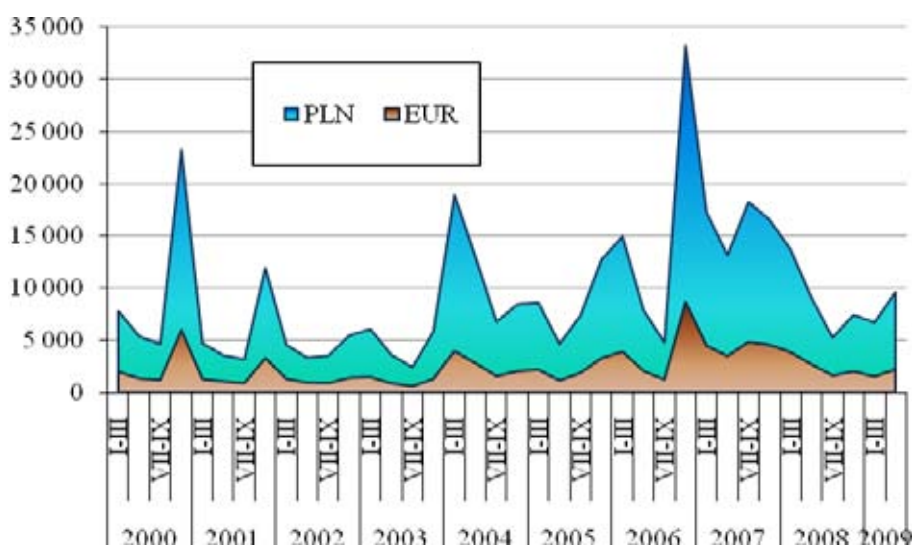
Tabl. 7. Napływ BIZ do Polski

Rok	Miesiące				
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII
	mln euro				
2003	1 443	824	536	1 264	4 067
2004	3 958	2 765	1 526	1 988	10 237
2005	2 131	1 119	1 831	3 249	8 330
2006	3 900	1 999	1 202	8 640	15 741
2007	4 439	3 458	4 817	4 528	17 242
2008 ^a	3 831	2 653	1 582	1 964	10 030
2009	1 491	2 160	bd	bd	bd

Źródło: Narodowy Bank Polski

Wykres 26. Napływ BIZ do Polski

w mln

Źródło: Narodowy Bank Polski

Po akcesji do Unii Europejskiej bezpośrednie inwestycje zagraniczne zaczęły szybko rosnąć, a udział Polski w transferach globalnych BIZ zwiększył się z 0,7% w 2004 r. do 1,1% w 2007 r. Jedną z przyczyn tego zjawiska było spowolnienie wzrostu gospodarczego w strefie

⁶² W 2007 r. 61% przedsiębiorstw z przewagą lub 100% udziałem kapitału zagranicznego działało w województwach: mazowieckim, dolnośląskim, śląskim i wielkopolskim, w województwach: podkarpackim i lubelskim tylko 2% firm miało dominującego udziałowca zagranicznego, zaś w warmińsko-mazurskim, podlaskim i świętokrzyskim po 1% firm. Por.: A. Żołnowski, *Wpływ członkostwa Polski w UE na bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, ekspertyza na zlecenie UKiE, Warszawa luty 2009

euro, obserwowane od połowy 2007 r., które skłaniało inwestorów z tego obszaru do poszukiwania nowych terenów ekspansji⁶³. Nie bez znaczenia dla lokalizacji BIZ w Polsce była poprawa ratingu naszego kraju⁶⁴. Pojawiły się także inne, sprzyjające okoliczności, które – jak się później okazało – miały charakter krótkotrwały:

- spełnienie kryteriów wejścia do strefy euro przez Słowację, pozytywnie nastrajało inwestorów do nowych krajów członkowskich w Europie Środkowej,
- wysoka rentowność działalności gospodarczej w Polsce, która zwiększyła kwotę reinwestowanych zysków w przedsiębiorstwach bezpośredniego inwestowania,
- komparatywna przewaga kosztów robocizny nowych krajów członkowskich nad krajami „piętnastki” w działach produkcji o dużym udziale pracy żywej,
- „miękką” – zarówno w układzie globalnym, jak i w skali naszego kraju – polityka kredytowa, nie poddawana rewizji do czasu załamania światowych rynków finansowych.

Napływ do Polski kapitału z tytułu nabycia przez nierezydentów udziałów i akcji nie był wysoki, dominowały reinwestowane zyski przedsiębiorstw bezpośredniego inwestowania, zaciągane przez nie zagraniczne kredyty, zakupy nieruchomości oraz reeksport kapitału. Struktura i przestrzenne rozmieszczenie tych inwestycji powodowały, że największą wartość BIZ odnotowano w latach 2006-2007, gdy zyski przedsiębiorstw były najwyższe. Po tym okresie trend zaczął się odwracać, a strumień inwestycji stawał się – z kwartału na kwartał – coraz mniejszy⁶⁵.

Wpływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich na ożywienie koniunktury, polegał głównie na tym, że pobudzały one aktywność inwestycyjną polskich producentów, zarówno kooperujących jak i konkurujących z firmami należącymi do zagranicznych właścicieli.

⁶³ W 2004 r. wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych wzrosła dwu i półkrotnie w stosunku do poziomu z roku poprzedniego, lecz nie były to nowe projekty inwestycyjne, ponieważ prawie połowę wartości BIZ (5,1 mld euro) stanowiły reinwestowane zyski. Znaczący wpływ na wielkość zagranicznych inwestycji bezpośrednich miało przejście przez inwestora zagranicznego zadłużenia kredytowego polskiej spółki w zamian za akcje w innej polskiej spółce. Ponieważ transakcja ta miała charakter incydentalny, w 2005 r., kwota zagranicznych inwestycji w kapitały własne przedsiębiorstw działających w Polsce w porównaniu z rokiem poprzednim obniżyła się o 2,9 mld euro (o 47,9%). Nastąpił również spadek o 2,3 mld euro (o 45,8%) kwoty reinwestowanych przez zagranicznych udziałowców zysków. W 2006 r. napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich wzrósł w dwójnasób, z tego środki powiększające kapitały własne przedsiębiorstw wyniosły ponad 5,6 mld euro, reinwestowane zyski ok. 4,4 mld euro, saldo obrotów kredytowych 5,1 mld euro. Strumień BIZ w 2007 r. wzrósł w stosunku do poprzedniego roku o 6,5%. Środki przeznaczone na zakup udziałów lub akcji wyniosły 4,6 mld euro, reinwestowane zyski 6,6 mld euro, dodatnie saldo obrotów kredytowych 4,5 mld euro, zaś środki przeznaczone na zakup nieruchomości 0,9 mld euro. Por.: *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce 2004-2007*, NBP

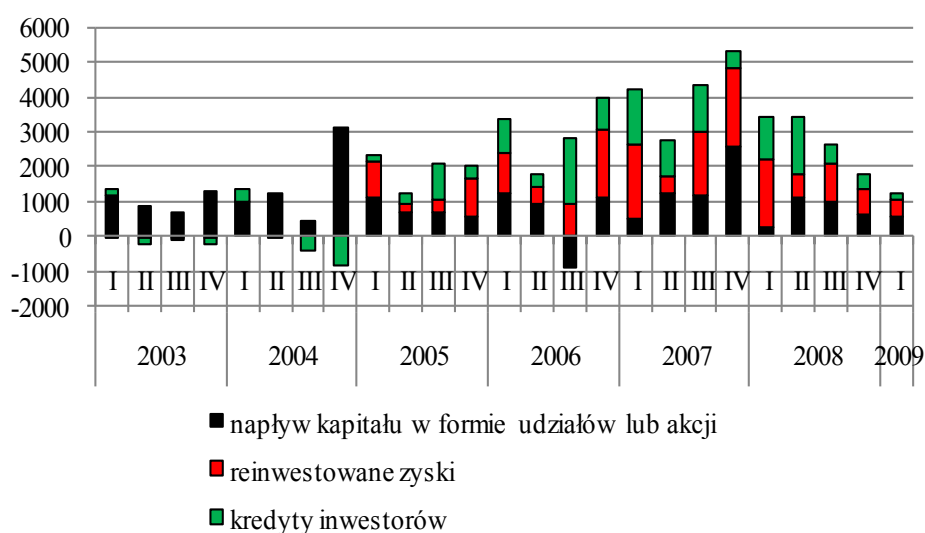
⁶⁴ W marcu 2007 r. Standard & Poor's podniosła długoterminowy rating zagraniczny Polski z „BBB+” do „A-” i krótkoterminowy w walucie krajowej z „A-/A2” do „A/A1”; oceny te utrzymały się w 2008 r.

⁶⁵ Ekspansja europejskich instytucji finansowych na rynki nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej w okresie poakcesyjnym ułatwiła im dostęp do kredytów, szczyt akcji kredytowej przypadł na lata 2006-2007. Wzrostowi akcji kredytowej nie towarzyszył jednak równie szybki wzrost depozytów krajowych, co zmuszało przedsiębiorstwa bezpośredniego inwestowania do zapożyczania się w centralach korporacji, bądź – za pośrednictwem filii i oddziałów banków zagranicznych – na rynku międzybankowym. W okresie kryzysu finansowego, gdy wzrosła awersja do ryzyka, gwałtownie obniżyły się kredyty napływające w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w region Europy Środkowej. Spadek napływu kredytów był najsilniejszy w krajach bałtyckich, (dynamika kredytów – rok do roku – zmniejszyła się z ponad 60% w 2006 r. do wartości ujemnych w lipcu 2009 r.) Znaczne ograniczenie akcji kredytowej dotknęło również Bułgarię i Rumunię (przyrost kredytów w 2007 r. w stosunku do 2006 r. wyniósł 60%, zaś w lipcu 2009 r. w porównaniu z lipcem 2008 r. tylko 10%). W przypadku Polski, Czech i Węgier dynamika napływu zagranicznych kredytów była o połowę mniejsza w porównaniu z okresem poprzedzającym kryzys. Por.: *Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego*, Narodowy Bank Polski, wrzesień 2009, str.15-16

Przedsiębiorstwa, pod groźbą upadłości, bądź wrogiego przejęcia – starały się nadażyć za postępem technicznym, by w porę obniżyć koszty, poprawiać jakość i wzbogacać asortyment wyrobów. Sprostanie temu wyzwaniu pobudzało popyt inwestycyjny w latach 2006-2008, wymagało bowiem instalowania przyjaznych środowisku naturalnemu, materiałowo- i energooszczędnych linii produkcyjnych, zakupu najnowszych licencji i know-how. Pozytywny wpływ inwestorów zagranicznych polegał także na upowszechnianiu metod organizacji pracy i zarządzania personelem, wzmacniających dyscyplinę i wydajność pracy, które przejęli polscy przedsiębiorcy⁶⁶.

Wykres 27. Struktura komponentów BIZ w Polsce

mln euro

Źródło: *Międzynarodowa pozycja inwestycyjna*, Narodowy Bank Polski

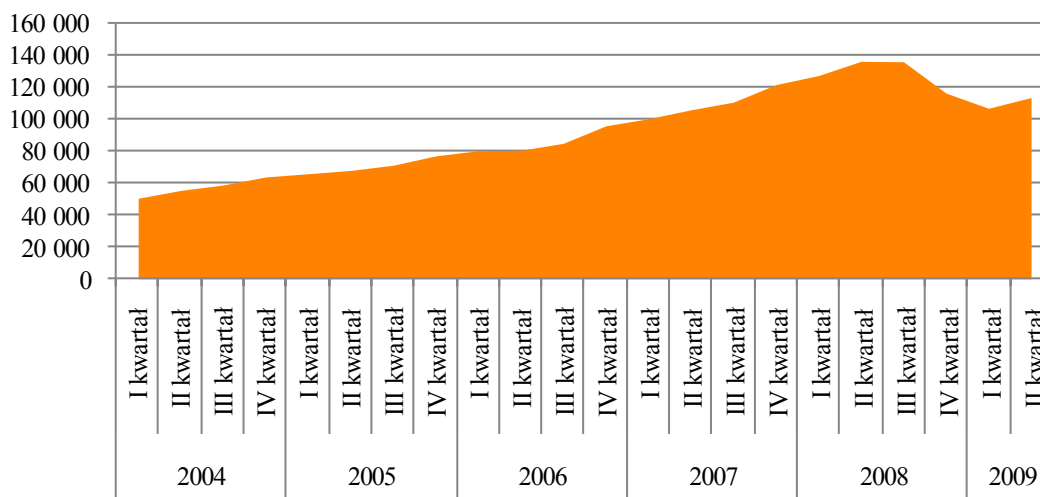
W ocenie Urzędu Komisji Integracji Europejskiej (...) „BIZ stały się ważnym czynnikiem wspierającym w Polsce wzrost, a także przyczyniły się do zwiększenia konkurencyjności polskiej gospodarki”. (...) W przypadku zwiększonego popytu inwestycyjnego można było mówić o znacznym wzroście dynamiki nakładów na środki trwałe, (...) który był wynikiem napływu BIZ w efekcie wzrostu zaufania inwestorów do rynku polskiego w kontekście akcesji. Istotnym czynnikiem wzrostu był również wzrost eksportu, choć jego dynamika spadała (z 14% w 2004 r. do 9,1% w 2007 r.), a jej osłabienie wynikało m. in. z umacniania złotego względem walut głównych partnerów handlowych Polski”. Analiza szeregów czasowych z lat 1995-2008 wskazuje, że występuje silna korelacja (0,89) między dynamiką PKB a dynamiką nakładów brutto na środki trwałe, jednak brak jest podstaw, by przypisywać bezpośrednim inwestycjom zagranicznym rolę głównego czynnika stymulującego wzrost polskiej

⁶⁶ W syntetycznym ujęciu obrazuje to wskaźnik produktywności pracy, który w latach 2000-2008 wzrósł o ok. 60% (z 25,78 zł na przepracowaną godzinę do 41,57 zł), choć nadal był znacznie niższy w porównaniu z poziomem w wysoko rozwiniętych krajach Unii Europejskiej. W latach 2000-2003 produktywność pracy mierzona jako wartość produktu krajowego brutto (PKB) wytworzona w ciągu godziny pracy wynosiła w Polsce 40,5%-44,0% średniej produktywności w krajach Unii Europejskiej (15). W latach 2004-2008 dysproporcja ta zmniejszała się i wyniosła 44,5%-46,0% średniej tych krajów.

gospodarki w okresie poakcesyjnym⁶⁷. Jeśli hipoteza o niskiej wrażliwości wzrostu gospodarczego w Polsce na zasilanie zewnętrzne jest prawdziwa, to w pewnej mierze wyjaśnia ona przyczyny utrzymania dodatniej dynamiki PKB w 2009 r., podczas gdy inne – wyżej rozwinięte kraje – przeżywały okres załamania gospodarki.

Wykres 28. Polskie zobowiązania z tytułu napływu BIZ

w mln euro

Źródło: jak w wykresie 27

Wiosną 2008 r. wystąpiło po raz pierwszy osłabienie dynamiki napływu do Polski bezpośrednich inwestycji zagranicznych, lecz dopiero w trzecim kwartale minionego roku wyraźnie było widać zmniejszenie wartości napływu kapitału w tej formie. W tym czasie gospodarka światowa weszła w drugą fazę kryzysu światowych finansów. Wprawdzie nadal napływały nowe zagraniczne inwestycje bezpośrednie, ale netto zaobserwowano odpływ kapitału w tej formie. Miało to związek z wyprzedazą udziałów w przedsiębiorstwach bezpośredniego inwestowania przez mniejszościowych inwestorów, ograniczaniem akcji kredytowej na światowych rynkach finansowych, wywozem dywidend, którzy w ten sposób chcieli choć częściowo zasilić kapitały własne, spekulacjami na światowych rynkach ropy naftowej⁶⁸. Od czwartego kwartału 2008 r. rozpoczęła się wyprzedaż akcji, udziałów, ograniczanie kredytowania ze źródeł zewnętrznych, przedterminowa spłata kredytów i pożyczek, wywóz zysków z przedsiębiorstw bezpośredniego inwestowania. Wprawdzie zmniejszyły się wówczas zasoby kapitału ulokowane w Polsce w formie BIZ, ale były one nadal dwukrotnie wyższe w porównaniu z okresem przed akcesyjnym⁶⁹.

⁶⁷ Wprawdzie współczynnik korelacji BIZ i PKB dla lat 2004-2009 jest wysoki (0,93), lecz w dłuższym czasie, obejmującym lata 1995-2009 ten sam współczynnik kształtował się na niskim poziomie (0,25) Por.: *5 lat Polski w Unii Europejskiej*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2009, str. 16-35.

⁶⁸ Na początku lipca 2008 r. cena ropy naftowej sięgała 150 USD za baryłkę i była dwukrotnie wyższa od średniej w 2007 r. (71,1 USD za baryłkę), po gwałtownych spadkach, od grudnia 2008 r. waha się w granicach 40-50 USD/baryłkę. Por.: J. Chojna, *Ceny na głównych światowych rynkach towarowych*, [w:] *Koniunktura gospodarcza świata i Polski* dz. cyt., str.35

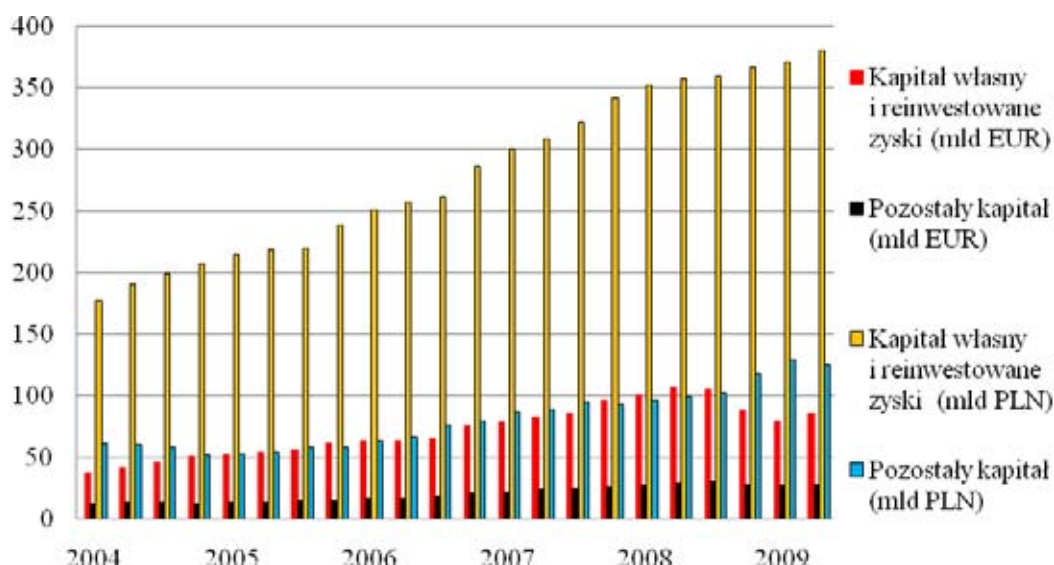
⁶⁹ W przededniu stowarzyszenia Polski z Unią Europejską wynosiły one ok. 50 mld euro (238,7 mld zł), latem 2008 r., tj. gdy skumulowana wartość BIZ była najwyższa – ponad 136 mld euro (462 mld zł), w połowie 2009 r. przekraczały 110 mld euro (506 mld zł).

Tabela 8. Zobowiązania Polski z tytułu zagranicznych inwestycji bezpośrednich

Rok	I-III		I-VI		I-IX		I-XII	
	Ogółem, w tym:	Kapitał własny i reinwestowane zyski	Ogółem, w tym:	Kapitał własny i reinwestowane zyski	Ogółem, w tym:	Kapitał własny i reinwestowane zyski	Ogółem, w tym:	Kapitał własny i reinwestowane zyski
mln euro								
2004	50 307	37 289	55 203	41 861	58 586	45 333	63 601	50 793
2005	65 637	52 581	67 696	54 228	70 934	56 094	76 785	61 779
2006	79 080	63 799	80 278	63 676	84 605	65 579	95 554	74 884
2007	99 954	77 649	105 538	81 904	110 324	85 314	121 280	95 489
2008 ^a	126 929	99 782	135 806	106 394	135 537	105 540	115 961	87 765
2009	106 491	78 922	113 191	85 161	bd	bd	bd	bd

Źródło: Międzynarodowa pozycja inwestycyjna, Narodowy Bank Polski

Wykres 29. Struktura polskich zobowiązań z tytułu BIZ
w mln EUR

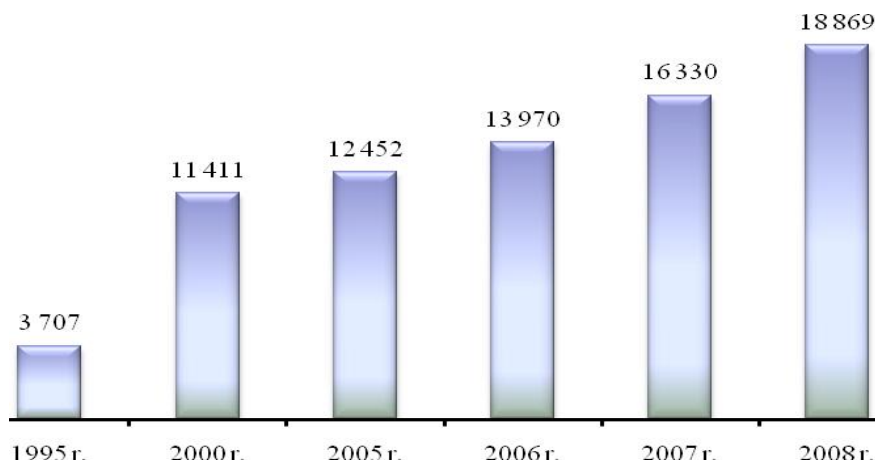
Źródło: jak w wykresie 26

I.6. Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych

Większość gospodarstw domowych w Polsce utrzymuje się z pracy najemnej lub świadczeń społecznych, pochodnych względem wynagrodzeń. W średnim i długim okresie sytuacja na rynku pracy zależy od typu postępu technicznego, w krótkim – od koniunktury w gospodarce narodowej. Restrukturyzacja była konsekwencją eliminowania nieefektywnych zakładów i całych branż gospodarki narodowej, co wywołało strukturalne bezrobocie. W procesie modernizacji aparatu wytwórczego nieefektywne, nisko wydajne maszyny i urządzenia zostały zastąpione nowoczesnymi liniami technologicznymi. Dominacja kapitałochłonnego

typu postępu technicznego⁷⁰ zmniejszała zapotrzebowanie na siłę roboczą, co obrazuje spadkowy trend zatrudnienia, skorygowany przebiegiem cyklu koniunkturalnego⁷¹.

Wykres 30. Nakłady na środki trwałe w Polsce w przeliczeniu na jednego pracującego w złotych

Źródło: *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej* 2000, str. 548, 2003, str. 146, 2008 str. 702, *Biuletyny Statystyczne* GUS z lat 2000 i 2009 oraz *Kwartalne informacje o rynku pracy*, Monitoring Rynku Pracy GUS

W latach 2005-2009 przeciętne zatrudnienie – poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie i jednostkami budżetowymi w resortach obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego – zwiększyło się o ok. 700 tys. osób. W sektorze przedsiębiorstw przeciętne zatrudnienie rosło szybciej niż w całej gospodarce narodowej, toteż udział zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw zwiększył się z 64,6% w 2005 r. do 66,7% w 2008 r. W tym czasie rosło zapotrzebowanie na pracowników o wykształceniu technicznym, wykwalifikowanych robotników i innych doświadczonych specjalistów⁷². Wzrost popytu na pracę nastąpił w czasie zmniejszonej – na skutek przechodzenia na wcześniejsze emerytury i migracji zarobkowej – podaży pracowników. W tej sytuacji wzrosły szanse znalezienia pracy etatowej przez osoby bezrobotne. Ograniczaniu bezrobocia sprzyjała nowa ustawa o promocji zatrudnienia osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji zawodowej. Wprowadziła ona szereg instrumentów ułatwiających kontakt między bezrobotnym a potencjalnym pracodawcą, a ponadto nakładała na urzędy pracy obowiązek uruchamiania specjalnych programów na rzecz osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy⁷³. W tych okolicznościach, bezrobocie, które w styczniu 2006 r. wynosiło ok. 2,9 mln osób, obniżyło się w październiku 2008 r. do 1,4 mln osób, a w okresie spowolnienia wzrostu gospodarczego tylko nieznacznie wzrosło.

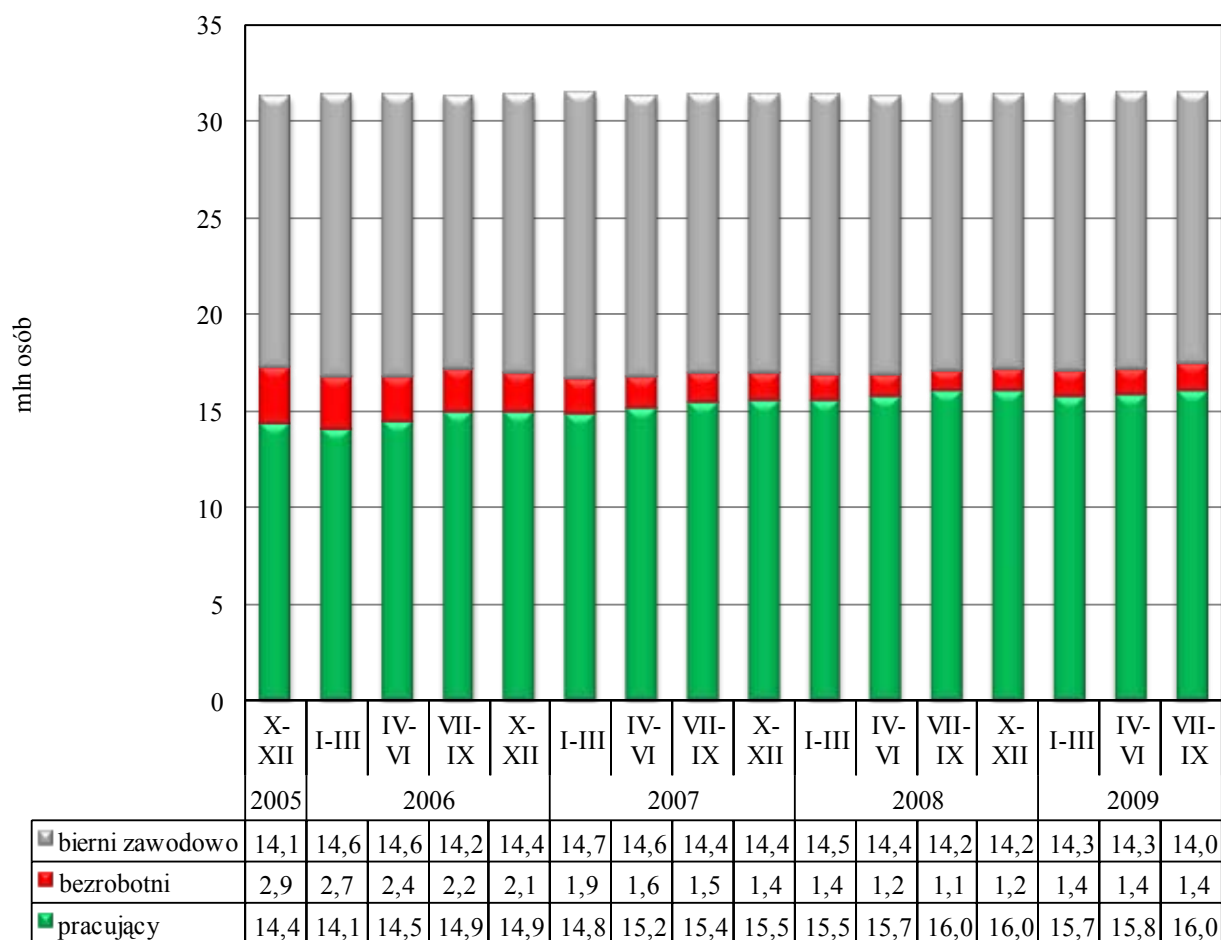
⁷⁰ W sposób przybliżony obrazuje to ponad pięciokrotny wzrost nakładów brutto na środki trwałe w 2008 r. w porównaniu do 1995 r.

⁷¹ W Polsce, okresie prosperity liczba pracujących wzrosła z 14,4 mln osób w czwartym kwartale 2005 r. do 16,0 mln osób w analogicznym okresie 2008 r., wykazując w następnych miesiącach lekką tendencję spadkową *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej* 2000, str. 548, 2003, str. 146, 2008 str. 702, *Biuletyny Statystyczne* GUS z lat 2000 i 2009 oraz *Kwartalne informacje o rynku pracy*, Monitoring Rynku Pracy GUS

⁷² Z badań przeprowadzonych przez NBP wynikało, że braki kadrowe zgłaszało w 2007 r. 60% reprezentatywnej grupy dużych przedsiębiorstw, sygnalizując, że jest to najpoważniejsza bariera ich rozwoju. Por. *Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w I kwartale 2008 r.* Narodowy Bank Polski, Instytut Ekonomiczny

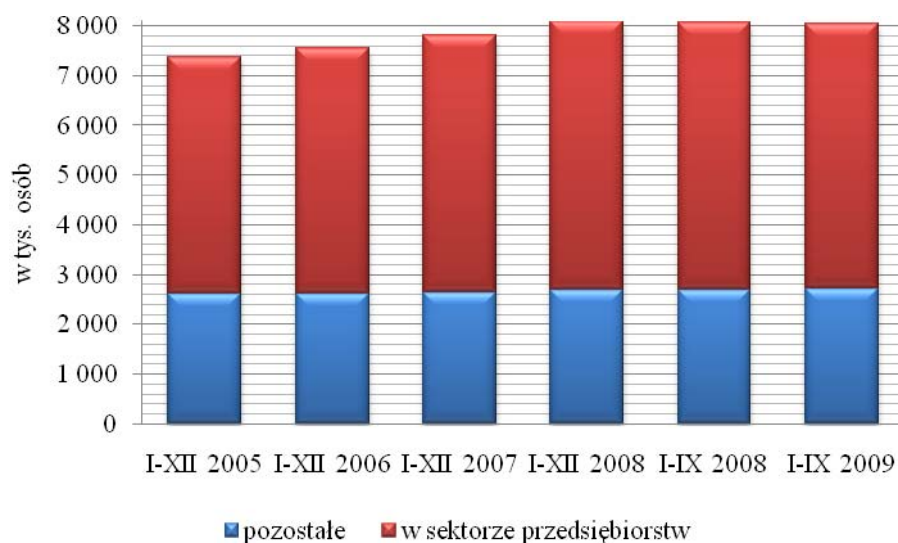
⁷³ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99 poz. 101)

Wykres 31. Aktywność ekonomiczna ludności

Źródło: *Biuletyny Statystyczne* GUS: 6/2007 str. 63, 10/2008 str. 67, 5/2009, 8/2009 i 10/2009 str.73

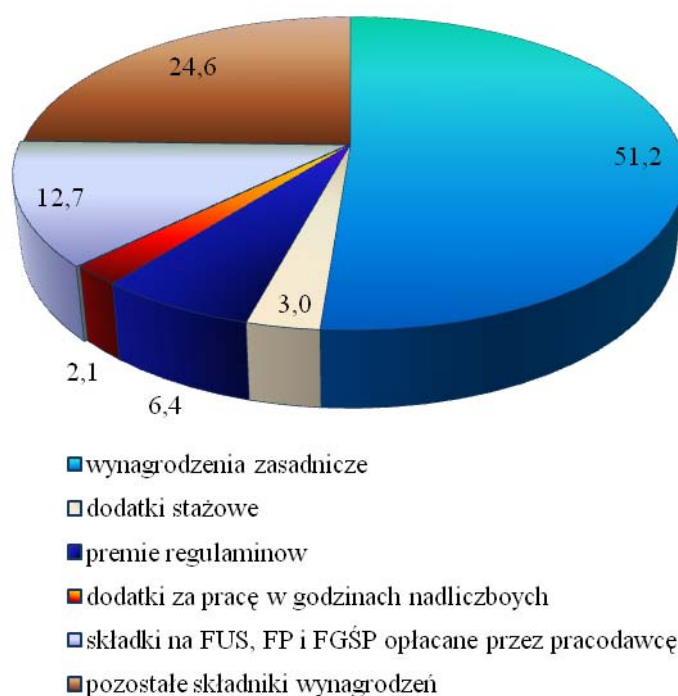
Wykres 32. Przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej

Źródło: *Biuletyny Statystyczne* GUS 6/2007, str. 58-59, 5/2009, 8/2009 i 10/2009, str. 68-69

W zwykłej fazie cyklu koniunkturalnego, zwiększyła się społeczna presja na wzrost wynagrodzeń, najpierw w przedsiębiorstwach i sekcjach gospodarki najbardziej dotkniętych niedoborem fachowców. Wraz z podniesieniem wynagrodzeń w tej grupie pracowników narastały żądania płacowe pozostałych środowisk zawodowych, aktywizowały się związki zawodowe. Zawarte porozumienia w sprawie podwyżek płac skutkowały wzrostem przeciętnego miesięcznego kosztu pracy na jednego zatrudnionego z 3 111,64 zł w 2004 r. do 3 986,50 zł w 2008 r. (o 28,1%). Koszt pracy na jedną godzinę opłaconą wzrósł z 19,26 zł do 23,96 zł (o 24,4%), zaś koszt pracy na jedną godzinę przepracowaną z 22,22 zł do 27,85 zł (o 25,3%). Najwyższe koszty pracy – trzykrotnie większe od najniższego poziomu, charakteryzującego koszty pracy w produkcji odzieży i wyrobów futrzarskich – wystąpiły w 2008 r. w jednostkach prowadzących działalność pomocniczą związaną z pośrednictwem finansowym (odpowiednio 1 926,11 zł i 5 733,92 zł). W sektorze publicznym koszt pracy w przeliczeniu na jednego zatrudnionego wyniósł 4 357,52 zł, a więc był wyższy niż w sektorze prywatnym o 15,3%. Duże zróżnicowanie przeciętnych miesięcznych kosztów płac na jednego zatrudnionego występowało między jednostkami dużymi (4 279,38 zł) i średnimi (3 165,55 zł)⁷⁴.

Wykres 33. Struktura kosztów pracy w polskiej gospodarce w 2008 r.
w %

Źródło: *Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008 roku*, dz. cyt., str. 5

Tempo wzrostu kosztów płac wyższe w Polsce niż przeciętnie w Unii Europejskiej, obniżyło komparatywną przewagę naszego kraju wobec innych nowych państw członkow-

⁷⁴ *Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Materiał na konferencję prasową w dniu 25 listopada 2009 r.

skich z regionu Europy Środkowej⁷⁵. Było to jedną z przyczyn zmniejszenia konkurencyjności polskiego eksportu w latach 2007-2008, co znalazło wyraz w przejściowym pogorszeniu *terms of trade*. Na rynku wewnętrznym, efekty inwestycji i lepsza organizacja pracy pozwalały utrzymać wysoką dynamikę wynagrodzeń, bez uszczerbku dla poziomu rentowności produkcji sprzedanej, wzrost wydajności pracy na jednego zatrudnionego wyprzedzał bowiem wzrost płac⁷⁶. Wyższe wynagrodzenia korzystnie wpływały na popyt gospodarstw domowych na produkty finansowe.

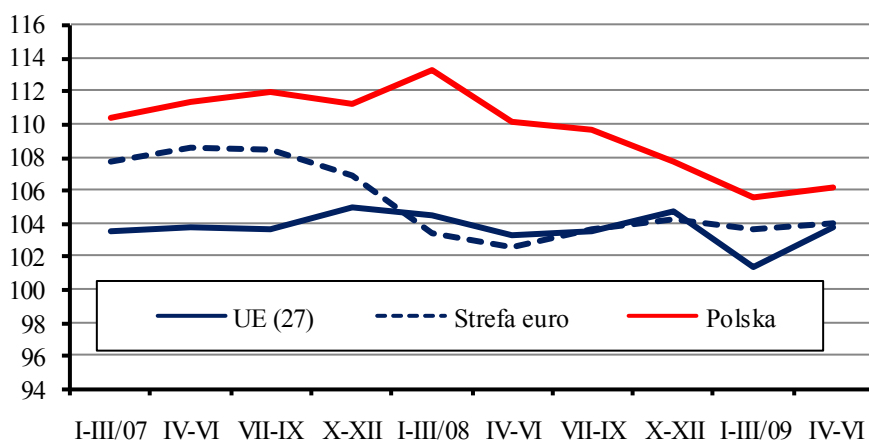
Tabl. 9. Rynek pracy w Polsce na tle rynku pracy Unii Europejskiej (27 krajów)

	2007				2008				2009	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI
Wskaźnik zatrudnienia w %										
Unia Europejska	52,5	53,3	66,0	65,7	65,5	66,0	66,4	65,8	64,6	64,8
Polska	47,2	48,4	57,8	58,1	58,0	58,9	60,0	60,0	58,9	59,3
Indeks kosztów zatrudnienia; analogiczny okres poprzedniego roku = 100										
Unia Europejska	103,6	103,5	103,7	103,6	104,4	103,2	103,5	104,7	101,3	103,7
Polska	110,4	111,4	111,9	111,2	112,3	110,1	109,6	107,7	105,5	106,1
Zharmonizowana stopa bezrobocia – stan w końcu okresu, w %										
Unia Europejska	7,4	7,1	7,0	6,8	6,8	6,9	7,1	7,6	8,5	8,9
Polska	10,3	9,5	8,9	8,3	7,5	7,1	6,8	7,0	8,0	8,0

Źródło: *Biuletyn Statystyczny* nr 6/2007, str. 192-194; *Biuletyn Statystyczny* nr 7/2008, str. 195-198 *Biuletyn Statystyczny* nr 2/2009, str. 207-212, *Biuletyn Statystyczny* nr 9/2009, str. 207-212

Wykres 34. Indeks kosztów zatrudnienia

Analogiczny okres roku poprzedniego=100

Źródło: *Biuletyny Statystyczne* 10/2008 str. 195-196 i 10/2009 str. 207-208

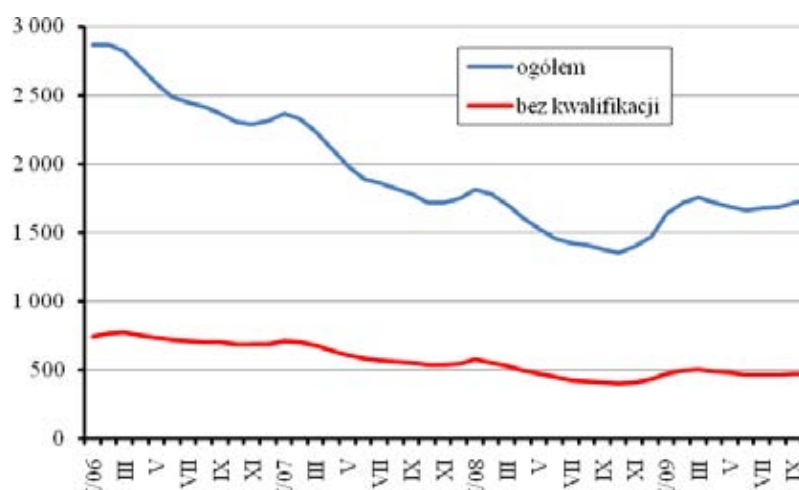
⁷⁵ W okresie od 1 stycznia 2007 r. do 30 czerwca 2009 r. indeks kosztów zatrudnienia rósł w Unii Europejskiej (27) w tempie po 3,6% kwartał do analogicznego kwartału poprzedniego roku, w strefie euro w tempie po 5,3%, a w Polsce – po 9,7%. Obliczenia własne na podstawie *Biuletynów Statystycznych* GUS 10/2008 str. 195-196 i 10/2009 str. 207-208

⁷⁶ W latach 2006-2008 wydajność pracy (mierzona wartością dodaną brutto na jednego zatrudnionego) rosła średnio rocznie po 5,523%, zaś przeciętne miesięczne wynagrodzenia – średnio po 5,4957% rocznie. Tamże, str. 33 i 58

Spadek zatrudnienia rozpoczął się jesienią 2008 r. lecz – jak wspomniano – w ujęciu zagregowanym nie był zbyt gwałtowny; między wrześniem 2008 r. a wrześniem 2009 r. pracę straciło ok. 30 tys. osób, przy czym redukcja zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw była znacznie wyższa – ok. 79 tys. osób. Udział sektora przedsiębiorstw w zatrudnieniu pracowników obniżył się do września 2009 r. do 66,3% (o 0,4 pkt proc.). W ciągu roku duże firmy, gdzie warunki pracy i zabezpieczenie socjalne są zazwyczaj najlepsze, zwalniały co miesiąc z pracy po ok. 6,6 tys. osób.

Historycznie ukształtowane różnice w poziomie rozwoju gospodarczego regionów Polski, pogłębiły się w czasie transformacji ustrojowej. Na obszarach, gdzie bezrobocie ma charakter chroniczny, mobilność przestrzenna i zawodowa ludności pozostaje niska, w związku z tym dane ogólnopolskie nie obrazują dobrze sytuacji w poszczególnych województwach, powiatach i gminach. Tym niemniej, wzrost liczby miejsc pracy w Polsce, otwarcie rynków pracy w niektórych krajach Unii Europejskiej, w połączeniu z nowymi metodami pracy z bezrobotnymi przyniosły pozytywne, uchwytne statystycznie, rezultaty. Najbardziej obniżyła się populacja osób długotrwale bezrobotnych, a liczebność tej grupy nieznacznie tylko powiększyła się w czasie spowolnienia wzrostu ekonomicznego. Inna sprawa, że rzeczywisty przyrost bezrobocia może być większy od wykazanego w statystyce UP, gdyż nie wiadomo jak długo osoby wyrejestrowane pozostawały w zatrudnieniu. Pozorny może być także spadek liczby osób bezrobotnych bez kwalifikacji, nie wiadomo bowiem czy przyuczone do zawodu, wyrejestrowane z tej grupy osoby, znalazły zatrudnienie. W najgorszej sytuacji na rynku pracy były osoby, które ukończyły 50 rok życia oraz osoby niepełnosprawne; w tych grupach spadek bezrobocia był najmniejszy, nawet w czasie ożywienia gospodarki. Bezrobotni zaliczeni do tych kategorii, a także długotrwale bezrobotni, praktycznie pozbawieni większych szans na zdobycie środków utrzymania dzięki własnej pracy, najczęściej stają się beneficjentami pomocy społecznej, trwale uzależniając się od zasiłków i innych świadczeń⁷⁷.

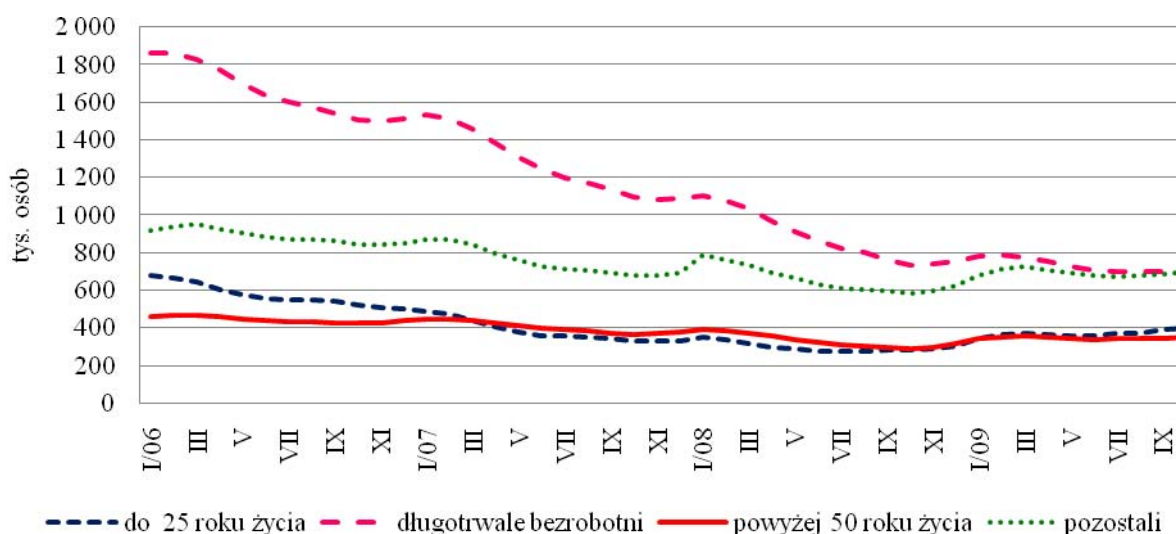
Wykres 35. Liczba bezrobotnych ogółem, w tym bezrobotnych bez kwalifikacji
w tys. osób

Źródło: *Biuletyny Statystyczne GUS* z lat 2007-2009

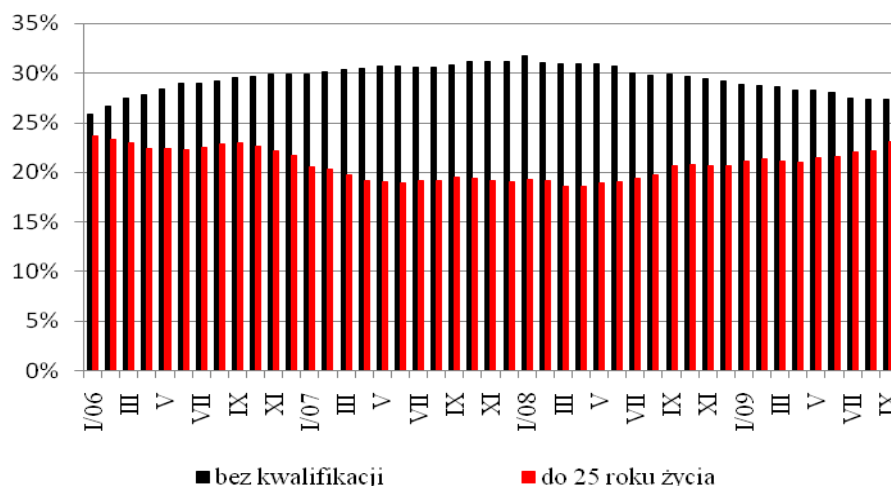
⁷⁷ W 2008 r. gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej skupiały 3 286,9 tys. osób (z tego w miastach 1 438,2 tys. osób, na wsi 1 848,7 tys. osób), co stanowiło 8,6% ogółu ludności Polski. Por.: A. Setlak, A. Gubernat, M. Jurczak, J. Szarek, *Beneficjenci pomocy społecznej świadczeń rodzinnych w 2008 r.* Seria „Analizy Statystyczne” US Kraków 2009, str. 73

Wykres 36. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Źródło: jak wyżej

Wykres 37. Udział bezrobotnych bez kwalifikacji i bezrobotni do 25 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych

Źródło: jak wyżej

Redukcja zatrudnienia w Polsce wyprzedziła informację o spowolnieniu dynamiki PKB. Z badań ankietowych przeprowadzonych przez Narodowy Bank Polski wynikało, że już w połowie 2008 r. większość przedsiębiorstw zmniejszyła liczbę pracowników, wzrost liczby pracowników odnotowała mniej niż połowa ankietowanych firm. Udział przedsiębiorstw, które w ciągu roku zwiększyły zatrudnienie był relatywnie wysoki i wyniósł prawie 41%, lecz w czwartym kwartale 2008 r. – po raz pierwszy od połowy 2005 r. – wyższy był odsetek firm redukujących zatrudnienie niż zwiększających je. Na początku 2009 r. wyraźny spadek wskaźnika prognoz zatrudnienia obserwowany był przede wszystkim w przedsiębiorstwach prywatnych (zarówno krajowych jak i z kapitałem zagranicznym), choć wystąpił też w przedsiębiorstwach publicznych. Nadal brakowało specjalistów o określonych kwalifikacjach, ale ich deficyt był odczuwany przez respondentów znacznie słabiej niż w okresie wysokiego popytu na pracę. Tylko niewielka grupka przedsiębiorstw (2,7%, tj. cztery razy mniej niż rok

wcześniej) informowała o trudnościach ze znalezieniem rąk do pracy, co czwarta firma sygnalizowała problem wakatów, odpływu pracowników, bądź trudności w pozyskaniu nowych osób, nie traktując jednak tych zjawisk jako istotnego ograniczenia możliwości działania i rozwoju. Jedynie w budownictwie aż 49% badanych przedsiębiorstw borykało się z brakiem fachowców. O zmianach polityki kadrowej zakładów pracy na niekorzyść pracowników świadczył fakt, że liczba przedsiębiorstw, które wzrost zatrudnienia uznały za czynnik sprzyjający poprawie swej pozycji rynkowej była ponad dwu i półkrotnie mniejsza niż rok wcześniej. Ankietowane przedsiębiorstwa cztery razy rzadziej niż w czwartym kwartale 2007 r. informowały o naciskach na wzrost wynagrodzeń, ponad połowa respondentów w ogóle nie zgłosiła żądań podwyżek płac i innych świadczeń na rzecz pracowników⁷⁸.

Tabl. 10. Przeciętne nominalne miesięczne wynagrodzenia, emerytury i renty brutto

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009		
					I-III	IV-VI	VII-IX
					w złotych		
Ogółem	2 360,62	2 475,88	2 672,58	2 943,88	3 185,61	3 081,48	3 113,86
Sektor przedsiębiorstw	2 515,70	2 643,78	2 889,09	3 185,75	3 249,29	3 276,94	3 317,45
Sfera budżetowa	2 500,89	2 621,18	2 773,63	3 101,74	3 712,90	3 115,23	3 113,54
Emerytura i renta z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	1 170,74	1 260,84	1 298,83	1 418,65	1 486,37	1 557,11	1 559,53
Emerytura i renta rolników indywidualnych	758,11	802,52	813,93	857,91	884,67	919,79	919,84

Źródło: *Biuletyn Statystyczny GUS* 10/2009 str. 32-35

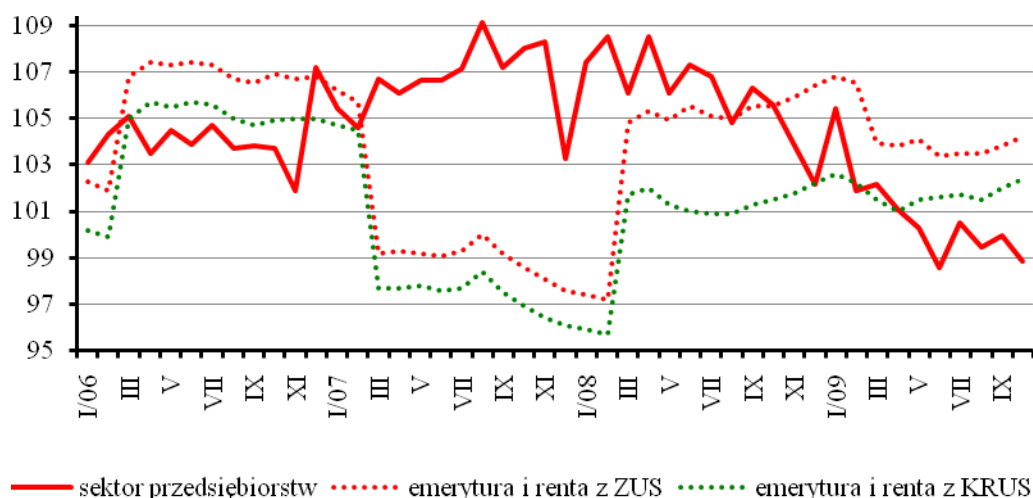
Od jesieni 2008 r. rozpoczęły się powroty osób, które wyemigrowały w poszukiwaniu pracy do krajów Unii Europejskiej, polskie przedsiębiorstwa informowały coraz częściej o zamiarze przeprowadzenia zwolnień grupowych. Obawa przed utratą zarobków ułatwiła uzyskanie zgody społecznej na ratowanie miejsc pracy kosztem przejściowego ograniczenia praw pracowniczych. Na mocy ustawy dnia 1 lipca 2009 r. o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców (Dz. U. z 2009 r. Nr 125 poz. 1035) pracodawcy, którzy znaleźli się w kłopotach finansowych mogą liczyć na dopłaty do wynagrodzenia pracownika podczas przestoju ekonomicznego i obniżenia wymiaru czasu pracy. Otrzymają dofinansowanie na opłacenie składek pracowników na ubezpieczenie społeczne w części płatnej przez pracodawcę (płatne z FGŚP). Pracodawcy, którzy utworzą fundusz szkoleniowy, mają możliwość renegotiacji warunków spłaty należności FGŚP powstałych przed 30 czerwca 2008 r. Mają ponadto prawo do dofinansowania kosztów szkolenia pracowników (maksymalnie przez 6 miesięcy) lub studiów podyplomowych (maksymalnie 12 miesięcy). Nowa ustawa stwarza wszystkim przedsiębiorcom możliwość wydłużania okresów rozliczeniowych czasu pracy do 12 miesięcy. Pracodawcy mogą wprowadzić indywidualny rozkład czasu pracy przewidujący różne godziny rozpoczynania i kończenia pracy oraz zatrudnić pracowników na podstawie umów o pracę na czas określony maksymalnie do 24 miesięcy. Uprawnienia pracownicze są o wiele skromniejsze. W szczególności, pracownik, który wyrazi zgodę na objęcie go przestojem ekonomicznym, ma prawo do świadczenia lub stypendium czy wynagrodzenia – maksymalnie przez 6 miesięcy. Łącznie dofinansowanie nie

⁷⁸ Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w I kwartale 2009 r. Narodowy Bank Polski, Instytut Ekonomiczny

może być niższe od minimalnego wynagrodzenia za pracę, z uwzględnieniem wymiaru czasu pracy pracownika.

Konsekwencją wprowadzenia w życie przywołanej ustawy o ograniczeniu skutków kryzysu, a także lęku pracowników przed utratą źródła utrzymania, była zgoda większości central związkowych i środowisk pracowniczych w Polsce na obniżenie poziomu realnych wynagrodzeń. Proces ten rozpoczął się w połowie 2008 r.; od sierpnia 2009 r. wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw – w porównaniu z analogicznym miesiącem poprzedniego roku – miały dynamikę ujemną, tendencja ta utrzymała się w trzecim kwartale bieżącego roku.

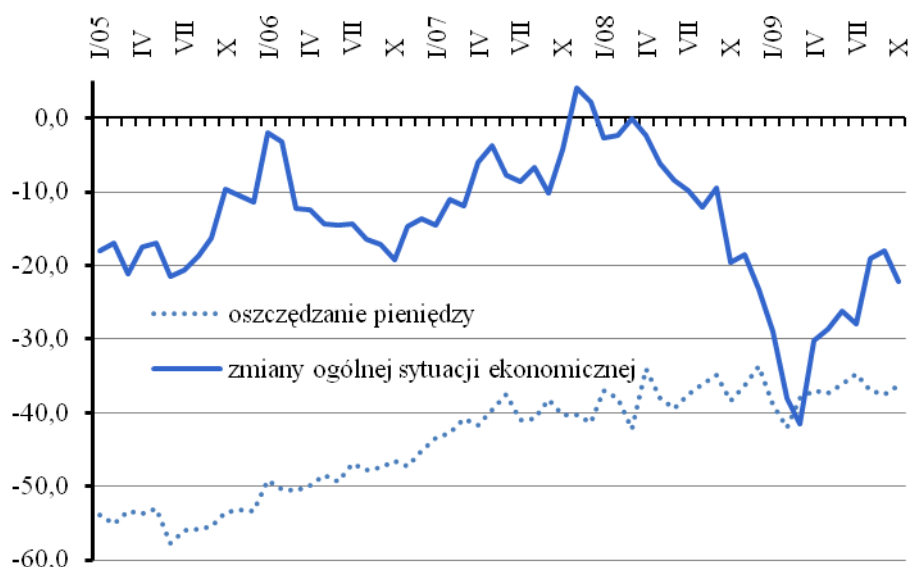
Wykres 38. Realne wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw oraz świadczenia emerytalno-rentowe z ubezpieczenia społecznego

Źródło: *Biuletyn Statystyczny GUS* 10/2009 str. 32-35

Wykres 39. Wybrane wskaźniki koniunktury konsumenckiej

niewyrównane sezonowo, prognoza na najbliższe 12 miesięcy

Źródło: *Biuletyny Statystyczne GUS* z lat 2006-2009

Wynagrodzenia są w Polsce silnie zróżnicowane, w zależności od zawodu, sekcji gospodarki narodowej i sektora własności, jednak dochody większości gospodarstw domowych są niskie. Z badania przeprowadzonego przez GUS w październiku 2008 r. wynika, że tylko 6,24% ogółu zatrudnionych otrzymało wynagrodzenie miesięczne brutto, co najmniej równe dwukrotnemu przeciętnemu wynagrodzeniu w gospodarce narodowej (6 464,14 zł), połowa pracowników otrzymywała wynagrodzenie miesięczne brutto do 2 639,51 zł, wynagrodzenia brutto w kwocie nie przekraczającej 1 306,78 zł otrzymywało 10% pracowników⁷⁹. Przeciętna emerytura i renta w systemie pracowniczym była niewiele wyższa od kwoty najniższego wynagrodzenia, a przeciętna renta rolnicza wynosiła ok. 60% tej kwoty. Niski dochód rozporządzalny większości gospodarstw domowych stanowi główną przyczynę niskiej skłonności Polaków do oszczędzania. Pod tym względem sytuacja pogorszyła się w czasie spowolnienia wzrostu gospodarczego i implikacji tego procesu na rynek pracy. Znaczna część gospodarstw domowych, które przed rokiem pozytywnie wypowiadały się o perspektywach oszczędzania pieniędzy, jesienią 2009 r. nie widziała żadnych szans odkładania choćby niewielkich sum.

W atmosferze niepewności, co do perspektyw zatrudnienia, oczekiwanego spadku dochodów realnych i rosnącego bezrobocia, od jesieni 2008 r. oceny koniunktury przez gospodarstwa domowe stawały się coraz bardziej pesymistyczne. Bieżący wskaźnik ufności konsumenckiej osiągnął najniższy poziom w marcu 2009 r. (*minus* 30,3%), podobnie jak wskaźnik wyprzedzający (*minus* 42,2%). W wypowiedziach respondentów uczestniczących w badaniach ankietowych koniunktury konsumenckiej w październiku 2009 r. dostrzega się jednak niewielką poprawę nastrojów. Świadczy o tym zarówno zmniejszanie się liczby negatywnych opinii gospodarstw domowych na temat oszczędzania, jak i trend, wskazujący na liczebny wzrost grupy osób oczekujących poprawy ogólnej sytuacji ekonomicznej w perspektywie najbliższych dwunastu miesięcy.

I.7. Budżet państwa

W latach 2005-2007, dzięki dobrej koniunkturze, która pozytywnie wpływała na wartość sprzedaży towarów i usług, dochody ludności i przedsiębiorstw, wpływy podatkowe rosły szybciej od podlegających dyscyplinie budżetowej – wydatków, co pozwalało na ograniczanie rozmiarów deficytu budżetowego. W 2008 r. makroekonomiczne warunki realizacji dochodów budżetu państwa nie różniły się istotnie w porównaniu z poprzednimi okresami, kształt systemu podatkowego nie odbiegał znacząco od rozwiązań obowiązujących w 2007 r. Zwiększył się nieco udział budżetów lokalnych w podatku dochodowym od osób fizycznych, zmniejszył – w podatku dochodowym od osób prawnych⁸⁰.

⁷⁹ *Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2008 r.* Notatka informacyjna-Wyniki badania Z-12

⁸⁰ W procesie planowania budżetów, zgodnie z art. 4 ust. 2 oraz art. 89 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2003 r. Nr 203, poz. 1966, z późn. zm.) wskaźnik udziału gminy w podatku od dochodów osób fizycznych (PIT) określa się w każdym roku budżetowym według algorytmu uwzględniającego liczbę mieszkańców domów pomocy społecznej (DPS) na jej obszarze. Otrzymany wynik zmniejsza się o liczbę punktów procentowych, która jest iloczynem 3,81 pkt proc. i wskaźnika mieszkańców domów pomocy społecznej, obliczonego łącznie dla całego kraju. Na gospodarkę finansową jednostek samorządu terytorialnego w 2008 r. wywarła także wpływ ustawa z dnia 7 września 2007 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz ustawy z 23 października o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego ((Dz. U. Nr 191, poz. 1370 oraz Dz. U. z 2008 r. Nr 220, poz. 1429). Nowelizacja ta nastąpiła po wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie przejęcia przez budżet państwa finansowania uprawnień do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów w krajowych pasażerskich przewozach autobusowych. Fiskalnym skutkiem zmian legislacyjnych było obniżenie o 1,9 pkt proc. wskaźnika udziału województw we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych posiadających siedzibę na terenie województw.

Tabl. 11. Udział budżetów jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (PIT) i podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)

Wyszczególnienie	2003		2004		2005		2006		2007		2008	
	PIT	CIT	PIT	CIT	PIT	CIT	PIT	CIT	PIT	CIT	PIT	CIT
	w %											
Ogółem	30,10	5,50	45,74	24,01	47,46	24,01	47,80	24,01	48,07	24,01	48,34	22,11
Gminy	27,60	5,00	35,72	6,71	35,61	6,71	35,95	6,71	36,22	6,71	36,49	6,71
Powiaty	1,00	–	8,42	1,40	10,25	1,40	10,25	1,40	10,25	1,40	10,25	1,40
Województwa	1,50	0,50	1,60	15,90	1,60	15,90	1,60	15,90	1,60	15,90	1,60	14,00

Źródło: Ministerstwo Finansów

Faktyczne wykonanie wpływów budżetowych z tytułu poszczególnych podatków stanowiło 89,9% kwoty zakładanej w ustawie budżetowej z dnia 23 stycznia 2008 r.⁸¹, przy czym występowały istotne różnice w realizacji poszczególnych pozycji. Nie udało się więc zrealizować dochodów w kwotach określonych w ustawie budżetowej na 2008 r., ze względu na większą siłę oddziaływania czynników obniżających niż podnoszących wydajność fiskalną. W ocenie Ministerstwa Finansów, do najważniejszych zmian warunków makroekonomicznych, które wywarły wpływ na różnice między wykonaniem a planem dochodów budżetu państwa na ten rok należały:

- niższy (o 0,6 pkt proc.) od przyjętego w założeniach do ustawy budżetowej na 2008 r. wskaźnik wzrostu PKB, obrazujący wolniejszy od przewidywanego rozwój gospodarczy,
- wyższy o 0,8 pkt proc. niż przyjęto w makroproporcjach do ustawy budżetowej wzrost spożycia, na co złożył się mniejszy o 0,8 pkt proc. wzrost spożycia indywidualnego oraz wyższy o 6,5 pkt proc. wzrost spożycia zbiorowego,
- wyższy o ok. 1,6 pkt proc. – w porównaniu z przyjętymi założeniami wzrost zatrudnienia w gospodarce narodowej,
- wyższy o 1,9 pkt proc. średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych, w relacji do przyjętych założeń.

Dochody podatkowe wykonano na poziomie 96,8%, na co wpłynęło głównie niższe od planu (o 8,9%) wykonanie wpływów z podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego (o 3,3%)⁸², przy wyższych (o 6,9%) wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych⁸³ i podatku od gier (o 41,9%). Podatek dochodowy od osób prawnych został wykonany na zakładanym w ustawie budżetowej poziomie. Realizację dochodów niepodatkowych przekroczone o 4,9%, lecz i tu występowały znaczne różnice między planem a wykonaniem poszczególnych pozycji ustawy budżetowej. W szczególności dywidendy z tytułu udziałów Skarbu

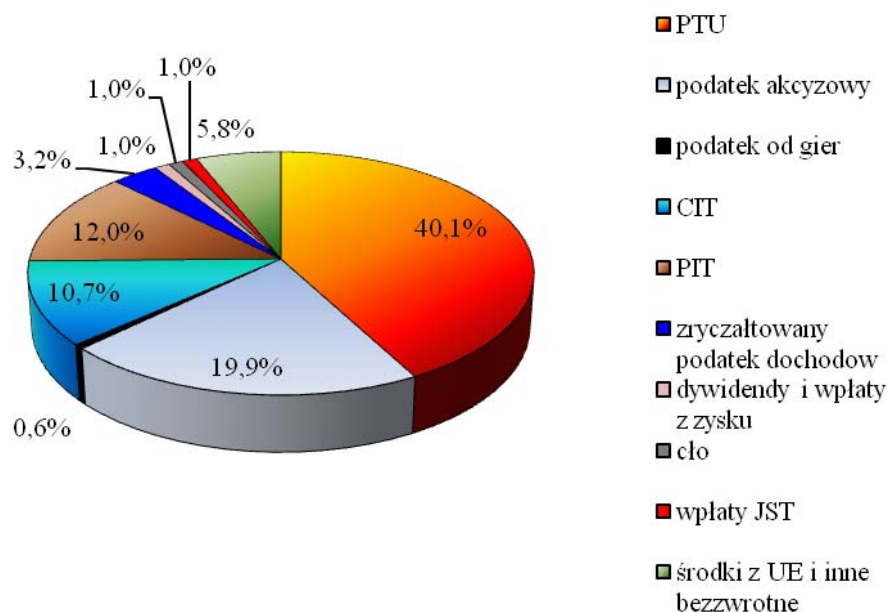
⁸¹ Dz. U. z dnia 5 lutego 2008 r., Nr 19 poz. 117

⁸² Głównymi powodami niezrealizowania prognozy wpływów z PTU w 2008 r. były: przeszacowanie dochodów z PTU na etapie planowania, wyższe od planowanych zwroty tego podatku dla osób fizycznych z tytułu niektórych wydatków na cele mieszkaniowe, niezrealizowanie założeń dotyczących poprawy efektywności podatkowej gospodarki (ściągalności). Niższe od planowanych wpływy z akcyzy wynikały m. in. z obniżenia popytu na paliwa, ze względu na ich wygórowaną cenę w pierwszej połowie 2008 r., co miało związek ze spekulacjami na światowych rynkach ropy naftowej, zmiany struktury popytu na wyroby tytoniowe oraz zmniejszenia sprzedaży wina i piwa. Por. *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa w 2008 r.*, Ministerstwo Finansów, str. 60-62

⁸³ W 2008 r. zmniejszyły się obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, gdyż przy rozliczeniu tego podatku za 2007 rok wprowadzono dużą ulgę podatkową na wychowanie dzieci, i nowe, wyższe progi skali podatkowej, co m. in. miało wpływ na niższą (o 5,5%) realizację wpływów ze zryczałtowanego podatku dochodowego.

Państwa w spółkach były mniejsze o 9,9%, zaś wpłaty z zysku od przedsiębiorstw państwowych i jednoosobowych spółek Skarbu Państwa – wyższe o 11,6%. Wyższe były także dochody jednostek budżetowych (o 12,7%) i dochody zagraniczne (o 68,8%). Wpłaty jednostek samorządu terytorialnego zrealizowano zgodnie z ustawą, natomiast mniejsze (o 13,3%) były wpływy z cła. Niższe (o 52,8%) było wykonanie w pozycji „Środki z Unii Europejskiej i z innych źródeł nie podlegające zwrotowi”, na co wpłynął niski stan zaawansowania projektów, spowodowany przedłużającymi się procedurami legislacyjnymi⁸⁴.

Wykres 40. Struktura dochodów budżetu państwa w 2008 r.

Źródło: *Sprawozdanie operatywne z wykonania budżetu państwa w 2008 r.*, Ministerstwo Finansów

Wydatki przewidziane w ustawie budżetowej z dnia 23 stycznia 2008 r. zrealizowano w tym samym stopniu jak dochody – 89,9%, przy wyższym zaawansowaniu wydatków bieżących (90,6%) i znacznie niższym wykonaniu wydatków majątkowych (79,7%)⁸⁵. Wśród wydatków, które zrealizowano w najniższym stopniu w porównaniu do planu należy wymienić przede wszystkim środki przeznaczone na⁸⁶:

- finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych (18 169,6 mln zł, w tym 14 940,8 mln zł to kwota nierozdysonowanych rezerw celowych, a 1 551,9 mln zł to środki przeznaczone na dotacje rozwojowe oraz środki na finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej w części „Rozwój regionalny” oraz części „Środowisko”),
- zakupy materiałów i usług oraz wydatki inwestycyjne w części „Obrona narodowa” (3 055,7 mln zł),

⁸⁴ Wynikało to m. in. z opóźnienia w przygotowywaniu i naborze projektów do realizacji w związku z wprowadzaniem nowego systemu wdrażania programów w ramach nowej Perspektywy Finansowej NSRO 2007-2013. Późne zatwierdzenie programów przez Komisję Europejską spowodowało przesunięcie w czasie harmonogramów wydatków, a w konsekwencji niższą realizację dochodów. Por.: tamże, str. 57 i 94

⁸⁵ W wydatkach zaplanowanych w kwocie 308 972,7 mln zł wydatki na finansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej stanowiły 45 270,3 mln zł (14,7%), z tej kwoty wydatki podlegające refundacji przez Unię Europejską wyniosły 35 282,2 mln zł (77,9%). Por.: Tamże, str. 95

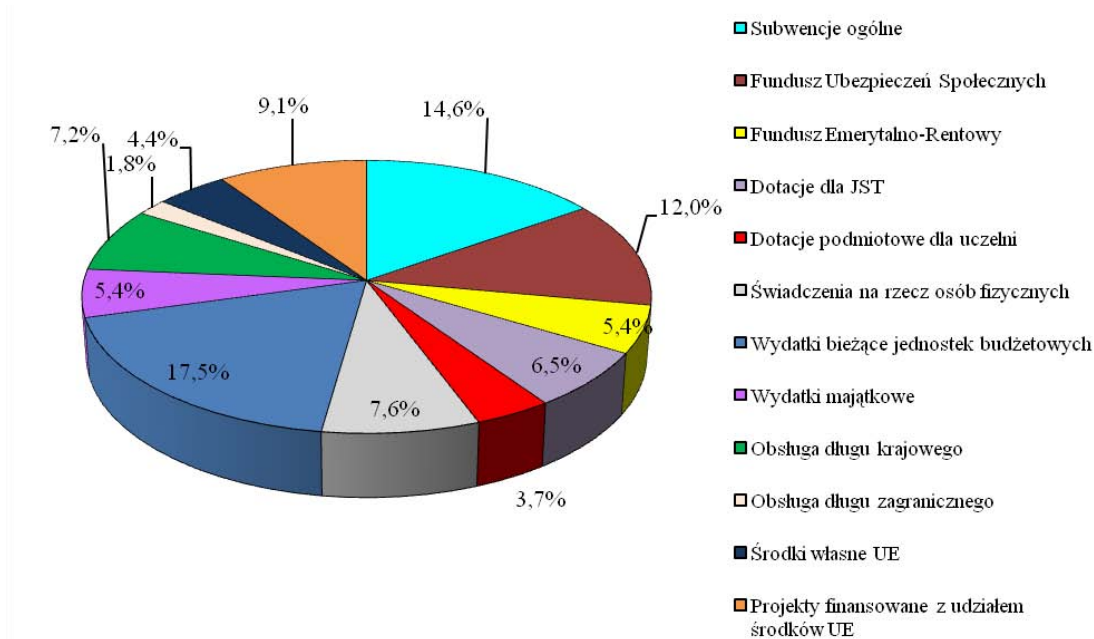
⁸⁶ Tamże, str. 96

- pokrycie kosztów obsługi długu publicznego krajowego i zagranicznego (2 592,9 mln zł),
- realizację zadań w zakresie zabezpieczenia społecznego (1 598,5 mln zł),
- utrzymanie i funkcjonowanie jednostek policji i straży granicznej (604,2 mln zł),
- drogi publiczne krajowe (563,8 mln zł).

Nierozdysponowana została kwota rezerw celowych w wysokości 15 875,6 mln zł, w której 14 933,3 mln zł stanowi niewykorzystana rezerwa przeznaczona na finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej, programów unijnych oraz kontraktów wojewódzkich. W pozostałej kwocie nierozdysponowanych rezerw znajdują się m.in. środki przeznaczone na:

- zwiększenie dotacji celowych na realizację świadczeń rodzinnych, zaliczki alimentacyjnej, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz środki na wdrożenie centralnego rejestru dłużników alimentacyjnych (470,9 mln zł),
- kredyty i środki krajowe na przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych (232,5 mln zł),
- finansowanie przez Krajowe Biuro Wyborcze ustawowo określonych zadań dotyczących wyborów i referendum oraz na dotacje i subwencje dla partii politycznych (38,8 mln zł),
- zaopatrzenie w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi i środkami pomocniczymi (30,0 mln zł),
- kredyt na program poakcesyjnego wsparcia obszarów wiejskich (29,6 mln zł).

Wykres 41. Struktura wydatków budżetu państwa w 2008 r.

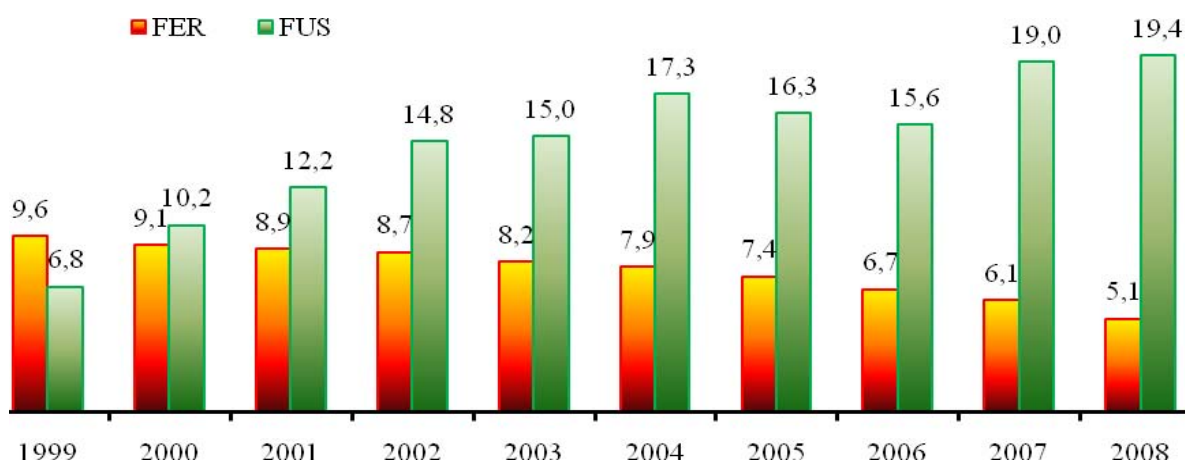

Źródło: jak w wykresie 40

Od 1999 r., po wprowadzeniu reformy ubezpieczeń społecznych, z roku na rok rosną kwoty przekazywane z budżetu państwa do funduszy ubezpieczeń społecznych, w tempie szybszym niż wydatki budżetu ogółem. W roku wprowadzenia reformy, dotacja budżetowa dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyniosła 9,4 mld zł, lecz już w następnym roku wzrosła do 15,4 mld zł, w 2001 r. osiągnęła poziom 21,2 mld zł, w 2002 r. – 27,0 mld zł,

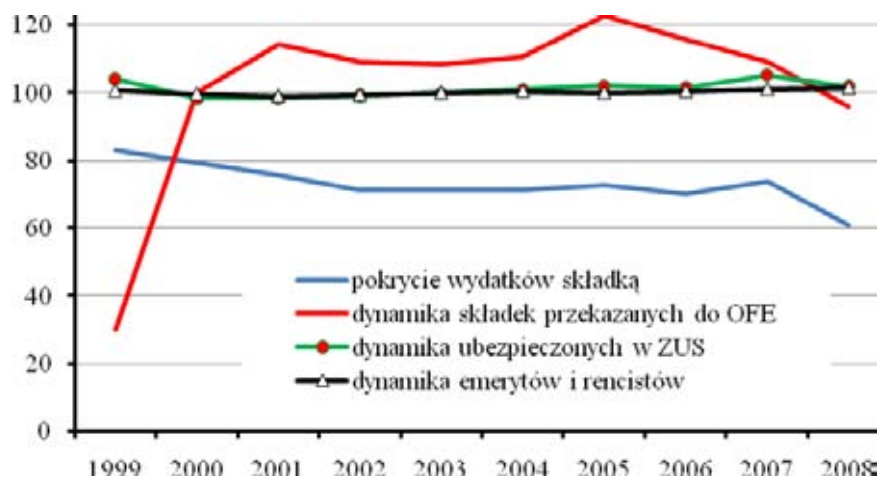
w 2003 r. – 28,3 mld zł. W 2004 r., dzięki kreatywnej księgowości⁸⁷, powstało wrażenie, jakoby transfery do FUS, wyrównujące niedobory funduszu emerytalnego obniżyły się, podczas gdy w rzeczywistości znacznie zwiększyły się. Rosły również, choć znacznie wolniej, transfery na finansowanie zadań Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, które w 2008 r. wyniosły łącznie 15,8 mld zł.

Wykres 42. Udział transferów do FUS i FER w wydatkach budżetu państwa w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu państwa, Ministerstwo Finansów

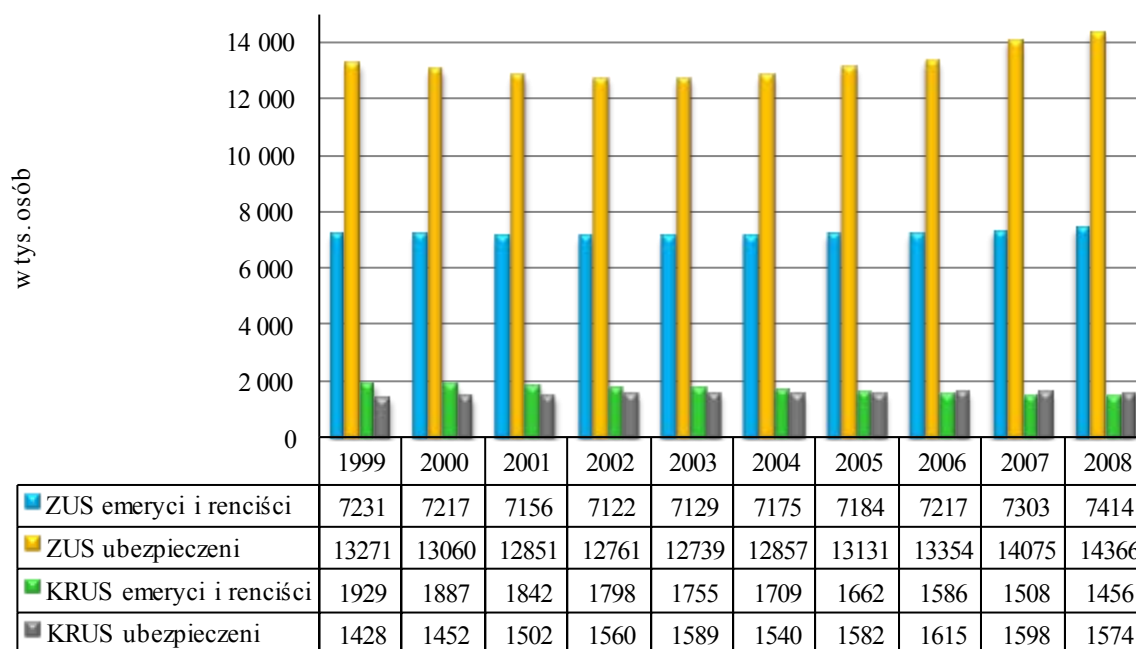
Wykres 43. Dynamika składek, liczby ubezpieczonych oraz emerytów i rencistów w ZUS i KRUS
rok poprzedni=100

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ważniejsze informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych* za 2005, str. 6, 11 i 14 oraz za 2008, str. 7,11,13; *Zestawienie liczby świadczeniobiorców KRUS i osób objętych ubezpieczeniem społecznym rolników w latach 1991-2008* <http://www.krus.gov.pl>

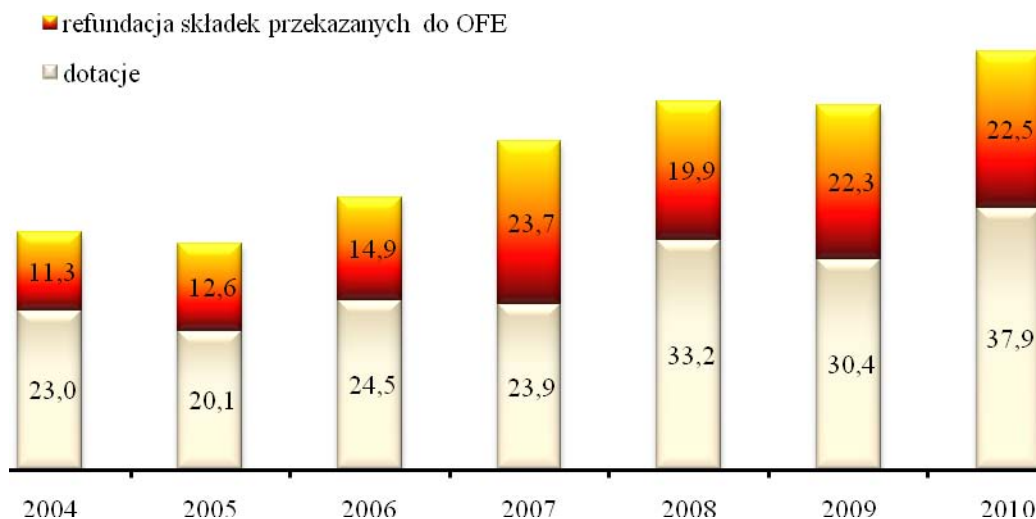
⁸⁷ W latach 1999-2003 środki przekazywane do ZUS finansujące ubytek dochodów z tytułu przekazania części składek do OFE były wykazywane łącznie z dotacją z budżetu państwa. Od 2004 r. refundacja składek przekazanych do OFE jest wykazywana odrębnie.

Wykres. 44. Liczba ubezpieczonych i przeciętna liczba pobierających świadczenia emerytalno-rentowe

Źródło: jak w wykresie 43

Wykres 45. Transfery z budżetu państwa do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

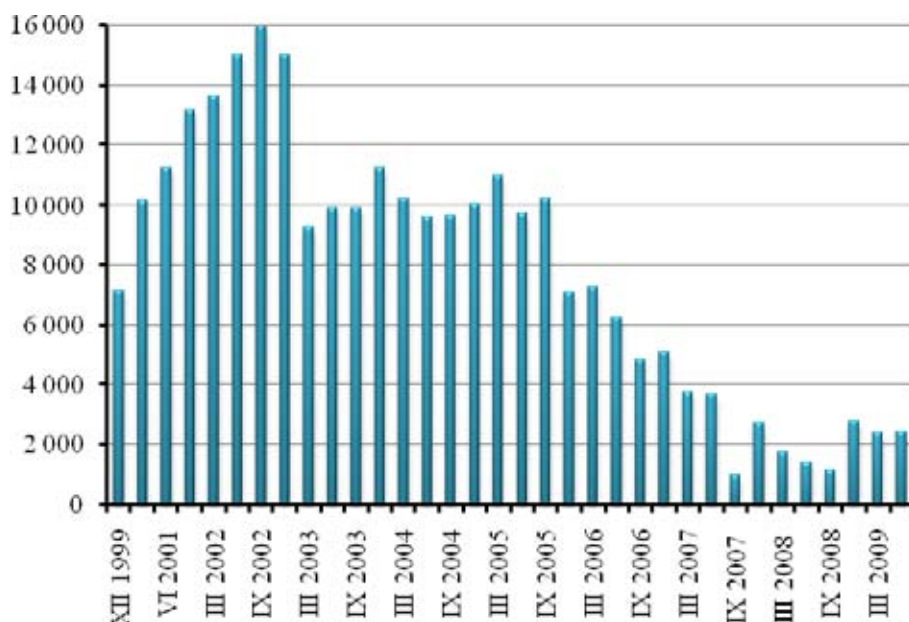
Źródło: Jak wyżej

Reforma ubezpieczeń społecznych, stanowiąca eklektyczne połączenie systemu umowy pokoleniowej z systemem kapitałowym, stworzyła poważne zagrożenie dla stabilności systemu finansów publicznych. Zazwyczaj dyskusje koncentrują się wokół reformy KRUS, która istotnie jest niezbędna⁸⁸, lecz ograniczenie praw do ubezpieczenia osób prowadzących działalność rolniczą nie rozwiąże problemu narastającego deficytu budżetu państwa. Z każdym rokiem coraz więcej osób pobiera lub będzie pobierać emerytury, bądź renty pracowni-

⁸⁸ E. Mączyńska, *Najpierw obcinamy, a potem liczymy*, „Gazeta Finansowa” z 27 listopada – 3 grudnia 2009 r.

cze, w systemie zdefiniowanego świadczenia⁸⁹. Równocześnie ze wzrostem zobowiązań wobec ubezpieczonych, w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych pozostaje coraz mniejsza składka, gdyż wszyscy ubezpieczeni wchodzący na rynek pracy są zobligowani do podpisania umowy z otwartym funduszem emerytalnym, gdzie trafia aż 37,5% ich składek emerytalnych. Środki budżetowe transferowane w latach 2004-2008 z tytułu refundacji składek były niewiele niższe od kwoty deficytu budżetowego, a w 2007 r. nawet wyższe. Według szacunków Narodowego Banku Polskiego, na skutek niedoboru wpływów ze składek ubezpieczeniowych oraz wyższej – od zakładanej na etapie tworzenia ustawy budżetowej na 2009 r. – liczby świadczeniobiorców, deficyt Funduszu Ubezpieczeń Społecznych może przekroczyć 10 mld zł⁹⁰. Nikt nie obliczył, jak wielkie będą transfery z budżetu państwa na refundację składek, gdy pokolenie osób uprawnionych do emerytury w systemie zdefiniowanego świadczenia skorzysta ze swych praw, a znaczna część składki osób pracujących będzie nadal zasilała prywatne fundusze emerytalne.

Wykres 46. Zadłużenie funduszy zarządzanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych
w mln zł

Źródło: Zadłużenie SFP, Ministerstwo Finansów

W ustawie budżetowej na 2008 r. deficyt (po zmianach) określono na 27,1 mld zł, a ponieważ zarówno dochody jak wydatki zrealizowano na niższym poziomie, wykonanie wyniosło 25,6 mld zł (o 5,5 % mniej od planu). W ustawie budżetowej na 2009 r. nie przewidziano żadnych nadzwyczajnych, zakrojonych na szeroką skalę działań antykryzysowych, za wyjątkiem przedsięwzięć zdefiniowanych w przyjętym 30 listopada 2008 r. „Planie stabilności i rozwoju”. W sferze realnej podjęte działania interwencyjne rządu wynikały z programu „Impulsy proinwestycyjne dla gospodarki”, na który przeznaczono 81,3 mld zł, z tego na: poręczenia i gwarancje dla gospodarki oraz rynku finansowego 40 mld zł; wykreowanie dodatkowej akcji kredytowej na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw – 20 mld zł; wzrost

⁸⁹ W tym systemie emerytura składa się z części socjalnej (24% kwoty bazowej) oraz części indywidualnej, zależnej od okresu podlegania ubezpieczeniu i relacji indywidualnego wynagrodzenia do średniej krajowej z najlepszych lat.

⁹⁰ *Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego*, dz. cyt. str. 31

wydatków na inwestycje realizowane przy wsparciu Unii Europejskiej – 16,8 mld zł; inne przedsięwzięcia proinwestycyjne – łącznie 4,5 mld zł. Popyt konsumpcyjny miały zwiększyć niższe wpływy z podatku PIT (o 8 mld zł) i VAT (o 2 mld zł). Plan ten poszerzono wiosną 2009 r. o ustawę przewidującą pomoc w spłacie kredytów mieszkaniowych dla osób, które utraciły pracę. Jednak skuteczność zamierzeń rządowych w zakresie pobudzania inwestycji była niewielka, a wpływ spowolnienia rozwoju gospodarczego na wydajność źródeł fiskalnych, a tym samym na stan finansów państwa okazał się bardziej negatywny od przewidywań. Pomoc na wsparcie reform systemu finansów publicznych nie dała jeszcze wymiernych rezultatów⁹¹. W tych okolicznościach niezbędna była nowelizacja ustawy budżetowej, przeprowadzona 17 lipca⁹². Deficyt budżetowy w bieżącym roku zwiększono do 27 186,3 mln zł, co oznacza że nie powinien on przekroczyć 2,1% PKB⁹³. Sejm równocześnie uchwalił, że przyrost zadłużenia nie może być wyższy od 80 000 mln zł, w tym limit na poręczenia i gwarancje wynosi 55 000 mln zł. W projekcie ustawy budżetowej na 2010 r. zakłada się, że przy wzroście PKB o 1,2% wpływy do budżetu państwa wyniosą 245,5 mld zł, wydatki 297,7 mld zł, co zwiększy planowany deficyt budżetu państwa do 52,2 mld zł⁹⁴.

Tabl. 12. Wykonanie budżetu państwa

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	mln zł			
Dochody	179 772,2	197 639,8	236 367,5	253 547,3
Podatki pośrednie	115 671,8	127 412,4	146 482,1	153 677,7
od towarów i usług	75 401,0	84 439,5	96 349,8	101 782,7
akcyza	39 479,1	42 078,0	49 025,5	50 490,1
Podatek dochodowy od osób prawnych	15 762,4	19 337,5	24 540,2	27 159,7
Podatek dochodowy od osób fizycznych	24 423,0	28 125,3	35 358,5	38 658,5
Dywidendy i wpływy z zysku	3 161,5	4 045,2	3 622,5	3 319,8
Wpływy z cła	1 270,6	1 385,9	1 747,6	1 728,8
Wydatki	208 132,9	222 702,9	252 323,9	277 893,5
Ubezpieczenia społeczne			54 227,5	64 049,9
Wydatki bieżące jednostek budżetowych	40 063,5	42 096,9	45 489,8	48 505,7
Obsługa długu krajowego	21 225,1	23 287,7	22 595,8	19 994,7
Obsługa długu zagranicznego	3 585,6	4 479,5	4 904,1	5 122,0
Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego	32 486,6	34 540,4	36 756,2	40 459,7
Wydatki inwestycyjne	10 167,4	11 066,4	13 260,4	14 919,6
Wynik budżetu	-28 360,7	-25 063,1	-15 956,4	-24 346,2

Źródło: Ministerstwo Finansów

⁹¹ Polska, w ramach międzynarodowej pomocy krajom dotkniętym skutkami kryzysu, została zaklasyfikowana do nielicznej grupy państw, które mogą bezwarunkowo wykorzystać wprowadzony przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy instrument FCL (*Flexible Credit Line* – Elastyczna Linia Kredytowa). Z tego tytułu otrzymała w lipcu 2009 r. pożyczkę z Banku Światowego w wysokości 1 mld euro na wsparcie reform w sektorze zarządzania finansami publicznymi. Ponadto Europejski Bank Inwestycyjny udzielił Polsce w czerwcu 2009 r. dwóch pożyczek na inwestycje strukturalne (1,2 mld euro na budowę płatnej autostrady A2 i 0,6 mld euro na współfinansowanie budowy obwodnicy Warszawy).

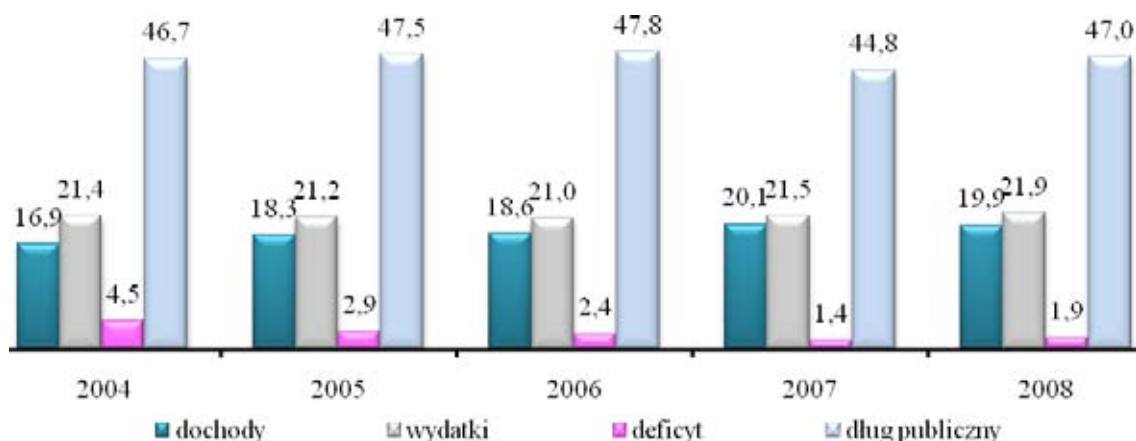
⁹² Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2009 (Dz. U. z 2009 Nr 128, poz. 1057).

⁹³ Już w lipcu 2009 r., gdy deficyt sektora rządowego według ESA 95 wyniósł 3,9% PKB, Polska została objęta przez Radę Unii Europejskiej procedurą nadmiernego deficytu. Zdaniem analityków Narodowego Banku Polskiego, mimo zaproponowanych przez rząd działań, deficyt budżetowy w ujęciu ESA 95 wzrośnie do poziomu 5,7%-5,9% PKB, prognoza Komisji Europejskiej przewiduje jeszcze wyższy wskaźnik – 6,6% PKB. *Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego*, dz. cyt. str. 52-53

⁹⁴ Projekt ustawy budżetowej na 2010 r. przekazany do Sejmu RP, Ministerstwo Finansów, <http://www.mf.gov.pl>

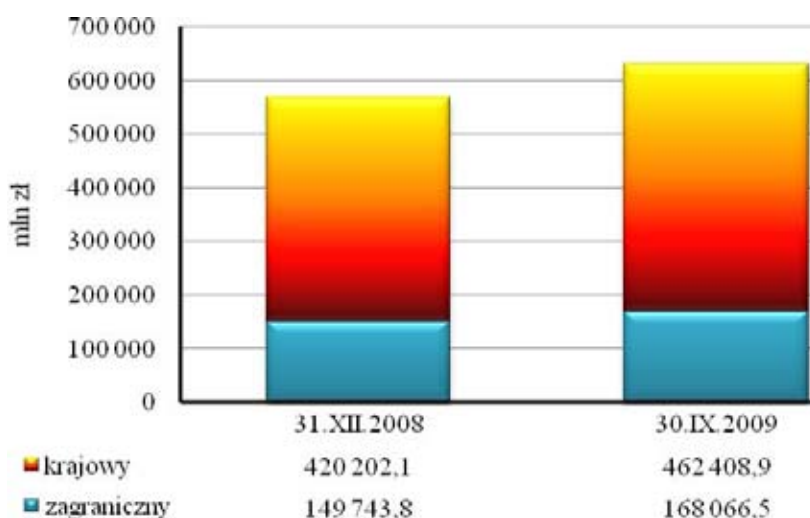
Kryteria konwergencji finansowej krajów członkowskich Unii Europejskiej wymagają nie tylko bieżącej kontroli deficytu budżetowego, ale także utrzymania bezpiecznej proporcji między długiem publicznym a PKB⁹⁵.

Wykres 47. Relacja dochodów, wydatków, deficytu budżetowego (wykonanie) i długu publicznego do polskiego PKB (w cenach bieżących)
w%

Źródło: Ministerstwo Finansów: *Sprawozdania z wykonania budżetu Państwa, Zadłużenie SFP, Biuletyny Statystyczne GUS*

Wykres 48. Krajowy i zagraniczny dług Skarbu Państwa

Źródło: *Biuletyn Statystyczny GUS* 10/2009, str. 86

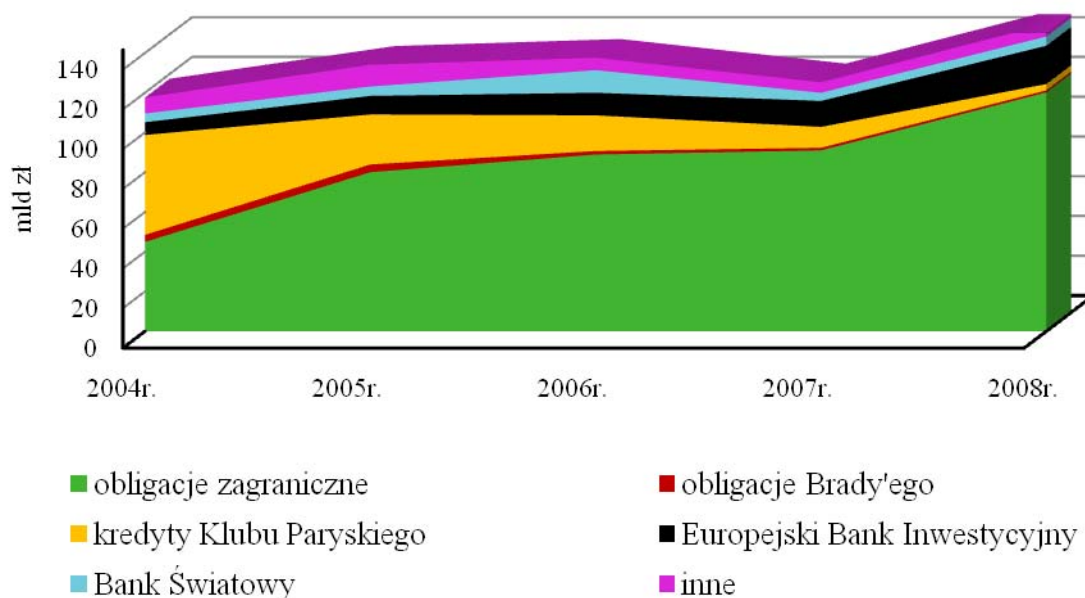
Odziedziczone po okresie realnego socjalizmu zadłużenie państwa, zostało prawie w całości rozliczone⁹⁶, jednak utrzymujące się przez cały okres transformacji ustrojowej niedobory budżetu państwa, samorządów terytorialnych, funduszy ubezpieczeń społecznych,

⁹⁵ Art. 216 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 Nr 78 poz. 483) zabrania zaciągania pożyczek, udzielania gwarancji i poręczeń finansowych, w następstwie których państwowy dług publiczny przekroczy 3/5 wartości rocznego produktu krajowego brutto.

⁹⁶ Spłata znacznej części kredytów wobec Klubu Paryskiego oraz wykup obligacji Brady'ego na pokrycie zobowiązań wobec Klubu Londyńskiego obniżyły na koniec września 2009 r. zadłużenie wobec tych grup wierzycieli odpowiednio do 0,14% i 0,05% zadłużenia Skarbu Państwa (stanowiło to 0,51% i 0,20% zagranicznego zadłużenia Skarbu Państwa). *Biuletyn Statystyczny GUS* 10/2009, str. 86-87

a także zaciągnięte kredyty w Europejskim Banku Inwestycyjnym i Banku Światowym spowodowały znaczny wzrost długu publicznego. W okresie dobrej koniunktury nie przeprowadzono strukturalnej reformy finansów publicznych⁹⁷, co stanowiło jedną z istotnych przyczyn wzrostu długu publicznego w okresie spowolnienia gospodarki. Państwowy dług publiczny wzrastał szybciej niż PKB (o 8,1%), dlatego pogorszyła się wzajemna relacja tych wielkości.

Wykres 49. Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa
według rodzaju instrumentu dłużnego i wierzycieli

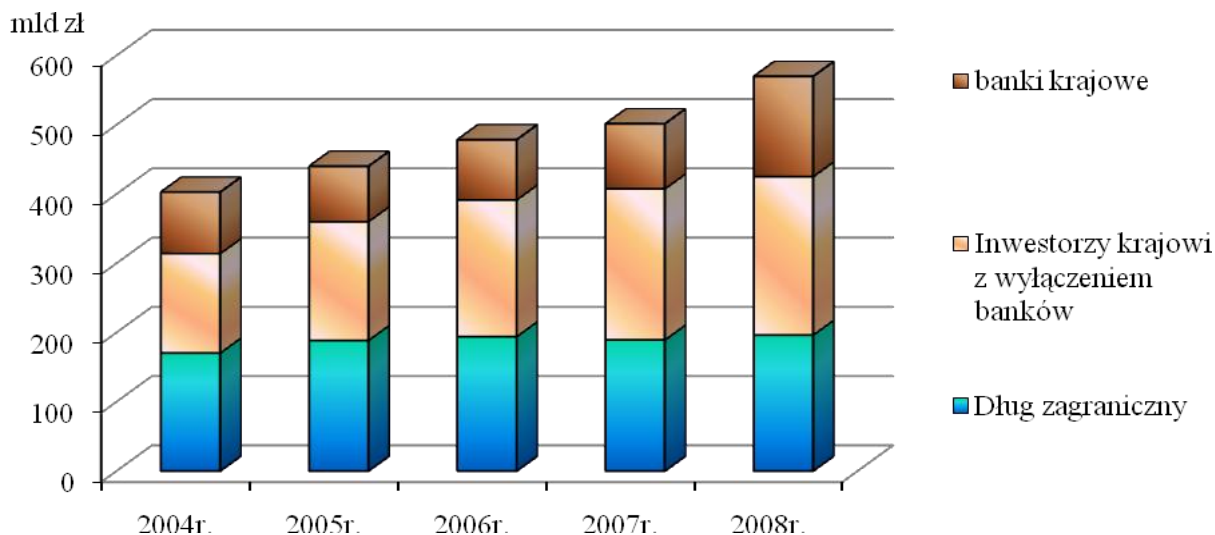
Źródło: *Biuletyn Statystyczny GUS* 10/2009, str. 87

Według stanu na 31 grudnia 2008 r. państwowy dług publiczny wyniósł 597,8 mld zł (o 13,3% więcej niż przed rokiem), w tym 565,5 mld zł (94,6%) stanowiło zadłużenie Skarbu Państwa (które wzrosło także o 13,3%). Dług jednostek samorządu terytorialnego zwiększył się do 25,0 mld zł, a jego udział w ogólnej kwocie zadłużenia państwa wzrósł do 4,2%. Zadłużenie sektora ubezpieczeń społecznych w kwocie 2,8 mld zł stanowiło 0,5% całego długu publicznego. W strukturze zadłużenia zagranicznego dominowały obligacje (80,2% w 2008 r. wobec 75,1% w 2007 r.), znacznie mniejszy udział miały kredyty z Europejskiego Banku Inwestycyjnego (12,9% w 2008 r. wobec 10,8% w 2007 r.). W porównaniu ze stanem na koniec 2007 r. udział krajowego długoterminowego zadłużenia Skarbu Państwa wzrósł w ciągu 2008 r. z 53,7% do 54,6%; udział zadłużenia długoterminowego w zadłużeniu zagranicznym wyniósł 91,9%. Wierzycielami Skarbu Państwa były przede wszystkim podmioty krajowe poza systemem bankowym, choć istotną rolę odgrywały także posiadające status rezydenta banki komercyjne i spółdzielcze. Szybki wzrost długu krajowego, w warunkach niskich stóp

⁹⁷ W latach ożywienia gospodarczego dokonano redukcji obciążeń fiskalnych. W lipcu 2007 r. obniżono stawkę składki rentowej opłacanej przez pracownika o 3 pkt proc., a w styczniu 2008 r. dokonano dalszej redukcji tej stawki o 2 pkt proc. w części obciążającej pracownika i 2 pkt proc. w części obciążającej pracodawcę. Narodowy Bank Polski ocenił, że ta decyzja ograniczyła wpływy do FUS równoważne 1,5% PKB. Możliwość odliczania ulgi prorodzinnej zmniejszyła wpływy do sektora finansów publicznych o kwotę stanowiącą 0,4% PKB. Łączny (skonsolidowany) deficyt sektora finansów publicznych w 2008 r. wyniósł 3,% PKB. Por.: *Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego*, dz. cyt., str. 29

procentowych zmniejszał rentowność obligacji skarbowych w portfelach inwestorów krajowych, natomiast na rynkach zagranicznych wystąpiła tendencja odwrotna, gdyż potencjalni nabywcy polskich papierów dłużnych oczekiwali wysokiej premii za ryzyko. Nie zapobiegło to jednak spekulacjom, które były główną przyczyną wysokiej zmienności kursu złotego, która zwiększyła *per saldo* koszty obsługi długu publicznego.

Wykres 50. Zadłużenie Skarbu Państwa
według kryterium rezydenta

Źródło: *Biuletyn Statystyczny GUS* 10/2009, str. 8

Zahamowanie wzrostu deficytu budżetowego i długu publicznego, a następnie ich trwałe obniżenie ma fundamentalne znaczenie dla zrównoważonego rozwoju polskiej gospodarki narodowej, zarówno jej sfery realnej, jak rynku finansowego i jego podmiotów. „Wyce- na długu publicznego stanowi bowiem podstawę dla ustalenia kosztu finansowania dla wszystkich innych podmiotów gospodarczych działających w kraju. (...) Ważnym skutkiem ograniczenia akumulacji długu publicznego będzie zmniejszenie efektu wypychania kredytu dla sektora prywatnego przez publiczny w polskim systemie bankowym”⁹⁸. Pozostaje jednak kwestią otwartą, czy instytucje kredytowe oraz inni inwestorzy instytucjonalni wykażą zainteresowanie zmniejszeniem udziału bezpiecznych papierów dłużnych emitowanych przez Skarb Państwa, na rzecz innych instrumentów finansowych, bardziej dochodowych, lecz obarczonych wyższym ryzykiem.

II. KONIUNKTURA NA RYNKU FINANSOWYM

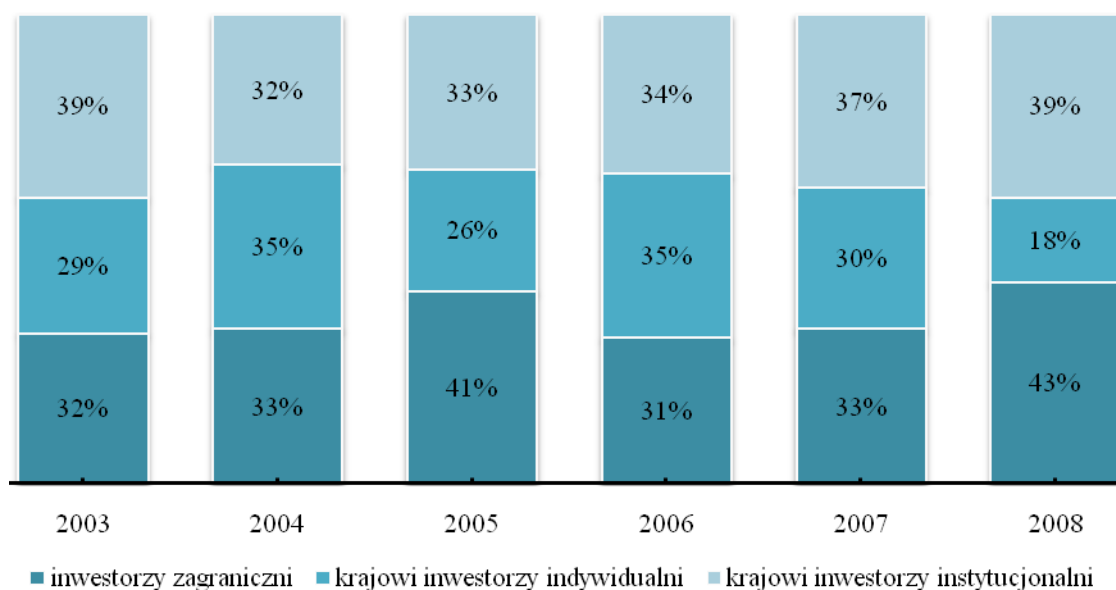
II.1. Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie SA

Koniunktura giełdowa, mimo że kształtują ją w przeważającej mierze spekulacje papierami wartościowymi, jest często traktowana jako odzwierciedlenie stanu gospodarki narodowej. Jeżeli nawet podczas hossy związek taki rzeczywiście istnieje, ułatwiając przedsiębiorstwom pozyskiwanie kapitału poprzez plasowanie akcji i innych papierów wartościowych z nowych emisji, badania statystyczne nie potwierdzają prawidłowości tej opinii w czasie bessy. Koniunkturę na giełdzie w niewielkim stopniu określają decyzje podmiotów działających w sferze realnej, lecz emocje kierujące zachowaniem inwestorów.

⁹⁸ *Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego*, dz. cyt., str. 63

Sytuację na rynku głównym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie SA w znacznej mierze kształtowali inwestorzy zagraniczni, którzy pojawili się przed laty, zainteresowani przejęciem akcji prywatyzowanych wielkich przedsiębiorstw, oferowanych w obrocie publicznym. Utrzymujący się przez kilka sezonów zwykły kurs akcji przyciągał Nowe spółki i nowych inwestorów, skłaniał do wzrostu zaangażowania wszystkich, którzy liczyli na szybkie pomnażanie posiadanego kapitału⁹⁹. Znaczna część inwestorów zagranicznych zwiększyła zaangażowanie na polskiej giełdzie w oczekiwaniu na kolejne prywatyzacje dużych przedsiębiorstw. Jednak w latach 2005-2007 nastąpiło wyraźne spowolnienie procesów prywatyzacji, toteż inwestorzy giełdowi nabywali nie tylko akcje spółek wchodzące do koszyka WIG20, ale również – dominujące w ofertach – akcje małych i średnich spółek. Wzrost obrotów w tym segmencie rynku wpłynął na silny wzrost notowań tych walorów, w rezultacie wzrost indeksów mWIG40 i sWIG80 był znacznie szybszy od WIG20. Dobre nastroje na warszawskim parkiecie wykorzystały przede wszystkim towarzystwa funduszy inwestycyjnych i inni profesjonalni inwestorzy, którzy osiągnęli rekordowo wysokie stopy zwrotu zachęcające je do dalszej ekspansji, co podkreślało obroty i notowania.

Wykres 51. Struktura obrotów akcjami według grup inwestorów

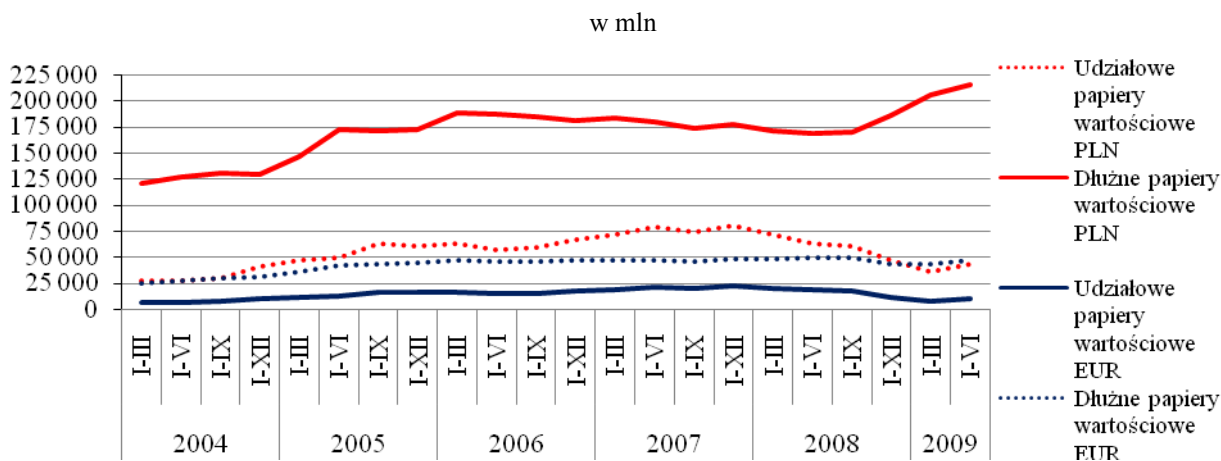
Źródło: GPW

Napływ inwestycji portfelowych zwiększał strumień kapitału zaangażowanego w giełdowe transakcje papierami wartościowymi, lecz jeszcze szybciej rosły kapitały krajowe indywidualnych inwestorów. Biura i domy maklerskie prześcigały się w oferowaniu detalicznym klientom strukturyzowanych instrumentów finansowych, powiązanych z bardzo dynamicznie rozwijającym się rynkiem akcji małych i średnich spółek. Gospodarstwa domowe, ulegały reklamie, powierzały funduszom inwestycyjnym oszczędności wycofywane z lokat bankowych, a nawet zaciągały na ten cel kredyty. Banki, na podstawie porozumień

⁹⁹ W 2005 r. udział inwestorów zagranicznych wzrósł aż o 8 pkt proc. w stosunku do poziomu w okresie przedakcesyjnym, co można było interpretować jako przejaw większego zaufania do polskiego rynku finansowego. Por.: *5 lat członkostwa polski w Unii Europejskiej*, dz. cyt., s. 59-65

z towarzystwami funduszy inwestycyjnych i zakładami ubezpieczeń sprzedawały strukturyzowane produkty łączące lokatę z równoczesnym zakupem jednostek uczestnictwa. Zaufanie obietnicom krociowych zysków spowodowało, że ponad trzy czwarte nowych wpłat trafiało do najbardziej agresywnych funduszy inwestycyjnych¹⁰⁰.

Wykres 52. Polskie zobowiązania z tytułu inwestycji portfelowych

Źródło: Międzynarodowa pozycja inwestycyjna NBP

Już w pierwszej fazie światowego kryzysu finansowego inwestorzy zagraniczni zaczęli ściągać kapitał z rynków wschodzących (*emerging markets*)¹⁰¹, co spowodowało odpływ inwestycji portfelowych nierezydentów i nieznacznie obniżyło skalę obrotów akcjami na GPW, ale szybko zrekompensował to napływ kapitałów krajowych. Sytuacja może uległaby normalizacji, gdyby równocześnie nie nastąpiło gwałtowne przemieszczanie wielkich strumieni „gorącego pieniądza”, w związku ze spekulacjami na światowych rynkach ropy naftowej. Od trzeciego kwartału 2007 r., w miarę nasilania się spadkowej tendencji kursów akcji, zaczęły coraz szybciej spadać obroty na kasowym rynku GPW, indeksy zniżkowały z sesji na sesję. Majątek gospodarstw domowych ulokowany w funduszach inwestycyjnych ulegał deprecjacji, co wywołało paniczną wyprzedaż jednostek uczestnictwa. Pogorszyło to nastroje inwestorów instytucjonalnych, którzy wycofali część kapitałów z rynku papierów wartościowych na rzecz wzrostu zaangażowania na rynku derywatów. Atrakcyjną alternatywą dla gry giełdowej stworzyły w owym czasie banki, które dążąc do podniesienia bazy depozytowej ostro rywalizowały, podnosząc oprocentowanie depozytów, z czego korzystali zarówno detaliczni, jak i korporacyjni klienci. Jednak WIG-banki miał tendencję spadkową, na co wpłynęły negatywne oceny perspektyw rozwoju sektora bankowego, ze względu na niekorzystne warunki makroekonomiczne i pogorszenie standingu finansowego macierzystych korporacji finansowych. Bessa na GPW nie tylko spowodowała straty inwestorów portfelowych, ale ograniczyła szanse rozwoju przedsiębiorstw, z trzech powodów. Po pierwsze, zniżka cen akcji wpłynęła na spadek wartości netto spółek giełdowych¹⁰², która stanowi jedno z najważniejszych kryteriów oceny zdolności kredytowej przedsiębiorstwa. Nastąpiło to wprawdzie w czasie dość liberalnego podejścia polskich banków do oceny zdolności kredytowej klientów, lecz w dalszej perspektywie utrudniło dostęp do kredytu, co dotknęło zwłaszcza małe

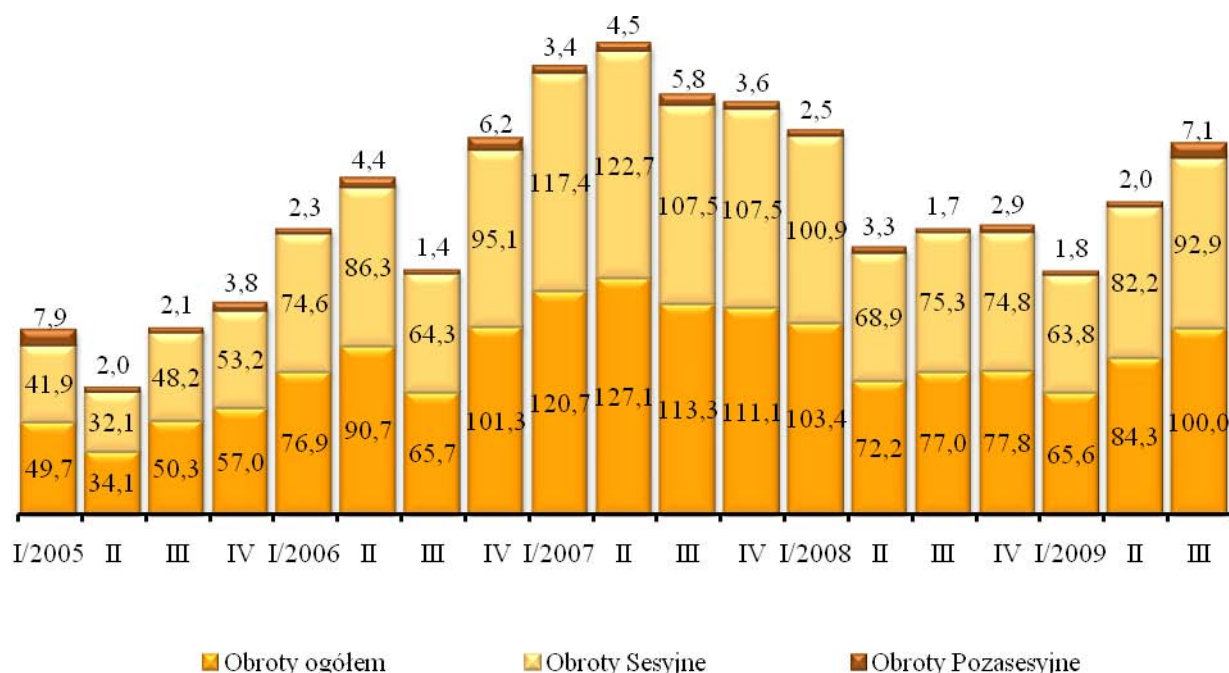
¹⁰⁰ M. Kalist, *Fundusze inwestycyjne na GPW*, „Rynek Kapitałowy” 9(200) wrzesień 2007, str. 79

¹⁰¹ J. Pluta, *Raport. Koniec amerykańskiego snu*, „Rynek Kapitałowy” 12(214) grudzień 2008, s. 66-80;

¹⁰² Wartość netto spółki jest równa rynkowej wartości wyemitowanych przez nią akcji.

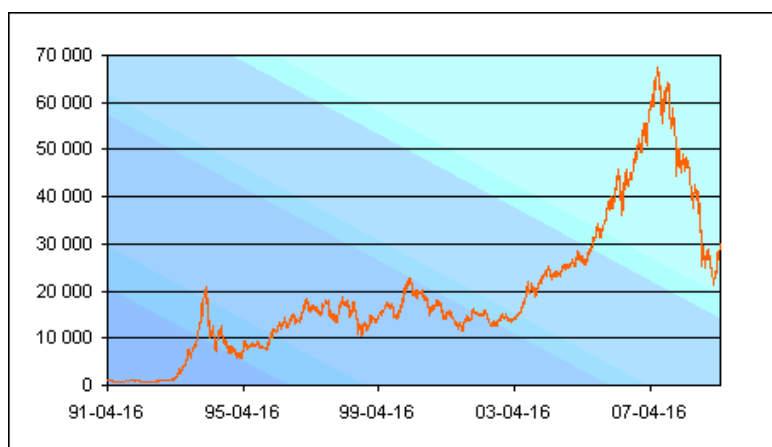
i średnie spółki. Po drugie odpływ kapitału z rynku giełdowego drastycznie ograniczył finansowanie rozwoju przedsiębiorstw poprzez rynek giełdowy, co miało negatywny wpływ na spółki, które zamierzały powiększyć kapitały własne w drodze emisji akcji. W szczególności dotkliwie odczuły to młode, dynamiczne przedsiębiorstwa z rynku NewConnect. Po trzecie, przeceny papierów wartościowych negatywnie oddziaływały na rentowność inwestycji w instrumenty finansowe.

Wykres 53. Obroty akcjami na Rynku Głównym GPW
w mld zł

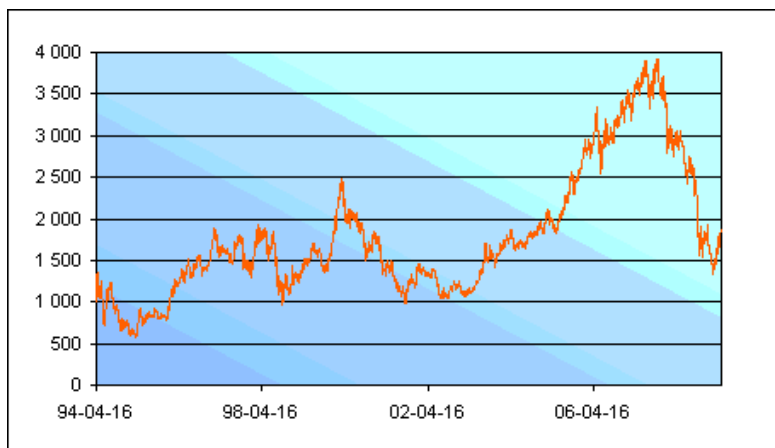
Źródło: GPW

Wykres 54. Historyczny wykres indeksu WIG
od 16 kwietnia 1991 r. do 21 grudnia 2009 r.

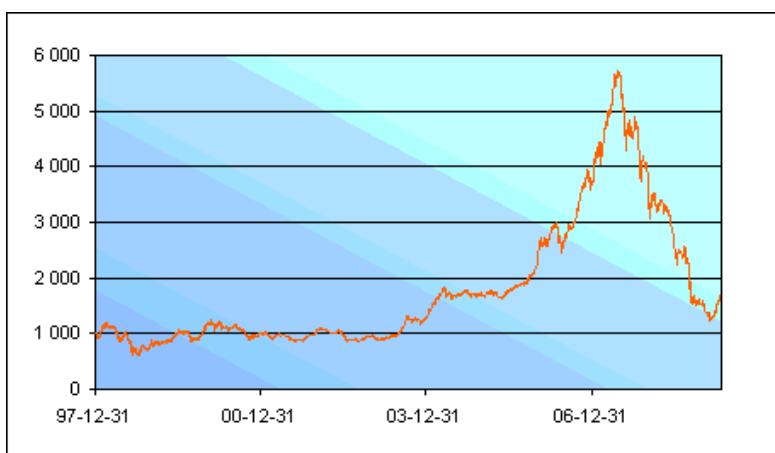
Źródło: jak wyżej

Wykres 55. Historyczny wykres indeksu WIG20
od 16 kwietnia 1994 r. do 21 grudnia 2009 r.

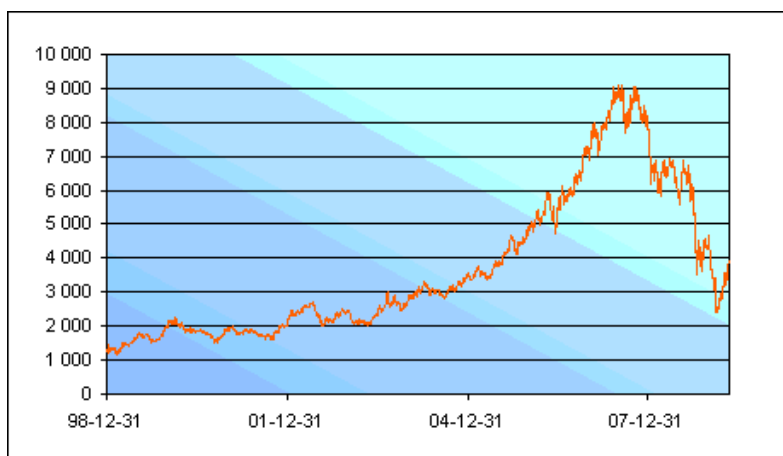
Źródło: jak wyżej

Wykres 56. Historyczny wykres indeksu mWIG40
od 31 grudnia 1997 r. do 21 grudnia 2009 r.

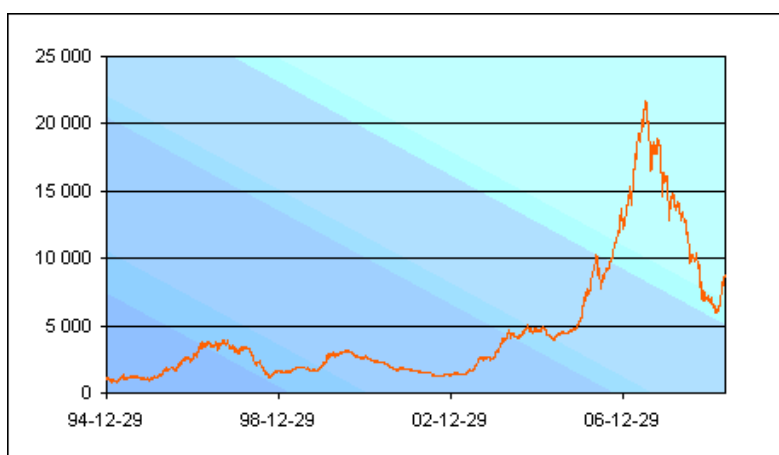
Źródło: jak wyżej

Wykres 57. Historyczny wykres indeksu sWIG80
od 31 grudnia 1994 r. do 21 grudnia 2009 r.

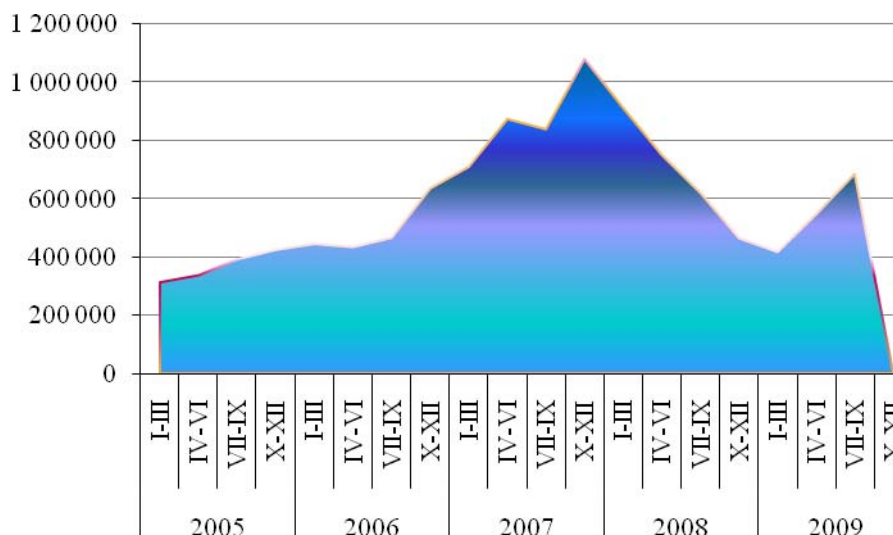
Źródło: jak wyżej

Wykres 58. Historyczny wykres indeksu WIG-banki
od 31 grudnia 1998 r. do 21 grudnia 2009 r.

Źródło; jak wyżej

Wykres 59. Kapitalizacja rynku akcji GPW
w mln zł

Źródło: GPW

Panika, jaka ogarnęła po upadłości Lehman Brothers, inwestorów działających w skali globalnej, wywołała zjawisko *flight to quality*, które było reakcją na wzrost – utrzymujących się od kilku lat na niskim poziomie – premii za ryzyko i fluktuacji rentowności instrumentów finansowych w wielu segmentach międzynarodowego rynku finansowego. Przemieszczenia kapitału finansowego doprowadziły do silnego wzrostu krótkoterminowych stóp procentowych oraz spadku płynności na rynku pieniężnym w USA, strefie euro i Wielkiej Brytanii¹⁰³. Inwestorzy skorzystali z tej okazji, przenosząc znaczną część kapitałów z GPW na inne, bardziej zyskowe rynki¹⁰⁴.

¹⁰³ M. Grad, *W dół, do góry, znowu spadek*, „Rynek Kapitałowy” 12(214) grudzień 2008

¹⁰⁴ Po raz pierwszy, w okresie poakcesyjnym, duży rząd 6,3 mld zł odpływ netto kapitału nierezydentów z GPW miał miejsce w 2006 r., lecz giełda nie zareagowała negatywnie, gdyż w tym samym czasie wzrósł netto o 10,9 mld zł napływ kapitału do funduszy inwestycyjnych, a o 1,6 mld zł zwiększyło się zaangażowanie inwestycyjne OFE. Por.: *Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2006 r.*, Narodowy Bank Polski

Tabl. 13. Obroty na Gieldzie Papierów Wartościowych SA w Warszawie

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008		2009	
				I-IX	I-XII	I-IX	I-IX
	mln zł						
Rynek kasowy							
Akcje	191 095,2	334 538,9	472 228,3	252 575,7	330 349,9	249 833,6	98,9
obroty sesyjne	175 402,7	320 290,5	455 009,5	245 094,1	319 930,8	238 894,9	97,5
obroty pozasesyjne	15 692,5	14 248,4	17 218,8	7 481,6	10 419,1	10 938,6	146,2
Prawa do akcji	5 937,9	4 157,3	7 252,3	812,3	966,4	727,3	89,5
obroty sesyjne	5 730,6	3 629,6	6 907,9	666,9	784,0	727,3	109,1
obroty pozasesyjne	207,3	527,7	344,4	145,4	182,4	—	x
Prawa poboru	88,8	1 070,0	1 329,6	167,2	191,0	1,6	1,0
obroty sesyjne	88,8	1 012,8	1 162,0	167,2	176,6	1,6	1,0
obroty pozasesyjne	—	57,2	167,6	—	14,4	—	x
Obligacje Skarbu Państwa	5 507,0	5 537,7	3 507,8	2 582,6	5 010,3	2 357,7	91,3
obroty sesyjne	5 058,8	5 489,4	3 276,9	2 228,4	4 510,2	2 321,2	104,2
obroty pozasesyjne	448,2	48,3	230,9	354,2	500,1	36,5	10,3
Obligacje korporacyjne	44,9	13,3	29,3	03	27,0	—	x
obroty sesyjne	44,9	13,3	29,3	0,3	27,0	0,0	5,1
obroty pozasesyjne	—	—	—	—	—	—	x
Obligacje komunalne	—	—	—	—	—	0,1	x
obroty sesyjne	—	—	—	—	—	0,1	x
obroty pozasesyjne	—	—	—	—	—	—	x
Certyfikaty inwestycyjne	159,8	205,2	563,2	248,4	680,1	135,4	19,9
obroty sesyjne	159,8	189,2	551,8	243,1	673,6	135,4	55,7
obroty pozasesyjne	—	16,0	11,4	5,3	6,6	—	x
Produkty strukturyzowane	—	1,1	25,3	112,0	168,2	188,6	191,4
obroty sesyjne	—	1,1	25,3	100,0	156,2	188,2	188,2
obroty pozasesyjne	—	—	—	12,0	12,0	0,4	3,2
Rynek terminowy							
Kontrakty terminowe	238 024,5	380 939,1	674 131,9	494 008,0	613 494,5	368 169,9	74,5
obroty sesyjne	238 024,5	377 406,8	662 875,6	489 398,4	606 845,9	363 894,8	74,4
obroty pozasesyjne	—	3 532,2	11 256,3	4 609,6	6 648,6	4 275,2	92,7
Opcje indeksowe	139,3	282,7	468,3	321,0	465,4	303,2	94,5
obroty sesyjne	139,3	282,7	463,0	318,8	463,2	303,0	95,1
obroty pozasesyjne	—	—	5,3	2,2	2,2	0,2	9,9
Jednostki indeksowe	8,0	10,8	15,8	11,3	17,5	10,8	95,5
obroty sesyjne	8,0	10,8	15,8	11,3	17,5	10,8	95,5
obroty pozasesyjne	—	—	—	—	—	—	—
NewConnect							
Akcje	—	—	—	—	—	—	—
obroty sesyjne	—	—	155,39	665,99	737,76	639,62	96,0
obroty pozasesyjne	—	—	—	—	14,96	66,89	x
Prawa do akcji	—	—	—	—	—	—	x
obroty sesyjne	—	—	147,17	84,26	87,09	15,34	18,2
obroty pozasesyjne	—	—	—	—	—	—	x
Prawa poboru	—	—	—	—	—	—	x
obroty sesyjne	—	—	—	1,57	1,59	0,49	31,1
obroty pozasesyjne	—	—	—	—	—	—	—

Źródło: GPW

W drugiej fazie światowego kryzysu finansowego doszło do dalszej, znacznej przeceny akcji notowanych na warszawskiej giełdzie, przy czym największe spadki odnotowano w segmencie małych i średnich spółek, cechującym się mniejszą płynnością niż segment

spółek wchodzących w skład WIG20¹⁰⁵. Wydarzenia te dały początek długotrwałej bessie na rynku kasowym GPW. Należy jednak odnotować fakt, że dekoniunktura nie zahamowała debiutów nowych spółek, zaś po gwałtownym spadku kapitalizacji giełdy, pod koniec zimy 2009 r. rozpoczął się proces powolnego jej wzrostu, na co zapewne pozytywnie wpłynęły decyzje Zarządu GPW, orientujące inwestorów na wzrost płynności¹⁰⁶. Jednak do końca trzeciego kwartału 2009 r. warszawska giełda nie odrobiła strat sprzed roku.

Kryzys finansowy sprzyjał rozwojowi rynku produktów strukturyzowanych¹⁰⁷ i derywatów. Niektórzy inwestorzy potraktowali je jako mniej ryzykowne niż papiery udziałowe, inni nabywali je zarówno ze względu na wysoką dźwignię finansową jak i dla zabezpieczenia się przed zmiennością indeksów i kursów walut¹⁰⁸. Wcześniej tego rodzaju produkty oferowane były jedynie w ramach *Private Banking*, lecz w czasie bessy nabywali je także średnio zamożni klienci¹⁰⁹. W końcu 2008 roku w obrocie giełdowym notowano 51 serii obligacji. 47 serii to obligacje wyemitowane przez Skarb Państwa a cztery pozostałe to obligacje korporacyjne w tym trzy wyemitowane przez podmioty zagraniczne. Wartość obrotów obligacjami w systemie notowań ciągłych i transakcji pakietowych wyniosła 5 mld zł i była o 43% wyższa niż w roku 2007.

II.2. Misja banku centralnego

Ustanowiony w 1944 r. w Bretton Woods ład monetarny, z dolarem amerykańskim jako kluczową walutą w globalnym systemie rozliczeń sztabowo-dewizowych, załamał się ostatecznie 15 sierpnia 1971 r. Od tej daty, pieniądź został oderwany od jakiejkolwiek materialnej podstawy. Pozbawiony złotego parytetu, wirtualny pieniądź pełni swe funkcje wyłącznie dzięki autorytetowi władz monetarnych i zaufaniu społecznemu. Związki między rynkami towarowymi a rynkami finansowymi rozluźniły się, transakcje pieniężne i transfery kapitałowe stają się coraz bardziej niezależne względem procesów i zjawisk w sferze realnej. Jednak nadal istnieje nierozzerwalny związek świata rzeczywistego i świata finansów, a spośród wszystkich instytucji pośrednictwa finansowego, fundamentem tego związku jest sektor bankowy. Bez zasilania pieniądzem bankowym nie może funkcjonować żadna współczesna gospodarka, pieniądź pełni bowiem w systemie ekonomicznym taką samą rolę, jak opady atmosferyczne w rolnictwie: ich brak powoduje suszę, która niszczy plony, lecz te same niszczące skutki niesie powódź. Deflacja ogranicza możliwości rozwoju, wysoka inflacja czyni to również, gdyż w nieprzewidywalnych warunkach nie można racjonalnie gospodarować zasobami. Kontrola poziomu zasilania gospodarki narodowej w pieniądź jest domeną polityki pieniężnej¹¹⁰.

¹⁰⁵ Raport o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2008 r. Narodowy Bank Polski

¹⁰⁶ Mając na uwadze niską płynność niektórych spółek Giełda Papierów Wartościowych wprowadziła w 2008 r. „Program Wsparcia Płynności”, który zobowiązuje spółki do zawarcia umowy z Animatorem Emitenta, prowadzenia sekcji relacji inwestorskich na własnej stronie internetowej oraz aktywnego z nich korzystania. Por.: *Rocznik Giełdowy* 2009

¹⁰⁷ Produkty strukturyzowane na polskim rynku giełdowym są obecne od 2006 r., jednak ich rozwój nastąpił dopiero w 2008 r.; na rynku giełdowym zadebiutowały 34 nowe produkty strukturyzowane (w 2007 r. zaledwie 12), w tym 27 certyfikatów i 7 obligacji.

¹⁰⁸ P. Wojciechowski, *Indeks, waluta i kukurydza*, „Rynek Kapitałowy” 11(213) listopad 2008

¹⁰⁹ A. Grabuś, *Struktury też mogą być ryzykowne*, „Rynek Kapitałowy” 11(213) listopad 2008

¹¹⁰ Polityka pieniężna to działalność organów władzy monetarnej prowadzona w imieniu państwa, polegająca na wyborze pieniężnych celów makroekonomicznych i ich realizacji przez regulowanie podaży pieniądza i popytu na pieniądź, za pomocą wybranych instrumentów. Por. m. in.: D. Duwendag, K.H. Ketterer, *Teoria pieniądza i polityka pieniężna*, Poltext, Warszawa 1996, str. 277, W. Przybylska-Kapuścińska, *Współczesna polityka pieniężna*, Difin, Warszawa 2008 r., str. 14

Stabilizacja cen, możliwa jest przez dogłębną analizę wpływu decyzji monetarnych na strefę realną¹¹¹. Podstawowymi kanałami transmisji impulsów monetarnych są: kanał kredytowy, kanał walutowy i kanał stopy procentowej. Uwzględniając zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania gospodarki, polityka pieniężna wpływa na przebieg cyklu koniunkturalnego oraz na poziom aktywności gospodarczej¹¹². Kontrolując bazę monetarną oddziałuje bowiem w dużym stopniu na podaż pieniądza, jednocześnie wpływając – poprzez kształtowanie stóp procentowych na rynku międzybankowym – na popyt na pieniądź¹¹³. W czasie rozregulowania rynków finansowych, głównym zadaniem polityki pieniężnej jest przywracanie równowagi makroekonomicznej, minimalizacja ryzyka niewypłacalności zagrażającego dezorganizacją istotnych dla gospodarki segmentów rynku finansowego¹¹⁴. Zadaniem polityki pieniężnej jest odpowiednio wczesna identyfikacja „bąbli” spekulacyjnych, aby minimalizować sterowanie cenami określonego aktywa inwestycyjnego¹¹⁵. Mechanizm transmisji polityki pieniężnej działa z opóźnieniem, dlatego gospodarka pogrążona w kryzysie dopiero z czasem w pełni odczuje skutki działań polityki pieniężnej. W miarę poprawy warunków makroekonomicznych, zadaniem polityki pieniężnej będzie wycofanie zastosowanych rozwiązań i absorpcja dostarczonej płynności, aby przeciwdziałać destabilizacji cen. Z analizy Europejskiego Banku Centralnego wynika, że zagrożenie dla polityki pieniężnej powstaje na skutek przełożenia się zaburzeń z rynków finansowych na sferę realną gospodarki, czemu towarzyszy nasilenie się bezrobocia i inne negatywne zjawiska na rynku pracy¹¹⁶.

W Polsce, politykę pieniężną prowadzi Rada Polityki Pieniężnej, a Narodowy Bank Polski odpowiada za wprowadzenie w życie jej decyzji, a także sprawuje nadzór monetarny nad sektorem bankowym. Komisja Nadzoru Finansowego jest organem nadzoru ostrożnościowego, zaś Ministerstwo Finansów – regulacyjnego.

Art. 227 ust. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nakłada na bank centralny – Narodowy Bank Polski – obowiązek utrzymania stabilnej wartości polskiego pieniądza. Wypełniając ten konstytucyjny obowiązek, NBP opracowuje i realizuje strategię polityki pieniężnej oraz – uchwalane corocznie – założenia polityki pieniężnej. Poprzez zarządzanie rezerwami dewizowymi zapewnia odpowiedni poziom bezpieczeństwa finansowego państwa. Dzięki emisji znaków pieniężnych zabezpiecza płynność obrotu gotówkowego. Ważnym celem NBP jest dbałość o stabilność systemu finansowego. W ramach pełnionych funkcji nadzorczych i regulacyjnych NBP dba o płynność, sprawność i bezpieczeństwo systemu płatniczego. Przyczynia się również do rozwoju bezpiecznej infrastruktury rynku finansowego.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej nadał Narodowemu Bankowi Polskiemu pełną autonomię względem innych organów władzy państwowej, a pełnionej misji – pierwszeństwo przed rządowymi programami, jeśli zagrażają one stabilizacji cen. „Podstawowym celem działalności NBP jest utrzymanie stabilnego poziomu cen, przy jednoczesnym wspieraniu polityki go-

¹¹¹ E. Dziwok, *Znaczenie procentowych instrumentów pochodnych rynku pieniężnego w polityce banku centralnego*, wyd. Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Katowice 2009., str. 35

¹¹² W. Przybylska-Kapuścińska, *Polityka pieniężna*, Wydawnictwo AE Poznań, Poznań 2002 r., str. 6

¹¹³ K. Marcinek, *Narodowy Bank Polski w polskim systemie bankowym*, „Promotor”, Warszawa 2009 r., str. 41 i V. Kałuzińska, *Bank centralny wobec kwestii stabilności systemu finansowego* [w:] Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny pod red. T. Rabskiej, wyd. UAM, Poznań 2009 r., str. 143

¹¹⁴ A. Koronowski, *Polityka pieniężna a kryzysy finansowe*, „Gospodarka Narodowa” 10/2009 str. 33

¹¹⁵ R. Kurach, J. Stelmach, *Polityka pieniężna wobec zjawiska baniek spekulacyjnych* [w:] *Ponadnarodowa i narodowa polityka monetarna na świecie*, red.: M. Noga i M. Stawicka, CEDEWU PL, Warszawa 2009, str. 29-35

¹¹⁶ *Biuletyn Miesięczny EBC*, Czerwiec 2009 str. 5-8

spodarczej Rządu, o ile nie ogranicza to podstawowego celu NBP¹¹⁷. Stanowisko Sejmu w tej sprawie wynikało z wyniesionego z przeszłości doświadczenia, że stabilność cen – niezbędna do zbudowania trwałych fundamentów wzrostu gospodarczego – może być zagrożona, jeśli rząd realizując obietnice wyborcze, zdecyduje się na populistyczne posunięcia, ze szkodą dla długofalowych interesów państwa. Ważną przesłanką było także stworzenie prawnych gwarancji realizacji postanowień z Maastricht, ze względu na zaawansowany stan negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej.

Od 1999 r. w realizacji polityki pieniężnej wykorzystuje się strategię bezpośredniego celu inflacyjnego. W jej ramach Rada Polityki Pieniężnej określa cel inflacyjny, a następnie dostosowuje poziom podstawowych stóp procentowych NBP tak, by maksymalizować prawdopodobieństwo osiągnięcia tego celu. Od początku 2004 r. Narodowy Bank Polski realizuje ciągły cel inflacyjny na poziomie 2,5 proc. z dopuszczalnym przedziałem wahań ± 1 pkt proc. Bank centralny utrzymuje poziom stóp procentowych spójny z realizowanym celem inflacyjnym, wpływając na wysokość nominalnych krótkoterminowych stóp procentowych rynku pieniężnego. Stopy rynku pieniężnego mają wpływ na oprocentowanie kredytów i depozytów w bankach komercyjnych, a co za tym idzie na rozmiary kredytu, popyt w gospodarce i stopę inflacji. Wykorzystywany przez NBP zestaw instrumentów polityki pieniężnej pozwala na kształtowanie rynkowych stóp procentowych. Instrumenty te obejmują:

- rezerwę obowiązkową,
- operacje otwartego rynku,
- operacje depozytowo-kredytowe.

II.3. Instrumenty realizacji polityki pieniężnej

Podstawową stopą NBP jest stopa referencyjna określająca minimalną rentowność siedmiodniowych operacji otwartego rynku, co z kolei wpływa na oprocentowanie lokat międzybankowych o porównywalnym terminie zapadalności. Stopa lombardowa oraz stopa depozytowa wyznaczają symetryczne względem stopy referencyjnej pasmo wahań jednodniowych stóp rynku pieniężnego. Pierwsza określa koszt pozyskania pieniądza przez banki w NBP, a więc maksymalny poziom oprocentowania kredytu na rynku międzybankowym, druga – cenę po jakiej bank centralny przyjmuje jednodniowe depozyty, tożsamą z minimalnym oprocentowaniem lokat międzybankowych.

Decyzje Rady Polityki Pieniężnej dotyczące stosowania tych instrumentów, mimo uprzedniej symulacji, zawsze są podejmowane w warunkach niepewności. Po pierwsze, nie sposób wprowadzić do modeli wszystkich zmiennych opisujących i zmieniających rzeczywistość, po drugie – inercja systemu ekonomicznego, opóźniającą reakcję na zmiany warunków gospodarowania. Oznacza to, że na działalność i wyniki banków w 2008 roku i w pierwszych trzech kwartałach 2009 r. wpłynęła polityka NBP z lat poprzednich. Decyzje podjęte w okresie spowolnienia wzrostu gospodarczego w Polsce będą miały wpływ na funkcjonowanie sektora bankowego dopiero w latach następnych.

Pogarszająca się sytuacja na światowych rynkach finansowych w pierwszej połowie 2008 r. początkowo miała niewielki wpływ na funkcjonowanie polskiego sektora finansowego, toteż sytuacja nie wymagała interwencji banku centralnego.

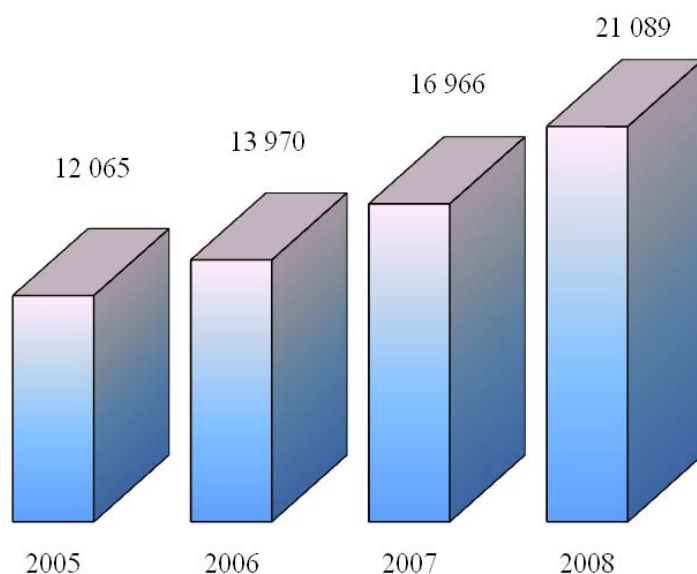
¹¹⁷ Art. 3. 1. ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 1 poz. 2, z późn. zm.)

W analizowanym okresie nie zostały wprowadzone żadne ograniczenia płynności banków za pomocą podniesienia stopy rezerwy obowiązkowej. Utrzymywaniu tej rezerwy na rachunkach w Narodowym Banku Polskim podlegały banki, oddziały instytucji kredytowych i oddziały banków zagranicznych prowadzące działalność w Polsce. Podstawę naliczania rezerwy obowiązkowej stanowiły zwrotne środki pieniężne gromadzone na rachunkach bankowych oraz przychody uzyskane ze sprzedaży papierów wartościowych, z wyłączeniem środków przyjętych od innego banku krajowego, pozyskanych z zagranicy na co najmniej dwa lata oraz gromadzonych na rachunkach oszczędnościowo-kredytowych w kasach mieszkaniowych i na indywidualnych kontach emerytalnych. Objęte obowiązkiem odprowadzenia rezerwy banki i inne instytucje kredytowe były zobligowane do utrzymywania średniego stanu środków na rachunkach NBP na poziomie nie niższym od wartości rezerwy wymaganej. Rezerwa obowiązkowa była naliczana i utrzymywana w złotych, nawet jeśli depozyty były nominowane w walutach obcych. W roku 2008 utrzymywały się minimalne różnice pomiędzy rezerwą wymaganą a utrzymywaną na rachunkach, na co wpłynęło:

- oprocentowanie środków rezerwy tylko do wysokości rezerwy wymaganej,
- prawidłowe zarządzanie aktywami banków,
- korzystanie przez banki z instrumentów ułatwiających zarządzanie środkami na rachunkach w NBP.

Wykres 60. Rezerwa obowiązkowa

Stan na 31 grudnia; w mln zł

Źródło: NBP

Stopa rezerwy obowiązkowej wynosiła w 2008 r. 3,5% od wszystkich zobowiązań, z wyjątkiem środków uzyskanych ze sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, od których stopa rezerwy wynosiła 0%. Wartość tak naliczonej rezerwy pomniejszano o równowartość w złotych 500 tys. euro. Od 1 maja 2004 r. środki zgromadzone na rezerwie obowiązkowej są – na mocy decyzji Rady Polityki Pieniężnej – oprocentowane na poziomie 0,9 stopy redyskonta weksli, ale oprocentowanie to nie obejmuje nadwyżki.

Bank centralny sukcesywnie zmniejszał przekazywaną na rzecz Funduszu Poręczeń Unijnych część środków z oprocentowania tej rezerwy (80% w 2004 r., 60% w 2005 r. i 50% w 2006 r.), a od 2007 r. banki i pozabankowe instytucje monetarne zachowują całość odsetek.

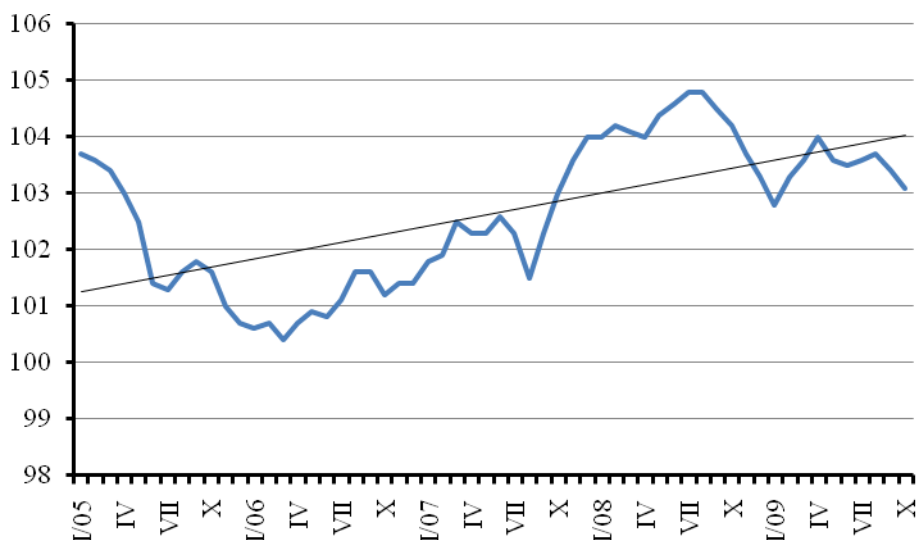
Depozyty stanowiące podstawę naliczania rezerwy obowiązkowej zwiększały się z roku na rok (w 2005 r. o 8,3%, w 2006 r. o 11,9%, w 2007 r. o 20,3%, w 2008 r. o 23,4%), wraz z nimi rosły środki na rachunku rezerwy obowiązkowe. W poszczególnych latach analizowanego okresu banki starały się nie dopuszczać do powstawania niedochodowych nadwyżek, toteż stanowiły one zaledwie 0,2% wymaganego poziomu środków. W końcu 2008 r. wyższy poziom odchylenia rezerwy utrzymywanej na rachunkach od rezerwy wymaganej był wynikiem ostrożnego zarządzania bieżącą płynnością przez banki w końcu roku, a jednocześnie miał związek z zaburzeniami płynności na rynkach światowych.

Od 2004 r. Narodowy Bank Polski oddziaływał na politykę depozytowo kredytową sektora bankowego głównie poprzez zmiany podstawowych stóp procentowych. W 2005 r., gdy tempo wzrostu gospodarczego było relatywnie niskie, a wskaźnik cen konsumpcyjnych kształtował się na bezpiecznym poziomie (102,1%) nastąpiła pięciokrotna redukcja podstawowych stóp procentowych, obowiązujących w nowej wysokości od: 31 marca, 28 kwietnia, 30 czerwca, 28 lipca i 1 września. Stopa referencyjna została obniżona łącznie z 6,50% do 4,50%, stopa lombardowa z 8,00% do 6,00%, redyskonta weksli z 7,00% do 4,75%, depozytowa z 5,00% do 3,00%. Dalsze redukcje stóp procentowych nastąpiły z dniem 1 lutego i 1 marca 2006 r.; stopa referencyjna została obniżona łącznie do 4,00%, lombardowa do 5,50%, redyskonta weksli do 4,25%, depozytowa do 2,50%. W 2007 r., obserwując przyspieszenie inflacji, Rada Polityki Pieniężnej czterokrotnie dokonywała podwyżki stóp procentowych NBP od: 26 kwietnia, 28 czerwca, 30 sierpnia i 29 listopada. Stopę referencyjną podniesiono łącznie do 5,00%, lombardową do 6,50%, redyskonta weksli do 4,25%, depozytową do 3,50%. Instrument ten okazał się jednak mało skuteczny, gdyż w listopadzie 2007 r. ceny towarów i usług konsumpcyjnych wzrosły w stosunku do listopada 2006 r. o 3,6% (o 1,1 pkt proc. powyżej górnej dopuszczalnej granicy celu inflacyjnego), zaś od grudnia inflacja zaczęła nabierać coraz wyższego tempa, co spowodowało w 2008 r. dalsze zacieśnienie polityki pieniężnej¹¹⁸. W 2008 r. Rada Polityki Pieniężnej sześciokrotnie dokonała zmian stóp procentowych NBP: 30 stycznia, 27 lutego, 26 marca, 25 czerwca, 26 listopada oraz 23 grudnia. W pierwszej połowie roku, gdy polska gospodarka utrzymywała wysokie tempo wzrostu PKB, stopy procentowe NBP były czterokrotnie podwyższane łącznie o 1,0 pkt proc. Sytuacja na krajowym rynku pieniężnym związana z zakłóceniami płynności oraz brakiem wzajemnego zaufania uczestników rynku wpłynęła na decyzje Rady Polityki Pieniężnej w kwestii obniżania stóp procentowych. W czwartym kwartale, wobec coraz wyraźniejszych sygnałów spadającej aktywności gospodarczej, nastąpił powrót do poziomu stóp procentowych z końca 2007 r. W styczniu 2009 r. Rada Polityki Pieniężnej dokonała redukcji podstawowych stóp procentowych o 75 pkt bazowych, w lutym o 25 pkt bazowych, w marcu o kolejne 25 pkt bazowych. Po raz ostatni obniżka stóp procentowych banku centralnego o 25 pkt ba-

¹¹⁸ Presję inflacyjną wywierały nie tylko uwarunkowania wewnętrzne, ale i skutki reakcji banków centralnych na spowolnienie wzrostu ekonomicznego po nagłośnieniu kryzysu *subprime*. We wrześniu 2007 r. FED rozpoczął proces gwałtownego obniżania stóp procentowych, zarówno z powodu obaw o pogorszenie koniunktury gospodarczej, jak też silnych zaburzeń płynności na globalnych rynkach finansowych. Kierując się tymi samymi przesłankami, Europejski Bank Centralny (EBC) i Narodowy Bank Szwajcarii (SNB) powstrzymały się od reakcji na wyraźnie narastającą presję inflacyjną, co zwiększyło różnicę w poziomie stóp procentowych między NBP a tymi bankami. Szerzej na ten temat: Raport o sytuacji banków, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2008, str. 16-19

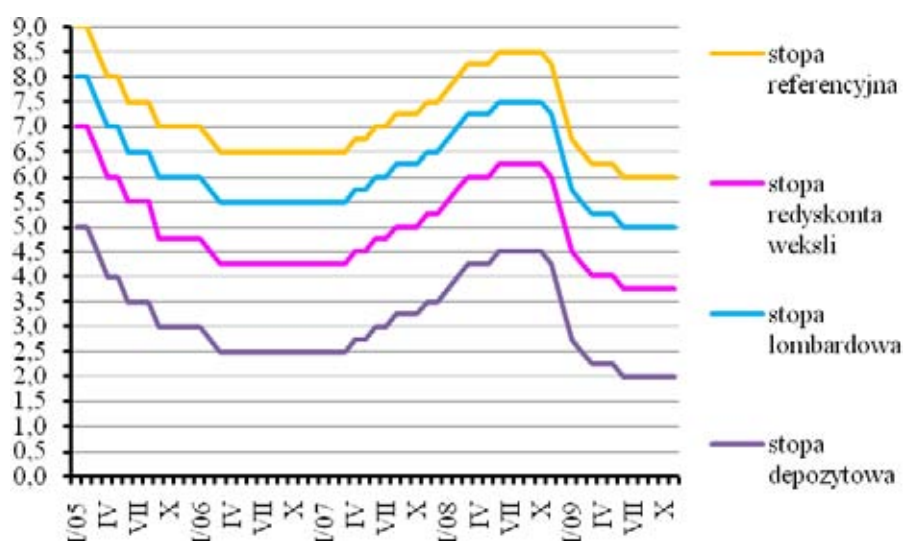
zowych nastąpiła w czerwcu 2009 r. i na tym poziomie stopy te utrzymały się w następnych miesiącach.

Wykres 61. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych
analogiczny okres roku poprzedniego=100

Źródło: *Biuletyn Statystyczny GUS* 6/2007, str. 28 i 10/2009 str. 40

Wykres 62. Podstawowe stopy procentowe NBP

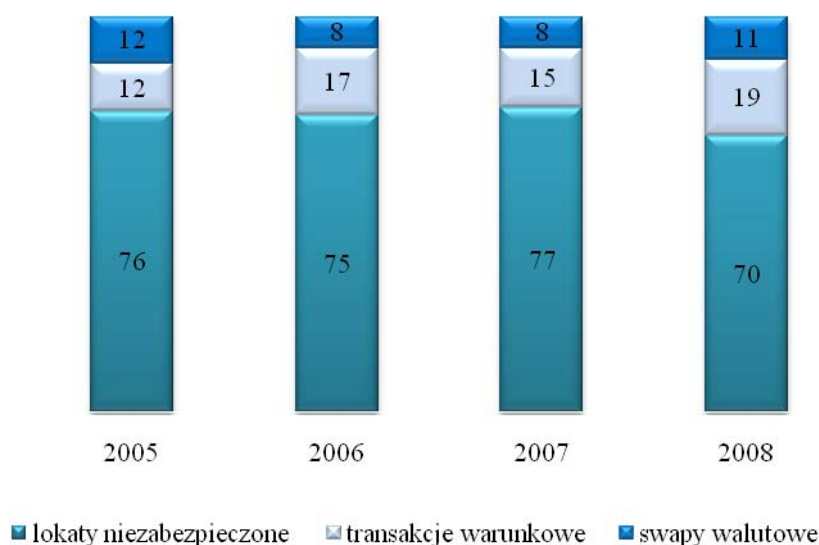
Źródło: NBP

W ślad za zmianami stopy referencyjnej ulegały zmianom krótkoterminowe stopy procentowe na rynku międzybankowym. W analizowanym okresie stawka WIBOR SW¹¹⁹ – na którą bank centralny bezpośrednio wpływał poprzez operacje otwartego rynku – oscylowała wokół stopy referencyjnej NBP i utrzymywała się w przedziale wahań wyznaczonym przez

¹¹⁹ WIBOR SW (*Warsaw Interbank Offered Rate Spot Week*) – stawka, po której banki są gotowe udzielić pożyczki na rynku niezabezpieczonych lokat międzybankowych na 7 dni. Obliczana jest jako średnia arytmetyczna z kwotowań przekazywanych przez uczestników fixingu, przeprowadzanego codziennie (z wyjątkiem dni wolnych od pracy).

stopy lombardową i depozytową, lecz z roku na rok rosły odchylenia w korytarzu wahań. W 2007 r. średnie odchylenie wyniosło 9 pkt bazowych i było wyższe o 3 pkt bazowe w stosunku do roku poprzedniego, oczekiwane były bowiem kolejne podwyżki stóp procentowych NBP. W ostatnim kwartale minionego roku na wahania stawki WIBOR SW miały istotny wpływ zakłócenia płynności na światowych rynkach finansowych. Kwotowania z rynku terminowego wskazywały, że pomimo spodziewanych dalszych obniżek stopy referencyjnej NBP, stawki WIBOR utrzymają się na niezmienionym poziomie przez 2009 r., na co może wpłynąć minimalna płynność rynku niezabezpieczonych lokat międzybankowych stawki WIBOR, które nie odzwierciedlają faktycznej ceny pieniądza krótkoterminowego.

Wykres 63. Struktura transakcji o charakterze lokacyjnym na rynku międzybankowym w Polsce

Uwaga: Obróty netto na międzybankowym rynku transakcji o charakterze lokacyjnym są równe wartości nominalnej lokat niezabezpieczonych, transakcji warunkowych oraz swapów walutowych zawartych jedynie między bankami rezydentami.

Źródło: *Rozwój systemu finansowego w Polsce*, Departament Systemu finansowego NBP, grudzień 2009, str. 30

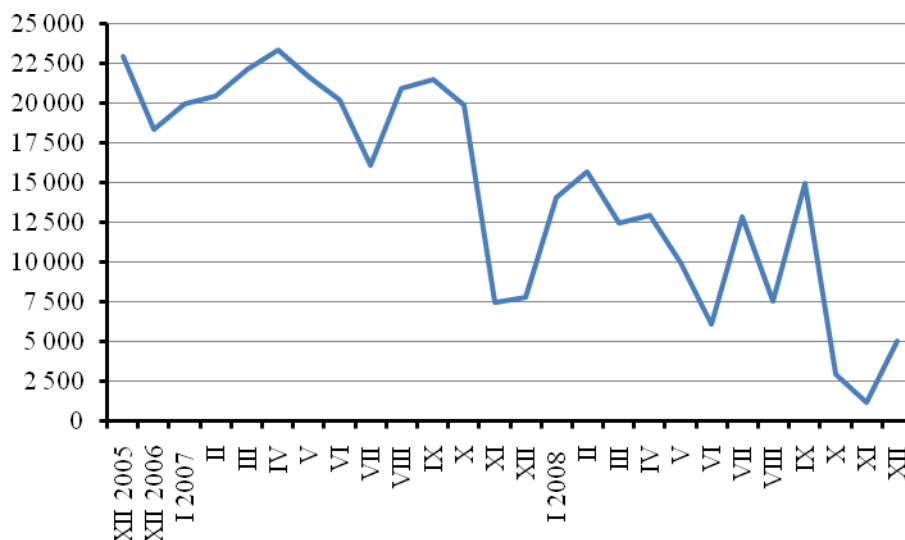
Operacje otwartego rynku są podstawowym instrumentem umożliwiającym utrzymywanie krótkoterminowych stóp procentowych na poziomie zbliżonym do stopy referencyjnej NBP, spójnym z realizacją celu inflacyjnego. Narodowy Bank Polski stosuje operacje podstawowe, dostrajające i strukturalne. Operacje podstawowe mają na celu bieżące sterowanie płynnością banków, w sytuacji wolnej od zagrożeń celu inflacyjnego. Operacje dostrajające (absorbujące i zasilające) podejmowane są w przypadku nieoczekiwanej krótkoterminowej zmiany płynności sektora bankowego, prowadzącej do niepożądanych – z punktu widzenia polityki pieniężnej – wahań krótkoterminowych stóp procentowych. Operacje strukturalne mają na celu długookresową zmianę płynności banków poprzez transakcje kupna-sprzedaży (także na rynku wtórnym) papierów wartościowych oraz wykup lub nowe emisje własnych długoterminowych obligacji.

W ramach operacji otwartego rynku, w latach 2005-2008 NBP organizował regularnie, raz w tygodniu operacje podstawowe własnymi bonami pieniężnymi o siedmiodniowym terminie zapadalności. W pierwszym roku tego okresu operacje te były prowadzone z trzynastoma bankami – Dealerami Rynku Pieniężnego oraz Bankowym Funduszem Gwarancyjnym. Od 1 stycznia 2006 r. dostęp do tego typu operacji mają wszystkie banki uczestniczące w sys-

temie SORBNET, jeśli posiadają rachunek w Rejestrze Papierów Wartościowych prowadzonym w NBP oraz aplikację ELBON. Operacje dostrajające i strukturalne nie były przeprowadzane, tym niemniej Narodowy Bank Polski podpisał stosowne umowy z trzynastoma bankami w sprawie pełnienia funkcji Dealera Rynku Pieniężnego¹²⁰.

Wykres 64. Operacje otwartego rynku

w mln zł

Źródło: NBP

W 2008 r. NBP, poza podstawowymi operacjami otwartego rynku, przeprowadzał operacje dostrajające. Realizując działania w ramach „Pakietu zaufania” w październiku rozpoczął przeprowadzanie operacji *repo*, zasilających sektor bankowy w płynność. W wyniku przeprowadzenia pierwszej takiej operacji sektor bankowy został zasilony w płynność na okres 6 dni, drugiej – na 14 dni, następnej z 3-miesięcznym terminem zapadalności oraz 28-dniowej. W ramach operacji dostrajających NBP dokonał dodatkowych emisji bonów pieniężnych, na okresy krótsze od terminu zapadalności operacji podstawowych. Pierwsza tego typu operacja została przeprowadzona w listopadzie i miała 3-dniowy okres zapadalności. W drugiej połowie 2008 r. sytuacja *credit crunch* na rynku międzybankowym, wpłynęła na decyzje banków, które znacząco zmniejszyły lokowanie nadwyżek środków w ramach podstawowych operacji otwartego rynku, utrzymując dodatkową płynność na rachunkach bieżących, kosztem składania niższej oprocentowanego depozytu na koniec dnia. Banki wolały zarządzać własną pozycją płynnościową w terminie *overnight*, ograniczając lokowanie nadwyżek środków na dłuższe terminy. W razie potrzeby, banki dla regulowania płynności mogły korzystać z instrumentów ułatwiających zarządzanie aktywami, takich jak: depozyt na koniec dnia i kredyt lombardowy oraz kredytu technicznego i śróddziennego.

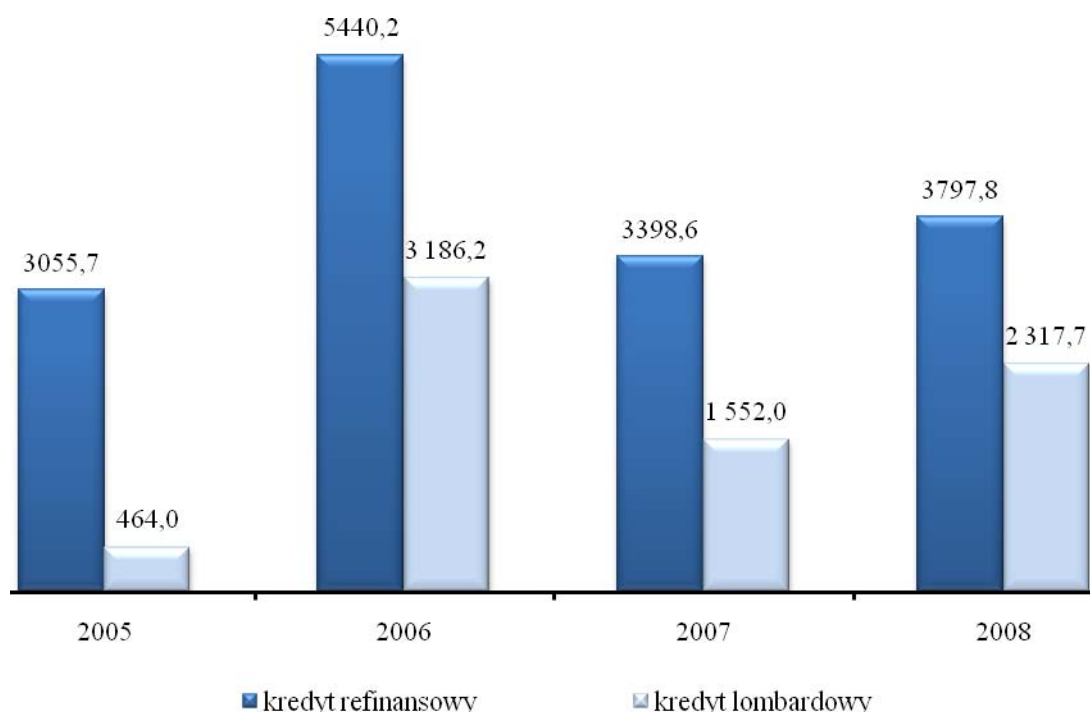
Operacje depozytowo-kredytowe są przeprowadzane z inicjatywy banków dla krótko-terminowego uzupełniania niedoborów płynności, bądź lokowania nadwyżek wolnych środków na termin *overnight* w NBP. W 2005 r. banki złożyły depozyty na koniec dnia w NBP na łączną kwotę 56,9 mld zł, wysokość depozytu wahała się od 200 tys. zł do 4,5 mld zł. Średni dzienny depozyt wyniósł 155,9 mln zł. Kwota kredytu lombardowego (zabezpieczanego skar-

¹²⁰ Wybór tych banków jest uzależniony od oceny ich aktywności na rynku pieniężnym i walutowym według określonych przez bank centralny kryteriów kwalifikacyjnych Indeksu Aktywności Dealerskiej

bowymi papierami wartościowymi) wyniosła ogółem 10,3 mld zł; średnie dzienne wykorzystanie tego instrumentu kształtowało się na poziomie 28,4 mln zł. W 2006 r. depozyty na koniec dnia zmniejszyły się do 54,7 mld zł (o 3,9% w stosunku do roku poprzedniego), zmniejszył się także do 149,9 mln zł średni dzienny depozyt. Wzrosła natomiast do 15,5 mld zł kwota wykorzystanego kredytu lombardowego, w związku z czym średnie dzienne wykorzystanie tego kredytu zwiększyło się do 42,6 mln zł. W 2007 r. lokaty *overnight* były 3,5-krotnie wyższe niż przed rokiem, wyniosły ogółem 195,3 mld zł, a ich średni poziom wzrósł do 535,1 mln zł; miało to istotny wpływ na zmniejszenie skali operacji otwartego rynku pod koniec minionego roku. Najniższa zagregowana wysokość dziennego depozytu wyniosła 100 tys. zł, najwyższa – 11,8 mld zł. Zapotrzebowanie na kredyt lombardowy obniżyło się do 11,4 mld zł w skali roku, w związku z czym średnie dzienne wykorzystanie tego kredytu spadło do 31,3 mln zł.

Wykres 65. Kredyt refinansowy i lombardowy

Stan na 31 grudnia; w mln zł

Źródło: NBP

W 2008 r. stopa procentowa kredytu lombardowego wyznaczająca maksymalną cenę pozyskania pieniądza w NBP określała jednocześnie górną granicę wahań stóp na rynku międzybankowym, zaś stopa depozytowa stanowiła ograniczenie korytarza ich odchyleń od dołu. Banki korzystały z kredytu lombardowego pod zastaw papierów wartościowych uzupełniając bieżącą płynność na rachunkach bieżących w NBP. Zabezpieczeniem kredytu lombardowego udzielonego przez NBP w ramach „pakietu zaufania” mogą być również inne dłużne papiery wartościowe zdeponowane w KDPW SA, tj. obligacje EBI, listy zastawne, obligacje komunalne i obligacje korporacyjne emitentów krajowych. W 2008 r. lokaty terminowe złożone przez banki wyniosły 520,1 mld zł i były 2,5-krotnie wyższe w stosunku do depozytów zło-

zonych w roku poprzednim. Średni dzienny depozyt na koniec dnia wyniósł 1,4 mld zł w stosunku do 0,5 mld zł w roku poprzednim.

Kredyt techniczny pełni rolę instrumentu usprawniającego rozliczenia i zarządzanie płynnością w systemie bankowym; jest to kredyt nieoprocentowany, zaciągany i spłacany w ciągu tego samego dnia operacyjnego, zabezpieczony skarbowymi papierami wartościowymi. Od 7 marca 2005 r. za pośrednictwem banku centralnego Włoch, Narodowy Bank Polski przystąpił do rozliczeń w systemie TARGET. Jednym z warunków umowy o uczestnictwo w tym systemie była konieczność zapewnienia płynności rozrachunku w systemie SORBNET-EURO. Funkcję taką pełni, udzielany w euro kredyt śróddzienny. Zabezpieczeniem tego kredytu są również skarbowe papiery wartościowe będące przedmiotem fixingu na platformie MTS CeTO, zaakceptowane przez Europejski Bank Centralny.

W 2005 r. banki codziennie korzystały z kredytu technicznego; dzienne zadłużenie z tego tytułu wynosiło od 4,4 mld zł do 15,3 mld zł; wykorzystanie kredytu śróddziennego było znacznie mniejsze, oscylowało wokół 300 tys. euro. W 2006 r. zasilanie banków kredytem technicznym kształtowało się w granicach od 4,6 mld zł do 17,1 mld zł (wzrost o ok. 48% w porównaniu z przeciętnym poziomem w poprzednim roku). W 2008 r. dzienne zasilenie banków płynnością operacyjną zamykało się w granicach od 11,3 mld zł do 19,5 mld zł. Wykorzystanie kredytu technicznego wzrosło o 17,4% w stosunku do 2007 r. Wolumen i wartość transakcji rozliczanych w systemie SORBNET-EURO podlegały znacznym wahaniom, toteż przedział wykorzystania kredytu śróddziennego był dość szeroki – od 251,7 tys. do 5 mln euro. W 2007 r. dzienne zasilenie banków kredytem technicznym kształtowało się w granicach 10,4 mld-18,7 mld zł (średnio o 15,2% więcej niż w 2006 r.), zaś kredytem śróddziennym od 0,5 mln do 2,4 mln euro (średni dzienny stan zadłużenia wzrósł o 7,1% w stosunku do 2006 r.). W 2008 roku dzienne zasilenie banków płynnością operacyjną w euro wahało się w granicach od 0,5 mln do 4,2 mln euro.

II.4. Polski sektor bankowy na tle Unii Europejskiej

W krajach Demokracji Ludowej przez prawie pół wieku pieniądź był niewymienialny, pełnił głównie rolę jednostki rozliczeniowej, tracąc pozostałe funkcje w systemie planowej, scentralizowanej alokacji zasobów. Rynek kapitałowy został unicestwiony, banki i towarzystwa ubezpieczeniowe zmonopolizowano, wytworzyła się ogromna luka rozwojowa dzieląca ten region Europy od Zachodu. Po zmianie ustroju politycznego przywrócono własność prywatną i konkurencję w stosunkach ekonomicznych, reaktywowano rynek finansowy, lecz nie wystarczyło to, by zmienić peryferyjny charakter gospodarki, ani odbudować własnymi siłami sektor bankowy.

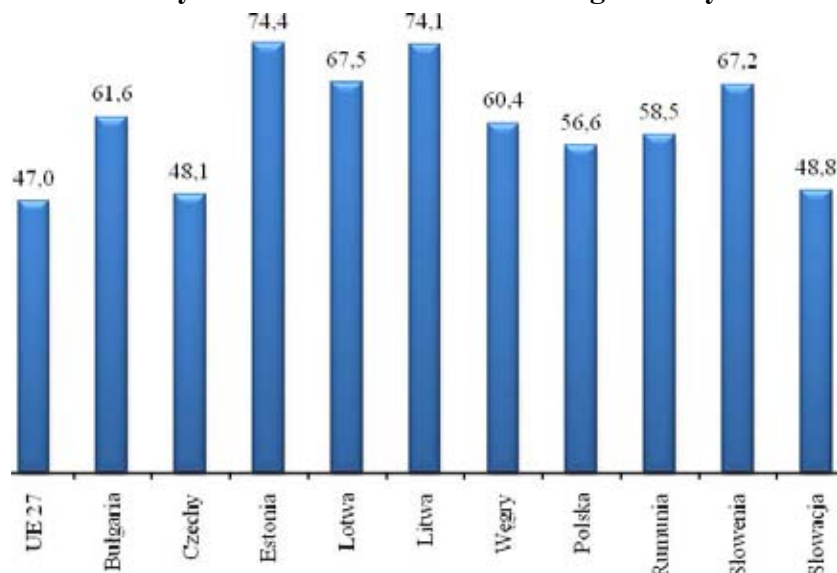
W 2007 r. aktywa instytucji kredytowych w Unii Europejskiej (27 krajów) wyniosły łącznie 41 072 mld euro i były ponad trzykrotnie wyższe od produktu krajowego brutto. Po trzech latach od akcesji, aktywa instytucji kredytowych działających na obszarze dziesięciu nowych państw członkowskich Unii Europejskiej stanowiły niecałe 2% aktywów unijnych instytucji kredytowych. Relacja aktywów instytucji kredytowych do PKB w przypadku Czech, Węgier i Słowacji mieściła się w przedziale 90%-105%. W Polsce, która ma największy potencjał ekonomiczny i największy rynek finansowy w Europie Środkowej, stosunek aktywów banków do PKB wyniósł zaledwie 68%. W strukturze aktywów dominowały kredyty dla sektora niefinansowego; w krajach o słabo rozwiniętym rynku międzybankowym udział tego sektora był wyższy od przeciętnego w Unii Europejskiej.

**Tab1. 14. Aktywa instytucji kredytowych
nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej z regionu Europy Środkowej**

Kraje	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
	Aktywa w mld euro					Udział w aktywach instytucji kredytowych Unii Europejskiej w %				
Razem	281,0	348,7	504,2	604,4	756,9	1,056	1,196	1,521	1,629	1,843
Bułgaria	9,3	13,2	17,4	22,3	31,2	0,035	0,045	0,053	0,067	0,094
Czechy	78,0	87,1	100,9	114,9	140,0	0,293	0,299	0,304	0,346	0,422
Estonia	6,3	8,6	11,9	15,3	20,6	0,024	0,029	0,036	0,046	0,062
Litwa	6,5	8,6	13,2	17,3	23,8	0,024	0,029	0,040	0,052	0,072
Łotwa	8,5	11,2	15,7	22,7	30,8	0,032	0,038	0,047	0,068	0,093
Polska	112,2	141,6	163,4	189,7	236,0	0,422	0,485	0,493	0,572	0,712
Rumunia	15,0	23,2	35,4	51,9	72,1	0,056	0,080	0,107	0,157	0,217
Słowacja	23,8	30,8	37,8	41,7	50,3	0,089	0,106	0,114	0,126	0,152
Słowenia	21,5	24,5	30,1	34,8	43,5	0,081	0,084	0,091	0,105	0,131
Węgry	bd.	bd.	78,3	93,7	108,5	bd.	bd.	0,236	0,283	0,327

Źródło: o *EU Banking Structures October 2008*, European Central Bank. Eurosystem, str. 37

Wykres 66. Udział kredytów dla sektora niefinansowego w aktywach banków w %

Źródło: *EU Banking Structures October 2008*, dz. cyt., str. 37 i 41

W stosunku do ogólnej liczby czynnych zawodowo, w sektorze bankowym zatrudnionych jest niewiele osób. Ich liczba w krajach strefy euro (13) ustabilizowała się na poziomie 2,2 mln osób, w pozostałych wysoko rozwiniętych krajach wystąpiła lekka tendencja spadkowa. W Europie Środkowej liczba pracowników instytucji kredytowych zwiększyła się w ciągu czterech poakcesyjnych lat o ok. 90 tys. osób. Większość z nich zatrudniona była w polskim sektorze bankowym, lecz przyrost stanowisk pracy następował tam w mniejszej skali niż w innych krajach regionu, w związku z czym udział Polski w liczbie pracowników instytucji kredytowych funkcjonujących w krajach Europy Środkowej zmniejszył się z 47% w 2003 r. do 42% w 2007 r.

Dynamika aktywów sektora bankowego wyprzedzała tempo wzrostu kadr; w przeliczeniu na jedno stanowisko pracy wartość aktywów instytucji kredytowych w Unii Europejskiej wzrosła w ciągu czterech lat o ok. 150%, w Europie Środkowej ponad dwukrotnie. We wszystkich krajach tego regionu relacja ta odchyłała się w górę od średniej unijnej, na przy-

kład w Polsce wyniosła 187%, na Litwie 271%, na Łotwie 252%; najwyższą wartość miał ten wskaźnik w Rumunii – 339%.

Tabl. 15. Zatrudnienie i wartość aktywów na 1 zatrudnionego w sektorze kredytowym

Kraje	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
	Zatrudnienie w tys. osób					Wartość aktywów na 1 zatrudnionego w tys. euro				
UE (27)	3 130	3 130	3 125	3 181	3 237	8 499	9 317	10 612	11 662	12 688
Razem	329	349	362	382	414	854	998	1 394	1 582	1 829
Bułgaria	bd.	22	23	27	31	bd	589	760	834	1 022
Czechy	40	39	38	38	40	1 967	2 253	2 659	3 037	3 497
Estonia	4	4	5	6	6	1 475	1 927	2 362	2 698	3 260
Litwa	8	7	8	9	10	854	1 177	1 723	2 011	2 312
Łotwa	9	10	10	12	13	953	1 157	1 501	1 947	2 403
Polska	155	150	158	162	174	726	944	1 033	1 170	1 357
Rumunia	47	50	52	59	66	322	467	675	887	1 092
Słowacja	20	20	20	20	20	1 199	1 556	1 913	2 124	2 544
Słowenia	12	12	12	12	12	1 823	2 108	2 570	2 943	3 609
Węgry	36	36	36	39	42	bd	bd	2 204	2 384	2 589

Uwaga: ze względu na brak danych o zatrudnieniu w Wielkiej Brytanii w 2007 r., liczbę zatrudnionych w sektorze instytucji kredytowych na obszarze Unii Europejskiej w 2007 r. doszacowano o 450 tys. osób.

Źródło: *EU Banking Structures October 2008*, dz. cyt., str. 37

Przełamanie skutków długotrwałej izolacji krajów Europy Środkowej od globalnego rynku, dostęp do kapitału i *know-how* nie byłyby możliwe bez aktywnej obecności zagranicznych inwestorów. Ułatwiło to penetrację tego regionu międzynarodowym korporacjom tak bardzo, że w strukturze własnościowej sektora finansowego większości byłych krajów Demokracji Ludowej dominują nierezydenci. Przeciętnie, w Unii Europejskiej krajowe instytucje kredytowe zarządzają ok. 73% portfela aktywów sektora bankowego, natomiast w nowych krajach członkowskich ok. 80% aktywów tego sektora skoncentrowane jest w bankach z przewagą kapitału zagranicznego.

Tabl. 16. Depozyty i kredyty sektora niefinansowego w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej z regionu Europy Środkowej

Kraje	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
	Depozyty					Kredyty				
	w mld euro									
Bułgaria	bd.	8,97	11,21	14,88	19,85	bd.	7,13	9,42	11,70	19,24
Czechy	52,64	58,92	67,51	77,51	92,99	31,32	33,43	40,96	51,62	67,29
Estonia	3,42	3,58	6,04	bd	9,09	3,19	5,81	8,02	11,37	15,32
Litwa	2,65	3,43	8,91	11,05	14,38	3,96	5,48	9,00	15,44	20,79
Łotwa	4,09	5,62	7,80	9,55	11,64	3,89	5,44	8,80	12,31	17,65
Polska	31,21	bd	41,16	47,13	51,15	26,40	bd	47,28	56,30	65,57
Rumunia	72,00	89,33	105,82	121,63	147,30	57,00	67,09	78,00	96,47	133,58
Słowacja	bd	15,05	21,62	20,18	38,67	bd	10,68	16,58	27,93	42,16
Słowenia	13,91	14,15	16,05	17,56	19,84	10,46	14,39	16,88	21,39	29,23
Węgry	bd	19,66	21,89	26,97	31,46	bd	11,23	14,61	19,28	24,56

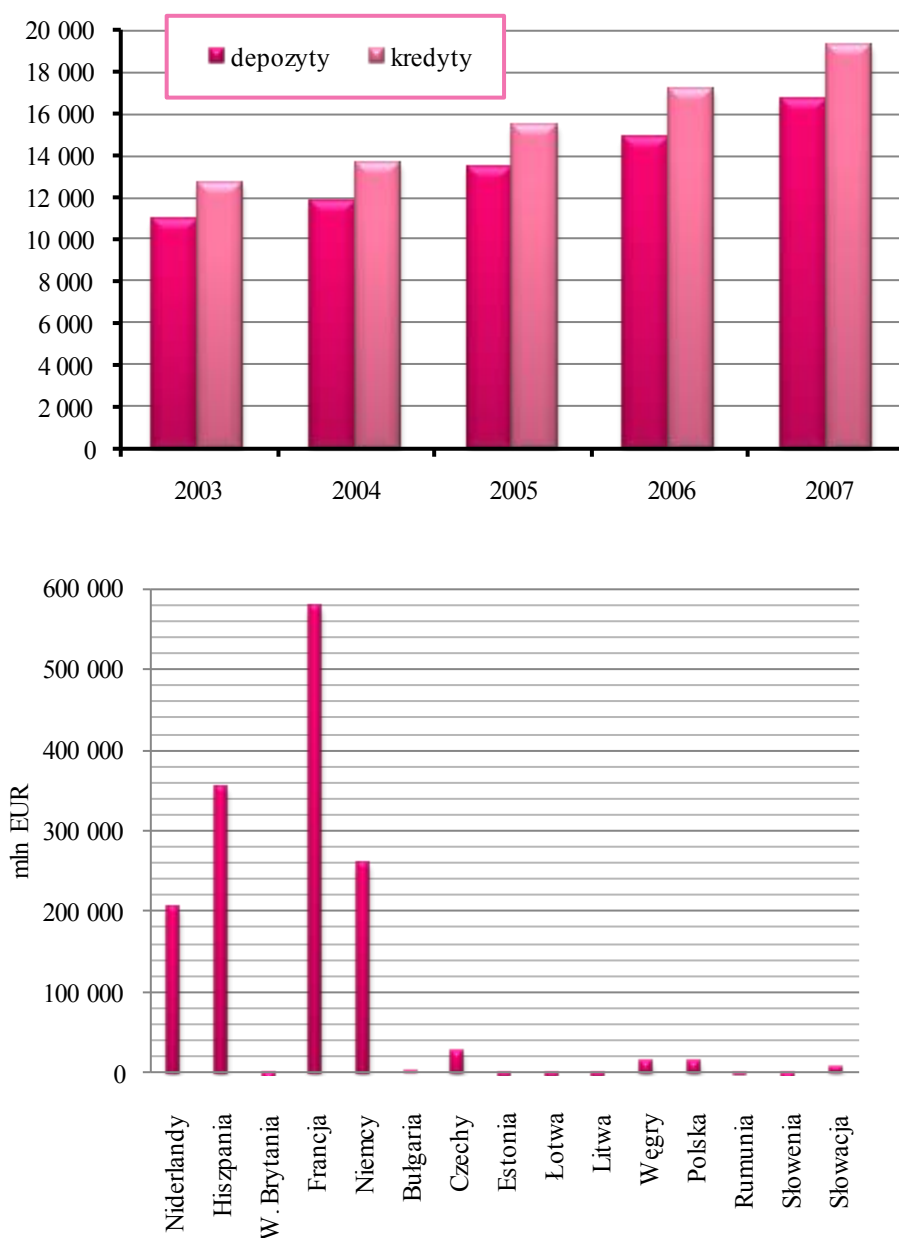
Źródło: opracowanie własne na podstawie *EU Banking Structures October 2008*, dz. cyt. str. 41

Przejęcie kontroli nad sektorem bankowym przez obcy kapitał dokonało się w pierwszej dekadzie transformacji ustrojowej, po wyprzedaży głównych banków państwowych zagranicznym inwestorom strategicznym. W mniej korzystnej sytuacji znalazły się transnaro-

dowe korporacje, które nie brały udziału w prywatyzacji tych banków. Podążając za swymi klientami na „wschodzące rynki” musiały zadowolić się tworzeniem filii na terytorium kraju goszczącego, zagospodarowując niszowe obszary rynku.

Młode banki z przewagą obcego kapitału, starając się przyciągnąć klientów, przygotowały dla nich bardzo atrakcyjne oferty, lecz znajdowały mniej chętnych na założenie lokaty, niż na kredyty i pożyczki. Dodatkłą lukę finansową wypełniały głównie przy wsparciu macierzystych korporacji, mogły więc rozwijać akcje kredytową, niezależnie od dostępności i ceny pieniądza na globalnym rynku międzybankowym.

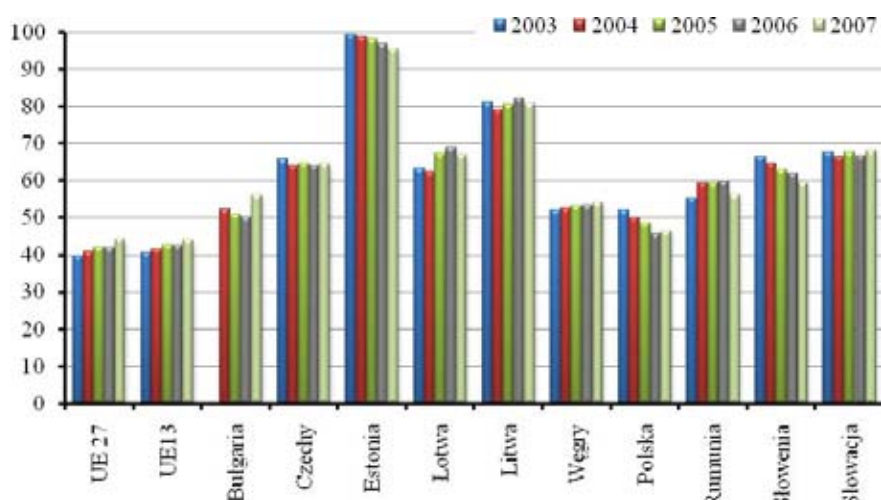
Wykres 67. Luka finansowa sektora kredytowego w Unii Europejskiej
ogółem i w wybranych krajach; w mld EUR

Źródło: *EU Banking Structures October 2008*, dz. cyt. str. 41

Konsolidacja kapitałów zwiększa zdolność instytucji kredytowych do akceptacji ryzyka, podnosi ich konkurencyjność, daje szanse podwyższenia wartości rynkowej spółki, czego zazwyczaj oczekują akcjonariusze. Z inicjatywą konsolidacyjną występują na ogół najsilniejsze grupy kapitałowe, w wyjątkowych przypadkach – organa nadzoru. Proces łączenia banków na obszarze Unii Europejskiej prowadzi do systematycznego zmniejszania ich liczby; w 2003 r. istniało tam 9 054 instytucji kredytowych, pięć lat później – 8 348. Konsolidacja sektora bankowego w Europie Środkowej przebiega wolniej niż w krajach wysoko rozwiniętych, dotyczy przede wszystkim małych banków spółdzielczych. *Per saldo* powstaje tam więcej nowych banków zorganizowanych w formie spółek akcyjnych, niż znika na skutek fuzji i przejęć.

Wykres 68. Udział aktywów pięciu największych banków w rynku

Źródło: opracowanie własne na podstawie *EU Banking Structures October 2008*, dz. cyt., str. 38

Tabl. 17. Aktywa banków w regionie Europy Środkowej zależnych od instytucji kredytowych z krajów Unii Europejskiej

Kraje	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
	Wartość w mld euro					Udział w aktywach kraju w %				
Razem	20 031	25 073	27 659	29 711	32 821	x	x	x	x	x
Bułgaria	bd.	9,8	12,1	16,8	23,6	x	73,8	69,5	75,2	75,5
Czechy	63,1	70,0	83,4	94,2	115,7	80,9	80,4	82,7	82,0	82,7
Estonia	5,6	7,6	10,6	13,6	18,0	89,0	88,0	89,0	88,9	87,6
Litwa	3,3	6,3	9,8	13,3	18,0	51,1	73,8	74,4	76,7	75,7
Łotwa	1,9	4,4	7,8	12,2	15,7	21,9	39,7	49,6	54,0	50,8
Polska	65,0	81,2	93,4	109,5	137,0	57,9	57,3	57,2	57,7	58,0
Rumunia	6,2	10,5	17,7	40,9	55,7	41,3	45,4	50,0	78,8	77,3
Słowacja	19,1	24,3	27,2	32,2	38,4	80,5	78,8	72,0	77,3	76,3
Słowenia	3,9	4,7	6,2	10,1	12,2	18,3	19,0	20,7	28,9	27,9
Węgry	29,4	36,3	41,6	48,8	57,2	bd.	bd.	53,2	52,1	52,7

Źródło: *EU Banking Structures October 2008*, dz. cyt., str. 37 i 48

Pozostałością po epoce realnego socjalizmu jest polaryzacja rynku usług finansowych w byłych krajach Demokracji Ludowej. Koncentracja rynku, mierzona wielkością aktywów pięciu największych instytucji kredytowych w nowych krajach członkowskich jest więc znacznie wyższa od przeciętnej w Unii Europejskiej. Spośród dziesięciu krajów w regionie

Europy Środkowej, tylko Polska miała wskaźnik koncentracji aktywów instytucji kredytowych na poziomie średnim w Unii Europejskiej, tylko w Polsce i na Słowenii zarysowała się wyraźna tendencja spadkowa udziału liderów w rynku. Najwyższe wskaźniki koncentracji sektora bankowego wystąpiły w byłych nadbałtyckich republikach radzieckich.

W latach 2003-2007 liczba banków w Europie Środkowej zwiększyła się z 1 189 do 1 230, przy czym na 168 banków z przewagą kapitału zagranicznego, 144 kontrolowały korporacje kredytowe z wysoko rozwiniętych krajów Unii Europejskiej. W ujęciu zagregowanym aktywa spółek zależnych od tych korporacji stanowiły ok. 65% aktywów sektora bankowego ogółem, przy bardzo dużej rozpiętości udziałów nierezydentów w poszczególnych krajach. Na koniec 2003 r. sieć terenową instytucji kredytowych na obszarze Unii Europejskiej tworzyło 206 956 oddziałów, w tym 20 031 było zlokalizowanych w krajach Europy Środkowej. Po czterech latach liczba oddziałów wzrosła do 233 581, w tym prawie połowę przyrostu stanowiły oddziały w regionie środkowoeuropejskim, których liczba wzrosła do 32 821 placówek.

Po akcesji, zasady dostępu do rynku bankowego na podstawie jednolitej licencji zostały znacznie uproszczone. Tę drogę wybrała znaczna liczba zagranicznych grup finansowych debiutujących na rynkach Europy Środkowej, jedynie w sporadycznych przypadkach doszło do przekształcania istniejących wcześniej spółek zależnych w oddziały¹²¹.

Tabl. 18. Liczba oddziałów instytucji kredytowych w regionie Europy Środkowej

Kraje	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
	Liczba oddziałów ogółem					Liczba oddziałów z krajów UE				
Razem	20 031	25 073	27 659	29 711	32 821	23	33	48	58	73
Bułgaria	bd.	5 606	5 629	5 569	5 827	bd.	4	4	2	3
Czechy	1 670	1 785	1 825	1 877	1 862	8	9	12	13	14
Estonia	197	203	230	245	266	1	3	6	7	8
Litwa	723	758	822	892	970	2	2	2	2	3
Łotwa	581	583	586	610	682	1	1	1	3	2
Polska	8 688	8 301	10 074	10 934	11 607	0	3	7	12	14
Rumunia	3 387	3 031	3 533	4 470	6 340	7	6	5	6	10
Słowacja	1 057	1 113	1 142	1 175	1 169	3	3	5	7	10
Słowenia	725	706	693	696	711	1	2	3	2	3
Węgry	3 003	2 987	3 125	3 243	3 387	bd.	bd.	3	4	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie *EU Banking Structures October 2008*, dz. cyt., str. 36

Powoływane nowe placówki nie były zbyt liczne, ale relatywnie dobrze wyposażone, stąd pojawiła się asymetria udziału w sieci dystrybucji i siły kapitałowej. W 2007 r. oddziały zagranicznych banków stanowiły zaledwie 0,22% ogólnej liczby oddziałów instytucji kredytowych w Europie Środkowej, lecz zarządzały one aktywami o wartości ok. 43 mld euro, co stanowiło 5,7% aktywów sektora bankowego nowych członków Unii Europejskiej.

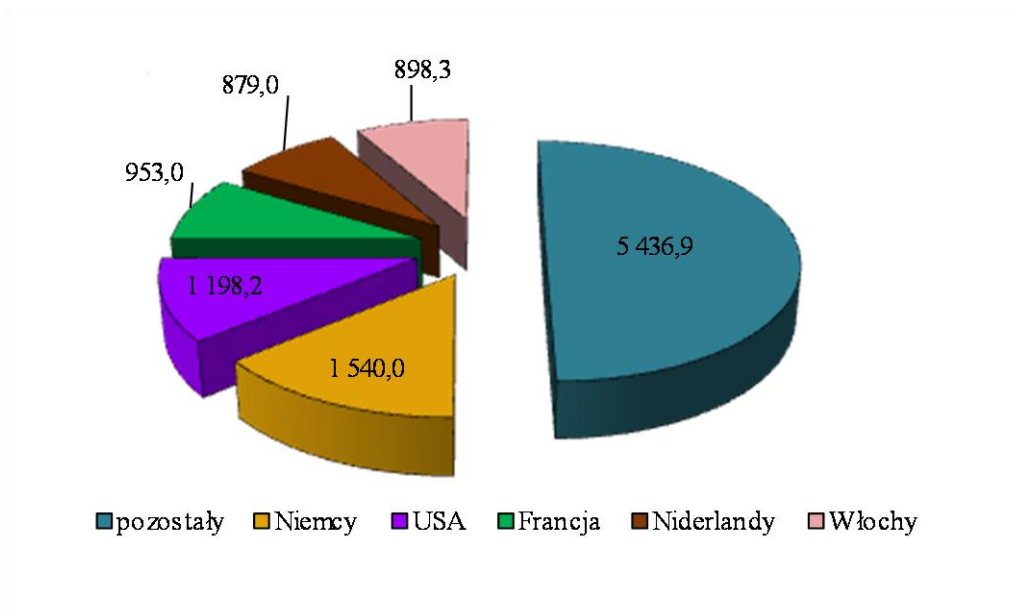
II. 5. Struktura podmiotowa sektora bankowego w Polsce

Od początku transformacji ustrojowej, aż po ostatnie lata, w rozwoju polskiej gospodarki, jej ekonomicznej i technologicznej integracji z gospodarką światową, istotną rolę odgrywały ponadnarodowe korporacje, które zdominowały rynek finansowy. Struktura właści-

¹²¹ J. Czabański, P. Gałuszyński, G. Jukiel, A. Szczap, *Przekształcenia banków zagranicznych w oddziały – nowe otwarcie dzięki możliwości trans granicznego łączenia banków. Aspekty prawne*, Zeszyty BRE Bank – CASE Nr 99/2008, str. 29-33

cielska polskiego sektora bankowego ukształtowała się, gdy sprzedano wszystkie – z wyjątkiem PKO BP – duże banki państwowe: PeKaO SA, Bank Handlowy SA, Bank Gospodarki Żywnościowej SA, Bank Rozwoju Eksportu SA oraz banki wyłonię w procesie dekomercjalizacji Narodowego Banku Polskiego. Zagraniczny kapitał wszedł także do większości słabych, prywatnych banków krajowych powołanych w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych, lecz tylko w nielicznych przypadkach przyniosło to komercyjny sukces¹²². W okresie poprzedzającym akcesję do Unii Europejskiej, ponadnarodowe instytucje kredytowe utworzyły kilkadziesiąt banków zorganizowanych w formie spółek akcyjnych, a tylko dwa oddziały, dopiero po 1 maja 2004 r. pojawiły się liczne nowe oddziały i przedstawicielstwa bankowe „na zagranicznym paszporcie”.

Wykres 69. Kapitał podstawowy sektora bankowego w 2008 r.
według krajów pochodzenia

Źródło: KNF

Wraz z pozyskiwaniem inwestorów strategicznych, działające w Polsce banki przejmowały podstawowe standardy marketingowe typowe dla zachodniej bankowości, upodobniły się wzajemnie pod względem oferty, segmentacji rynku, jakości obsługi klienta, a nawet wystroju placówek. Mając względnie stabilną pozycję, lojalnych klientów, duże (na polskie warunki) banki bardzo rzadko prowadzą szerzej zakrojone kampanie reklamowe czy promocyjne, a mimo to ich produkty łatwo docierają do klienta, poprzez różne kanały dystrybucji i są najchętniej kupowane przez gospodarstwa domowe. Od 2007 r. bardzo szybko rośnie dystrybucja produktów *bancassurance*, nie tylko związanych z ubezpieczeniami kredytów, ale także z wbudowanymi instrumentami pochodnymi¹²³. Natomiast średnie i małe banki, a zwłaszcza „banki szybkiej obsługi” różnymi sposobami starają się promować własne logo

¹²² Pod koniec 2008 r. 87% należności sektora niefinansowego skupiało 30 funkcjonujących w Polsce banków. *Sytuacja na rynku kredytowym. I kwartał 2009*, Raport z badań ankietowych NBP Warszawa 2009, str. 2

¹²³ W tej sprawie krytycznie wypowiedział się Rzecznik Ubezpieczonych, zwracając uwagę na słabą znajomość specyfiki produktów ubezpieczeniowych przez bankowców, która jest przyczyną dezinformowania klienta co do przysługujących mu praw. Por.: M. Więcko, Ochrona czy iluzja, „Gazeta Bankowa” 43(1095) 26 października 2009, str. 42-43

i wizerunek, często proponują (rzeczywiście lub tylko pozornie) bardzo dogodne warunki finansowe. Nie zdołały one jednak zdobyć masowej klienteli, a ich obecność nie ma większego wpływu na obniżenie bardzo wysokiego stopnia koncentracji depozytów i kredytów na polskim rynku bankowym. Jest to jednak nie tyle przejawem braku społecznego zaufania do nowych banków, na ogół zakładanych przez korporacje finansowe o światowej renomie, ile skutkiem inercji, charakteryzującej zachowania większości klientów sektora finansowego. Zazwyczaj obawiają się oni formalności związanych z przeniesieniem swego konta do innego banku, nawet jeśli krytycznie oceniają jakość usług placówki, z której od lat korzystają. Natomiast chętnie korzystają z kart kredytowych i innych produktów, nie wymagających przenoszenia konta osobistego dla dokonywania rozrachunków.

**Tabl. 19. Liczba banków ogółem
i według grupowań stosowanych w „Monitoringu Banków”**

Wyszczególnienie	Liczba banków				oddziały instytucji kredytowych			
	Stan na 31.12							
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Banki ogółem	649	647	645	649	7	12	14	18
Banki komercyjne	61	63	64	70	7	12	14	18
Banki spółdzielcze	588	584	581	579	–	–	–	–
Banki prowadzące usługi powiernicze	14	14	14	14	1	1	1	1
Banki giełdowe	13	13	14	14	–	–	–	–
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego	30	31	33	39	7	12	14	18
Banki zrzeszające banki spółdzielcze	3	3	3	3	–	–	–	–
Banki samochodowe	8	8	8	8	1	1	1	1
Banki hipoteczne	5	4	4	4	1	1	1	1

Źródło: KNF

Nawet w okresie paniki po upadku Lehman Brothers, nie ustało zainteresowanie zachodnich korporacji finansowych tworzeniem filii w Polsce; przyciągała je nie tylko obecność filii firm klienckich z rodzimych krajów, ale także największy w regionie, nie w pełni wykorzystany, popyt na produkty finansowe gospodarstw domowych. W 2008 r. na rynek weszły ALIOR BANK i ALLIANZ. Pierwszy z nich do końca minionego roku dysponował 80 placówkami obsługi klientów i 8 centrami biznesowymi, w ciągu trzech lat zamierza zbudować sieć dystrybucji liczącą 200 oddziałów, 400 agencji i 300 punktów sprzedaży. Drugi inwestor oświadczył, że wkrótce znajdzie się wśród liderów sektora bankowego, pozyska w ciągu pięciu lat pół miliona klientów w największych polskich miastach¹²⁴. Obok banków zorganizowanych jako spółki akcyjne, powstały w minionym roku cztery nowe oddziały zachodnich grup finansowych, nie licząc licznych nowych notyfikacji¹²⁵.

¹²⁴ M. Lipka, *Największe banki Europy*, Home&Market 1/2009, str. 26

¹²⁵ W okresie od 1 maja 2004 r. do 22 lutego 2009 r. do nadzoru bankowego wpłynęły, od właściwych władz nadzorczych Państw należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, 273 notyfikacje informujące o zamiarze podjęcia przez instytucje kredytowe podlegające ich nadzorowi działalności transgranicznej na terytorium RP, w tym z: Wielkiej Brytanii (65), Niemiec (41), Austrii (33), Francji (26), Luksemburga (22), Irlandii (17), Holandii (12).

Tabl. 20. Wartość zagranicznego kapitału (funduszu) podstawowego
według kraju pochodzenia

Kraje	Wartość				Udział w kapitale podstawowym							
					zagranicznym				ogółem w sektorze			
	w mln zł				w %							
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Ogółem	7 663,1	8 102,0	8 363,0	10 905,4	100,0	100,0	100,0	100,0	61,1	60,3	58,2	67,9
Belgia	x	1 610,0	1 699,2	1 763,8	x	19,9	20,3	16,2	x	12,0	11,8	11,0
Niemcy	1 091,5	1 089,6	1 274,8	1 540,0	14,2	13,4	15,2	14,1	8,7	8,1	8,9	9,6
USA	1 015,8	1 063,2	582,3	1 198,2	13,3	13,1	7,0	11,0	8,1	7,9	4,1	7,5
Francja	734,3	610,9	670,4	953,0	9,6	7,5	8,0	8,7	5,9	4,5	4,7	5,9
Włochy	315,1	315,1	382,4	898,3	4,1	3,9	4,6	8,2	2,5	2,3	2,7	5,6
Niderlandy	557,5	482,6	506,7	879,0	7,3	6,0	6,1	8,1	4,4	3,6	3,5	5,5
Szwecja	x	165,9	225,1	x	x	2,0	2,7	x	x	1,2	1,6	x
Pozostałe	3 948,9	2 764,7	3 022,1	3 673,1	51,5	34,1	36,1	33,7	31,5	20,6	21,0	22,9

Uwaga: Tabela nie obejmuje kapitału rozproszonego (poniżej 5%)

Źródło: KNF

W końcu 2008 r. obcokrajowcy kontrolowali 42 banki komercyjne oraz 18 oddziałów instytucji kredytowych. Łącznie ta zbiorowość liczyła 60 podmiotów, w 52 z nich dominujące udziały lub pełny status właścicielski mieli inwestorzy z krajów Unii Europejskiej. Najwyższy udział w kapitale podstawowym tych banków wykazali akcjonariusze belgijscy – 16,2% i niemieccy – 14,1%.

Tabl. 21. Sieć placówek terenowych banków ogółem
i według grupowań stosowanych w „Monitoringu Banków”

Wyszczególnienie	Liczba oddziałów				Liczba filii, ekspozytur, przedstawicielstw i innych placówek			
	Stan na 31.12							
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Banki ogółem	5 095	5 198	5 595	6 077	6 264	6 722	7 242	7 955
Banki komercyjne	3 727	3 796	4 136	4 574	4 618	4 906	5 266	5 832
Banki spółdzielcze	1 368	1 402	1 459	1 503	1 646	1 816	1 976	2 123
Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów	.	.	2 650	2 777	bd.	bd.	2 919	2 983
Banki prowadzące usługi powiernicze	.	.	3 563	3 822	.	.	3 631	3 697
Banki giełdowe	2 951	2 980	3 351	3 533	3 886	3 800	3 713	3 895
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego	61	69	95	234	134	290	402	511
Banki zrzeszające	68	62	63	63	54	48	45	42
Banki samochodowe	2	2	2	2	–	–	–	–
Banki hipoteczne	3	2	2	2	–	–	5	5

Źródło: KNF

Wejście zagranicznych inwestorów bezpośrednich nie zmieniło profilu rynku bankowego, zdominowanego przez dwa duże i kilka średnich uniwersalnych banków detalicznych. Małe, specjalistyczne banki hipoteczne, podobnie jak banki powołane do kredytowania rat-

nych zakupów samochodów, krótko utrzymały ten charakter. Najbardziej dynamiczne okazały się detaliczne „banki szybkiej obsługi”, wzorowane na rozwiązaniach marketingowych rynku amerykańskiego. Trwający nieprzerwanie od 1993 r. proces konsolidacji banków spółdzielczych wzmocnił je kapitałowo; ich konkurencyjność na lokalnych rynkach wzrosła w takim stopniu, że w ujęciu zagregowanym udział tej grupy banków zwiększył się w ostatnich latach kosztem banków zorganizowanych w formie spółek akcyjnych.

Tablica 22 : Struktura sektora bankowego w Polsce według form organizacyjnych

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007	2008			
						I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII
Udział w sumie bilansowej w %									
Banki komercyjne, w tym:	94,8	94,1	93,3	90,7	89,6	89,4	88,6	88,0	89,2
z przewagą kapitału zagranicznego	67,8	66,9	69,1	66,6	66,6	66,2	66,0	65,5	67,0
oddziały instytucji kredytowych	–	0,6	0,9	3,1	4,3	4,4	5,4	6,2	5,4
Banki spółdzielcze	5,2	5,3	5,8	6,2	6,2	6,2	6,0	5,8	5,4
Udział w depozytach sektora niefinansowego w %									
Banki komercyjne, w tym:	93,4	92,7	91,7	89,6	89,4	89,2	89,3	89,1	88,9
z przewagą kapitału zagranicznego	62,6	62,4	66,1	64,7	65,6	65,3	65,7	65,9	64,9
oddziały instytucji kredytowych	–	0,3	0,6	1,8	1,9	2,2	2,2	2,6	2,7
Banki spółdzielcze	6,6	7,8	7,6	7,3	6,5	6,3	6,3	6,1	5,4
Udział w kredytach sektora niefinansowego w %									
Banki komercyjne, w tym:	92,9	91,9	91,6	90,1	89,9	89,6	89,2	89,0	89,6
z przewagą kapitału zagranicznego	69,7	66,5	68,4	66,9	66,5	66,3	66,0	65,8	66,4
oddziały instytucji kredytowych	–	0,3	0,8	2,6	3,6	4,1	4,5	4,9	5,0
Banki spółdzielcze	7,1	7,0	7,7	8,6	8,8	8,6	8,5	8,3	8,4

Źródło: Sektor bankowy – Podstawowe dane, 12/2007 i 12/2008; KNF

W przeliczeniu na pełne etaty w sektorze bankowym zatrudnionych było 181,3 tys. osób (o 14,2 tys. więcej, tj. o 8,5% niż przed rokiem), w tym w centralach banków – 66,3 tys. osób (wzrost o 17,9%). Na wzrost zatrudnienia do 150,0 tys. osób (o 13,0 tys., tj. o 9,5%) w bankach posiadających status spółki akcyjnej wpłynęło znaczne (o 37,5%) zwiększenie liczby pracowników w bankach ze 100% udziałem kapitału zagranicznego, które zwiększyły swoją liczebność. Relatywnie spadło zatrudnienie w największych bankach. W bankach spółdzielczych zatrudnienie wzrosło o 3,9%, w tym w centralach tych banków o 3,0%. Wzrost zatrudnienia uzasadniony był zwiększeniem liczby klientów i operacji. Według stanu na koniec 2008 r. banki prowadziły 57,3 mln rachunków, z tego w bankach komercyjnych czynnych było 50,6 mln (42,3 mln w 2007 r.) rachunków, a w bankach spółdzielczych 6,8 mln (6,6 mln rok wcześniej).

II. 6. Wyniki finansowe i standing sektora bankowego w Polsce

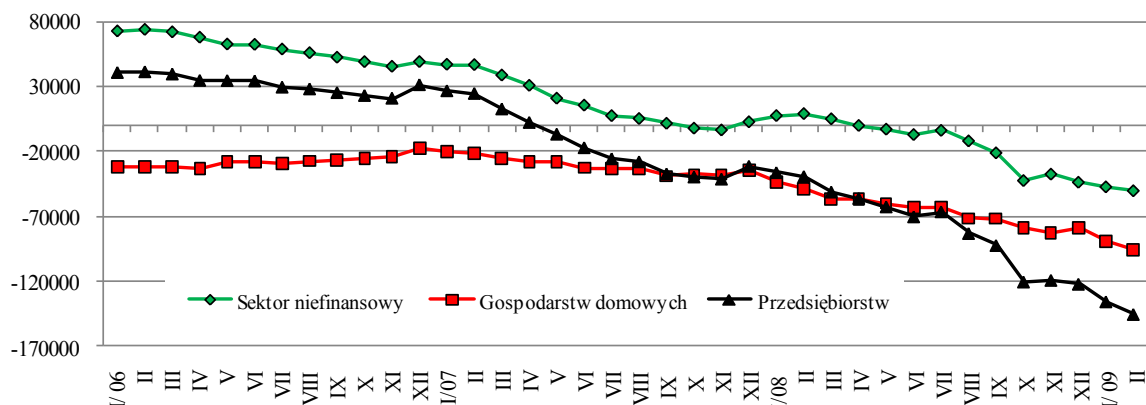
W pierwszej połowie 2008 r. warunki makroekonomiczne w Polsce były równie korzystne dla rozwoju sektora bankowego, jak w okresie ożywienia gospodarki. korzystnie wpłynęły na wzmocnienie kapitałowe sektora bankowego¹²⁶, który rozwijał się bardzo dynamicznie, mimo że świat coraz bardziej pogrążał się w kryzysie. Wzrost zamożności gospodarstw domowych, który nastąpił w latach 2006-2008 w następstwie ożywienia gospodarki, zwiększał wartość oszczędności lokowanych w bankach, a równocześnie generował wysoki efektywny popyt na kredyty mieszkaniowe, konsumpcyjne i karty kredytowe. Przedsiębiorstwa korzystały głównie z kredytów bieżących i krótkoterminowych, finansujących zapasy,

¹²⁶ Stosunek sumy bilansowej sektora bankowego ogółem do produktu krajowego brutto zwiększył się z 64,3% w końcu 2006 r. do 67,5% w 2007 r. i 82,2% w 2008 r.

kapitał obrotowy i restrukturyzację zadłużenia, podczas gdy inwestycje polegające na budowie nowych i rozbudowie istniejących mocy wytwórczych, fuzje i przejęcia finansowały przy znacznym udziale środków własnych.

Wykres. 70. Luka finansowania sektora niefinansowego

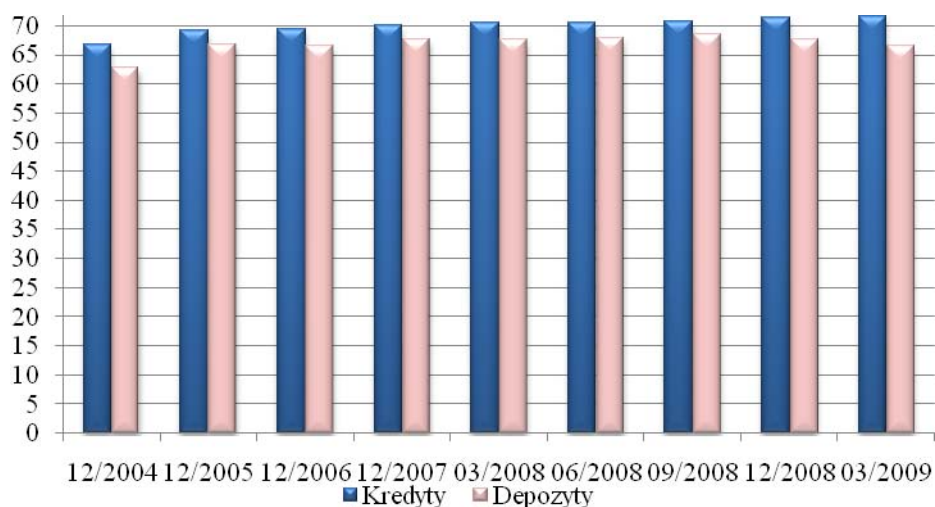
w mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z portalu internetowego NBP

Wykres 71. Depozyty i kredyty sektora niefinansowego

w mln zł

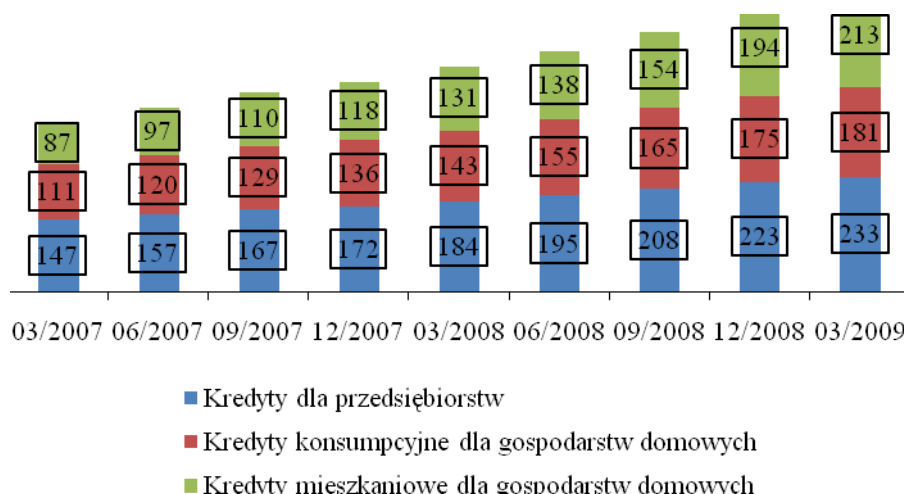
Źródło: jak w wykresie 70

Przyrost bazy depozytowej sektora bankowego był mniejszy od rozmiarów akcji kredytowej, zarówno w sektorze przedsiębiorstw, jak i gospodarstw domowych. Dodatnia luka finansowania wystąpiła pod koniec lata 2008 r. i pogłębiała się w następnych miesiącach, ale – w ujęciu zagregowanym nie wystąpiły żadne symptomy utraty płynności, lub zagrożenia wypłacalności banków. Zmiany struktury należności i zobowiązań sektora bankowego w rozrachunkach z transnarodowymi instytucjami monetarnymi, świadczą o zmniejszeniu ekspozycji polskich banków na zagraniczny sektor finansowy, przy jednoczesnym wzroście zaangażowania tych instytucji w finansowanie polskiego sektora bankowego. Nie powinny wystąpić na wielką skalę procesy drenażu kapitałowego przejętych w trakcie prywatyzacji

grup kapitałowych w sektorze bankowym przez dotknięte kryzysem macierzyste korporacje, gdyż spadł z 60% do 44% udział dywidendy w zysku netto¹²⁷.

Wykres 72. Kredyty dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych

w mln zł

Źródło: jak wyżej

W ujęciu zagregowanym suma bilansowa sektora bankowego na koniec grudnia 2008 r. osiągnęła 1039,1 mld zł (wzrost w ciągu roku o 30,7%), z tego na banki komercyjne przypadało 94,6%, a pozostałe 5,4% na banki spółdzielcze (rok wcześniej odpowiednio 93,8% i 6,2%). Zmiana udziałów tych grup wynikała z różnic w poziomie dynamiki wzrostu ich aktywów – banki komercyjne 31,7%, spółdzielcze 15,6%. W bankach ze 100% udziałem kapitału zagranicznego dynamika aktywów była najwyższa w całym sektorze (wzrost o 46,6%), co spowodowało zwiększenie się ich udziału w ciągu roku do 15,7% (o 1,7 pkt proc.).

Aktywa przychodowe stanowiły 93,3% (rok wcześniej 93,0%) aktywów banków ogółem; dominującą pozycję zajmowały należności od sektora niefinansowego, które wyniosły 587,2 mld zł (wzrosły o 39,3%), a ich udział zwiększył się do 60,6% (przed rokiem 57,0%) aktywów przychodowych ogółem. Udział aktywów przychodowych w aktywach ogółem w bankach komercyjnych zwiększył się o 0,3 pkt proc. (z 92,9% do 93,2%), w bankach spółdzielczych o 0,2 pkt proc. Aktywa przychodowe nadal miały relatywnie (o 0,7 pkt proc.) wyższy udział w bankach spółdzielczych niż komercyjnych.

Należności od sektora finansowego zmniejszyły się do 107,2 mld zł (o 14,4%), zaś od sektora budżetowego wzrosły do 24,6 mld zł (o 14,9%). Nastąpił spadek udziału obu tych pozycji w aktywach przychodowych odpowiednio o 5,8% (do 11,1%) i 0,4% (do 2,5%). Kredyty udzielone przedsiębiorstwom wzrosły do prawie 222,6 mld zł (o 29,6%), a gospodarstwom domowym do 368,6 mld zł (o ok. 45%). Kredyty w walutach obcych dla sektora niefinansowego zwiększyły się o 91,4%, w tym kredyty walutowe dla gospodarstw domowych wzrosły o 104,3%, dla przedsiębiorstw o 29,6%; dynamiki te były silniejsze w porównaniu z dynamiką w poprzednim roku odpowiednio o 71,6 pkt proc., 78,3 pkt proc. i 20,8 pkt proc.

¹²⁷ Informacja na temat przepływów finansowych w polskim sektorze bankowym w zakresie transakcji zagranicznych, KNF, 2 marca 2009

Ponieważ stopa wzrostu kredytów walutowych była większa od stopy wzrostu zadłużenia sektora niefinansowego ogółem, udział tych kredytów zwiększył się z 25,3% w 2007 r. do 34,9% w 2008 r. Wzrosły do 17,4 mld zł (o 13,1%) kredyty dla sektora instytucji rządowych i samorządowych; niemal w całości (94,0% wobec 97,3% w 2007 r.) zaciągnięte przez instytucje samorządowe. Udział instytucji rządowych szczybla centralnego w zadłużeniu sektora budżetowego wyniósł 6,0% (przed rokiem 2,7%), zadłużenie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, podobnie jak rok wcześniej, nie wystąpiło.

W dłużnych papierach wartościowych (głównie bonach skarbowych i obligacjach Skarbu Państwa), banki ulokowały 179,8 mld zł (o 34,1% więcej niż na koniec 2007 roku); walory te stanowiły 18,5% wartości aktywów przychodowych (ich udział wzrósł się o 0,4 pkt proc.). Na weksle, udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe i aktywa finansowe przypadało pozostałe 7,3% (przed rokiem 5,0%) aktywów przychodowych.

Ponad 94,5% kredytów udzieliły banki komercyjne, przy czym ponad połowa kredytów dla przedsiębiorstw pochodziła od pięciu najsilniejszych majątkowo banków i ok. 15% od banków ze 100% udziałem kapitału zagranicznego. Gospodarstwa domowe zaciągnęły w pięciu najsilniejszych bankach ok. 38% kredytów, lecz udział tych banków w kredytach dla ludności był o prawie 19 pkt proc. mniejszy od ich udziału w depozytach. Gospodarstwa domowe, które dość niechętnie powierzały swoje pieniądze bankom należącym do nierezydentów, w tychże bankach uzyskały 16,7% kredytów. Instytucje rządowe i samorządowe ok. 36% kredytów zaciągnęły w pięciu największych bankach, 5,8% w bankach ze 100% udziałem kapitału zagranicznego, ok. 3,5% w bankach zrzeszających banki spółdzielcze.

Według stanu na koniec 2008 roku wartość udzielonych przez banki kredytów, wraz ze skupionymi wierzytelnościami, na finansowanie nieruchomości mieszkaniowych wyniosła 251,6 mld zł (o 56,7% więcej niż w 2007 r.), w tym osoby prywatne uzyskały 193,3 mld zł (wzrost o 63,6%), prawie w całości (99,5%) z przeznaczeniem na nieruchomości mieszkaniowe. Korzystały z tych kredytów prawie wyłącznie osoby fizyczne, które zadłużyły się na 192,0 mld zł; kwota ta była o prawie dwie trzecie wyższa w porównaniu z poprzednim rokiem i stanowiła 90,2% wszystkich kredytów na cele mieszkaniowe. Z pięciu największych banków gospodarstwa domowe pożyczyły 86,0 mld zł na poprawę warunków mieszkaniowych, co stanowiło 44,3% ogólnej kwoty kredytów na te cele.

Kredyty zabezpieczone hipoteką stanowiły 36,3% (36,1%) ogólnej wartości kredytów zaciągniętych przez sektor niefinansowy. Ich wartość w stosunku do stanu na koniec 2007 r. wzrosła o 39,6%. Kredyty te przeznaczone były w 59,8% (51,8%) na nieruchomości mieszkaniowe, w 9,3% (10,7%) na nieruchomości niemieszkaniowe i 30,9% (37,5%) na inne przedsięwzięcia.

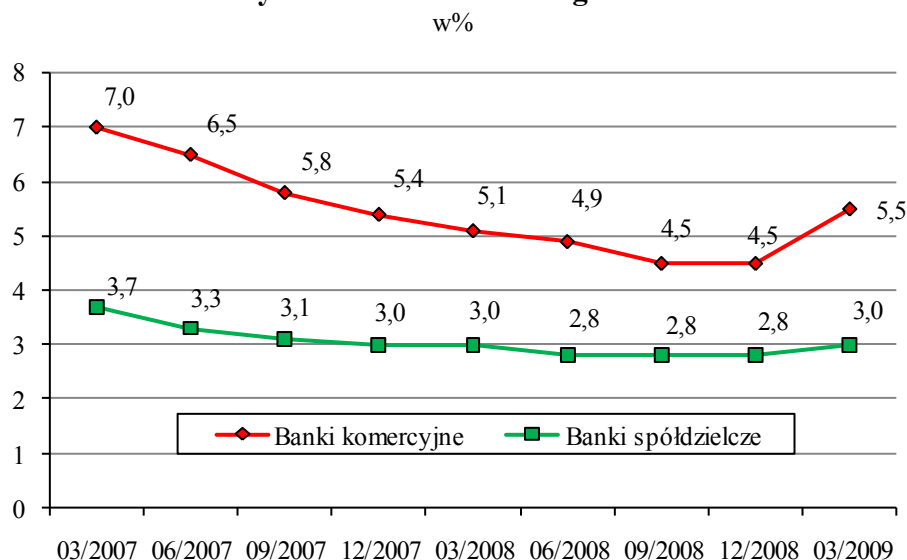
Kredyty z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego w 2008 r. wyniosły 5,6 mld zł (o 5,2% więcej niż przed rokiem), co stanowiło 0,9% kredytów dla sektora niefinansowego. Z zasobów tego funduszu korzystały głównie Towarzystwa Budownictwa Społecznego (TBS), na które przypadało 80,2% (przed rokiem 79,1%) tych kredytów, na spółdzielnie mieszkaniowe i osoby prywatne 19,6% (wobec 20,5% w 2007 r.) na gminy tylko 0,2% (0,4%).

Na kredyty zaciągnięte przez sektor niefinansowy banki utworzyły rezerwy¹²⁸ o wartości 19,8 mld zł (wzrost o 13,6%), z czego na kredyty dla przedsiębiorstw przypadło 36,1% (41,8%), a na kredyty dla gospodarstw domowych 63,8% (58,0%). Relacja rezerw celowych

¹²⁸ W metodologii MSSF pojęciu temu odpowiada określenie: odpisy z tytułu utraty wartości.

do udzielonych podmiotom tego sektora kredytów i pożyczek obniżyła się do 3,3% (przed rokiem 4,1%).

Wykres 73. Należności zagrożone

Źródło: Portal internetowy KNF

Głównym źródłem ryzyka kredytowego były nadal należności od sektora niefinansowego, które stanowiły 97,8% ogółu należności zagrożonych, podczas gdy należności zagrożone od sektora finansowego stanowiły 1,9%, a od sektora budżetowego zaledwie 0,3%. Pogarszające się warunki makroekonomiczne, pomimo prowadzonych działań restrukturyzacyjnych (przeniesienie części kredytów nieściągalnych do ewidencji pozabilansowej, sprzedaż części należności zagrożonych specjalistycznym funduszom, działania windykacyjne), wpłynęły na pogorszenie jakości aktywów sektora bankowego. Na koniec 2008 r. należności zagrożone od sektora niefinansowego wynosiły 26,8 mld zł i były o 4,1 mld zł (o 18,0%) wyższe w porównaniu ze stanem na koniec poprzedniego roku¹²⁹.

Na koniec 2008 r. kapitał własny banków ogółem, po wzroście o 17,8%, wyniósł ponad 88,3 mld zł, lecz jego dynamika była słabsza od dynamiki pasywów ogółem, toteż jego udział obniżył się do 8,5% (o 0,9 pkt proc.); kapitał własny banków komercyjnych wzrósł do prawie 82,5 mld zł (o 17,8%), banków spółdzielczych do ponad 5,8 mld zł (o 17,6%). W strukturze tego kapitału główną pozycją był kapitał zapasowy – 43,2% (przed rokiem 41,6%), udział kapitału rezerwowego stanowił 22,9% (rok wcześniej 23,4%), kapitału podstawowego 18,2% (o 1,0 pkt mniej niż w 2007 roku), w tym 12,3% (w roku poprzednim 11,2%) przypadało na nierezydentów. W bankach komercyjnych kapitał podstawowy stanowił 18,7% kapitału własnego, w bankach spółdzielczych 10,7% (przed rokiem odpowiednio 19,6% i 12,5%). W bankach należących do nierezydentów udział kapitału podstawowego

¹²⁹ Obserwowany od 2004 r. spadek należności zagrożonych występuje przede wszystkim w portfelu należności od przedsiębiorstw. Spadły one w tym czasie z ok. 35 mld zł do 20 mld zł. Spadek należności zagrożonych połączony z szybkim wzrostem portfela należności ogółem spowodował poprawę jakości portfela należności mierzoną udziałem należności zagrożonych w należnościach ogółem z 7,4% na koniec 2006 r. do 5,2% na koniec 2007 r. (w odniesieniu do przedsiębiorstw z 9,7% do 6,9%, w przypadku gospodarstw domowych z 5,6% do 4,1%). W bankach komercyjnych wskaźnik jakości portfela poprawił się z 7,7% do 5,5%, w bankach spółdzielczych z 4,0% do 3,0%.

w kapitale własnym był ponad dwukrotnie wyższy niż w całym sektorze i wyniósł 41,3% (w 2007 r. 47,3%).

Znaczna większość banków spółdzielczych (86,4%) spełniała wymóg posiadania minimalnych funduszy własnych na poziomie 1 mln euro (przeciętnie fundusze te wynosiły 9,0 mln zł, tj. równowartość ponad 2 mln euro). Banki zrzeszające dysponowały kapitałami znacznie przekraczającymi ustawowe minimum 20 mln euro. Szybki rozwój sektora bankowego spowodował zwiększenie całkowitego wymogu kapitałowego w 2008 r. o 36,4% (o 14,9 mld zł), tj. do 55,6 mld zł, z tego w bankach komercyjnych do 52,4 mld zł (o 37,4%), w bankach spółdzielczych do 3,1 mld zł (o 21,7%). Wpłynęły na to prawie w całości wzrosty ryzyka związane z rozszerzeniem akcji kredytowej na rzecz sektora niefinansowego. Współczynnik wypłacalności w bankach komercyjnych obniżył się z 12,0% do 10,7%, w bankach spółdzielczych z 13,8% do 13,2%. Współczynnik ten był wyższy niż 15% w 16 bankach komercyjnych (przed rokiem w 17) i w 262 bankach spółdzielczych (305), większość (35) banków komercyjnych wykazała współczynnik wypłacalności w granicach 8-15%, w grupie tej mieściły się wszystkie pozostałe banki spółdzielcze (prócz jednego, który miał współczynnik wypłacalności poniżej 8%).

Według stanu na 31 grudnia 2008 r. depozyty sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych wyniosły ok. 546,7 mld zł (prawie o 18% więcej niż przed rokiem). Ponad 91% tych depozytów zostało ulokowane w bankach komercyjnych, przy czym w pięciu największych wartość depozytów sięgała ok. 293,5 mld zł. Stanowiło to prawie 54% ogólnej kwoty depozytów sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych. Ze względu na niską podstawę odniesienia, najwyższą dynamikę pozyskiwania depozytów miały banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego, lecz ich udział w rynku pozostał niski (zaledwie 7,1%). Znikomy (3,5%) był udział depozytów powierzonych bankom specjalistycznym, nie przyciągnęły one klientów choć oferowały atrakcyjne kredyty hipoteczne i samochodowe, a także zrzeszały banki spółdzielcze, w których depozyty wzrosły do ponad 48 mld zł (o 15,4%).

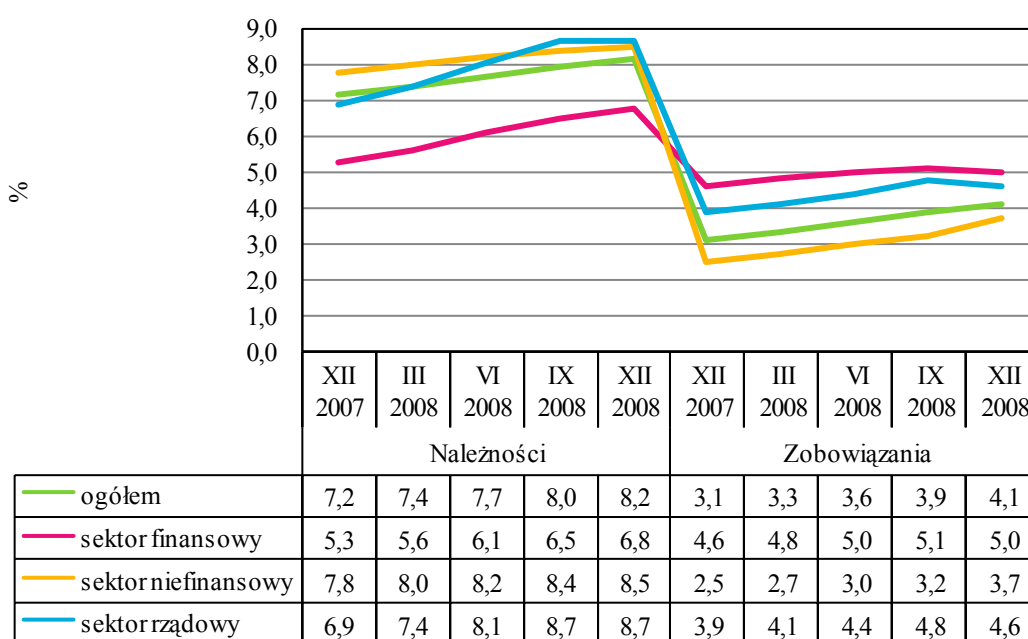
Depozyty przedsiębiorstw osiągnęły wartość 149,1 mld zł (o 2,9% więcej niż przed rokiem) i prawie w całości (97,5%) były powierzone bankom komercyjnym, w tym ponad połowa lokat skoncentrowała się w pięciu największych bankach, a ok. 17% w bankach średniej wielkości ze 100% udziałem kapitału zagranicznego. Oszczędności i lokaty gospodarstw domowych na koniec grudnia 2008 r. wyniosły prawie 331 mld zł (o 26,0% więcej niż przed rokiem), co stanowiło ok. 67% wszystkich depozytów sektora niefinansowego. W bankach komercyjnych gospodarstwa domowe ulokowały ok. 89% swoich depozytów, resztę – czyli ok. 11% w bankach spółdzielczych. Prawie 57% swoich oszczędności ludność powierzyła największym bankom, a tylko 4% bankom ze 100% udziałem kapitału zagranicznego. Depozyty instytucji rządowych i samorządowych wyniosły blisko 53 mld zł (o ok. 20,2% więcej niż przed rokiem), z tego ok. 88% przypadało na banki komercyjne (w tym ok. 39% to najsilniejsza piątka), reszta (12%) – na banki spółdzielcze.

Przychody z działalności operacyjnej banków ogółem wyniosły 202,4 mld zł (o 77,8% więcej niż przed rokiem), z tego ok. 196,9 mld zł wypracowały banki komercyjne, zaś pozostałe 5,5 mld zł – banki spółdzielcze. Dużo wyższa dynamika przychodów banków komercyjnych niż banków spółdzielczych (o 52,6 pkt proc.) spowodowała zwiększenie udziałów tych pierwszych w przychodach sektora o 1,1 pkt proc. do 97,3%. Jednak również udział najsilniejszych banków w przychodach sektora był o wiele niższy w porównaniu z ich pozycją na rynku depozytów i kredytów. Pięć największych banków komercyjnych zrealizowało przy-

chody na poziomie 94,1 mld zł, co stanowiło ok. 48% przychodów wszystkich banków komercyjnych. Banki giełdowe (w grupie tej mieszczą się również banki najsilniejsze), miały dość wysokie przychody (140,7 mld zł), jak również dynamika tych przychodów była wyższa od dynamiki przychodów całego sektora, wskutek czego udział tej grupy banków w przychodach wzrósł do 69,5% (o 2,9 pkt proc.). Przychody średnich i małych banków, należących do zagranicznych akcjonariuszy wzrosły mniej niż przychody banków ogółem (68,5%), dzięki czemu partycypowały one w 16,3% przychodów ogółem, obniżając swoją pozycję z 2007 r. o 0,9 pkt proc.

O przychodach z działalności operacyjnej decydowały przede wszystkim przychody z działalności bankowej, które osiągnęły 188,5 mld zł (o 84,0% więcej niż przed rokiem). Na tę kwotę złożyły się głównie przychody z operacji finansowych i wymiany walut (112,6 mld zł, o 135,6% więcej niż przed rokiem), przychody odsetkowe (59,8 mld zł, o ok. 47% więcej) i prowizje (14,6 mld zł, wzrost o 12,0%). Odsetki z tytułu udzielonych kredytów stanowiły tylko ok. 43,1 mld zł, co nawet po przypisaniu całości wpływów z prowizji działalności kredytowej oznacza, że ponad dwie trzecie przychodów banków pochodziło z innych źródeł. Udział poszczególnych grup banków w przychodach z działalności bankowej kształtował się na podobnym poziomie jak w przychodach ogółem, choć wskaźniki dynamiki były nieco wyższe, ze względu na niższą bazę odniesienia.

Wykres 74. Marża depozytowo-kredytowa

Źródło: Raport o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2009 NBP

Koszty działalności operacyjnej wyniosły 185,5 mld zł, z tego 181,2 mld zł stanowiły koszty banków komercyjnych, 4,3 mld zł – banków spółdzielczych. Wyższa była o 10 pkt proc dynamika kosztów niż przychodów, przy czym przy wyższej bazie odniesienia, dynamika kosztów banków komercyjnych była o ok. 60 pkt proc. wyższa, ze względu na szybki rozwój. Pięć największych banków komercyjnych wykazało koszty na poziomie 83,9 mld zł, co stanowiło ok. 46% kosztów operacyjnych wszystkich banków komercyjnych. Udział w kosztach banków należących do nierezydentów spadł o 1,4 pkt proc. do 17,2%.

Wysokość i dynamikę kosztów działalności operacyjnej kształtowały koszty działalności bankowej, które wzrosły do prawie 140,2 mld zł (o 119,8% więcej niż przed rokiem). Na tę kwotę złożyły się bardzo wysokie, sięgające 107,1 mld zł koszty operacji finansowych i wymiany walut (wzrost w skali roku o 147,1%) oraz koszty odsetkowe w kwocie prawie 30 mld zł (o ok. 68% więcej niż 2007r.). Koszty działalności bankowej, (ze względu na to, że prawie wszystkie obciążenia związane z operacjami finansowymi i wymianą walut dotyczyły banków komercyjnych) prawie w całości (ok. 99%) poniosły banki komercyjne, przy czym udział poszczególnych grup banków zmieniał się zależnie od potencjału kapitałowego i struktury portfela papierów wartościowych.

Wynik działalności bankowej osiągnął wartość ok. 48,3 mld zł (wzrost o 24,9% w stosunku do 2007 r.), a jego poziom określiły głównie saldo dochodów z odsetek i prowizji (odpowiednio: 30,0 mld zł, o 30,7% więcej niż przed rokiem i 11,3 mld zł, o 9,3% więcej). Wpływ pozostałych składników był znacznie słabszy (saldo dochodów z wymiany walut wyniosło ok. 6,3 mld zł, z tytułu operacji finansowych minus 0,8 mld zł). Ujemny wynik z operacji finansowych został spowodowany stratami na instrumentach pochodnych na kwotę ok. 1,3 mld zł.

Tabl. 22. Podstawowe dane ze sprawozdań banków ogółem

Wyszczególnienie	2006	2007				2008			
	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII
	mld zł								
Suma bilansowa	681,8	719,0	728,2	776,8	792,8	839,0	875,2	935,0	1 041,8
Kredyty dla sektora niefinansowego, w tym dla:	322,8	346,6	375,2	401,2	427,5	459,6	490,1	529,6	593,6
Przedsiębiorstw	138,3	147,1	157,1	167,2	171,7	184,1	195,3	207,8	222,7
Gospodarstw domowych, w tym:	183,4	198,5	217,1	238,6	254,2	273,9	293,0	319,8	368,6
mieszkaniowe	78,2	87,1	96,7	109,6	117,7	130,9	138,2	154,4	194,1
Depozyty sektora niefinansowego, w tym	375,6	381,0	381,6	392,6	419,3	431,1	443,4	461,6	494,1
Przedsiębiorstw	125,9	126,2	130,4	133,2	144,8	134,1	138,5	143,3	149,1
Gospodarstw domowych	238,8	243,4	239,1	247,0	262,4	284,3	291,3	304,1	330,8
Wynik działalności bankowej, w tym z tytułu:	35,1	10,0	20,3	30,7	41,4	11,5	24,2	36,9	49,0
odsetek	20,7	5,6	11,4	17,7	24,3	7,0	14,3	22,1	30,0
prowizji	9,1	2,6	5,3	8,2	11,0	2,8	5,6	8,6	11,3
Wynik finansowy netto	10,7	3,6	7,2	10,5	13,7	4,0	8,6	12,6	14,7
Współczynnik wypłacalności	13,2	12,5	12,4	11,8	12,1	11,0	10,8	11,5	10,8
Wskaźnik kosztów operacyjnych	58,6	52,7	54,1	54,6	56,3	52,4	52,0	52,0	53,9
Stopa zwrotu z kapitału ROE-netto	22,5	28,6	27,5	26,2	22,5	26,2	27,3	26,1	22,4
Udział należności zagrożonych od sektora finansowego	7,4	6,8	6,3	5,6	5,2	5,0	4,8	4,4	4,4

Uwaga: dane w tablicy różnią się od przytoczonych w analizie, gdyż obejmują cały sektor bankowy, a nie tylko banki zorganizowane jako spółki akcyjne i banki spółdzielcze

Źródło: Sektor bankowy – Podstawowe dane 12/2007; Sektor bankowy – Podstawowe dane 12/2008; KNF

Banki komercyjne uzyskały wynik na działalności bankowej w kwocie przekraczającej 44,6 mld zł, a banki spółdzielcze – 3,7 mld zł. Saldo odsetkowe w działalności depozytowo-kredytowej banków komercyjnych w kwocie 22,6 mld zł było ponad 12 razy wyższe od salda banków spółdzielczych (1,82 mld zł). Pięć największych banków uzyskało dochód z działalności bankowej rzędu 23,1 mld zł, w tym ponad 14,4 mld zł przyniosła marża odsetkowo-kredytowa wraz z prowizjami; banki te zrealizowały także prawie 34,0% dochodów

z operacji wymiany walut, ale w ujęciu kwotowym było to zaledwie 2,1 mld zł. Porównując źródła przychodów ze źródłami dochodów można stwierdzić, że wprawdzie głównym źródłem przychodów banków były inwestycje portfelowe, lecz dochody zawdzięczały one głównie wysokiej marży odsetkowej i prowizjom z działalności depozytowo-kredytowej.

Na poziom pozostałych kosztów wpływał wzrost zatrudnienia, wynagrodzeń, a także rozwój sieci dystrybucji zwiększający wydatki na utrzymanie, wynajem i wyposażenie siedzib i innych pomieszczeń użytkowanych przez banki. Koszty działania banków rosły wolniej niż wynik działalności bankowej, w związku z tym ich relacja do tego wyniku obniżyła się do poziomu 51,4% (wobec 54% w 2007 r.).

Wynik działalności operacyjnej wyniósł ok. 16,8 mld zł (wzrost o 12,3% w porównaniu do poprzedniego roku) z tego na banki komercyjne przypadało niecałe 15,7 mld zł, a na banki spółdzielcze ponad 1,1 mld zł. Najsilniejsze banki były zarazem najbardziej rentowne. Pięć największych banków komercyjnych wypracowało ponad połowę (ok. 61%) dochodu z działalności operacyjnej, tj. 10,2 mld zł. Licząca 14 podmiotów grupa banków giełdowych (w składzie której były dwa największe na polskim rynku, uniwersalne banki detaliczne, wchodzące do grupy pięciu największych banków) osiągnęła dochód operacyjny na poziomie 12,7 mld zł, zaś banki w pełni należące do zagranicznych akcjonariuszy – 1,1 mld zł.

Wynik finansowy brutto sektora bankowego był na poziomie zbliżonym do wyniku na działalności operacyjnej, zarówno w ujęciu kwotowym, jak i w grupach banków. Obciążenie wyniku finansowego brutto podatkiem dochodowym w bankach ogółem zwiększyło się o ok. 14,8% i stanowiło 18,6% jego kwoty (przed rokiem 18,2%).

Wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 13,7 mld zł, tj. o 11,5% wyższym niż przed rokiem (przy czym zysk netto wzrósł o 12,8%, a strata netto zwiększyła się o 83,2%). Banki komercyjne osiągnęły wynik finansowy netto na poziomie 12,8 mld zł, w tym pięć największych – 8,4 mld zł, zyski banków giełdowych wyniosły ok. 10,4 mld zł. Większość banków ze 100% udziałem kapitału zagranicznego w kapitale akcyjnym wypracowała zyski (ok. 1,2 mld zł), ale niektóre z nich poniosły straty (łącznie 0,34 mld zł). W bankach komercyjnych odnotowano wzrost wyniku netto o 10,3%, a w bankach spółdzielczych – o 32,0%. Stratę netto poniosło 15 banków komercyjnych i 4 spółdzielcze (w 2007 r. 14 banków komercyjnych i 4 spółdzielcze).

W 2008 r. stopa zwrotu z kapitału ROE – netto dla całego sektora bankowego zmniejszyła się do 21,2% (o 1,3 pkt proc.); w bankach komercyjnych wskaźnik ten wyniósł 21,0% (przed rokiem 22,9%), w bankach spółdzielczych wskaźnik ten był niższy i wynosił 19,6% (przed rokiem 17,2%). Natomiast stopa zwrotu z aktywów ROA obniżyła się do 1,6% (o 0,1 pkt proc) (w bankach komercyjnych – 1,5% (przed rokiem 1,8%), a w bankach spółdzielczych – 1,7% (rok wcześniej 1,5%)), ze względu na słabszą dynamikę zysku netto od dynamiki aktywów, generowanej akcją kredytową dla sektora niefinansowego.

Jeśli pominąć banki spółdzielcze, których udział w rynku jest niewielki, najwyższą rentowność obrotu netto w 2008 r. wykazali liderzy rynku, należący do pięciu banków o najwyższych aktywach (8,9%). Najslabiej wypadły działające w Polsce filie banków zagranicznych; w tej grupie wskaźnik rentowności obrotu netto spadł (z 4,9% do 2,6%). Warto jednak pamiętać, że w sektorze bankowym miernikiem sukcesu nie jest rentowność lecz stabilny, bezpieczny wzrost aktywów.

PODSUMOWANIE i WNIOSKI

Polski sektor bankowy, w przededniu spowolnienia wzrostu gospodarczego, był w dobrej sytuacji finansowej. Wynikało to między innymi z wysokich zysków wypracowanych w poprzednich latach i historycznie dobrej jakości aktywów. W warunkach niskiej dostępności kapitału ze źródeł rynkowych, wysokie wyniki finansowe stały się źródłem zwiększenia bufora kapitałowego, co korzystnie wpływa na możliwości dostosowania się banków do trudnych warunków makroekonomicznych.

Wyniki w 2009 r. nie były już tak satysfakcjonujące akcjonariuszy spółdzielców, a prognozy wskazują, że wskaźniki rentowności banków za 2010 r. pogorszą się w stosunku do lat poprzednich. Wpływają na to m. in. takie czynniki jak: wzrost kosztów ryzyka kredytowego, wyższe koszty finansowania, obniżenie marży depozytowo-kredytowej, ograniczenia akcji kredytowej. Należy spodziewać się wzrostu kosztów pozyskania pieniądza, co zapewne banki będą starały się zrekompensować, przenosząc skutki na rzeczywiste koszty kredytów i pożyczek udzielanych klientom.

Jednak wyniki za 2008 r. i wyniki po trzech kwartałach 2009 r., wskazują, że banki kosztem niższych zysków, wypełniają normy ostrożnościowe. Wskaźniki charakteryzujące standing finansowy i stabilność banków są prawie we wszystkich analizowanych grupach na poziomie bezpiecznym, ale jako ostrzeżenie należy potraktować fakt, że zarówno adekwatność kapitałowa, jak i wypłacalność banków pogorszyły się w porównaniu z wcześniejszymi latami analizowanego okresu. W dłuższym czasie może nastąpić skumulowanie ryzyka kredytowego na skutek rozszerzania bazy klientów i silnej promocji produktów masowych, kierowanych do przeciętnie sytuowanych gospodarstw domowych. W tej sytuacji sprawą pierwszoplanową jest pozyskanie adekwatnej do rozmiarów akcji kredytowej, bazy depozytowej, aby nie dopuścić do poszerzenia dodatkowej luki finansowania. Dążenie do ograniczenia, bądź likwidacji tej luki może jednak również spowodować zagrożenia, jeśli nie dla całego sektora, to dla słabszych kapitałowo, banków. Rywalizujące między sobą banki mogą zbyt wysoko podnieść oprocentowanie lokat, starając się równocześnie o zrekompensowanie dodatkowych kosztów poprzez wzrost opłat za usługi bankierskie (prowadzenie rachunków, realizacja zleceń, udostępnianie kont internetowych, itp.). W tym przypadku polityka taka byłaby fiaskiem, ponieważ klienci prędzej czy później wycofali by swoje zasoby z banków stosujących tego rodzaju praktyki i przenieśli do innych, bardziej stabilnych kapitałowo, przewidywalnych w swej polityce banków.

BIBLIOGRAFIA

- 5 lat członkostwa polski w Unii Europejskiej*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2009
- Ancyparowicz G., *Analiza wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2008 r.* [w:] *Budżety jednostek Samorządu terytorialnego w latach 2003-2008*, GUS Warszawa 2009
- Ancyparowicz G., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego nr 77(2009)
- Ancyparowicz G., *Standing finansowy polskich banków w czasie globalnego kryzysu finansowego* [w:] *Rynki finansowe w warunkach kryzysu* pod red. M. Kalinowskiego, CEDEWU.PL Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2009
- Bini-Smaghi L., *Restoring Confidence* <http://www.ecb.europa.eu>
- Biuletyn Miesięczny EBC*, Czerwiec 2009, Europejski Bank Centralny
- Biuletyny Statystyczne GUS*
- Chojna J., *Ceny na głównych światowych rynkach towarowych* [w:] *Koniunktura gospodarcza świata i Polski*
- Czabański J., Gałuszyński P., Jukiel G., Szczap A., *Przekształcenia banków zagranicznych w oddziały – nowe otwarcie dzięki możliwości trans granicznego łączenia banków. Aspekty prawne*, Zeszyty BRE Bank – CASE Nr 99/2008
- Dorward F., A. Akintoye, C. Hardcastle: *The Causal Relationship Between Construction Workload And Construction Price*. *Applied Economics Letters*, 5, 1998
- Duwendag D., Ketterer K.H., *Teoria pieniądza i polityka pieniężna*, Poltext, Warszawa 1996,
- Dynamika produkcji przemysłowej i budowlano-montażowej w listopadzie 2009 r.*, „Informacje Bieżące – Wyniki Wstępne” 17 grudnia 2009 r.
- Dziwok E., *Znaczenie procentowych instrumentów pochodnych rynku pieniężnego w polityce banku centralnego*, wyd. Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Katowice 2009
- European Housing Review 2009*, Royal Institution of Chartered Survey
- Europejski plan naprawy gospodarczej*, KOM(2008) 800, z dnia 26. 11. 2008 r.
- Filipek A., *Atak i obrona*, „Gazeta Bankowa” Nr 9(1061) z 9 marca 2009 r.
- Finansowanie przez banki nieruchomości w Polsce. Stan na grudzień 2008*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009
- Global Stability Report*, IMF, Washington DC, October 2008; <http://www.ecb.europa.eu>
- Goliszewski M., Wypowiedź w wywiadzie udzielonym P. Pietkunowi, *Fikcyjny interwencjonizm*, „Gazeta Bankowa” Nr 9(1061) z 2 marca 2009
- Gospodarka mieszkaniowa 2008*, GUS, www.stat.gov.pl.
- Grabuś A., *Struktury też mogą być ryzykowne*, „Rynek Kapitałowy” 11(213) listopad 2008
- Grad M., *W dół, do góry, znowu spadek*, „Rynek Kapitałowy” 12(214) grudzień 2008
- Greenspan A., *Era zawirowań. Krok w nowy wiek*, Warszawskie Wydawnictwo Literackie „Muza” SA, Warszawa 2008
- Gzegzółka K., *Polski kanton kredytowy*, „Wprost” z 18 marca 2009 r.
- Hałabuz N., Samecik M., *Nadzór chce karać banki za zmiany umów kredytowych*, „Gazeta Wyborcza” 25 marca 2009
- In Come the Waves*, „The Economist” czerwiec 2005 r.

- Informacja na temat przepływów finansowych w polskim sektorze bankowym w zakresie transakcji zagranicznych*, KNF, 2 marca 2009
- Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw z uwzględnieniem stanu koniunktury w IV kw. 2008 oraz prognoza na I kw. 2009*, Narodowy Bank Polski, Instytut Ekonomiczny, styczeń 2009
- Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw z uwzględnieniem stanu koniunktury w III kw. 2009 oraz prognoza na IV kw. 2009*, Narodowy Bank Polski, Instytut Ekonomiczny
- Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw z uwzględnieniem stanu koniunktury w IV kwartale 2008 r.* Portal internetowy NBP
- Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw z uwzględnieniem stanu koniunktury w IV kwartale 2009 r.* Portal internetowy NBP
- Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w I kwartale 2008 r.* Narodowy Bank Polski, Instytut Ekonomiczny
- Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w I kwartale 2009 r.* Narodowy Bank Polski, Instytut Ekonomiczny
- Kalist M., *Fundusze inwestycyjne na GPW*, „Rynek Kapitałowy” 9(200) wrzesień 2007
- Kaliszuck E., *Programy i działania kryzysowe Unii Europejskiej* [w:] *Polityka gospodarcza Polski w integrującej się Europie 2008-2009*
- Kałużyńska V., *Bank centralny wobec kwestii stabilności systemu finansowego* [w:] *Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny* pod red. T. Rabskiej, wyd. UAM, Poznań 2009 r.
- Klebanik J., *Psychologiczne aspekty kryzysu finansowego* [w:] *Rynki finansowe w warunkach kryzysu* pod red. Kalinowskiego M., CEDEWU.PL Wydawnictwa Fachowe i Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, Warszawa 2009
- Komunikat GUS z 30 listopada 2009 r.* www.stat.gov.pl
- Komunikat Komisji Nadzoru Finansowego z 11 marca 2009 r.* <http://www.knf.gov.pl>
- Koronowski A., *Polityka pieniężna a kryzysy finansowe*, „Gospodarka Narodowa” 10/2009
- Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Materiał na konferencję prasową w dniu 25 listopada 2009 r.
- Kowalewski E., *Prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Toruń 2002,
- Kurach R., Stelmach J., *Polityka pieniężna wobec zjawiska baniek spekulacyjnych* [w:] *Ponadnarodowa i narodowa polityka monetarna na świecie*, red.: M. Noga i M. Stawicka, CEDEWU PL, Warszawa 2009
- Kwartalne informacje o rynku pracy*, Monitoring Rynku Pracy GUS
- L. von Mises. *Gospodarcze skutki łatwego pieniądza*. Notatka z 24 kwietnia 1946 r. dla Komitetu Przedsiębiorców, którym Mises służył radą jako konsultant. Instytut Misesa <http://mises.pl>
- Lipka M., *Największe banki Europy*, „Home&Market, 1/2009
- M. Jagiello E., *Koniunktura i handel światowy – podstawowe tendencje* oraz J. Kotyński, *Obszar euro* [w:] *Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2007-2010*, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur, Warszawa 2009
- Mapping Global Capital Markets, Fifth Annual Report*, McKinsey Global Institute 2008
- Marcinek K., *Narodowy Bank Polski w polskim systemie bankowym*, „Promotor”, Warszawa 2009 r.
- Mączyńska E., *Najpierw obcinamy, a potem liczymy*, „Gazeta Finansowa” z 27 listopada – 3 grudnia 2009 r.
- Michalski R., *Globalny kryzys finansowo-gospodarczy: przełom czy wymuszone dostosowania?* [w:] *Polityka gospodarcza Polski w integrującej się Europie 2008-2009. Raport roczny*, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur, Warszawa 2009

Michalski T., *Ryzyko w działalności człowieka* [w:] *Podstawy ubezpieczeń tom I – mechanizmy i funkcje* pod red. Monkiewicza J., Warszawa Poltext 2000

Nalebuff B., *Co-opetition* [w:] *Foreign Direct Investment, Technology Sourcing and Reverse Spillovers*, The Manchester School, vol. 71, no. 6, December 2003

Nawrot W., *Globalny kryzys finansowy XXI wieku. Przyczyny, przebieg, skutki, prognozy*, Wydawnictwa Fachowe CEDEWU.PL, Warszawa 2009

Pluta J., *Raport. Koniec amerykańskiego snu*, „Rynek Kapitałowy” 12(214) grudzień 2008

Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego, Narodowy Bank Polski, Wrzesień 2009

Porter M., *Location, competition and economic development: Local clusters in a global economy*, Economic Development Quarterly, Feb. 2000, vol. 14

Przegląd stabilności systemu finansowego, październik 2008, Portal internetowy NBP

Przybylska-Kapuścińska W., *Polityka pieniężna*, Wydawnictwo AE Poznań, Poznań 2002 r.

Przybylska-Kapuścińska W., *Współczesna polityka pieniężna*, Difin, Warszawa 2008 r.

Raport o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2008 r. Narodowy Bank Polski

Raport o sytuacji banków w 2008 r., Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009

Raport Roczny 2008. Europejski Bank Centralny

Rocznik Giełdowy 2009

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2008

Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2006 r., Narodowy Bank Polski

Sektor bankowy podstawowe dane 09/2009, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, <http://www.knf.gov.pl>.

Setlak A., Gubernat A., Jurczak M., Szarek J., *Beneficjenci pomocy społecznej świadczeń rodzinnych w 2008 r.* Seria „Analizy Statystyczne” US Kraków 2009

Soros G., *Kryzys kredytowy 2008 i co to oznacza. Nowy paradygmat rynków finansowych*, MT Biznes, Warszawa 2009

Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa w 2008 r., Ministerstwo Finansów

Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2008 r. Notatka informacyjna-Wyniki badania Z-12

Sytuacja na rynku kredytowym. I kwartał 2009, Raport z badań ankietowych NBP Warszawa 2009

Szelągowska A., *Budownictwo mieszkaniowe a koniunktura gospodarcza* [w:] *Polityka wzrostu gospodarczego w Polsce i w Unii Europejskiej* pod red. J. Bednarczyka, S. Bukowskiego, W. Przybylskiej-Kapuścińskiej, CEDEWU.PL Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2008

Więcko M., *Ochrona czy iluzja*, „Gazeta Bankowa” 43(1095) 26 października 2009

Wojciechowski P., *Indeks, waluta i kukurydza*, „Rynek Kapitałowy” 11(213) listopad 2008

Wykorzystanie środków z funduszy strukturalnych i funduszu spójności w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce 2004-2007, NBP

Żołnowski A., *Wpływ członkostwa Polski w UE na bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, ekspertyza na zlecenie UKIE, Warszawa luty 2009

ANEKS STATYSTYCZNY

Uwagi ogólne

1. Dla uproszczenia i skrócenia nazewnictwa niektórych wyróżnionych grup banków stosowane są następujące pojęcia umowne:

Banki giełdowe – banki, których akcje są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,

Banki hipoteczne – banki powołane głównie w celu udzielania kredytów pod zastaw nieruchomości,

Banki komercyjne – banki zorganizowane w formie spółek akcyjnych,

Banki największe – wyróżniona grupa banków o największej sumie bilansowej,

Banki samochodowe – banki założone w Polsce przez koncerny samochodowe,

Banki zagraniczne – utworzone w Polsce w formie spółek akcyjnych banki z dominującym lub stuprocentowym udziałem nierezydentów,

Banki zrzeszające – banki zorganizowane w formie spółek akcyjnych, zrzeszające banki spółdzielcze.

2. Prezentowane w tablicach dane statystyczne i wyniki finansowe dotyczą sektora bankowego, a nie systemu bankowego, toteż nie zawierają danych ze sprawozdań finansowych Narodowego Banku Polskiego. Obejmują banki zorganizowane w formie spółek akcyjnych i banki spółdzielcze, prowadzące działalność operacyjną, według stanu na 31 grudnia, a więc z wyłączeniem banków upadłych, w stanie likwidacji, w fazie organizacji, oddziałów banków zagranicznych i ich przedstawicielstw. Z tego powodu opublikowane dane różnią się nieznacznie od danych dostępnych na portalach internetowych Narodowego Banku Polskiego i Komisji Nadzoru Finansowego.

3. W związku z elektronicznym zaokrągleniem liczb, w tablicach mogą występować niewielkie odchylenia sumy składników od podanych wielkości „ogółem”.

4. Używane w niniejszym opracowaniu pojęcia są tożsame z terminologią stosowaną w sprawozdaniach banków składanych bankowi centralnemu, a także zgodne z metodologią badań prezentowanych w opracowaniach zbiorczych GUS, w szczególności w Biuletynie Statystycznym, który stanowił podstawę źródłową dla analiz makroekonomicznych. Niektóre rzadziej używane w opracowaniach GUS terminy zawiera niżej umieszczony słowniczek pojęć.

General Notes

1. We use the following conventional concepts in order to simplify and abbreviate terminology of some groups of banks:

Banks listed on Warsaw Stock Exchange Bank – banks which shares are listed on the Warsaw Stock Exchange,

Mortgage banks – banks which was mostly found in order to give credits in estate pawn,

Commercial banks – banks which was found as a joint-stock company,

The biggest banks – selected group of banks concerning the largest balance sum,

Car banks – banks which was found by foreign automobile concerns in Poland,

Foreign banks – banks which was found as a joint-stock company in Poland with predominant or 100% share of non-resident,

Associating banks – banks which associates cooperative banks.

2. The presented statistical data and financial result concern bank sector but it's not regard bank system and that's why they do not include data from financial statement of The National Bank of Poland. They include banks running operation activity at the end of the year during period of analysis excepting a bankrupt bank, in liquidation and in organization, other monetary institutions (branches, agencies, representations). They can be insignificantly differ from data published by National Bank of Poland and Polish Financial Supervision Authority.

3. In connection with electronic counting of tables, in some ways sum of elements can differs slightly from given value "in all".

4. The used concepts in present elaboration are identical with terminology used in statements which are reported to central bank. They are in accordance with methodology of researches presented in collective elaborations by The Central Statistical Office in particular in Statistical Bulletin which is source base for macroeconomic analysis. The some terms which are rarely used in The Central Statistical Office's elaborations include mentioned below vocabulary.

SŁOWNICZEK POJĘĆ

Aktywa przychodowe – dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym, należności od sektora finansowego, niefinansowego i budżetowego, należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, dłużne papiery wartościowe, udziały lub akcje w jednostkach zależnych, współzależnych, stowarzyszonych i innych jednostkach, oraz pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe.

Aktywa nieprzychodowe – kasa i operacje z Bankiem Centralnym, wartości niematerialne i prawne, rzeczowe aktywa trwałe, inne aktywa oraz rozliczenia międzyokresowe.

Operacje niekontynuowane – operacje związane z rodzajem działalności zaniechanej przez bank lub aktywami utrzymywanymi w celu ich sprzedaży, spełniającymi warunki Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF nr 5):

a) stanowią odrębną, ważną dziedzinę działalności jednostki lub jej geograficzny obszar działalności,

b) stanowią część pojedynczego, skoordynowanego planu zbycia odrębnej, ważnej dziedziny działalności jednostki lub jej geograficznego obszaru działalności, lub

c) dotyczą jednostki zależnej nabytej wyłącznie w celu jej odsprzedaży.

Pożyczki i kredyty detaliczne – suma należności udzielona osobom fizycznym na cele nie związane z działalnością gospodarczą, z wyłączeniem pożyczek i kredytów mieszkaniowych i hipotecznych.

Prowizja – kwota pobierana przez bank, naliczana jako procent od wartości produktu bankowego lub stała kwota pobierana za ten produkt.

Przychody z działalności operacyjnej – przychody z działalności bankowej, pozostałe przychody operacyjne, przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości, przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń (od 2005 r.).

Sektor budżetowy – organy władzy publicznej i podległe im jednostki organizacyjne, państwowe osoby prawne oraz inne państwowe jednostki organizacyjne nie objęte Krajowym Rejestrem Sądowym, których działalność finansowana jest ze środków publicznych w całości

lub przeważającej części, z wyjątkiem przedsiębiorstw państwowych, banków państwowych, spółek prawa handlowego.

Sektor finansowy – jednostki, których główną działalnością jest pośrednictwo finansowe, tj. nabywanie aktywów finansowych przy równoczesnym zaciąganiu zobowiązań na własny rachunek w wyniku przeprowadzania rynkowych transakcji finansowych oraz jednostki świadczące usługi pomocnicze w stosunku do pośrednictwa finansowego.

Sektor niefinansowy – jednostki, których główną działalnością jest produkcja i obrót dobrami lub świadczenie usług niefinansowych, jednostki wykonujące funkcje o charakterze niefinansowym oraz osoby fizyczne.

Straty nadzwyczajne – spowodowane przyczynami losowymi lub nieplanowymi działaniami, wykraczającymi poza normalną, programową działalność, nieekwiwalentne zmniejszenia wartości aktywów.

Wskaźnik płynności – wyrażona w procentach relacja wartości należności od sektora niefinansowego i sektora budżetowego do wartości zobowiązań wobec sektora niefinansowego i sektora budżetowego.

Wskaźnik rentowności obrotu brutto – wyrażona w procentach relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z działalności operacyjnej.

Wskaźnik rentowności obrotu netto – wyrażona w procentach relacja wyniku finansowego netto do przychodów z działalności operacyjnej.

Wskaźnik zwrotu na aktywach ROA – wyrażona w procentach relacja wyniku finansowego netto do średniej wielkości aktywów netto z końca roku poprzedniego i obecnego.

Wskaźnik zwrotu z kapitału ROE – wyrażona w procentach relacja wyniku finansowego netto do średniej wielkości kapitału własnego z końca roku poprzedniego i obecnego.

VOCABULARY

Revenue bearing assets – debt securities with right to rediscount with the Central Bank, amounts due from the financial sector, non-financial sector and the state budget sector, amounts due from the purchased securities under repurchase agreement, debt securities, shares or investments in subsidiaries, associated entities, affiliated entities and in other entities, as well as other securities and other financial assets.

Non-revenue bearing assets – cash and balances with the Central Bank, intangible assets, tangible fixed assets, other assets and prepayments and accrued income.

Discontinued operations – operations related to the kind of activity which has been given up by the bank or assets maintained with the purpose of selling them, meeting the following conditions of International Financial Reporting Standards (IFRS 5):

- a) they are a separate, significant line of business or regard a geographical area of activity,
- b) they form a part of the plan to give up a significant line of business or a geographical area of activity, or
- c) they refer to a subsidiary entity purchased with the purpose of reselling it.

Operating revenue – revenue from banking activity, other operating income, income on provisions writing back and revaluation, income on adjustments of fair value in hedge accounting (since 2005).

State budget sector – state authorities and their organizational units, state-related legal persons and other state organizational units which are not included in the National Court Register (Krajowy Rejestr Sądowy), whose activity is financed from public funds in total or in the prevailing part, except for state-owned enterprises, state-owned banks, commercial companies.

Financial sector – entities whose main operations are financial intermediary services, i.e. purchasing financial assets, together with taking on liabilities on the entity's own account as a result of conducting financial transactions in the market, as well as entities providing services supporting the financial intermediary services.

Non-financial sector – the entities whose main operations are the production and trading with goods or providing non-financial services, entities performing non-financial functions and natural persons.

Liquidity ratio – a percentage relation of the amounts due from non-financial sector and state-budget sector value to amounts due to the non-financial sector and state-budget sector value.

Return on assets ROA – a percentage relation of net profit/loss to average value of net assets from end of previous year and current year.

Return on equity ROE – a percentage relation of net profit/loss to average value of own equity from end of previous year and current year.

Tablice Tables

Pojęcia występujące w tablicach	Notions presented in tables
Akcje własne	Own shares
Aktywa nieprzychodowe	Non-revenue bearing assets
Aktywa przychodowe	Revenue bearing assets
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	Depreciation and amortization of fixed assets and intangible assets
Banki	Banks
Banki giełdowe	Banks listed on Warsaw Stock Exchange
Banki hipoteczne	Mortgage banks
Banki komercyjne	Commercial banks
Banki ogółem	Banks total
Banki prowadzące usługi powiernicze	Banks running custodian services
Banki samochodowe	Car banks
Banki spółdzielcze	Cooperative banks
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego	Banks with 100% share of foreign equity
Banki zrzeszające	Associating banks
Banków (razem z bankiem centralnym)	Bank issuers (including the central bank)
Belgia	Belgium
Budynki i lokale	Buildings and premises
Budżetu państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	State budget and local budget (including Social Insurance Fund)
Depozyty ogółem	Deposits total
Dla sektora finansowego	For financial sector
Dla sektora niefinansowego	For non-financial sector
Dłużne papiery wartościowe	Debt securities

Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w banku centralnym	<i>Debt securities eligible for rediscounting at the Central bank</i>
Francja	<i>France</i>
Fundusz ubezpieczeń społecznych	<i>Social security fund</i>
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	<i>Special funds and other liabilities</i>
Gminy	<i>Gminas</i>
Gospodarstwa domowe	<i>Households</i>
Inne aktywa	<i>Other assets</i>
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	<i>Other liabilities arising from financial instruments</i>
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	<i>Non-profit institutions serving households</i>
Instytucje rządowe szczebla centralnego	<i>Central government institutions</i>
Instytucje samorządowe	<i>Local government institutions</i>
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	<i>Insurance institutions and pension funds</i>
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	<i>Insurance institutions and pension funds</i>
Instytucjom niekomercyjnym działającym na rzecz gospodarstw domowych	<i>Non-profit institutions serving households</i>
Kapitał (fundusz) obcy	<i>External capital</i>
Kapitał (fundusz) podstawowy	<i>Core capital (fund)</i>
Kapitał (fundusz) własny	<i>Share equity</i>
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	<i>Revaluation reserve</i>
Kapitał (fundusz) zapasowy	<i>Supplementary capital</i>
Kapitał podstawowy	<i>Core capital</i>
Kasa, operacje z bankiem centralnym	<i>Cash, operations with the Central Bank</i>
Kasy mieszkaniowe	<i>Building societies</i>
Koszty działalności bankowej	<i>Costs of banking activity</i>
Koszty działalności operacyjnej	<i>Costs of operating activity</i>
Koszty działania banku	<i>Costs of bank's operation</i>
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	<i>Accruals and deferred income</i>
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	<i>Costs of financial operations and currency exchange</i>
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	<i>Cost on adjustments of fair value in hedge accounting</i>
Koszty z tytułu odsetek	<i>Interest costs</i>
Koszty z tytułu prowizji	<i>Fee and commission costs</i>
Kraje	<i>Countries</i>
Kredyty dla rolnictwa	<i>Agricultural loans</i>
Kredyty hipoteczne	<i>Mortgage loans</i>
Kredyty i pożyczki detaliczne	<i>Retail loans</i>
Kredyty i pożyczki ogółem	<i>Loans and credits total</i>
Kredyty na inwestycje	<i>Investment loans</i>
Kredyty na nieruchomości	<i>Real estate loans</i>
Kredyty na zakup papierów wartościowych	<i>Loans for purchase of securities</i>
Kredyty na zakupy w systemie sprzedaży ratalnej	<i>Loans for purchases in instalments sale system</i>
Kredyty udzielone z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego	<i>Credits granted by the National Housing Fund</i>
Kredyty w rachunku bieżącym	<i>Debits</i>
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	<i>Loans connected with credit cards</i>
Liczba banków	<i>Number of banks</i>

Liczba filii, ekspozytur, przedstawicielstw i innych placówek	<i>Number of sub-branches, customer service offices, domestic representative offices and other offices</i>
Liczba oddziałów	<i>Number of branches</i>
Liczba prowadzonych rachunków	<i>Number of customers' accounts</i>
Liczba zatrudnionych	<i>Number of employees</i>
Łącznie ze skupionymi wierzytelnościami z tytułu kredytów związanych z finansowaniem rynku nieruchomości	<i>Including purchased liabilities arising from loans connected with financing real estate market</i>
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	<i>Unpaid contributions to core capital</i>
Należności od sektora budżetowego	<i>Due from budget sector</i>
Należności od sektora finansowego	<i>Due from financial sector</i>
Należności od sektora niefinansowego	<i>Due from non-financial sector</i>
Należności terminowe powyżej 1 miesiąca	<i>Term dues above 1 month</i>
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	<i>Receivables on securities purchased within repurchase agreement</i>
Niderlandy	<i>Netherlands</i>
Niemcy	<i>Germany</i>
Nierezydenci	<i>Non-residents</i>
Od papierów wartościowych	<i>From securities</i>
Od sektora budżetowego	<i>From budget sector</i>
Od sektora finansowego	<i>From financial sector</i>
Od sektora niefinansowego	<i>From non-financial sector</i>
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	<i>Deductions for reserves and revaluation</i>
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	<i>Charges against net profit during the financial year</i>
Osobom prywatnym	<i>Individuals</i>
Osoby prywatne (rezydenci)	<i>Individuals (residents)</i>
Otrzymane	<i>Received</i>
Pasywa netto	<i>Net liabilities</i>
Pasywa ogółem	<i>Liabilities total</i>
Pięć największych banków pod względem wartości aktywów	<i>Five commercial banks with the largest value of assets</i>
Podatek dochodowy	<i>Income tax</i>
Polski	<i>Polish</i>
Pomocnicze instytucje finansowe	<i>Financial auxiliaries</i>
Pozostałe	<i>Other</i>
Pozostałe aktywa trwałe	<i>Other fixed assets</i>
Pozostałe instytucje finansowe	<i>Other financial institutions</i>
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	<i>Other financial intermediaries</i>
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	<i>Other reserves</i>
Pozostałe koszty operacyjne	<i>Other operating costs</i>
Pozostałe kredyty i pożyczki	<i>Other loans and credits</i>
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	<i>Other monetary financial institutions and central banks of non-residents</i>
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	<i>Other obligatory decrease of profit (increase of loss)</i>
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finan-	<i>Other securities and other financial assets</i>
Pozostałe przychody operacyjne	<i>Other operating revenue</i>
Pozycje pozabilansowe - ogółem	<i>Off-balance sheet items, total</i>
Przedsiębiorcom indywidualnym	<i>Individual entrepreneurs</i>
Przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	<i>Individual entrepreneurs (residents)</i>

Przedsiębiorstwa	<i>Enterprises</i>
Przychody i koszty	<i>Revenues and costs</i>
Przychody z działalności bankowej	<i>Revenue from banking activity</i>
Przychody z działalności operacyjnej	<i>Operating revenue</i>
Przychody z operacji finansowych i wymiany walu-	<i>Revenue from financial operations and currency ex-</i>
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	<i>Revenue from released provisions and revaluation</i>
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	<i>Income on adjustments of fair value in hedge account-</i>
Przychody z tytułu odsetek	<i>Interest revenue</i>
Przychody z tytułu prowizji	<i>Fee and commission revenue</i>
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	<i>Revenue from shares, other securities and other vari-</i>
Razem	<i>Total</i>
Rezerwy	<i>Provisions</i>
Rolnicy indywidualni (rezydenci)	<i>Farmers (residents)</i>
Rolnik indywidualny zaciągający kredyt na nieruchomości mieszkaniowe traktowany jest jak osoba pry-	<i>Farmer taking a loan for dwelling immovables is</i>
Rolnikom indywidualnym	<i>Farmers</i>
Rozliczenia międzyokresowe	<i>Prepayments and accrued income</i>
Rzeczowe aktywa trwałe	<i>Tangible fixed assets</i>
Sektor budżetowy	<i>Budget sector</i>
Sektor finansowy	<i>Financial sector</i>
Sektor niefinansowy	<i>Non-financial sector</i>
Spółdzielnie mieszkaniowe i osoby prywatne	<i>Housing cooperatives and private persons</i>
Stan na 31.12	<i>As of Dec 31</i>
Strata brutto	<i>Gross loss</i>
Strata netto	<i>Net loss</i>
Straty nadzwyczajne	<i>Extraordinary losses</i>
Szwecja	<i>Sweden</i>
Środki trwałe w budowie	<i>Investments in progress</i>
TBS	<i>Social housing associations</i>
Ubezpieczenia i inne świadczenia	<i>Insurance and other benefits</i>
Udział w kapitale podstawowym	<i>Share in core capital</i>
Udział w kapitale podstawowym zagranicznym	<i>Share in foreign core capital</i>
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	<i>Share in profit (loss) of subordinated units, assessed</i>
Udziały lub akcje w innych jednostkach	<i>Shares in other units</i>
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	<i>Shares in associated units</i>
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	<i>Shares in interdependent units</i>
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	<i>Shares in subsidiary units</i>
Udzielone	<i>Granted</i>
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	<i>Negative goodwill included in income statement on a</i>
USA	<i>USA</i>
W mln zł	<i>In mln zł</i>
W pełnych etatach	<i>In full-time equivalent</i>
W rachunku bieżącym	<i>On demand</i>
W tym	<i>Of which</i>
W tym depozytowych	<i>Of which interest on deposits</i>

W tym dla developerów	<i>Of which for developers</i>
W tym dla osób prywatnych	<i>Of which for individuals</i>
W tym dla rolników indywidualnych	<i>Of which for farmers</i>
W tym kredytowych	<i>Of which loan interests</i>
W tym kredytowych i depozytowych	<i>Of which loan and deposit result</i>
W tym mieszkaniowe	<i>Of which housing loans</i>
W tym należności terminowe do 1 miesiąca	<i>Of which term dues below 1 month</i>
W tym preferencyjne	<i>Of which subsidized loans</i>
W tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	<i>Of which state enterprises and companies</i>
W tym w centralach	<i>Of which in head offices</i>
W tym w dewizach	<i>Of which in foreign currency</i>
W tym wartość firmy	<i>Of which goodwill</i>
W tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca	<i>Of which term liabilities below 1 month</i>
Wartości niematerialne i prawne	<i>Intangible assets</i>
Wartość	<i>Value</i>
Wartość kredytów dla firm budujących na sprzedaż	<i>Amount of loans for companies building for sale</i>
Włochy	<i>Italy</i>
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	<i>Gross turnover profitability rate, in %</i>
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	<i>Net turnover profitability rate, in %</i>
Wynagrodzenia	<i>Remunerations</i>
Wynik działalności bankowej	<i>Result on banking activity</i>
Wynik działalności operacyjnej	<i>Result from operating activity</i>
Wynik finansowy brutto	<i>Gross financial result</i>
Wynik finansowy netto	<i>Net financial result</i>
Wynik finansowy netto roku obrotowego	<i>Net financial result of financial year</i>
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	<i>Net financial result from continued operations</i>
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	<i>Net financial result from discontinued operations</i>
Wynik operacji finansowych	<i>Result on financial operations</i>
Wynik operacji nadzwyczajnych	<i>Result of extraordinary items</i>
Wynik w trakcie zatwierdzania	<i>Result during the approval process</i>
Wynik z lat ubiegłych	<i>Priori period profit/loss</i>
Wynik z pozycji wymiany	<i>Currency exchange result</i>
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	<i>Result on adjustments of fair value in hedge accounting</i>
Wynik z tytułu odsetek	<i>Interest result</i>
Wynik z tytułu prowizji	<i>Fee and commission result</i>
Wyniki i wskaźniki finansowe	<i>Financial results and indicators</i>
Wyszczególnienie	<i>Specification</i>
Z ogółem przypada na:	<i>Of which:</i>
Z tego:	<i>Of which</i>
Zabezpieczone hipoteką	<i>Secured with mortgage</i>
Zagraniczny	<i>Foreign</i>
Zobowiązania podporządkowane	<i>Subordinated liabilities</i>
Zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca	<i>Term liabilities above 1 month</i>
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	<i>Granted and received contingent liabilities</i>
Zobowiązania wobec banku centralnego	<i>Liabilities towards the Central bank</i>
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	<i>Liabilities towards budget sector</i>
Zobowiązania wobec sektora finansowego	<i>Liabilities towards financial sector</i>
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	<i>Liabilities towards non-financial sector</i>

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	<i>Liabilities arising from issuing debt securities</i>
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	<i>Liabilities arising from sold securities with repurchase agreement</i>
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	<i>Liabilities related to sell and purchase operations</i>
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	<i>Profit/loss from assets for sale are not included in the discontinued operations</i>
Zysk brutto	<i>Gross profit</i>
Zysk netto	<i>Net profit</i>
Zyski nadzwyczajne	<i>Extraordinary gains</i>

Tablica <i>Table</i>	Nr <i>No.</i>	Strona <i>Page</i>
Banki ogółem – aktywa (netto) <i>Banks, total – assets (net)</i>	1	112
Banki ogółem – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki <i>Banks, total – value of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>	2	113
Banki ogółem – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego <i>Banks, total – types of loans for non-financial sector</i>	3	114
Banki ogółem – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw <i>Banks, total – purposes of loans for enterprises</i>	4	114
Banki ogółem – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych <i>Banks, total – types and purposes of household loans</i>	5	115
Banki ogółem – kredyty udzielone na finansowanie nieruchomości <i>Banks, total – real estate financing loans</i>	6	116
Banki ogółem – pasywa netto <i>Banks, total – net liabilities</i>	7	117
Banki ogółem – wartość depozytów <i>Banks, total – value of deposits</i>	8	118
Banki ogółem – wartość pozycji pozabilansowych <i>Banks, total – value of off-balance sheet items</i>	9	118
Banki komercyjne – aktywa netto <i>Commercial banks – assets (net)</i>	10	119
Banki komercyjne – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki. <i>Commercial banks – value of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>	11	120
Banki komercyjne – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego <i>Commercial banks – types of loans for non-financial sector</i>	12	121
Banki komercyjne – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw <i>Commercial banks – purposes of loans for enterprises</i>	13	121

Banki komercyjne – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych.	14	122
<i>Commercial banks – types and purposes of household loans</i>		
Banki komercyjne – pasywa netto	15	123
<i>Commercial banks – net liabilities</i>		
Banki komercyjne – wartość depozytów.	16	124
<i>Commercial banks – value of deposits</i>		
Banki komercyjne – wartość pozycji pozabilansowych	17	124
<i>Commercial banks – value of off-balance sheet items</i>		
Banki spółdzielcze – aktywa netto.	18	125
<i>Cooperative banks – assets (net)</i>		
Banki spółdzielcze – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki.	19	126
<i>Cooperative banks – value of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>		
Banki spółdzielcze – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego	20	127
<i>Cooperative banks – types of loans for non-financial sector</i>		
Banki spółdzielcze – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw	21	127
<i>Cooperative banks – purposes of loans for enterprises</i>		
Banki spółdzielcze – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych	22	128
<i>Cooperative banks – types and purposes of household loans</i>		
Banki spółdzielcze – pasywa netto.	23	129
<i>Cooperative banks – net liabilities</i>		
Banki spółdzielcze – wartość depozytów	24	130
<i>Cooperative banks – value of deposits</i>		
Banki spółdzielcze – wartość pozycji pozabilansowych.	25	130
<i>Cooperative banks – value of off-balance sheet items</i>		
Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – aktywa (netto)	26	131
<i>Five commercial banks with the largest value of assets – assets (net)</i>		
Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – wartość i dynamika udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki	27	132
<i>Five commercial banks with the largest value of assets – value and dynamics of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>		
Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – rodzaje i dynamika kredytów dla sektora niefinansowego.	28	133
<i>Five commercial banks with the largest value of assets – types and dynamics of loans for non-financial sector</i>		
Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw.	29	133
<i>Five commercial banks with the largest value of assets – purposes of loans for enterprises</i>		
Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych	30	134
<i>Five commercial banks with the largest value of assets – types and purposes of household loans</i>		

Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – pasywa (netto)	31	135
<i>Five commercial banks with the largest value of assets – net liabilities</i>		
Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – wartość depozytów	32	136
<i>Five commercial banks with the largest value of assets – value of deposits</i>		
Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – wartość pozycji pozabilansowych	33	136
<i>Five commercial banks with the largest value of assets – value of off-balance sheet items</i>		
Banki prowadzące usługi powiernicze– aktywa (netto)	34	137
<i>Banks running custodian services – assets (net)</i>		
Banki prowadzące usługi powiernicze – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz		
wartość rezerw na kredyty i pożyczki	35	138
<i>Banks running custodian services – value of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>		
Banki prowadzące usługi powiernicze – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego	36	139
<i>Banks running custodian services – types of loans for non-financial sector</i>		
Banki prowadzące usługi powiernicze – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw.	37	139
<i>Banks running custodian services – purposes of loans for enterprises</i>		
Banki prowadzące usługi powiernicze – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw		
domowych	38	140
<i>Banks running custodian services – types and purposes of household loans</i>		
Banki prowadzące usługi powiernicze – pasywa (netto)	39	141
<i>Banks running custodian services – net liabilities</i>		
Banki prowadzące usługi powiernicze – wartość depozytów	40	142
<i>Banks running custodian services – value of deposits</i>		
Banki prowadzące usługi powiernicze – wartość pozycji pozabilansowych	41	142
<i>Banks running custodian services – value of off-balance sheet items</i>		
Banki giełdowe – aktywa netto	42	143
<i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – assets (net)</i>		
Banki giełdowe – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kre-		
dyty i pożyczki	43	144
<i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – value of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>		
Banki giełdowe – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego	44	145
<i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – types of loans for non-financial sector</i>		
Banki giełdowe – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw.	45	145
<i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – purposes of loans for enterprises</i>		
Banki giełdowe – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych	46	146
<i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – types and purposes of household loans</i>		
Banki giełdowe – pasywa netto	47	147
<i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – net liabilities</i>		
Banki giełdowe – wartość depozytów	48	148
<i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – value of deposits</i>		

Banki giełdowe – wartość pozycji pozabilansowych	49	148
<i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – value of off-balance sheet items</i>		
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – aktywa netto.	50	149
<i>Banks with 100% share of foreign equity – assets (net)</i>		
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki	51	150
<i>Banks with 100% share of foreign equity – value of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>		
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego	52	151
<i>Banks with 100% share of foreign equity – types of loans for non-financial sector</i>		
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw .	53	151
<i>Banks with 100% share of foreign equity – purposes of loans for enterprises</i>		
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych	54	152
<i>Banks with 100% share of foreign equity – types and purposes of household loans</i>		
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – pasywa netto	55	153
<i>Banks with 100% share of foreign equity – net liabilities</i>		
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – wartość depozytów	56	154
<i>Banks with 100% share of foreign equity – value of deposits</i>		
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – wartość pozycji pozabilansowych	57	154
<i>Banks with 100% share of foreign equity – value of off-balance sheet items</i>		
Banki zrzeszające – aktywa netto	58	155
<i>Associating banks – assets (net)</i>		
Banki zrzeszające – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki	59	156
<i>Associating banks – value of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>		
Banki zrzeszające – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego	60	157
<i>Associating banks – types of loans for non-financial sector</i>		
Banki zrzeszające – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw	61	157
<i>Associating banks – purposes of loans for enterprises</i>		
Banki zrzeszające – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych	62	158
<i>Associating banks – types and purposes of household loans</i>		
Banki zrzeszające – pasywa netto	63	159
<i>Associating banks – net liabilities</i>		
Banki zrzeszające – wartość depozytów.	64	160
<i>Associating banks – value of deposits</i>		
Banki zrzeszające – wartość pozycji pozabilansowych	65	160
<i>Associating banks – value of off-balance sheet items</i>		
Banki samochodowe – aktywa netto.	66	161
<i>Car banks – assets (net)</i>		

Banki samochodowe – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki.	67	162
<i>Car banks – value of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>		
Banki samochodowe – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego	68	163
<i>Car banks – types of loans for non-financial sector</i>		
Banki samochodowe – pasywa netto.	69	164
<i>Car banks – net liabilities</i>		
Banki samochodowe – wartość depozytów	70	165
<i>Car banks – value of deposits</i>		
Banki samochodowe – wartość pozycji pozabilansowych.	71	165
<i>Car banks – value of off-balance sheet items</i>		
Banki hipoteczne – aktywa netto.	72	166
<i>Mortgage banks – assets (net)</i>		
Banki hipoteczne – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki.	73	167
<i>Mortgage banks – value of granted loans and credits, gross and value of provisions for loans and credits</i>		
Banki hipoteczne – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego	74	168
<i>Mortgage banks – types of loans for non-financial sector</i>		
Banki hipoteczne – pasywa netto	75	169
<i>Mortgage banks – net liabilities</i>		
Banki hipoteczne – wartość depozytów	76	170
<i>Mortgage banks – value of deposits</i>		
Banki hipoteczne – wartość pozycji pozabilansowych	77	170
<i>Mortgage banks – value of off-balance sheet items</i>		
Banki ogółem – przychody i koszty	78	171
<i>Banks, total – revenues and costs</i>		
Banki ogółem – wyniki i wskaźniki finansowe	79	172
<i>Banks, total – financial results and indicators</i>		
Banki komercyjne – przychody i koszty.	80	173
<i>Commercial banks – revenues and costs</i>		
Banki komercyjne – wyniki i wskaźniki finansowe	81	174
<i>Commercial banks – financial results and indicators</i>		
Banki spółdzielcze – przychody i koszty	82	175
<i>Cooperative banks – revenues and costs</i>		
Banki spółdzielcze – wyniki i wskaźniki finansowe.	83	176
<i>Cooperative banks – financial results and indicators</i>		
Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – przychody i koszty	84	177
<i>Five commercial banks with the largest value of assets – revenues and costs</i>		

Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – wyniki i wskaźniki finansowe . . . <i>Five the commercial banks with the largest value of assets – financial results and indicators</i>	85	178
Banki prowadzące usługi powiernicze – przychody i koszty <i>Banks running custodian service – revenues and costs</i>	86	179
Banki prowadzące usługi powiernicze – wyniki i wskaźniki finansowe <i>Banks running custodian service – financial results and indicators</i>	87	180
Banki giełdowe – przychody i koszty. <i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – revenues and costs</i>	88	181
Banki giełdowe – wyniki i wskaźniki finansowe. <i>Banks listed on Warsaw Stock Exchange – financial results and indicators</i>	89	182
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – przychody i koszty <i>Banks with 100% share of foreign equity – revenues and costs</i>	90	183
Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – wyniki i wskaźniki finansowe. <i>Banks with 100% share of foreign equity – financial results and indicators</i>	91	184
Banki zrzeszające – przychody i koszty <i>Associating banks – revenues and costs</i>	92	185
Banki zrzeszające – wyniki i wskaźniki finansowe <i>Associating banks – financial results and indicators</i>	93	186
Banki samochodowe – przychody i koszty <i>Car banks – revenues and costs</i>	94	187
Banki samochodowe – wyniki i wskaźniki finansowe. <i>Car banks – financial results and indicators</i>	95	188
Banki hipoteczne – przychody i koszty <i>Mortgage banks – revenues and costs</i>	96	189
Banki hipoteczne – wyniki i wskaźniki finansowe <i>Mortgage banks – financial results and indicators</i>	97	190

Tabl. 1. Banki ogółem – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
AKTYWA OGÓŁEM	586 425,0	681 880,9	794 949,9	1 039 115,5
NIEPRZYCHODOWE	40 914,7	47 664,1	56 034,3	70 034,9
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17 797,8	22 954,3	28 214,1	39 410,9
Wartości niematerialne i prawne	4 539,8	4 659,2	4 891,1	5 365,0
w tym wartość firmy	1 805,6	1 775,9	1 764,2	1 789,4
Rzeczowe aktywa trwałe	10 400,7	10 235,1	11 005,8	12 190,9
z tego:				
budynki i lokale	6 767,8	6 589,1	6 833,3	7 119,8
środki trwałe w budowie	636,4	735,3	784,0	1 220,8
pozostałe aktywa trwałe	2 996,5	2 910,7	3 388,4	3 850,3
Inne aktywa	3 124,7	4 153,4	6 151,9	4 259,0
Rozliczenia międzyokresowe	5 051,7	5 662,1	5 771,4	8 809,0
PRZYCHODOWE	545 510,3	634 216,8	738 915,6	969 080,6
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	579,0	353,1	309,1	412,7
Należności od sektora finansowego	122 287,1	134 472,4	125 204,8	107 178,1
w rachunku bieżącym ^{a)}	82 047,4	89 628,2	75 306,2	62 664,2
terminowe ^{b)}	40 239,7	44 844,2	49 898,6	44 513,8
Należności od sektora niefinansowego	247 992,2	314 332,1	421 445,2	587 228,3
w rachunku bieżącym ^{a)}	65 061,0	71 505,6	87 089,0	104 448,3
terminowe ^{b)}	182 931,2	242 826,5	334 356,3	482 779,9
Należności od sektora budżetowego	21 554,8	22 775,8	21 422,1	24 605,5
w rachunku bieżącym ^{a)}	938,6	858,6	848,9	574,6
terminowe ^{b)}	20 616,2	21 917,2	20 573,2	24 030,9
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	1 195,0	1 778,7	5 987,1	9 020,4
Dłużne papiery wartościowe:	133 054,9	140 925,4	134 026,4	179 750,3
banków (razem z Bankiem Centralnym)	34 350,8	31 360,4	20 880,3	23 605,3
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	95 274,1	105 047,9	106 962,2	150 209,4
pozostałe	3 430,0	4 517,1	6 183,9	5 935,6
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	4 068,9	3 764,9	4 438,0	5 753,1
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	49,0	64,4	62,1	96,9
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	325,0	273,6	267,9	332,2
Udziały lub akcje w innych jednostkach	414,7	409,3	414,5	466,0
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	13 989,7	15 067,1	25 338,3	54 237,1

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 2. Banki ogółem – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	294 764,7	362 509,7	470 609,6	642 012,8
w tym w dewizach	76 167,0	98 004,7	117 069,5	219 039,9
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	16 713,1	21 156,9	27 637,0	31 187,9
w tym w dewizach	6 346,4	6 546,1	7 994,8	11 269,0
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	6 547,2	7 835,0	11 903,3	13 224,0
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	5,8	7,1	4,1	4,2
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	9 021,3	11 44,3	13 948,8	16 222,5
Pomocnicze instytucje finansowe	1 138,8	1 830,5	1 780,8	1 737,2
Sektor niefinansowy	258 493,9	322 775,0	427 550,2	593 378,7
w tym w dewizach	68 578,9	90 383,1	108 288,5	207 316,5
Przedsiębiorstwa	121 235,0	138 342,8	171 713,8	222 561,5
w tym w dewizach	28 895,0	32 189,9	35 007,2	57 646,2
Gospodarstwa domowe	136 398,9	183 422,4	254 209,1	368 578,0
w tym w dewizach	39 560,7	58 139,7	73 250,7	149 639,4
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	860,0	1 009,9	1 627,3	2 239,2
w tym w dewizach	123,3	53,5	30,5	30,9
Sektor budżetowy	19 557,7	18 577,8	15 422,5	17 446,1
w tym w dewizach	1 241,7	1 075,5	786,3	454,3
Instytucje rządowe szczebla centralnego	3 587,8	1 968,0	423,8	1 038,3
Instytucje samorządowe	11 422,1	14 013,6	14 998,7	16 407,8
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	4 547,8	2 596,2	—	—
WARTOŚĆ REZERW NA KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	20 312,0	18 474,4	17 839,7	20 192,0
Sektor finansowy	708,1	547,5	401,8	406,1
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	76,9	73,1	21,5	107,4
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	0,0	0,1	0,0	0,0
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	411,7	359,6	294,7	229,6
Pomocnicze instytucje finansowe	219,4	114,7	85,6	69,1
Sektor niefinansowy	19 553,2	17 884,7	17 390,4	19 762,3
Przedsiębiorstwa	10 854,1	8 486,8	7 271,9	7 127,1
Gospodarstwa domowe	8 658,1	9 364,4	10 091,5	12 602,6
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	41,0	33,5	26,9	32,6
Sektor budżetowy	50,7	42,2	47,5	23,6
Instytucje rządowe szczebla centralnego	33,7	26,3	29,3	18,3
Instytucje samorządowe	17,1	15,9	18,2	5,4
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	—	—	—	—

Tabl. 3. Banki ogółem – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	258 493,9	322 775,0	427 550,2	593 378,7
w tym w dewizach	68 578,9	90 383,1	108 288,5	207 316,5
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	80 940,0	111 276,4	154 241,1	215 299,1
Kredyty dla rolnictwa	13 256,7	16 017,8	18 215,7	18 968,5
Kredyty i pożyczki detaliczne	50 377,1	64 184,3	87 731,4	113 419,5
Kredyty udzielone z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego	4 617,4	5 033,9	5 358,0	5 634,8
z tego:				
kasy mieszkaniowe	—	—	—	—
TBS	3 476,4	3 909,2	4 238,2	4 521,7
spółdzielnie mieszkaniowe i osoby prywatne	1 089,6	1 090,1	1 100,1	1 104,1
gminy	51,4	34,7	19,7	9,0

Tabl. 4. Banki ogółem – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	121 235,0	138 342,8	171 713,8	222 561,5
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	16 391,5	15 978,6	13 916,4	14 574,7
w tym w dewizach	28 895,0	32 189,9	35 007,2	57 646,2
w tym:				
Kredyty w rachunku bieżącym	25 899,8	30 240,2	39 657,3	50 698,5
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	1 216,3	1 352,3	1 670,2	2 356,1
Kredyty na inwestycje	38 593,3	42 613,0	46 671,5	63 859,5
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	7 445,9	6 405,3	4 391,5	4 682,1
Kredyty na nieruchomości	16 553,3	21 262,6	34 324,0	46 974,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	2 705,8	3 198,5	3 644,6	3 972,9
w tym mieszkaniowe	8 271,1	9 634,8	13 988,9	19 021,5
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	2 640,9	3 040,4	3 382,4	3 651,5
Kredyty na zakup papierów wartościowych	12,1	105,4	137,3	238,6
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	223,5	258,3	257,5	242,6
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	0,3	0,4	0,5	0,7
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	34 473,7	40 475,2	50 595,5	62 764,6
Kredyty dla rolnictwa	1 796,3	1 954,3	1 915,7	1 685,5
w tym preferencyjne	1 541,3	1 613,6	1 675,3	1 450,5

Tabl. 5. Banki ogółem – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	136 398,9	183 422,4	254 209,1	368 578,0
w tym w dewizach	39 560,7	58 139,7	73 250,7	149 639,4
z tego:				
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	16 721,6	19 807,9	2 5531,9	34 286,4
rolnicy indywidualni (rezydenci)	11 965,6	14 785,3	17 375,7	18 658,7
osoby prywatne (rezydenci)	107 338,5	148 299,8	210 281,8	314 021,7
nierzydenci	373,2	529,4	1 019,7	1 611,2
Z ogółem przypada na:				
Kredyty na zakupy w systemie sprzedaży ratalnej	13 129,4	12 608,5	14 791,3	15 786,1
Kredyty w rachunku bieżącym	14 550,3	15 213,1	17 721,6	20 739,1
Kredyty na zakup papierów wartościowych	633,1	1 670,5	1 661,0	1 181,6
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	4 229,9	5 796,2	8 839,0	12 549,9
Kredyty na nieruchomości	52 572,9	81 361,7	122 688,5	199 244,3
w tym dla osób prywatnych	50 665,8	78 289,1	118 124,4	192 916,6
w tym mieszkaniowe	50 662,6	78 174,8	117 727,8	193 986,0
w tym dla osób prywatnych	50 369,4	77 593,7	116 626,1	192 049,0
Pozostałe kredyty i pożyczki	51 283,3	66 772,4	88 507,7	119 077,0
Z ogółem przypada na:				
Kredyty i pożyczki detaliczne	50 377,1	64 184,3	87 731,4	113 419,5
Kredyty hipoteczne	46 253,4	70 566,0	103 447,3	152 301,3
Kredyty dla rolnictwa	11 452,6	14 059,7	16 296,9	17 279,7
w tym preferencyjne	8 920,6	11 222,9	13 237,4	13 553,9
w tym dla rolników indywidualnych	11 004,4	13 637,7	15 998,9	17 051,2
w tym preferencyjne	8 535,1	10 865,1	12 980,8	13 364,7

Tabl. 6. Banki ogółem – kredyty udzielone na finansowanie nieruchomości^{a)}

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	70 359,0	104 680,0	160 571,7	251 569,5
w tym mieszkaniowe	59 519,7	88 708,4	133 696,6	216 667,7
Dla sektora finansowego	23,0	408,4	205,8	52,7
w tym mieszkaniowe	2,4	173,4	–	–
Dla sektora niefinansowego	69 748,9	103 398,2	159 408,7	250 500,5
w tym mieszkaniowe	59 490,8	88 474,8	133 654,0	216 624,7
w tym dla developerów ^{b)}	2 053,1	2 504,9	5 749,3	7 863,8
Osobom prywatnym	50 664,1	78 248,8	118 589,8	193 335,0
w tym mieszkaniowe	50 363,8	77 550,8	117 090,1	192 460,3
Przedsiębiorcom indywidualnym	975,7	1 812,6	2 717,0	3 898,3
w tym mieszkaniowe	56,6	132,6	236,8	620,9
Rolnikom indywidualnym ^{c)}	756,0	878,1	1 059,0	1 187,0
Przedsiębiorstwom	17 119,3	22 024,1	36 102,8	50 577,1
w tym mieszkaniowe	8 878,2	10 403,9	15 489,5	22 153,9
Instytucjom niekomercyjnym działającym na rzecz gospodarstw domowych	233,7	434,6	940,2	1 503,2
w tym mieszkaniowe	192,2	387,5	837,6	1 389,6
Dla sektora budżetowego	587,2	873,4	957,2	1 016,2
w tym mieszkaniowe	26,5	60,2	42,6	43,0
w tym zabezpieczone hipoteką				
OGÓŁEM	42 534,9	63 256,0	96 366,0	148 692,2
w tym mieszkaniowe	36 287,6	53 984,0	79 904,6	128 720,9
Dla sektora finansowego	14,7	8,1	13,1	4,6
w tym mieszkaniowe	–	–	–	–
Dla sektora niefinansowego	42 506,7	63 223,8	96 329,0	148 669,1
w tym mieszkaniowe	36 286,4	53 981,6	79 903,5	128 720,9
w tym dla developerów ^{b)}	1 384,4	1 495,0	2 530,9	3 788,0
Osobom prywatnym	32 010,5	49 286,4	73 322,8	116 148,8
w tym mieszkaniowe	31 907,1	49 149,3	71 939,7	115 579,7
Przedsiębiorcom indywidualnym	553,9	1 306,2	1 885,6	2 361,6
w tym mieszkaniowe	34,6	47,6	129,7	351,1
Rolnikom indywidualnym ^{c)}	520,9	649,1	793,2	819,4
Przedsiębiorstwom	9 387,7	11 940,2	20 267,4	29 274,6
w tym mieszkaniowe	4 336,0	4 776,1	7 812,2	12 764,8
Instytucjom niekomercyjnym działającym na rzecz gospodarstw domowych	33,7	41,9	60,0	64,7
w tym mieszkaniowe	8,7	8,6	21,9	25,3
Dla sektora budżetowego	13,5	24,1	23,9	18,5
w tym mieszkaniowe	1,2	2,4	1,1	–

^{a)} łącznie ze skupionymi wierzytelnościami z tytułu kredytów związanych z finansowaniem rynku nieruchomości

^{b)} wartość kredytów dla firm budujących na sprzedaż

^{c)} rolnik indywidualny zaciągający kredyt na nieruchomości mieszkaniowe traktowany jest jak osoba prywatna

Tabl.7. Banki ogółem – pasywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PASYWA OGÓŁEM	586 425,0	681 880,9	794 949,9	1 039 115,5
Kapitał (fundusz) obcy	525 483,6	615 619,0	719 953,1	950 801,9
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2 506,5	4 950,3	3 041,1	18 144,7
Zobowiązania wobec sektora finansowego	92 345,5	118 994,2	158 408,3	242 232,7
w rachunku bieżącym ^{a)}	47 737,5	59 280,5	74 385,0	87 588,1
terminowe ^{b)}	44 607,9	59 713,7	84 023,3	154 644,5
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	337 397,7	383 884,8	428 247,6	506 051,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	236 904,1	287 316,0	336 158,7	344 798,4
terminowe ^{b)}	100 493,5	96 568,9	92 088,9	161 253,2
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	29 486,8	32 459,1	44 705,8	53 515,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	25 995,4	27 423,8	39 123,1	46 063,7
terminowe ^{b)}	3 491,4	5 035,3	5 582,8	7 451,9
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	11 495,0	13 804,6	13 270,9	14 715,6
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	9 396,0	15 910,5	12 393,0	12 480,1
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	11 614,0	11 831,7	21 836,1	61 430,7
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	14 257,6	17 670,6	18 956,8	19 867,3
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	8 837,9	8 558,9	9 027,7	8 789,6
Rezerwy	4 953,6	4 615,7	4 443,7	5 967,7
Zobowiązania podporządkowane	3 193,0	2 938,5	5 622,1	7 606,4
Kapitał (fundusz) własny	60 941,4	66 261,9	74 996,8	88 313,6
Kapitał podstawowy	12 536,6	13 429,0	14 366,3	16 063,0
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	-53,8	-39,7	-62,7	-34,3
Akcje własne	-3,4	-2,4	-2,2	-99,3
Kapitał (fundusz) zapasowy	19 067,0	21 085,7	31 178,4	38 181,1
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	1 077,5	1 243,5	24,9	336,1
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	19 696,8	20 624,7	17 512,3	20 227,6
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	-0,4	-0,2	-0,4	-0,6
Wynik z lat ubiegłych	-544,2	-71,2	-295,7	-13,0
Wynik w trakcie zatwierdzania	55,5	-704,8	12,0	-20,3
Wynik finansowy netto roku obrotowego	9 109,8	10 697,3	12 263,9	13 673,2
zysk netto	9 223,3	10 918,5	12 490,4	14 088,2
strata netto	113,4	221,3	226,5	415,0

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 8. Banki ogółem – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
DEPOZYTY OGÓŁEM	417 622,1	483 022,5	557 775,6	677 714,6
w tym w dewizach	66 391,2	77 647,1	81 586,0	105 310,6
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	59 848,7	75 876,7	94 608,9	131 026,5
w tym w dewizach	11 417,8	16 004,6	23 580,5	49 273,5
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	44 384,3	55 729,9	69 068,4	91 462,9
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	5 660,6	7 646,9	10 696,2	23 992,3
Pozostałe instytucje finansowe	9 803,8	12 500,0	14 844,2	15 571,3
Sektor niefinansowy	329 135,0	375 567,2	419 306,1	493 967,8
w tym w dewizach	54 510,7	60 857,3	57 085,0	54 875,4
Przedsiębiorstwa	99 202,0	125 882,1	144 807,2	149 050,9
Gospodarstwa domowe	219 903,7	238 817,9	262 399,5	330 725,3
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	10 029,3	10 867,3	12 099,4	14 191,6
Sektor budżetowy	28 638,4	31 578,6	43 860,6	52 720,3
w tym w dewizach	462,7	785,2	920,5	1 161,7
Instytucje rządowe szczebla centralnego	12 233,4	13 946,6	17 752,3	20 474,6
Instytucje samorządowe	13 718,7	14 576,6	17 954,4	21 495,6
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	2 686,3	3 055,3	8 153,9	10 750,1

Tabl. 9. Banki ogółem – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	1 999 844,3	2 618 175,8	3 533 581,9	3 582 739,7
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	212 129,8	266 414,0	298 327,5	348 306,5
udzielone	130 333,8	172 377,2	195 119,0	218 688,4
otrzymane	81 796,1	94 036,8	103 208,6	129 618,0
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	1 737 302,0	2 288 509,7	3 161 878,1	3 131 372,6
Pozostałe	50 412,4	63 252,1	73 376,3	103 060,7

Tabl. 10. Banki komercyjne – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
AKTYWA OGÓŁEM	552 516,2	639 755,7	746 025,7	982 581,0
NIEPRZYCHODOWE	38 613,3	45 146,6	52 946,5	66 607,6
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	16 994,2	22 054,8	26 991,2	38 026,3
Wartości niematerialne i prawne	4 511,7	4 633,9	4 860,2	5 332,6
w tym wartość firmy	1 805,7	1 775,5	1 763,9	1 789,1
Rzeczowe aktywa trwałe	9 162,6	8 902,9	9 482,9	10 498,8
z tego:				
budynki i lokale	5 878,0	5 632,5	5 798,9	5 964,7
środki trwałe w budowie	568,1	670,1	689,8	1 104,9
pozostałe aktywa trwałe	2 716,6	2 600,4	2 994,2	3 429,1
Inne aktywa	2 998,8	4 012,5	5 981,3	4 129,2
Rozliczenia międzyokresowe	4 946,0	5 542,5	5 630,9	8 620,7
PRZYCHODOWE	513 902,9	594 609,1	693 079,2	915 973,4
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	568,3	345,2	297,5	408,6
Należności od sektora finansowego	111 841,8	121 808,0	111 434,9	90 879,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	73 661,5	79 812,5	64 245,6	49 643,4
terminowe ^{b)}	38 180,3	41 995,5	47 189,3	41 236,1
Należności od sektora niefinansowego	229 710,7	291 968,8	393 995,0	555 591,1
w rachunku bieżącym ^{a)}	62 713,0	69 184,0	84 645,8	101 574,9
terminowe ^{b)}	166 997,8	222 784,8	309 349,2	454 016,2
Należności od sektora budżetowego	20 619,0	21 247,3	19 706,7	22 587,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	902,4	807,3	807,1	534,0
terminowe ^{b)}	19 716,5	20 440,0	18 899,7	22 053,6
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	1 184,9	1 778,7	5 987,1	9 020,4
Dłużne papiery wartościowe:	131 407,9	138 202,6	131 514,1	176 973,8
banków (razem z Bankiem Centralnym)	33 404,7	30 166,3	20 023,1	22 670,7
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	94 573,2	103 531,8	105 328,3	148 387,1
pozostałe	3 430,0	4 504,4	6 162,7	5 916,0
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	4 067,9	3 763,3	4 436,5	5 751,3
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	49,0	64,0	61,9	96,5
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	324,6	272,7	267,2	330,9
Udziały lub akcje w innych jednostkach	148,7	131,3	129,6	143,1
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	13 980,1	15 027,1	25 248,6	54 190,4

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 11. Banki komercyjne – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	274 461,8	337 314,0	440 027,4	606 805,7
w tym w dewizach	76 111,3	97 937,1	116 996,5	218 964,6
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	15 856,7	20 125,1	26 517,6	29 942,6
w tym w dewizach	6 305,5	6 488,9	7 931,3	11 203,5
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	5 700,6	6 817,9	10 819,7	12 052,1
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	5,8	7,1	4,1	4,2
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	9 013,5	11 470,8	13 926,8	16 163,8
Pomocnicze instytucje finansowe	1 136,8	1 829,3	1 767,0	1 722,5
Sektor niefinansowy	239 926,8	300 075,9	399 698,8	561 310,2
w tym w dewizach	68 564,1	90 372,7	108 278,9	207 306,8
Przedsiębiorstwa	117 677,5	133 950,9	166 186,1	215 766,2
w tym w dewizach	28 889,7	32 186,8	35 002,2	57 641,0
Gospodarstwa domowe	121 451,7	165 206,8	232 051,4	343 516,6
w tym w dewizach	39 551,5	58 132,6	73 246,2	149 634,9
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	797,7	918,2	1 461,4	2 027,4
w tym w dewizach	123,0	53,4	30,5	30,9
Sektor budżetowy	18 678,3	17 113,0	13 810,9	15 552,9
w tym w dewizach	1 241,7	1 075,5	786,3	454,3
Instytucje rządowe szczebla centralnego	3 586,4	1 962,4	418,7	1 033,8
Instytucje samorządowe	10 544,1	12 554,4	13 392,2	14 519,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	4 547,8	2 596,2	—	—
WARTOŚĆ REZERW NA KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	20 312,0	17 996,1	17 346,6	19 666,4
Sektor finansowy	708,1	546,8	401,5	405,4
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	76,9	73,1	21,5	107,4
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	0,0	0,1	0,0	0,0
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	411,7	358,9	294,4	229,2
Pomocnicze instytucje finansowe	219,4	114,7	85,6	68,8
Sektor niefinansowy	19 553,2	17 407,2	16 897,8	19 237,4
Przedsiębiorstwa	10 854,1	8 394,4	7 172,6	7 006,0
Gospodarstwa domowe	8 658,1	8 980,8	9 699,8	12 200,6
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	41,0	32,1	25,4	30,8
Sektor budżetowy	50,7	42,1	47,3	23,6
Instytucje rządowe szczebla centralnego	33,7	26,3	29,3	18,3
Instytucje samorządowe	17,1	15,8	18,0	5,3
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	—	—	—	—

Tabl. 12. Banki komercyjne – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	239 926,8	300 075,9	399 698,8	561 310,2
w tym w dewizach	68 564,1	90 372,7	108 278,9	207 306,8
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	74 409,8	103 000,3	143 171,2	201 087,2
Kredyty dla rolnictwa	5 223,2	5 656,4	6 173,4	6 142,7
Kredyty i pożyczki detaliczne	47 801,2	61 391,8	84 478,5	109 504,1

Tabl. 13. Banki komercyjne – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	117 677,5	133 950,9	166 186,1	215 766,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	16 368,6	15 953,7	13 893,5	14 545,8
w tym w dewizach	28 889,7	32 186,8	35 002,2	57 641,0
w tym:				
Kredyty w rachunku bieżącym	24 828,9	29 055,7	38 333,2	49 103,3
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	1 206,1	1 340,9	1 660,3	2 345,1
Kredyty na inwestycje	37 475,4	41 153,5	44 666,4	61 582,3
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	7 442,4	6 401,2	4 386,6	4 672,7
Kredyty na nieruchomości	16 244,8	20 790,7	33 598,7	45 749,1
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	2 705,8	3 198,0	3 644,6	3 972,7
w tym mieszkaniowe	8 242,1	9 605,1	13 919,3	18 807,4
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	2 640,9	3 040,4	3 382,4	3 651,5
Kredyty na zakup papierów wartościowych	9,0	100,4	137,3	238,6
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	223,2	257,9	257,0	242,0
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	0,3	0,4	0,5	0,7
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	32 824,7	38 484,6	47 967,8	58 944,4
Kredyty dla rolnictwa	1 520,2	1 520,7	1 517,0	1 319,5
w tym preferencyjne	1 325,3	1 300,6	1 333,2	1 162,2

Tabl. 14. Banki komercyjne – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	121 451,7	165 206,8	232 051,4	343 516,6
w tym w dewizach	39 551,5	58 132,6	73 246,2	149 634,9
z tego:				
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	13 705,6	16 306,3	21 367,8	29 416,1
rolnicy indywidualni (rezydenci)	4 223,2	4 902,5	5 738,1	6 208,2
osoby prywatne (rezydenci)	103 150,1	143 469,3	203 926,1	306 281,7
nierzydenci	372,8	528,7	1 019,4	1 610,6
Z ogółem przypada na:				
Kredyty na zakupy w systemie sprzedaży ratalnej	12 991,0	12 497,7	14 692,6	15 688,1
Kredyty w rachunku bieżącym	12 880,8	13 508,1	15 752,3	18 473,8
Kredyty na zakup papierów wartościowych	606,8	1 629,5	1 597,7	1 086,2
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	4 229,2	5 794,9	8 835,8	12 541,1
Kredyty na nieruchomości	50 569,6	78 702,4	118 834,3	194 418,8
w tym dla osób prywatnych	49 464,6	76 663,9	115 605,2	189 769,2
w tym mieszkaniowe	49 478,2	76 546,1	115 211,2	190 830,4
w tym dla osób prywatnych	49 198,5	75 987,0	114 152,4	188 965,6
Pozostałe kredyty i pożyczki	40 174,3	53 074,2	72 338,7	101 308,6
Z ogółem przypada na:				
Kredyty i pożyczki detaliczne	47 801,2	61 391,8	84 478,5	109 504,1
Kredyty hipoteczne	41 386,8	64 297,1	95 037,0	141 948,5
Kredyty dla rolnictwa	3 695,5	4 132,3	4 654,0	4 820,7
w tym preferencyjne	3 505,5	3 909,7	4 420,0	4 388,4
w tym dla rolników indywidualnych	3 293,4	3 770,9	4 400,6	4 630,9
w tym preferencyjne	3 160,2	3 589,3	4 198,6	4 228,5

Tabl. 15. Banki komercyjne – pasywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PASYWA OGÓŁEM	552 516,2	639 755,7	746 025,7	982 581,0
Kapitał (fundusz) obcy	495 324,7	577 769,6	676 001,5	900 113,4
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2 506,5	4 950,2	3 041,1	18 144,7
Zobowiązania wobec sektora finansowego	91 964,4	118 478,9	157 499,8	241 332,7
w rachunku bieżącym ^{a)}	47 660,8	59 204,7	74 150,2	87 351,0
terminowe ^{b)}	44 303,6	59 274,2	83 349,7	153 981,6
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	311 932,1	351 517,0	391 293,7	464 122,8
w rachunku bieżącym ^{a)}	222 266,1	267 365,1	313 129,7	320 553,1
terminowe ^{b)}	89 666,0	84 151,9	78 163,9	143 569,7
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	26 228,3	28 843,3	39 884,2	47 109,2
w rachunku bieżącym ^{a)}	22 948,1	24 014,6	34 543,5	39 935,7
terminowe ^{b)}	3 280,2	4 828,7	5 340,6	7 173,6
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	11 495,0	13 804,6	13 270,9	14 715,6
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	9 396,0	15 910,5	12 393,0	12 480,1
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	11 614,0	11 831,7	21 836,1	61 430,7
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	13 822,3	16 981,1	18 522,6	19 408,5
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	8 463,4	8 172,7	8 634,1	8 379,0
Rezerwy	4 762,7	4 400,3	4 192,1	5 660,2
Zobowiązania podporządkowane	3 139,9	2 879,3	5 433,9	7 329,9
Kapitał (fundusz) własny	57 191,5	61 986,1	70 024,2	82 467,6
Kapitał podstawowy	11 999,9	12 866,7	13 742,8	15 436,4
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	—	—	—	—
Akcje własne	-3,4	-2,4	-2,2	-99,3
Kapitał (fundusz) zapasowy	16 572,0	18 201,7	27 832,0	34 238,0
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	965,0	1 132,5	-80,7	240,3
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	19 480,2	20 384,4	17 241,0	19 913,4
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	—	—	—	—
Wynik z lat ubiegłych	-479,6	-85,9	-301,7	-13,0
Wynik w trakcie zatwierdzania	59,3	-704,8	12,0	-20,2
Wynik finansowy netto roku obrotowego	8 598,1	10 193,8	11 581,1	12 772,0
zysk netto	8 711,5	10 415,1	11 802,9	13 181,7
strata netto	113,4	221,3	221,8	409,7

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 16. Banki komercyjne – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
DEPOZYTY OGÓŁEM	388 996,0	447 124,7	515 891,5	629 383,1
w tym w dewizach	66 192,5	77 360,5	81 220,8	104 926,7
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	59 767,2	75 761,7	94 260,8	130 624,5
w tym w dewizach	11 412,8	16 001,5	23 579,1	49 272,2
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	44 326,6	55 654,3	68 763,6	91 128,1
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	5 654,8	7 639,2	10 688,2	23 981,6
Pozostałe instytucje finansowe	9 785,8	12 468,3	14 809,0	15 514,8
Sektor niefinansowy	303 845,4	343 397,6	382 588,5	452 439,4
w tym w dewizach	54 318,3	60 575,4	56 722,1	54 493,6
Przedsiębiorstwa	97 055,8	123 031,0	141 352,2	145 338,8
Gospodarstwa domowe	197 548,6	210 444,1	230 277,8	294 212,4
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	9 241,0	9 922,5	10 958,6	12 888,2
Sektor budżetowy	25 383,4	27 965,5	39 042,2	46 319,2
w tym w dewizach	461,4	783,7	919,6	1 160,9
Instytucje rządowe szczebla centralnego	12 181,3	13 891,8	17 671,7	20 355,8
Instytucje samorządowe	10 522,1	11 024,9	13 220,9	15 217,4
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	2 680,0	3 048,8	8 149,5	10 745,9

Tabl. 17. Banki komercyjne – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	1 993 955,1	2 610 772,8	3 524 334,3	3 559 964,0
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	208 915,9	262 534,0	293 988,8	341 891,1
udzielone	128 002,4	169 413,0	191 792,9	214 895,7
otrzymane	80 913,5	93 121,0	102 195,9	126 995,5
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	1 737 302,0	2 288 509,4	3 161 874,0	3 131 350,7
Pozostałe	47 737,2	59 729,5	68 471,5	86 722,2

Tabl. 18. Banki spółdzielcze – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
AKTYWA OGÓŁEM	33 908,8	42 125,2	48 924,2	56 534,5
NIEPRZYPADKOWE	2 301,4	2 517,5	3 087,8	3 427,3
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	803,6	899,4	1 222,9	1 384,7
Wartości niematerialne i prawne	28,2	25,4	31,0	32,4
w tym wartość firmy	-0,1	0,4	0,3	0,3
Rzeczowe aktywa trwałe	1 238,1	1 332,2	1 522,8	1 692,2
z tego:				
budynki i lokale	889,9	956,6	1 034,5	1 155,1
środki trwałe w budowie	68,3	65,2	94,1	115,9
pozostałe aktywa trwałe	279,9	310,3	394,2	421,2
Inne aktywa	125,9	140,9	170,6	129,8
Rozliczenia międzyokresowe	105,6	119,6	140,5	188,3
PRZYPADKOWE	31 607,4	39 607,7	45 836,4	53 107,2
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	10,7	7,9	11,7	4,1
Należności od sektora finansowego	10 445,3	12 664,4	13 769,9	16 298,5
w rachunku bieżącym ^{a)}	8 385,9	9 815,7	11 060,6	13 020,8
terminowe ^{b)}	2 059,4	2 848,7	2 709,3	3 277,7
Należności od sektora niefinansowego	18 281,5	22 363,4	27 450,2	31 637,2
w rachunku bieżącym ^{a)}	2 348,0	2 321,7	2 443,1	2 873,4
terminowe ^{b)}	15 933,5	20 041,7	25 007,1	28 763,8
Należności od sektora budżetowego	935,8	1 528,5	1 715,3	2 017,9
w rachunku bieżącym ^{a)}	36,2	51,3	41,8	40,6
terminowe ^{b)}	899,6	1 477,1	1 673,5	1 977,3
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	10,1	—	—	—
Dłużne papiery wartościowe:	1 647,0	2 722,8	2 512,4	2 776,4
banków (razem z Bankiem Centralnym)	946,1	1 194,1	857,3	934,5
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	700,9	1 516,1	1 633,9	1 822,4
pozostałe	—	12,7	21,3	19,5
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	1,1	1,6	1,4	1,9
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	—	0,4	0,2	0,4
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	0,4	0,8	0,8	1,3
Udziały lub akcje w innych jednostkach	266,0	278,0	284,9	322,9
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	9,6	40,0	89,6	46,7

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 19. Banki spółdzielcze – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	20 302,8	25 195,7	30 582,2	35 207,1
w tym w dewizach	55,7	67,5	73,1	75,3
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	856,4	1 031,8	1 119,3	1 245,3
w tym w dewizach	40,9	57,1	63,5	65,5
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	846,5	1 017,1	1 083,6	1 171,9
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	—	—	—	0,0
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	7,8	13,5	21,9	58,6
Pomocnicze instytucje finansowe	2,0	1,3	13,8	14,7
Sektor niefinansowy	18 567,0	22 699,1	27 851,4	32 068,5
w tym w dewizach	14,8	10,4	9,5	9,8
Przedsiębiorstwa	3 557,5	4 391,8	5 527,8	6 795,3
w tym w dewizach	5,3	3,1	5,0	5,3
Gospodarstwa domowe	14 947,2	18 215,6	22 157,7	25 061,5
w tym w dewizach	9,2	7,1	4,5	4,5
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	62,4	91,7	165,9	211,8
w tym w dewizach	0,3	0,2	0,0	—
Sektor budżetowy	879,4	1 464,7	1 611,5	1 893,2
w tym w dewizach	—	—	—	—
Instytucje rządowe szczebla centralnego	1,4	5,6	5,1	4,5
Instytucje samorządowe	878,1	1 459,1	1 606,4	1 888,8
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	—	—	—	—
WARTOŚĆ REZERW NA KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	478,7	478,3	493,1	525,6
Sektor finansowy	0,6	0,7	0,4	0,7
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	0,0	0,0	—	—
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	—	—	—	—
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	0,6	0,7	0,3	0,4
Pomocnicze instytucje finansowe	—	—	0,1	0,2
Sektor niefinansowy	478,0	477,5	492,6	524,9
Przedsiębiorstwa	86,0	92,5	99,3	121,1
Gospodarstwa domowe	390,0	383,6	391,7	402,0
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	2,0	1,4	1,5	1,8
Sektor budżetowy	0,1	0,1	0,2	0,0
Instytucje rządowe szczebla centralnego	—	—	—	—
Instytucje samorządowe	0,1	0,1	0,2	0,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	—	—	—	—

Tabl. 20. Banki spółdzielcze – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	18 567,0	22 699,1	27 851,4	32 068,5
w tym w dewizach	14,8	10,4	9,5	9,8
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	6 530,2	8 276,1	11 069,9	14 211,9
Kredyty dla rolnictwa	8 033,5	10 361,4	12 042,3	12 825,8
Kredyty i pożyczki detaliczne	2 575,9	2 792,5	3 252,8	3 915,5

Tabl. 21. Banki spółdzielcze – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	3 557,5	4 391,8	5 527,8	6 795,3
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	22,9	24,9	22,9	28,9
w tym w dewizach	5,3	3,1	5,0	5,3
w tym:				
Kredyty w rachunku bieżącym	1 070,9	1 184,5	1 324,1	1 595,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	10,3	11,4	10,0	10,9
Kredyty na inwestycje	1 118,0	1 459,5	2 005,1	2 277,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	3,5	4,2	4,9	9,5
Kredyty na nieruchomości	308,5	471,9	725,2	1 225,1
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	–	0,5	–	0,1
w tym mieszkaniowe	29,0	29,7	69,7	214,1
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	–	–	–	–
Kredyty na zakup papierów wartościowych	3,1	4,9	–	–
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	0,3	0,4	0,4	0,6
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	–	–	–	–
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	1 649,0	1 990,6	2 627,8	3 820,2
Kredyty dla rolnictwa	276,1	433,6	398,7	366,0
w tym preferencyjne	216,0	312,9	342,1	288,3

Tabl. 22. Banki spółdzielcze – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	14 947,2	18 215,6	22 157,7	25 061,5
w tym w dewizach	9,2	7,1	4,5	4,5
z tego:				
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	3 016,0	3 501,6	4 164,2	4 870,4
rolnicy indywidualni (rezydenci)	7 742,4	9 882,8	11 637,6	12 450,5
osoby prywatne (rezydenci)	4 188,5	4 830,6	6 355,7	7 740,0
nierzydenci	0,3	0,6	0,2	0,6
Z ogółem przypada na:				
Kredyty na zakupy w systemie sprzedaży ratalnej	138,4	110,7	98,7	98,0
Kredyty w rachunku bieżącym	1 669,4	1 705,1	1 969,3	2 265,3
Kredyty na zakup papierów wartościowych	26,4	40,9	63,3	95,4
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	0,7	1,4	3,2	8,8
Kredyty na nieruchomości	2 003,3	2 659,2	3 854,2	4 825,5
w tym dla osób prywatnych	1 201,2	1 625,2	2 519,1	3 147,4
w tym mieszkaniowe	1 184,3	1 628,7	2 516,6	3 155,6
w tym dla osób prywatnych	1 170,9	1 606,7	2 473,7	3 083,4
Pozostałe kredyty i pożyczki	11 109,0	13 698,3	16 169,0	17 768,5
Z ogółem przypada na:				
Kredyty i pożyczki detaliczne	2 575,9	2 792,5	3 252,8	3 915,5
Kredyty hipoteczne	4 866,6	6 268,9	8 410,3	10 352,8
Kredyty dla rolnictwa	7 757,0	9 927,5	11 642,9	12 459,0
w tym preferencyjne	5 415,0	7 313,2	8 817,4	9 165,6
w tym dla rolników indywidualnych	7 711,0	9 866,7	11 598,3	12 420,3
w tym preferencyjne	5 375,0	7 275,8	8 782,2	9 136,2

Tabl. 23. Banki spółdzielcze – pasywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PASYWA OGÓŁEM	33 908,8	42 125,2	48 924,2	56 534,5
Kapitał (fundusz) obcy	30 158,8	37 849,4	43 951,6	50 688,6
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0,0	0,1	0,1	0,1
Zobowiązania wobec sektora finansowego	381,0	515,3	908,4	900,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	76,7	75,8	234,8	237,1
terminowe ^{b)}	304,3	439,5	673,6	662,9
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	25 465,5	32 367,8	36 954,0	41 928,9
w rachunku bieżącym ^{a)}	14 638,0	19 950,8	23 029,0	24 245,3
terminowe ^{b)}	10 827,5	12 417,0	13 924,9	17 683,5
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	3 258,6	3 615,9	4 821,6	6 406,4
w rachunku bieżącym ^{a)}	3 047,3	3 409,3	4 579,5	6 128,0
terminowe ^{b)}	211,3	206,6	242,1	278,3
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	–	–	–	–
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	–	–	–	–
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	–	–	–	–
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	435,3	689,5	434,3	458,8
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	374,5	386,2	393,5	410,5
Rezerwy	190,9	215,5	251,6	307,5
Zobowiązania podporządkowane	53,0	59,2	188,1	276,5
Kapitał (fundusz) własny	3 750,0	4 275,8	4 972,6	5 845,9
Kapitał podstawowy	536,7	562,3	623,5	626,6
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	-53,8	-39,7	-62,7	-34,3
Akcje własne	–	–	–	–
Kapitał (fundusz) zapasowy	2 495,0	2 884,0	3 346,4	3 943,1
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	112,5	110,9	105,6	95,7
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	216,6	240,3	271,3	314,2
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	-0,4	-0,2	-0,4	-0,6
Wynik z lat ubiegłych	-64,5	14,7	6,0	0,0
Wynik w trakcie zatwierdzania	-3,8	0,1	0,0	0,0
Wynik finansowy netto roku obrotowego	511,7	503,4	682,9	901,2
zysk netto	511,7	503,4	687,6	906,5
strata netto	–	–	4,7	5,3

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 24. Banki spółdzielcze – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
DEPOZYTY OGÓŁEM	28 626,0	35 897,8	41 884,1	48 331,5
w tym w dewizach	198,6	286,6	365,2	383,9
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	81,5	115,0	348,1	402,0
w tym w dewizach	5,0	3,1	1,4	1,3
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	57,7	75,6	304,9	334,8
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	5,7	7,7	8,0	10,7
Pozostałe instytucje finansowe	18,1	31,7	35,2	56,5
Sektor niefinansowy	25 289,6	32 169,7	36 717,6	41 528,4
w tym w dewizach	192,4	281,9	362,9	381,8
Przedsiębiorstwa	2 146,1	2 851,1	3 455,1	3 712,1
Gospodarstwa domowe	22 355,1	28 373,8	32 121,7	36 512,9
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	788,3	944,7	1 140,8	1 303,4
Sektor budżetowy	3 254,9	3 613,1	4 818,4	6 401,1
w tym w dewizach	1,2	1,6	0,9	0,8
Instytucje rządowe szczebla centralnego	52,1	54,9	80,6	118,8
Instytucje samorządowe	3 196,6	3 551,7	4 733,5	6 278,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	6,3	6,5	4,4	4,2

Tabl. 25. Banki spółdzielcze – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	5 889,1	7 402,9	9 247,7	22 775,8
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	3 214,0	3 880,0	4 338,7	6 415,3
udzielone	2 331,4	2 964,2	3 326,1	3 792,8
otrzymane	882,6	915,8	1 012,6	2 622,6
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	—	0,3	4,1	22,0
Pozostałe	2 675,2	3 522,6	4 904,8	16 338,5

Tabl. 26. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12				
	2007	2008	2007= =100	Udział w bankach komercyjnych	
				2007	2008
				w %	
w mln zł					
AKTYWA OGÓŁEM	370 266,7	462 868,1	125,0	49,6	47,1
NIEPRZYCHODOWE	27 457,8	34 882,5	127,0	51,9	52,4
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	13 976,7	20 885,9	149,4	51,8	54,9
Wartości niematerialne i prawne	2 395,8	2 751,7	114,9	49,3	51,6
w tym wartość firmy	275,0	275,0	100,0	15,6	15,4
Rzeczowe aktywa trwałe	5 783,2	6 111,8	105,7	61,0	58,2
z tego:					
budynki i lokale	3 823,7	3 781,6	98,9	65,9	63,4
środki trwałe w budowie	427,2	758,3	177,5	61,9	68,6
pozostałe aktywa trwałe	1 532,4	1 571,9	102,6	51,2	45,8
Inne aktywa	3 459,5	2 588,0	74,8	57,8	62,7
Rozliczenia międzyokresowe	1 842,6	2 545,0	138,1	32,7	29,5
PRZYCHODOWE	342 808,9	427 985,6	124,8	49,5	46,7
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	152,0	159,6	105,0	51,1	39,1
Należności od sektora finansowego	49 782,0	39 072,6	78,5	44,7	43,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	30 509,1	21 097,9	69,2	47,5	42,5
terminowe ^{b)}	19 272,9	17 974,7	93,3	40,8	43,6
Należności od sektora niefinansowego	187 585,3	253 505,6	135,1	47,6	45,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	40 147,0	44 678,1	111,3	47,4	44,0
terminowe ^{b)}	147 438,3	208 827,5	141,6	47,7	46,0
Należności od sektora budżetowego	6 275,0	6 271,0	99,9	31,8	27,8
w rachunku bieżącym ^{a)}	258,2	223,8	86,7	32,0	41,9
terminowe ^{b)}	6 016,8	6 047,2	100,5	31,8	27,4
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	5 266,6	4 562,8	86,6	88,0	50,6
Dłużne papiery wartościowe:	78 581,6	96 791,0	123,2	59,8	54,7
banków (razem z Bankiem Centralnym)	11 441,3	12 536,7	109,6	57,1	55,3
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	63 349,5	79 793,9	126,0	60,1	53,8
pozostałe	3 790,7	4 460,4	117,7	61,5	75,4
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	3 601,8	2 923,3	81,2	81,2	50,8
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	61,9	95,4	154,1	100,0	98,9
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	222,6	265,4	119,2	83,3	80,2
Udziały lub akcje w innych jednostkach	28,7	34,1	118,8	22,1	23,8
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	11 251,4	24 304,9	216,0	44,6	44,9

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 27. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12				
	2007	2008	2007= =100	Udział w bankach komercyjnych	
				2007	2008
	w mln zł			w %	
KREDYTY I POŻYCZKI					
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	211 104,7	277 666,2	131,5	48,0	45,8
w tym w dewizach	51 411,1	89 704,5	174,5	43,9	41,0
Z ogółem przypada na:					
Sektor finansowy	14 271,3	15 497,4	108,6	53,8	51,8
w tym w dewizach	3 862,9	5 038,9	130,4	48,7	45,0
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	4 442,4	5 039,3	113,4	41,1	41,8
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	0,6	0,3	50,0	14,6	7,1
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	8 901,8	9 638,3	108,3	63,9	59,6
Pomocnicze instytucje finansowe	926,5	819,6	88,5	52,4	47,6
Sektor niefinansowy	190 897,8	255 917,8	134,1	47,8	45,6
w tym w dewizach	47 336,4	84 563,2	178,6	43,7	40,8
Przedsiębiorstwa	85 197,2	114 466,6	134,4	51,3	53,1
w tym w dewizach	18 809,4	31 914,1	169,7	53,7	55,4
Gospodarstwa domowe	104 966,9	140 415,6	133,8	45,2	40,9
w tym w dewizach	28 519,2	52 641,3	184,6	38,9	35,2
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	733,7	1 035,7	141,2	50,2	51,1
w tym w dewizach	7,8	7,8	100,0	25,6	25,2
Sektor budżetowy	5 935,7	6 250,9	105,3	43,0	40,2
w tym w dewizach	211,8	102,4	48,3	26,9	22,5
Instytucje rządowe szczebla centralnego	240,2	880,5	366,6	57,4	85,2
Instytucje samorządowe	5 695,5	5 370,5	94,3	42,5	37,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	—	—	—	—	—
WARTOŚĆ REZERW NA KREDYTY I POŻYCZKI					
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	7 908,9	7 963,8	100,7	45,6	40,5
Sektor finansowy	131,9	132,4	100,4	32,9	32,7
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	16,5	58,6	355,2	76,7	54,6
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	0,0	0,0	x	x	x
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	99,3	71,4	71,9	33,7	31,2
Pomocnicze instytucje finansowe	16,1	2,4	14,9	18,8	3,5
Sektor niefinansowy	7 738,8	7 809,6	100,9	45,8	40,6
Przedsiębiorstwa	3 910,8	3 598,9	92,0	54,5	51,4
Gospodarstwa domowe	3 822,6	4 199,5	109,9	39,4	34,4
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	5,4	11,2	207,4	21,3	36,4
Sektor budżetowy	38,3	21,8	56,9	81,0	92,4
Instytucje rządowe szczebla centralnego	29,3	18,3	62,5	100,0	100,0
Instytucje samorządowe	8,9	3,5	39,3	49,4	66,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	—	—	—	—	—

Tabl. 28. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12				
	2007	2008	2007= =100	Udział w bankach komercyjnych	
				2007	2008
	w mln zł			w %	
OGÓŁEM	190 897,8	255 917,8	134,1	47,8	45,6
w tym w dewizach	47 336,4	84 563,2	178,6	43,7	40,8
Z ogółem przypada na:					
Kredyty hipoteczne	76 644,3	90 536,1	118,1	53,5	45,0
Kredyty dla rolnictwa	1 361,5	1 232,5	90,5	22,1	20,1
Kredyty i pożyczki detaliczne	31 242,8	35 003,0	112,0	37,0	32,0

Tabl. 29. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Stan na 31.12				
	2007	2008	2007= =100	Udział w bankach komercyjnych	
				2007	2008
	w mln zł			w %	
OGÓŁEM	85 197,2	114 466,6	134,4	51,3	53,1
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	7 040,5	7 026,0	99,8	50,7	48,3
w tym w dewizach	18 809,4	31 914,1	169,7	53,7	55,4
w tym:					
Kredyty w rachunku bieżącym	18 246,4	25 230,6	138,3	47,6	51,4
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	1 020,6	1 283,9	125,8	61,5	54,7
Kredyty na inwestycje	25 707,3	36 925,0	143,6	57,6	60,0
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	3 082,2	3 298,6	107,0	70,3	70,6
Kredyty na nieruchomości	15 080,7	21 338,5	141,5	44,9	46,6
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	180,6	293,2	162,3	5,0	7,4
w tym mieszkaniowe	6 627,0	8 360,7	126,2	47,6	44,5
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	24,0	32,3	134,6	0,7	0,9
Kredyty na zakup papierów wartościowych	30,7	46,3	150,8	22,4	19,4
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	92,8	76,3	82,2	36,1	31,5
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	0,3	0,3	100,0	60,0	42,9
Z ogółem przypada na:					
Kredyty hipoteczne	27 322,6	30 069,7	110,1	57,0	51,0
Kredyty dla rolnictwa	439,9	368,2	83,7	29,0	27,9
w tym preferencyjne	425,9	325,9	76,5	31,9	28,0

Tabl. 30. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12				
	2007	2008	2007= =100	Udział w bankach komercyjnych	
				2007	2008
				w %	
w mln zł					
OGÓŁEM	104 966,9	140 415,6	133,8	45,2	40,9
w tym w dewizach	28 519,2	52 641,3	184,6	38,9	35,2
z tego:					
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	10 892,3	14 821,5	136,1	51,0	50,4
rolnicy indywidualni (rezydenci)	1 250,8	1 225,1	97,9	21,8	19,7
osoby prywatne (rezydenci)	92 387,2	123 731,7	133,9	45,3	40,4
nierzydenci	436,6	637,3	146,0	42,8	39,6
Z ogółem przypada na:					
Kredyty na zakupy w systemie sprzedaży ratalnej	1 134,9	232,8	20,5	7,7	1,5
Kredyty w rachunku bieżącym	11 442,7	13 495,0	117,9	72,6	73,0
Kredyty na zakup papierów wartościowych	1 096,2	901,0	82,2	68,6	82,9
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	2 039,3	2 598,7	127,4	23,1	20,7
Kredyty na nieruchomości	61 315,9	87 168,2	142,2	51,6	44,8
w tym dla osób prywatnych	59 992,1	85 425,7	142,4	51,9	45,0
w tym mieszkaniowe	59 314,3	85 961,5	144,9	51,5	45,0
w tym dla osób prywatnych	58 825,8	85 150,3	144,7	51,5	45,1
Pozostałe kredyty i pożyczki	27 937,9	36 019,9	128,9	38,6	35,6
Z ogółem przypada na:					
Kredyty i pożyczki detaliczne	31 242,8	35 003,0	112,0	37,0	32,0
Kredyty hipoteczne	49 225,9	60 359,2	122,6	51,8	42,5
Kredyty dla rolnictwa	921,3	863,7	93,7	19,8	17,9
w tym preferencyjne	919,5	654,5	71,2	20,8	14,9
w tym dla rolników indywidualnych	831,7	801,7	96,4	18,9	17,3
w tym preferencyjne	830,9	603,7	72,7	19,8	14,3

Tabl. 31. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – pasywa netto

Wyszczególnienie	Stan na 31.12				
	2007	2008	2007=	Udział w bankach komercyjnych	
	w mln zł		=100	2007	2008
				w %	
PASYWA OGÓŁEM	370 266,7	462 868,1	125,0	49,6	47,1
Kapitał (fundusz) obcy	332 994,5	420 624,8	126,3	49,3	46,7
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	1 487,2	13 297,5	894,1	48,9	73,3
Zobowiązania wobec sektora finansowego	33 115,5	50 855,8	153,6	21,0	21,1
w rachunku bieżącym ^{a)}	16 981,1	19 784,3	116,5	22,9	22,6
terminowe ^{b)}	16 134,4	31 071,5	192,6	19,4	20,2
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	243 569,1	279 031,3	114,6	62,2	60,1
w rachunku bieżącym ^{a)}	198 411,5	198 290,0	99,9	63,4	61,9
terminowe ^{b)}	45 157,6	80 741,3	178,8	57,8	56,2
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	18 865,6	20 608,6	109,2	47,3	43,7
w rachunku bieżącym ^{a)}	17 998,5	18 906,9	105,0	52,1	47,3
terminowe ^{b)}	867,1	1 701,6	196,2	16,2	23,7
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	10 487,4	10 698,7	102,0	79,0	72,7
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 233,2	1 727,7	77,4	18,0	13,8
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	8 409,2	27 263,8	324,2	38,5	44,4
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	5 518,4	6 965,5	126,2	29,8	35,9
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	4 835,3	4 885,2	101,0	56,0	58,3
Rezerwy	1 728,0	1 954,9	113,1	41,2	34,5
Zobowiązania podporządkowane	2 745,6	3 335,7	121,5	50,5	45,5
KAPITAŁ (FUNDUSZ) WŁASNY	37 272,2	42 243,3	113,3	53,2	51,2
Kapitał podstawowy	2 240,2	2 240,7	100,0	16,3	14,5
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	—	—	—	—	—
Akcje własne	—	—	—	—	—
Kapitał (fundusz) zapasowy	17 921,7	20 181,6	112,6	64,4	58,9
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	7,9	116,7	x	x	48,6
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	10 311,1	11 311,8	109,7	59,8	56,8
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	—	—	—	—	—
Wynik z lat ubiegłych	5,1	6,0	117,6	x	x
Wynik w trakcie zatwierdzania	—	—	—	—	—
Wynik finansowy netto roku obrotowego	6 786,2	8 386,5	123,6	58,6	65,7
zysk netto	6 786,2	8 386,5	123,6	57,5	63,6
strata netto	—	—	—	—	—

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 32. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12				
	2007	2008	2007= =100	Udział w bankach komercyjnych	
				2007	2008
				w %	
w mln zł					
DEPOZYTY OGÓŁEM	278 235,9	320 340,0	115,1	53,9	50,9
w tym w dewizach	39 771,3	38 844,4	97,7	49,0	37,0
Z ogółem przypada na:					
Sektor finansowy	20 877,7	26 873,6	128,7	22,1	20,6
w tym w dewizach	5 527,9	6 796,2	122,9	23,4	13,8
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	9 676,7	12 709,8	131,3	14,1	13,9
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	3 398,6	7 062,9	207,8	31,8	29,5
Pozostałe instytucje finansowe	7 802,3	7 100,9	91,0	52,7	45,8
Sektor niefinansowy	238 657,3	272 984,1	114,4	62,4	60,3
w tym w dewizach	33 649,3	31 261,8	92,9	59,3	57,4
Przedsiębiorstwa	74 908,1	77 275,9	103,2	53,0	53,2
Gospodarstwa domowe	156 943,6	187 737,7	119,6	68,2	63,8
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	6 805,6	7 970,5	117,1	62,1	61,8
Sektor budżetowy	18 700,9	20 482,3	109,5	47,9	44,2
w tym w dewizach	594,1	786,4	132,4	64,6	67,7
Instytucje rządowe szczebla centralnego	7 578,2	8 645,1	114,1	42,9	42,5
Instytucje samorządowe	8 661,3	9 225,5	106,5	65,5	60,6
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	2 461,4	2 611,7	106,1	30,2	24,3

Tabl. 33. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12				
	2007	2008	2007= =100	Udział w bankach komercyjnych	
				2007	2008
	w mln zł			w %	
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	1 576 927,9	1 619 539,6	102,7	44,7	45,5
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	141 609,7	141 633,6	100,0	48,2	41,4
udzielone	104 569,1	110 568,5	105,7	54,5	51,5
otrzymane	37 040,5	31 065,1	83,9	36,2	24,5
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	1 408 129,6	1 445 234,0	102,6	44,5	46,2
Pozostałe	27 188,6	32 671,9	120,2	39,7	37,7

Tabl. 34. Banki prowadzące usługi powiernicze – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12	
	2007	2008
	w mln zł	
AKTYWA OGÓŁEM	542 718,5	690 946,5
NIEPRZYCHODOWE	43 501,9	54 264,4
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	22 619,6	31 919,1
Wartości niematerialne i prawne	4 171,5	4 531,4
w tym wartość firmy	1 628,7	1 628,7
Rzeczowe aktywa trwałe	7 852,8	8 281,4
z tego:		
budynki i lokale	5 042,8	4 994,3
środki trwałe w budowie	566,5	914,6
pozostałe aktywa trwałe	2 243,5	2 372,6
Inne aktywa	5 107,2	3 361,2
Rozliczenia międzyokresowe	3 750,8	6 171,4
PRZYCHODOWE	499 216,6	636 682,1
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	253,9	316,2
Należności od sektora finansowego	73 852,2	55 872,2
w rachunku bieżącym ^{a)}	43 907,7	32 849,1
terminowe ^{b)}	29 944,5	23 023,1
Należności od sektora niefinansowego	280 187,7	382 819,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	64 330,6	75 666,6
terminowe ^{b)}	215 857,1	307 153,0
Należności od sektora budżetowego	7 404,9	7 227,9
w rachunku bieżącym ^{a)}	334,6	233,8
terminowe ^{b)}	7 070,3	6 994,1
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	5 987,1	5 819,2
Dłużne papiery wartościowe:	106 467,4	133 947,9
banków (razem z Bankiem Centralnym)	15 715,0	17 196,8
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	85 864,9	111 644,1
pozostałe	4 887,5	5 106,9
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	4 154,7	3 544,0
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	61,9	95,4
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	222,8	285,2
Udziały lub akcje w innych jednostkach	76,7	87,5
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	20 547,2	46 667,1

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 35. Banki prowadzące usługi powiernicze – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto		wartość rezerw utworzonych na kredyty i pożyczki	
	2007	2008	2007	2008
	w mln zł			
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	310 521,7	412 562,7	12 036,9	12 485,5
w tym w dewizach	82 339,5	146 698,5	.	.
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	19 727,8	20 174,7	275,9	262,0
w tym w dewizach	5 873,8	7 538,6	.	.
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	7 310,0	7 176,8	19,9	64,6
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	3,5	3,1	0,0	0,0
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	10 673,2	11 307,6	175,8	130,9
Pomocnicze instytucje finansowe	1 741,0	1 687,2	80,2	66,5
Sektor niefinansowy	283 825,7	385 261,1	11 714,4	12 200,2
w tym w dewizach	76 192,0	139 011,1	.	.
Przedsiębiorstwa	128 938,0	168 111,6	6 190,8	6 002,9
w tym w dewizach	27 948,1	46 001,7	.	.
Gospodarstwa domowe	154 038,5	215 938,2	5 501,4	6 168,8
w tym w dewizach	48 229,1	92 994,3	.	.
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	849,2	1 211,3	22,2	28,6
w tym w dewizach	14,7	15,1	.	.
Sektor budżetowy	6 968,2	7 126,9	46,6	23,2
w tym w dewizach	273,7	148,8	.	.
Instytucje rządowe szczebla centralnego	337,9	954,1	29,3	18,3
Instytucje samorządowe	6 630,3	6 172,8	17,2	5,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	–	–	–	–

Tabl. 36. Banki prowadzące usługi powiernicze – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12	
	2007	2008
	w mln zł	
OGÓŁEM	283 825,7	385 261,1
w tym w dewizach	76 192,0	139 011,1
Z ogółem przypada na:		
Kredyty hipoteczne	106 197,2	142 059,9
Kredyty dla rolnictwa	4 644,9	4 638,9
Kredyty i pożyczki detaliczne	44 501,2	52 298,2

Tabl. 37. Banki prowadzące usługi powiernicze – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Stan na 31.12	
	2007	2008
	w mln zł	
OGÓŁEM	128 938,0	168 111,6
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	9 129,4	8 722,8
w tym w dewizach	27 948,1	46 001,7
w tym:		
Kredyty w rachunku bieżącym	31 341,9	40 980,1
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	1 513,4	1 890,0
Kredyty na inwestycje	36 995,2	51 341,4
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	3 831,0	3 957,7
Kredyty na nieruchomości	21 215,7	29 919,4
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	222,7	319,5
w tym mieszkaniowe	7 449,3	10 182,3
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	24,3	32,3
Kredyty na zakup papierów wartościowych	90,2	141,2
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	251,5	235,4
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	0,4	0,3
Z ogółem przypada na:		
Kredyty hipoteczne	35 594,9	43 088,8
Kredyty dla rolnictwa	1 197,1	1 063,8
w tym preferencyjne	1 085,9	950,7

Tabl. 38. Banki prowadzące usługi powiernicze – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12	
	2007	2008
	w mln zł	
OGÓŁEM	154 038,5	215 938,2
w tym w dewizach	48 229,1	92 994,3
z tego:		
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	14 969,4	20 411,2
rolnicy indywidualni (rezydenci)	4 422,0	4 763,1
osoby prywatne (rezydenci)	134 071,0	189 927,6
nierezydenci	576,1	836,3
Z ogółem przypada na:		
Kredyty na zakupy w systemie sprzedaży ratalnej	2 877,9	2 388,1
Kredyty w rachunku bieżącym	14 069,1	16 999,2
Kredyty na zakup papierów wartościowych	1 205,2	930,2
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	5 127,2	6 457,6
Kredyty na nieruchomości	89 626,8	136 006,9
w tym dla osób prywatnych	87 573,4	133 279,9
w tym mieszkaniowe	87 022,9	134 072,7
w tym dla osób prywatnych	86 391,3	132 978,0
Pozostałe kredyty i pożyczki	41 132,3	53 156,2
Z ogółem przypada na:		
Kredyty i pożyczki detaliczne	44 501,2	52 298,2
Kredyty hipoteczne	70 473,2	98 811,8
Kredyty dla rolnictwa	3 445,6	3 573,0
w tym preferencyjne	3 422,9	3 349,2
w tym dla rolników indywidualnych	3 252,4	3 429,7
w tym preferencyjne	3 237,6	3 222,4

Tabl. 39. Banki prowadzące usługi powiernicze – pasywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12	
	2007	2008
	w mln zł	
PASYWA OGÓŁEM	542 718,5	690 946,5
Kapitał (fundusz) obcy	488 927,3	630 198,5
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2 880,9	16 386,9
Zobowiązania wobec sektora finansowego	70 155,6	106 845,9
w rachunku bieżącym ^{a)}	40 789,2	41 540,9
terminowe ^{b)}	29 366,5	65 305,0
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	334 820,2	386 494,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	272 906,0	274 344,3
terminowe ^{b)}	61 914,2	112 149,6
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	25 527,2	28 607,5
w rachunku bieżącym ^{a)}	24 289,6	26 397,9
terminowe ^{b)}	1 237,7	2 209,6
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	11 752,7	11 098,7
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 891,6	3 088,6
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	17 561,7	52 637,3
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	9 290,1	9 114,1
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	6 204,5	5 962,6
Rezerwy	3 112,1	4 561,2
Zobowiązania podporządkowane	4 730,7	5 401,9
Kapitał (fundusz) własny	53 791,2	60 748,0
Kapitał podstawowy	6 463,2	6 888,7
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	–	–
Akcje własne	–	–
Kapitał (fundusz) zapasowy	24 032,3	27 040,9
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	-217,8	89,1
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	14 090,7	15 641,7
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	–	–
Wynik z lat ubiegłych	75,5	371,5
Wynik w trakcie zatwierdzania	–	–
Wynik finansowy netto roku obrotowego	9 347,2	10 716,2
zysk netto	9 347,2	10 716,2
strata netto	–	–

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 40. Banki prowadzące usługi powiernicze – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12	
	2007	2008
	w mln zł	
DEPOZYTY OGÓŁEM	401 828,5	467 237,0
w tym w dewizach	63 395,0	66 631,9
Z ogółem przypada na:		
Sektor finansowy	48 816,2	61 594,5
w tym w dewizach	13 159,4	19 955,9
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne niereszydentów	29 128,4	31 695,6
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	7 766,4	16 918,7
Pozostałe instytucje finansowe	11 921,5	12 980,2
Sektor niefinansowy	327 692,6	377 193,3
w tym w dewizach	49 488,6	45 712,7
Przedsiębiorstwa	115 785,1	119 420,9
Gospodarstwa domowe	202 816,6	247 461,1
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	9 090,9	10 311,3
Sektor budżetowy	25 319,7	28 449,2
w tym w dewizach	747,0	963,3
Instytucje rządowe szczebla centralnego	11 191,0	12 524,8
Instytucje samorządowe	10 939,8	12 493,7
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3 188,8	3 430,7

Tabl. 41. Banki prowadzące usługi powiernicze – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12	
	2007	2008
	w mln zł	
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	3 160 943,6	3 100 089,9
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	202 087,6	215 837,3
udzielone	150 825,0	163 021,8
otrzymane	51 262,5	52 815,5
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	2 922 353,2	2 840 506,1
Pozostałe	36 502,8	43 746,5

Tabl. 42. Banki geldowe – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
AKTYWA OGÓŁEM	410 078,7	458 128,5	515 721,1	661 066,1
NIEPRZYCHODOWE	31 527,5	36 122,2	40 974,7	49 971,0
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	13 950,5	18 191,9	20 958,8	28 838,8
Wartości niematerialne i prawne	3 886,0	3 947,0	4 128,4	4 401,9
w tym wartość firmy	1 665,2	1 661,3	1 661,3	1 661,3
Rzeczowe aktywa trwałe	7 578,5	7 142,2	7 542,6	7 983,5
z tego:				
budynki i lokale	4 983,1	4 664,2	4 829,2	4 816,5
środki trwałe w budowie	515,1	549,0	576,7	912,1
pozostałe aktywa trwałe	2 080,3	1 929,1	2 136,6	2 255,0
Inne aktywa	2 531,3	2 913,9	4 810,0	3 346,6
Rozliczenia międzyokresowe	3 581,2	3 927,2	3 534,9	5 400,2
PRZYCHODOWE	378 551,2	422 006,3	474 746,4	611 095,1
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	439,1	284,8	246,2	304,1
Należności od sektora finansowego	74 767,2	77 960,3	68 472,1	51 835,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	49 793,5	51 961,9	39 911,9	29 178,6
terminowe ^{b)}	24 973,7	25 998,3	28 560,1	22 657,0
Należności od sektora niefinansowego	161 924,5	202 290,8	265 009,6	368 730,4
w rachunku bieżącym ^{a)}	47 569,0	50 154,5	58 568,3	67 471,9
terminowe ^{b)}	114 355,5	152 136,3	206 441,3	301 258,5
Należności od sektora budżetowego	16 604,2	13 721,4	10 206,6	10 761,3
w rachunku bieżącym ^{a)}	788,8	674,9	536,3	444,2
terminowe ^{b)}	15 815,4	13 046,6	9 670,2	10 317,1
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	1 008,9	1 748,7	5 987,1	5 819,2
Dłużne papiery wartościowe:	107 181,8	109 488,7	102 165,0	130 122,5
banków (razem z Bankiem Centralnym)	23 241,0	21 078,7	14 894,0	16 766,2
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	80 986,1	84 696,3	82 973,7	108 615,9
pozostałe	2 954,7	3 713,7	4 297,3	4 740,4
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	3 896,9	3 505,7	4 206,5	3 520,5
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	48,1	61,9	61,9	95,4
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	276,0	235,2	222,8	265,6
Udziały lub akcje w innych jednostkach	50,1	56,0	40,4	47,3
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	12 354,4	12 652,7	18 128,1	39 593,1

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 43. Banki giełdowe – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	198 339,8	236 380,9	298 235,6	402 738,4
w tym w dewizach	56 807,9	70 260,1	80 920,8	148 055,2
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	11 222,2	14 281,1	19 258,0	20 557,2
w tym w dewizach	4 386,3	4 240,0	5 537,4	7 556,3
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	3 103,9	3 579,4	6 509,4	7 056,3
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	5,7	7,0	3,4	3,0
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	6 984,9	8 876,8	10 994,5	11 810,6
Pomocnicze instytucje finansowe	1 127,7	1 817,8	1 750,7	1 687,3
Sektor niefinansowy	171 113,4	208 733,1	269 458,1	371 811,3
w tym w dewizach	51 694,6	65 542,7	75 111,4	140 353,4
Przedsiębiorstwa	87 327,6	97 041,5	118 243,9	155 544,9
w tym w dewizach	21 672,9	23 406,5	25 431,4	42 028,4
Gospodarstwa domowe	83 270,1	111 165,1	150 305,3	214 989,3
w tym w dewizach	29 909,9	42 092,3	49 657,2	98 305,4
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	515,7	526,5	908,9	1 277,1
w tym w dewizach	111,8	43,9	22,7	19,6
Sektor budżetowy	16 004,2	13 366,7	9 519,5	10 369,9
w tym w dewizach	727,0	477,4	272,1	145,6
Instytucje rządowe szczebla centralnego	3 510,1	1 860,8	295,8	913,5
Instytucje samorządowe	7 946,7	8 909,8	9 223,7	9 456,4
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	4 547,4	2 596,0	–	–
WARTOŚĆ REZERW NA KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	15 872,0	12 831,2	11 867,9	12 244,5
Sektor finansowy	560,6	416,8	320,9	352,8
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	75,8	72,1	20,7	106,0
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	0,0	0,1	0,0	0,0
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	272,0	236,4	219,0	179,4
Pomocnicze instytucje finansowe	212,8	108,2	81,2	67,4
Sektor niefinansowy	15 264,8	12 374,5	11 500,5	11 868,5
Przedsiębiorstwa	9 671,6	7 263,2	6 186,1	5 891,8
Gospodarstwa domowe	5 553,7	5 080,9	5 291,7	5 948,1
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	39,5	30,4	22,7	28,5
Sektor budżetowy	46,7	39,9	46,6	23,2
Instytucje rządowe szczebla centralnego	31,6	26,3	29,3	18,3
Instytucje samorządowe	15,1	13,6	17,2	5,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	–	–	–	–

Tabl. 44. Banki geldowe – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	171 113,4	208 733,1	269 458,1	371 811,3
w tym w dewizach	51 694,6	65 542,7	75 111,4	140 353,4
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	57 349,5	75 456,2	106 555,1	146 015,7
Kredyty dla rolnictwa	1 778,8	1 770,7	1 695,3	1 483,1
Kredyty i pożyczki detaliczne	27 396,5	35 336,1	43 335,1	51 257,8

Tabl. 45. Banki geldowe – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	87 327,6	97 041,5	118 243,9	155 544,9
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	11 564,7	10 939,8	9 024,6	8 936,4
w tym w dewizach	21 672,9	23 406,5	25 431,4	42 028,4
w tym:				
Kredyty w rachunku bieżącym	18 756,6	21 404,1	28 480,8	37 945,7
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	1 090,9	1 113,3	1 521,7	1 982,0
Kredyty na inwestycje	32 083,7	33 641,2	33 401,7	46 482,0
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	6 932,1	5 961,4	4 016,0	4 244,1
Kredyty na nieruchomości	8 025,6	11 418,6	21 297,0	30 190,8
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	76,2	191,5	276,7	344,7
w tym mieszkaniowe	3 467,3	4 347,2	7 698,2	10 702,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	11,3	35,5	24,8	32,6
Kredyty na zakup papierów wartościowych	1,7	76,4	98,2	110,9
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	218,7	244,6	243,7	228,3
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	0,3	0,3	0,5	0,7
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	23 131,9	26 254,9	34 375,0	41 327,6
Kredyty dla rolnictwa	724,9	693,4	605,3	474,7
w tym preferencyjne	604,2	559,6	489,1	358,7

Tabl. 46. Banki giełdowe – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	83 270,1	111 165,1	150 305,3	214 989,3
w tym w dewizach	29 909,9	42 092,3	49 657,2	98 305,4
z tego:				
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	9 238,7	11 091,9	13 951,1	18 771,6
rolnicy indywidualni (rezydenci)	1 313,4	1 369,6	1 400,5	1 353,0
osoby prywatne (rezydenci)	72 434,5	98 368,9	134 242,1	193 722,0
nierzydenci	283,5	334,7	711,6	1 142,7
Z ogółem przypada na:				
Kredyty na zakupy w systemie sprzedaży ratalnej	3 726,5	2 973,0	2 912,9	2 419,6
Kredyty w rachunku bieżącym	11 771,6	11 947,9	13 541,7	16 026,5
Kredyty na zakup papierów wartościowych	577,8	1 169,9	1 260,6	977,8
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	2 463,4	3 159,6	4 800,3	6 155,0
Kredyty na nieruchomości	41 707,6	62 503,1	91 056,5	141 082,7
w tym dla osób prywatnych	41 151,9	61 158,0	88 792,4	137 980,5
w tym mieszkaniowe	41 170,7	61 013,0	88 375,7	138 872,0
w tym dla osób prywatnych	40 985,7	60 639,5	87 610,6	137 527,3
Pozostałe kredyty i pożyczki	23 023,2	29 411,6	36 733,3	48 327,7
Z ogółem przypada na:				
Kredyty i pożyczki detaliczne	27 396,5	35 336,1	43 335,1	51 257,8
Kredyty hipoteczne	34 088,9	49 063,2	72 050,1	104 529,5
Kredyty dla rolnictwa	1 049,0	1 075,8	1 088,7	1 007,0
w tym preferencyjne	1 009,2	1 044,0	1 061,3	776,5
w tym dla rolników indywidualnych	844,2	891,2	935,9	892,8
w tym preferencyjne	827,1	869,3	915,1	677,6

Tabl. 47. Banki geldowe – pasywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PASYWA OGÓŁEM	410 078,7	458 128,5	515 721,1	661 066,1
Kapitał (fundusz) obcy	366 181,1	411 164,8	463 538,7	602 546,1
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2 505,0	3 689,1	2 589,0	15 958,4
Zobowiązania wobec sektora finansowego	40 759,8	49 769,4	65 370,4	105 366,9
w rachunku bieżącym ^{a)}	23 498,8	26 017,8	34 059,8	36 821,4
terminowe ^{b)}	17 261,0	23 751,6	31 310,6	68 545,4
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	260 037,2	290 268,7	318 939,8	367 684,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	186 037,4	223 624,2	260 530,9	260 844,6
terminowe ^{b)}	73 999,8	66 644,4	58 408,9	106 840,0
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	17 759,9	18 856,1	25 415,4	30 093,8
w rachunku bieżącym ^{a)}	16 191,8	16 731,6	23 882,0	27 209,1
terminowe ^{b)}	1 568,1	2 124,5	1 533,4	2 884,7
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	11 047,9	11 930,9	11 336,7	11 330,2
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	4 830,6	7 853,3	3 165,1	2 891,9
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	10 529,5	9 831,4	15 007,9	45 628,0
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	7 843,5	8 660,0	8 813,1	8 664,6
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	5 717,2	5646	5 725,1	5 739,2
Rezerwy	3 283,0	2 968,4	2 680,7	3 972,6
Zobowiązania podporządkowane	1 867,5	1 691,5	4 495,5	5 216,1
Kapitał (fundusz) własny	43 897,6	46 963,7	52 182,4	58 520,0
Kapitał podstawowy	5 469,1	5 893,7	6 411,8	6 402,2
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	—	—	—	—
Akcje własne	—	—	—	-0,1
Kapitał (fundusz) zapasowy	13 553,0	14 948,3	23 568,0	26 432,5
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	778,1	870,6	-288,2	115,8
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	17 024,5	17 439,0	13 528,0	15 041,6
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	—	—	—	—
Wynik z lat ubiegłych	23,2	175,8	-0,3	169,4
Wynik w trakcie zatwierdzania	40,8	-703,7	—	—
Wynik finansowy netto roku obrotowego	7 008,9	8 340,0	8 962,9	10 358,7
zysk netto	7 008,9	8 340,0	8 962,9	10 358,7
strata netto	—	—	—	—

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 48. Banki giełdowe – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
DEPOZYTY OGÓŁEM	301 743,3	337 834,9	378 928,5	445 057,6
w tym w dewizach	53 705,2	60 571,6	57 146,9	60 715,0
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	30 390,8	35 332,5	41 469,0	55 898,1
w tym w dewizach	7 459,9	9 677,9	10 231,1	16 584,8
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	17 826,1	20 222,2	22 448,1	25 225,2
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	4 096,1	5 697,8	7 815,0	18 860,7
Pozostałe instytucje finansowe	8 468,6	9 412,4	11 205,8	11 812,2
Sektor niefinansowy	253 761,3	283 836,1	312 249,7	359 225,5
w tym w dewizach	45 827,7	50 148,7	46 038,4	43 032,1
Przedsiębiorstwa	74 696,6	93 656,8	106 967,9	110 174,0
Gospodarstwa domowe	171 028,5	181 537,7	196 034,4	238 373,7
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	8 036,2	8 641,6	9 247,4	10 677,8
Sektor budżetowy	17 591,2	18 666,4	25 209,8	29 934,0
w tym w dewizach	417,6	745,1	877,4	1 098,1
Instytucje rządowe szczebla centralnego	8 049,0	8 716,0	11 437,5	13 885,6
Instytucje samorządowe	8 939,2	9 511,9	11 176,2	12 726,5
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	603,0	438,5	2 596,1	3 321,9

Tabl. 49. Banki giełdowe – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	1 622 172,9	2 106 428,3	2 764 974,5	2 657 081,7
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	140 273,9	173 447,6	194 495,0	202 552,5
udzielone	100 603,4	128 867,8	143 354,3	153 542,7
otrzymane	39 670,5	44 579,9	51 140,7	49 009,7
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	1 448 133,4	1 894 331,9	2 532 845,6	2 407 955,8
Pozostałe	33 765,6	38 648,8	37 633,9	46 573,4

Tabl. 50. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
AKTYWA OGÓŁEM	62 292,9	79 650,5	111 106,2	162 832,6
NIEPRZYCHODOWE	2 360,3	3 838,5	5 720,9	8 145,6
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	1 042,9	1 816,8	3 130,1	4 752,4
Wartości niematerialne i prawne	293,4	353,3	405,8	526,7
w tym wartość firmy	82,3	60,9	54,8	49,5
Rzeczowe aktywa trwałe	226,3	305,6	476,6	768,4
z tego:				
budynki i lokale	22,3	27,2	51,6	66,7
środki trwałe w budowie	6,8	71,7	47,9	104,1
pozostałe aktywa trwałe	197,2	206,6	377,2	597,6
Inne aktywa	146,6	639,1	811,4	455,0
Rozliczenia międzyokresowe	651,1	723,7	897,0	1 643,1
PRZYCHODOWE	59 932,6	75 812,0	105 385,3	154 687,0
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	92,2	34,6	37,1	93,8
Należności od sektora finansowego	18 839,4	22 247,1	23 162,7	25 862,1
w rachunku bieżącym ^{a)}	11 288,2	14 450,2	11 674,5	12 734,9
terminowe ^{b)}	7 551,3	7 796,8	11 488,2	13 127,2
Należności od sektora niefinansowego	34 646,7	44 298,6	64 780,6	96 917,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	8 577,0	10 642,0	16 124,2	22 481,4
terminowe ^{b)}	26 069,6	33 656,6	48 656,4	74 435,6
Należności od sektora budżetowego	549,5	747,2	1 376,9	1 622,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	40,6	53,7	235,1	14,9
terminowe ^{b)}	508,9	693,4	1 141,8	1 607,0
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	—	—	—	859,5
Dłużne papiery wartościowe:	4 622,9	6 829,7	9 740,5	14 116,7
banków (razem z Bankiem Centralnym)	1 480,2	1 567,8	800,5	1 065,6
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	2 882,5	4 840,5	7 600,7	12 396,3
pozostałe	260,2	421,4	1 339,3	654,9
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	33,6	52,2	88,7	2 162,3
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	—	—	—	—
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	—	—	—	—
Udziały lub akcje w innych jednostkach	0,3	0,5	40,4	39,1
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	1 147,9	1 602,1	6 158,3	13 014,4

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 51. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	38 998,7	50 078,6	71 181,0	104 762,7
w tym w dewizach	13 978,1	18 066,6	22 370,5	42 915,4
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	4 021,8	5 055,0	5 953,6	7 696,2
w tym w dewizach	1 755,0	1 988,4	1 969,1	2 759,3
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	2 266,0	2 690,9	3 242,6	3 738,6
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	–	–	0,6	1,2
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	1 754,7	2 362,4	2 707,8	3 953,5
Pomocnicze instytucje finansowe	1,1	1,7	2,6	3,0
Sektor niefinansowy	34 452,6	44 331,8	64 251,4	96 062,0
w tym w dewizach	11 915,6	15 638,8	19 929,3	39 891,7
Przedsiębiorstwa	17 050,6	19 688,7	25 359,6	33 734,9
w tym w dewizach	5 590,2	6 133,2	6 597,9	11 456,2
Gospodarstwa domowe	17 381,2	24 618,6	38 452,0	61 709,5
w tym w dewizach	6 322,0	9 502,4	13 324,5	28 429,7
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	20,8	24,5	439,8	617,7
w tym w dewizach	3,4	3,2	6,9	5,8
Sektor budżetowy	524,3	691,8	975,9	1 004,5
w tym w dewizach	307,5	439,4	472,1	264,5
Instytucje rządowe szczebla centralnego	55,9	42,6	38,0	30,4
Instytucje samorządowe	468,4	649,2	937,9	974,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	–	–	–	–
WARTOŚĆ REZERW NA KREDYTY I POŻYCZKI				
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	1 234,9	1 516,7	1 929,6	2 763,0
Sektor finansowy	3,9	5,3	29,7	25,9
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	–	0,0	0,0	0,0
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	–	0,0	0,0	0,0
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	3,9	5,2	29,7	25,9
Pomocnicze instytucje finansowe	–	–	–	0,0
Sektor niefinansowy	1 231,0	1 511,1	1 899,7	2 737,1
Przedsiębiorstwa	207,8	234,7	333,8	384,7
Gospodarstwa domowe	1 023,2	1 276,5	1 563,6	2 350,4
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	0,00	0,0	2,3	2,0
Sektor budżetowy	–	0,2	0,2	0,0
Instytucje rządowe szczebla centralnego	–	–	–	–
Instytucje samorządowe	–	0,2	0,2	0,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	–	–	–	–

Tabl. 52. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	34 452,6	44 331,8	64 251,4	96 062,0
w tym w dewizach	11 915,6	15 638,8	19 929,3	39 891,7
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	6 375,3	7 681,1	12 829,6	26 135,0
Kredyty dla rolnictwa	39,6	24,7	108,7	76,7
Kredyty i pożyczki detaliczne	9 080,7	9 634,6	17 008,0	23 554,7

Tabl. 53. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	17 050,6	19 688,7	25 359,6	33 734,9
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	878,8	852,7	688,9	1 526,2
w tym w dewizach	5 590,2	6 133,2	6 597,9	11 456,2
w tym:				
Kredyty w rachunku bieżącym	4 930,1	6 126,3	7 751,7	8 695,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	32,6	102,7	58,8	295,6
Kredyty na inwestycje	2 733,1	4 169,3	6 933,7	9 528,8
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	183,6	160,5	217,5	283,9
Kredyty na nieruchomości	2 729,1	1 456,3	2 182,8	3 424,5
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	–	1,5	–	–
w tym mieszkaniowe	35,2	23,9	200,2	584,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	–	–	–	–
Kredyty na zakup papierów wartościowych	7,3	12,1	1,4	49,5
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	4,1	13,1	13,3	13,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	–	0,1	0,0	0,0
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	2 646,9	1 579,7	2 221,6	4 211,5
Kredyty dla rolnictwa	36,5	22,2	54,8	33,3
w tym preferencyjne	36,5	22,2	19,1	12,9

Tabl. 54. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	17 381,2	24 618,6	38 452,0	61 709,5
w tym w dewizach	6 322,0	9 502,4	13 324,5	28 429,7
z tego:				
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	2 402,3	2 794,7	4 563,1	6 824,7
rolnicy indywidualni (rezydenci)	23,2	29,7	78,6	60,6
osoby prywatne (rezydenci)	14 920,6	21 746,8	33 733,0	54 681,8
nierezydenci	35,1	47,4	77,3	142,4
Z ogółem przypada na:				
Kredyty na zakupy w systemie sprzedaży ratalnej	4 462,9	4 234,7	5 577,0	6 767,2
Kredyty w rachunku bieżącym	172,3	228,4	412,0	735,9
Kredyty na zakup papierów wartościowych	0,0	0,1	53,7	7,7
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	1 280,7	1 763,2	2 476,0	3 839,0
Kredyty na nieruchomości	5 479,3	9 316,8	15 989,2	30 472,4
w tym dla osób prywatnych	5 344,2	9 204,4	15 701,0	29 747,0
w tym mieszkaniowe	5 310,1	9 137,4	15 613,6	29 735,2
w tym dla osób prywatnych	5 275,7	9 091,5	15 530,7	29 530,3
Pozostałe kredyty i pożyczki	5 986,0	9 075,4	13 944,1	19 887,3
Z ogółem przypada na:				
Kredyty i pożyczki detaliczne	9 080,8	9 634,6	17 008,0	23 554,7
Kredyty hipoteczne	3 727,3	6 101,2	10 600,9	21 916,4
Kredyty dla rolnictwa	3,1	2,5	53,8	43,4
w tym preferencyjne	3,1	2,5	1,5	0,0
w tym dla rolników indywidualnych	–	–	40,5	33,3
w tym preferencyjne	–	–	–	–

Tabl. 55. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – pasywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PASYWA OGÓŁEM	62 292,9	79 650,5	111 106,2	162 832,6
Kapitał (fundusz) obcy	55 644,5	73 157,5	103 793,0	151 144,8
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	–	1 069,9	292,0	2 137,8
Zobowiązania wobec sektora finansowego	29 081,2	38 980,8	57 123,4	85 154,7
w rachunku bieżącym ^{a)}	10 373,2	16 512,8	23 408,9	31 609,2
terminowe ^{b)}	18 708,0	22 467,9	33 714,5	53 545,5
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	20 426,9	25 282,8	31 121,5	40 570,7
w rachunku bieżącym ^{a)}	19 058,4	22 460,7	28 106,8	31 192,3
terminowe ^{b)}	1 368,4	2 822,1	3 014,8	9 378,3
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	190,0	160,9	484,7	503,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	189,8	153,3	407,9	367,1
terminowe ^{b)}	0,2	7,6	76,8	135,9
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	62,4	850,6	1 800,1	2 363,7
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 697,5	1 649,8	1 357,1	994,2
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	918,3	1 659,7	6 429,4	12 751,3
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	603,0	509,3	2 770,2	3 042,5
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	497,9	614,7	993,7	1 054,4
Rezerwy	722,0	727,1	677,6	989,2
Zobowiązania podporządkowane	445,3	651,8	743,3	1 583,3
Kapitał (fundusz) własny	6 648,4	6 493,0	7 313,2	11 687,8
Kapitał podstawowy	3 269,7	3 241,5	3 457,1	4 830,2
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	–	–	–	–
Akcje własne	–	–	–	–
Kapitał (fundusz) zapasowy	988,1	886,1	942,8	3 360,6
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	7,5	19,5	-14,3	-14,5
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	1 637,1	1 708,6	2 199,8	3 017,6
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	–	–	–	–
Wynik z lat ubiegłych	-139,0	-72,3	-251,8	-337,2
Wynik w trakcie zatwierdzania	18,4	-1,2	12,0	-20,2
Wynik finansowy netto roku obrotowego	866,6	710,8	967,5	851,3
zysk netto	941,1	922,4	1 170,0	1 194,7
strata netto	74,5	211,7	202,5	343,4

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 56. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
DEPOZYTY OGÓŁEM	32 715,7	44 198,7	59 992,6	82 074,4
w tym w dewizach	8 643,1	11 477,4	17 108,4	32 381,5
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	13 021,8	19 622,9	29 639,0	42 990,3
w tym w dewizach	2 968,2	4 274,2	10 229,9	25 196,0
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	11 193,9	16 977,3	25 597,6	38 610,1
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	814,8	881,7	1 359,2	1 539,3
Pozostałe instytucje finansowe	1 013,1	1 763,9	2 682,2	2 840,9
Sektor niefinansowy	19 504,1	24 415,2	29 871,1	38 587,5
w tym w dewizach	5 661,0	7 192,7	6 874,4	7 183,1
Przedsiębiorstwa	15 848,6	20 028,0	22 501,4	24 704,8
Gospodarstwa domowe	3 485,6	4 246,7	6 844,4	13 259,0
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	169,9	140,5	525,4	623,7
Sektor budżetowy	189,8	160,6	482,5	496,6
w tym w dewizach	13,9	10,5	4,1	2,4
Instytucje rządowe szczebla centralnego	62,8	82,4	129,2	117,6
Instytucje samorządowe	21,6	16,0	163,8	144,9
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	105,4	62,2	189,6	234,2

Tabl. 57. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	306 892,8	396 908,2	585 350,1	728 821,1
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	58 156,7	70 310,5	75 668,6	111 717,0
udzielone	20 321,3	27 094,1	32 028,4	42 344,9
otrzymane	37 835,4	43 216,4	43 640,3	69 372,1
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	246 814,1	319 911,4	499 222,7	603 970,9
Pozostałe	1 922,1	6 686,4	10 458,8	13 133,2

Tabl. 58. Banki zrzeszające – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
AKTYWA OGÓŁEM	13 186,9	15 679,0	16 731,4	19 344,3
NIEPRZYCHODOWE	782,7	744,6	530,8	666,0
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	553,4	514,4	260,9	335,1
Wartości niematerialne i prawne	11,8	11,4	20,2	26,8
w tym wartość firmy	–	–	–	–
Rzeczowe aktywa trwałe	130,3	135,0	137,6	195,4
z tego:				
budynki i lokale	96,3	91,7	97,8	142,4
środki trwałe w budowie	3,8	14,8	11,0	7,8
pozostałe aktywa trwałe	30,2	28,4	28,9	45,2
Inne aktywa	53,3	45,4	70,3	60,9
Rozliczenia międzyokresowe	33,9	38,4	41,8	47,8
PRZYCHODOWE	12 404,2	14 934,4	16 200,6	18 678,3
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	5,3	1,8	–	–
Należności od sektora finansowego	2 756,4	4 635,2	4 561,3	2 554,3
w rachunku bieżącym ^{a)}	1 980,2	2 771,1	2 251,7	1 112,0
terminowe ^{b)}	776,2	1 864,1	2 309,6	1 442,3
Należności od sektora niefinansowego	2 773,1	3 403,3	4 364,6	5 200,8
w rachunku bieżącym ^{a)}	585,3	657,4	665,3	383,5
terminowe ^{b)}	2 187,8	2 745,9	3 699,3	4 817,2
Należności od sektora budżetowego	397,7	539,8	655,3	625,2
w rachunku bieżącym ^{a)}	6,6	5,8	5,9	5,1
terminowe ^{b)}	391,1	534,0	649,4	620,1
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	–	–	–	–
Dłużne papiery wartościowe:	6 440,1	6 303,7	6 542,1	10 225,4
banków (razem z Bankiem Centralnym)	4 345,0	2 438,3	1 009,9	1 857,3
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	2 093,5	3 863,8	5 451,2	8 281,8
pozostałe	1,6	1,6	81,0	86,2
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	2,6	1,5	4,0	6,7
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	0,2	0,2	–	1,1
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	0,5	0,6	0,1	0,1
Udziały lub akcje w innych jednostkach	12,6	10,5	5,7	12,7
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	15,7	38,0	67,4	52,1

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 59. Banki zrzeszające – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw utworzonych na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12							
	wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto				wartość rezerw utworzonych na kredyty i pożyczki			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
	w mln zł							
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	3 325,1	4 159,7	5 665,2	6 395,4	307,2	317,5	279,1	169,9
w tym w dewizach	33,4	24,9	27,8	80,5
Z ogółem przypada na:								
Sektor finansowy	251,7	325,1	738,6	642,3	28,4	26,7	14,0	2,2
w tym w dewizach	12,0	13,2	18,2	19,2
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	213,1	270,3	701,1	611,0	0,2	0,2	—	—
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	—	—	—	—	—	—	—	—
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	38,5	52,6	35,4	29,4	28,3	26,5	14,0	2,2
Pomocnicze instytucje finansowe	0,1	2,2	2,0	1,9	—	0,0	0,0	—
Sektor niefinansowy	2 681,0	3 301,4	4 283,2	5 142,7	277,8	290,6	265,1	167,7
w tym w dewizach	21,2	11,6	9,6	61,3
Przedsiębiorstwa	1 182,7	1 465,5	2 275,7	3 045,8	144,9	152,9	130,9	76,8
w tym w dewizach	10,2	6,4	6,8	52,4
Gospodarstwa domowe	1 494,6	1 821,4	1 988,4	2 084,9	132,9	137,8	134,2	90,8
w tym w dewizach	11,0	5,3	2,8	9,0
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	3,7	14,4	19,1	12,0	0,0	0,0	0,0	0,0
w tym w dewizach	—	—	—	—
Sektor budżetowy	392,4	533,3	643,5	610,4	1,0	0,2	—	0,0
w tym w dewizach	0,2	—	—	—
Instytucje rządowe szczebla centralnego	0,4	0,1	1,3	5,4	—	—	—	—
Instytucje samorządowe	392,0	533,1	642,2	605,0	1,0	0,2	—	0,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	—	—	—	—	—	—	—	—

Tabl. 60. Banki zrzeszające – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	2 681,0	3 301,4	4 283,2	5 142,7
w tym w dewizach	21,2	11,6	9,6	61,3
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	832,3	883,7	1 129,1	1 801,8
Kredyty dla rolnictwa	1 117,4	1 269,0	1 352,2	1 380,1
Kredyty i pożyczki detaliczne	63,6	228,1	293,1	168,8

Tabl. 61. Banki zrzeszające – przeznaczenie kredytów dla przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	1 182,7	1 465,5	2 275,7	3 045,8
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	16,3	17,5	9,3	3,0
w tym w dewizach	10,2	6,4	6,8	52,4
w tym:				
Kredyty w rachunku bieżącym	186,7	219,4	313,9	372,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	3,7	4,8	4,1	1,7
Kredyty na inwestycje	468,0	612,2	972,5	1 369,2
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	8,3	9,1	1,3	0,8
Kredyty na nieruchomości	172,4	208,1	375,1	367,5
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	–	–	–	–
w tym mieszkaniowe	8,3	6,6	14,3	9,9
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	–	–	–	–
Kredyty na zakup papierów wartościowych	–	11,9	37,6	78,2
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	0,0	0,0	0,0	0,0
w tym przedsiębiorstwa i spółki państwowe	–	–	–	–
Z ogółem przypada na:				
Kredyty hipoteczne	382,5	427,9	721,0	1 252,2
Kredyty dla rolnictwa	212,2	243,2	263,8	222,0
w tym preferencyjne	172,1	185,1	231,9	201,2

Tabl. 62. Banki zrzeszające – rodzaje i przeznaczenie kredytów dla gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	1 494,6	1 821,4	1 988,4	2 084,9
w tym w dewizach	11,0	5,3	2,8	9,0
z tego:				
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	481,0	504,4	404,1	446,2
rolnicy indywidualni (rezydenci)	866,3	984,2	1 161,5	1 329,8
osoby prywatne (rezydenci)	147,2	332,7	422,6	308,9
nierzydenci	0,1	0,1	0,2	0,0
Z ogółem przypada na:				
Kredyty na zakupy w systemie sprzedaży ratalnej	2,7	3,1	2,2	0,5
Kredyty w rachunku bieżącym	93,9	94,9	75,6	85,0
Kredyty na zakup papierów wartościowych	0,4	168,4	217,2	66,9
Kredyty związane z funkcjonowaniem kart kredytowych	0,1	0,4	0,7	1,8
Kredyty na nieruchomości	324,9	344,6	343,3	350,6
w tym dla osób prywatnych	67,0	72,2	99,6	117,4
w tym mieszkaniowe	66,7	71,1	97,9	117,6
w tym dla osób prywatnych	65,1	69,6	97,3	116,1
Pozostałe kredyty i pożyczki	1 072,6	1 210,0	1 349,4	1 580,1
Z ogółem przypada na:				
Kredyty i pożyczki detaliczne	63,6	228,1	293,1	168,8
Kredyty hipoteczne	448,7	455,3	406,8	544,5
Kredyty dla rolnictwa	905,1	1 025,7	1 088,3	1 157,7
w tym preferencyjne	817,7	903,3	953,4	1 004,5
w tym dla rolników indywidualnych	796,8	926,7	1 046,5	1 127,5
w tym preferencyjne	732,0	822,9	923,9	977,6

Tabl. 63. Banki zrzeszające – pasywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PASYWA OGÓŁEM	13 186,9	15 679,0	16 731,4	19 344,3
Kapitał (fundusz) obcy	12 566,6	15 014,4	16 006,0	18 528,0
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	1,4	191,2	–	48,4
Zobowiązania wobec sektora finansowego	10 578,6	12 608,2	13 659,5	15 905,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	8 289,6	9 956,8	11 280,5	12 771,2
terminowe ^{b)}	2 289,0	2 651,4	2 379,0	3 134,4
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	1 223,1	1 456,5	1 572,0	1 733,7
w rachunku bieżącym ^{a)}	746,4	1 121,5	1 261,1	1 137,3
terminowe ^{b)}	476,7	334,9	310,9	596,5
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	68,7	87,6	139,9	206,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	66,9	74,8	131,4	195,6
terminowe ^{b)}	1,8	12,8	8,5	10,4
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	–	–	–	–
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	–	–	–	–
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	–	–	0,1	22,7
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	209,7	152,9	152,8	121,0
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	438,0	457,4	409,0	292,6
Rezerwy	47,1	60,6	72,7	96,3
Zobowiązania podporządkowane	–	–	–	101,6
Kapitał (fundusz) własny	620,3	664,6	725,4	816,3
Kapitał podstawowy	206,2	211,5	217,2	256,5
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	–	–	–	–
Akcje własne	–	–	–	–
Kapitał (fundusz) zapasowy	250,3	256,0	261,7	312,0
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	4,3	4,9	-6,8	3,4
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	128,9	147,7	181,2	195,7
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	–	–	–	–
Wynik z lat ubiegłych	-20,0	–	–	–
Wynik w trakcie zatwierdzania	–	–	–	–
Wynik finansowy netto roku obrotowego	50,6	44,5	72,1	48,8
zysk netto	50,6	44,5	72,1	#
strata netto	–	–	–	#

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 64. Banki zrzeszające – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
DEPOZYTY OGÓŁEM	11 292,9	13 710,2	15 160,7	17 632,2
w tym w dewizach	296,5	339,0	420,7	416,0
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	10 023,5	12 187,1	13 472,1	15 715,9
w tym w dewizach	148,3	211,3	291,0	312,0
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	9 989,8	12 078,8	13 246,8	15 695,3
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	6,4	8,5	2,6	2,5
Pozostałe instytucje finansowe	27,3	99,9	222,6	18,1
Sektor niefinansowy	1 201,5	1 435,9	1 549,1	1 710,9
w tym w dewizach	148,1	127,5	129,5	103,6
Przedsiębiorstwa	254,1	399,0	466,8	445,9
Gospodarstwa domowe	848,7	944,3	968,9	1 146,1
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	98,6	92,6	113,4	118,9
Sektor budżetowy	67,9	87,1	139,5	205,4
w tym w dewizach	0,1	0,2	0,2	0,4
Instytucje rządowe szczebla centralnego	8,4	18,9	31,9	26,1
Instytucje samorządowe	59,4	68,0	107,0	178,3
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	0,1	0,2	0,6	1,0

Tabl. 65. Banki zrzeszające – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	2 384,0	3 075,5	3 273,3	7 390,9
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	934,8	1 193,2	1 228,9	3 002,2
udzielone	785,6	990,7	1 136,4	2 650,7
otrzymane	149,2	202,4	92,5	351,5
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	42,6	77,8	47,1	528,4
Pozostałe	1 406,6	1 804,5	1 997,3	3 860,3

Tabl. 66. Banki samochodowe – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
AKTYWA OGÓŁEM	4 191,2	4 517,8	5 631,8	7 187,8
NIEPRZYCHODOWE	116,6	163,9	189,0	437,8
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	38,9	64,8	63,3	286,0
Wartości niematerialne i prawne	19,0	24,5	32,7	30,3
w tym wartość firmy	–	–	–	–
Rzeczowe aktywa trwałe	19,3	26,3	27,0	22,3
z tego:				
budynki i lokale	0,9	1,1	0,0	0,9
środki trwałe w budowie	0,1	0,7	1,7	0,2
pozostałe aktywa trwałe	18,3	24,5	25,3	21,3
Inne aktywa	11,5	12,8	19,1	34,8
Rozliczenia międzyokresowe	27,9	35,5	46,9	64,3
PRZYCHODOWE	4 074,6	4 353,9	5 442,8	6 750,0
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	–	–	–	–
Należności od sektora finansowego	167,2	118,6	212,3	607,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	167,1	118,5	187,5	606,9
terminowe ^{b)}	0,1	0,1	24,9	0,1
Należności od sektora niefinansowego	3 892,8	4 219	5 191,7	5 905,2
w rachunku bieżącym ^{a)}	620,5	794,1	963,9	1 600,3
terminowe ^{b)}	3 272,3	3 424,9	4 227,8	4 304,9
Należności od sektora budżetowego	0,0	0,0	0,1	0,1
w rachunku bieżącym ^{a)}	0,0	0,0	0,0	0,0
terminowe ^{b)}	0,0	0,0	0,1	0,1
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	–	–	–	–
Dłużne papiery wartościowe:	3,1	3,0	26,8	180,5
banków (razem z Bankiem Centralnym)	–	–	–	140,0
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	3,1	3,0	26,8	40,5
pozostałe	–	–	–	–
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	11,5	13,3	11,5	9,4
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	–	–	–	–
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	–	–	–	–
Udziały lub akcje w innych jednostkach	–	–	–	–
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	0,0	0,1	0,5	47,9

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 67. Banki samochodowe – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw utworzonych na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12							
	wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto				wartość rezerw utworzonych na kredyty i pożyczki			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
	w mln zł							
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	4 027,3	4 362,2	5 409,7	5 733,4	126,4	136,0	151,0	164,6
w tym w dewizach	198,0	90,1	44,8	57,4
Z ogółem przypada na:								
Sektor finansowy	13,2	5,5	42,8	8,6	–	–	–	–
w tym w dewizach	8,4	2,0	2,5	1,5	–	–	–	–
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	10,5	5,5	8,0	8,3	–	–	–	–
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	–	–	–	–	–	–	–	–
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	2,6	–	34,8	0,3	–	–	–	–
Pomocnicze instytucje finansowe	0,1	0,0	–	–	–	–	–	–
Sektor niefinansowy	4 014,1	4 356,7	5 366,9	5 724,7	126,4	136,0	151,0	164,6
w tym w dewizach	189,6	88,1	42,4	55,9
Przedsiębiorstwa	1 519,2	1 718,0	2 269,1	2 390,6	35,9	40,1	45,0	48,1
w tym w dewizach	48,2	26,9	19,7	33,3
Gospodarstwa domowe	2 491,6	2 635,1	3 095,3	3 330,7	90,5	95,8	105,9	116,5
w tym w dewizach	141,2	61,0	22,5	22,5
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	3,3	3,6	2,5	3,4	0,00	0,0	0,0	0,1
w tym w dewizach	0,2	0,1	0,1	0,1
Sektor budżetowy	0,0	0,0	0,1	0,1	–	–	–	–
w tym w dewizach	0,0	–	–	–	–	–	–	–
Instytucje rządowe szczebla centralnego	–	–	0,0	0,0	–	–	–	–
Instytucje samorządowe	0,0	0,0	0,1	0,1	–	–	–	–
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	–	–	–	–	–	–	–	–

Tabl. 68. Banki samochodowe – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	4 014,1	4 356,7	5 366,9	5 724,7
w tym:				
Kredyty hipoteczne	292,4	172,3	77,4	102,3
Kredyty i pożyczki detaliczne	1 422,9	1 036,8	1 304,9	2 034,3
Z ogółem:				
Przedsiębiorstwa	1 519,2	1 718,0	2 269,1	2390,6
w tym: prywatne przedsiębiorstwa i spółdzielnie	1 511,9	1 705,2	2 252,0	2369,2
Kredyty w rachunku bieżącym	295,4	372,5	560,5	557,6
Kredyty na inwestycje	245,6	250,9	283,9	294,9
Kredyty na nieruchomości	110,7	135,4	119,3	120,3
Gospodarstwa domowe	2 491,6	2 635,1	3 095,3	3 330,7
z tego:				
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	970,0	980,6	1 177,1	1 256,0
rolnicy indywidualni (rezydenci)	23,2	29,6	31,4	20,8
osoby prywatne (rezydenci)	1 498,2	1 624,2	1 885,7	2 043,7
nierezydenci	0,2	0,7	1,1	10,2
Z ogółem gospodarstw domowych:				
kredyty na zakup w systemie sprzedaży ratalnej	1 109,9	1 182,3	1 552,4	1 615,8
kredyty w rachunku bieżącym	10,2	18,8	49,5	35,7
kredyty na nieruchomości	15,8	17,8	16,5	14,6
w tym dla osób prywatnych	4,7	4,5	5,2	4,7
w tym mieszkaniowe	4,7	4,5	5,2	4,7
w tym dla osób prywatnych	4,7	4,5	5,2	4,7
Pozostałe kredyty i pożyczki	1 355,7	1 416,2	1 476,9	1 664,6
Z ogółem gospodarstw domowych przypada na:				
kredyty i pożyczki detaliczne	1 422,9	1 036,8	1 304,9	2 034,3
kredyty hipoteczne	12,4	2,6	–	1,8
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	3,3	3,6	2,5	3,4

Tabl. 69. Banki samochodowe – pasywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PASYWA OGÓŁEM	4 191,2	4 517,8	5 631,8	7 187,8
Kapitał (fundusz) obcy	3 280,8	3 635,6	4 644,6	6 101,8
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	–	–	–	–
Zobowiązania wobec sektora finansowego	1 949,1	1 758,4	2 594,7	4 261,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	924,1	880,9	1 415,2	1 246,2
terminowe ^{b)}	1 025,0	877,6	1 179,5	3 014,8
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	761,6	945	1 109,2	1 230,5
w rachunku bieżącym ^{a)}	598,9	794,6	925,6	930,7
terminowe ^{b)}	162,7	150,4	183,6	299,9
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	0,0	0,0	0,3	0,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	0,0	0,0	0,0	0,0
terminowe ^{b)}	–	–	0,3	–
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	–	–	–	–
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	440,3	752,1	675,5	366,6
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	0,5	0,4	0,6	6,0
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	49,8	92,3	114,8	79,6
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	36,0	38,2	42,6	50,7
Rezerwy	13,0	18,7	19,5	19,9
Zobowiązania podporządkowane	30,4	30,4	87,4	87,5
Kapitał (fundusz) własny	910,4	882,2	987,2	1 086,0
Kapitał podstawowy	405,1	423,8	478,1	526,1
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	–	–	–	–
Akcje własne	–	–	–	–
Kapitał (fundusz) zapasowy	185,5	222,8	237,9	246,1
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	0,0	0,0	0,0	-0,4
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	206,6	145,6	170,4	236,4
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	–	–	–	–
Wynik z lat ubiegłych	-3,7	-1,4	-2,6	-3,7
Wynik w trakcie zatwierdzania	18,4	2,4	27,5	–
Wynik finansowy netto roku obrotowego	98,5	89,0	75,7	81,3
zysk netto	100,7	90,1	75,7	81,3
strata netto	2,2	1,1	–	–

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 70. Banki samochodowe – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
DEPOZYTY OGÓŁEM	1 722,1	1 692,6	2 034,9	1 920,6
w tym w dewizach	74,0	39,6	30,5	22,4
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	978,1	774,1	959,6	748,6
w tym w dewizach	74,0	39,6	30,5	22,4
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	963,1	691,0	849,7	202,0
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	–	–	–	–
Pozostałe instytucje finansowe	15,0	83,0	109,8	546,6
Sektor niefinansowy	744,0	918,6	1 075,0	1 172,0
w tym w dewizach	–	–	–	0,0
Przedsiębiorstwa	126,9	289,7	341,4	386,7
Gospodarstwa domowe	600,5	605,5	696,1	740,8
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	16,7	23,4	37,4	44,6
Sektor budżetowy	0,0	0,0	0,3	0,0
w tym w dewizach	–	–	–	–
Instytucje rządowe szczebla centralnego	–	0,0	0,0	0,0
Instytucje samorządowe	0,0	0,0	0,3	–
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	–	–	–	–

Tabl. 71. Banki samochodowe – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	3 505,7	3 862,3	4 237,8	6 619,4
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	3 376,1	3 733,3	3 910,4	5 905,7
udzielone	520,9	598,9	639,8	963,6
otrzymane	2 855,2	3 134,4	3 270,7	4 942,1
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	38,0	20,0	58,0	543,8
Pozostałe	91,6	109,1	269,4	169,9

Tabl. 72. Banki hipoteczne – aktywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
AKTYWA OGÓŁEM	4 065,4	4 643,0	6 370,1	8 142,5
NIEPRZYCHODOWE	38,8	47,3	56,3	78,3
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	0,5	3,3	2,7	15,7
Wartości niematerialne i prawne	1,6	2,3	2,3	2,7
w tym wartość firmy	–	–	–	–
Rzeczowe aktywa trwałe	7,1	8,2	10,1	11,4
z tego:				
budynki i lokale	–	–	–	–
środki trwałe w budowie	0,1	–	0,0	0,0
pozostałe aktywa trwałe	7,0	8,2	10,0	11,4
Inne aktywa	2,8	9,5	18,1	22,3
Rozliczenia międzyokresowe	26,8	24,0	23,1	26,2
PRZYCHODOWE	4 026,6	4 595,7	6 313,8	8 064,2
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym	–	–	–	–
Należności od sektora finansowego	173,9	34,7	72,6	80,0
w rachunku bieżącym ^{a)}	173,8	34,7	72,5	80,0
terminowe ^{b)}	0,1	0,0	0,0	0,0
Należności od sektora niefinansowego	3 469,1	3 934,3	5 445,6	6 975,6
w rachunku bieżącym ^{a)}	108,2	70,2	81,7	116,4
terminowe ^{b)}	3 360,9	3 864,1	5 363,9	6 859,3
Należności od sektora budżetowego	239,1	404,6	556,0	644,9
w rachunku bieżącym ^{a)}	1,5	2,0	2,7	3,6
terminowe ^{b)}	237,6	402,6	553,3	641,4
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	–	–	–	–
Dłużne papiery wartościowe:	109,9	172,0	177,4	301,2
banków (razem z Bankiem Centralnym)	–	60,0	80,0	50,0
budżetu Państwa i budżetów terenowych (razem z FUS)	109,9	112,0	97,4	251,2
pozostałe	–	–	–	–
Udziały lub akcje w jednostkach zależnych	1,8	1,8	0,1	0,1
Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych	–	–	–	–
Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych	–	–	–	–
Udziały lub akcje w innych jednostkach	–	–	–	–
Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe	32,9	48,2	62,3	62,5

^{a)} w tym należności terminowe do 1 miesiąca

^{b)} należności terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 73. Banki hipoteczne – wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto oraz wartość rezerw utworzonych na kredyty i pożyczki

Wyszczególnienie	Stan na 31.12							
	wartość udzielonych kredytów i pożyczek brutto				wartość rezerw utworzonych na kredyty i pożyczki			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
	w mln zł							
KREDYTY I POŻYCZKI OGÓŁEM	3 745,6	4 402,8	6 076,9	7 704,0	29,7	34,2	50,5	68,8
w tym w dewizach	2 396,9	2 134,4	2 034,7	2 858,3
Z ogółem przypada na:								
Sektor finansowy	3,8	5,2	6,6	5,6	–	–	–	–
w tym w dewizach	2,6	2,6	1,3	3,1	–	–	–	–
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	3,8	5,2	6,6	5,6	–	–	–	–
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	–	–	–	–	–	–	–	–
Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	–	–	–	–	–	–	–	–
Pomocnicze instytucje finansowe	–	–	–	–	–	–	–	–
Sektor niefinansowy	3 502,1	3 991,9	5 512,8	7 051,2	29,7	34,2	50,5	68,8
w tym w dewizach	2 394,3	2 131,8	2 033,4	2 855,2
Przedsiębiorstwa	2 426,6	2 837,5	3 664,0	4 814,7	17,3	21,6	38,1	53,0
w tym w dewizach	1 728,1	1 519,7	1 510,0	2 012,2
Gospodarstwa domowe	1 075,5	1 154,4	1 848,7	2 236,4	12,4	12,5	12,3	15,8
w tym w dewizach	666,2	612,1	523,4	842,9
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	–	–	–	–	–	–	–	–
w tym w dewizach	–	–	–	–	–	–	–	–
Sektor budżetowy	239,7	405,8	557,6	647,3	–	–	–	–
w tym w dewizach	–	–	–	–	–	–	–	–
Instytucje rządowe szczebla centralnego	22,6	23,6	28,5	25,2	–	–	–	–
Instytucje samorządowe	217,1	382,2	529,1	622,1	–	–	–	–
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	–	–	–	–	–	–	–	–

Tabl. 74. Banki hipoteczne – rodzaje kredytów dla sektora niefinansowego

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
OGÓŁEM	3 502,1	3 991,9	5 512,8	7 051,2
w tym hipoteczne	3 199,9	3 410,1	4 368,3	6 374,4
Przedsiębiorstwa	2 426,6	2 837,5	3 664,0	4 814,7
w tym prywatne przedsiębiorstwa, spółki oraz spółdzielnie	2 426,6	2 837,5	3 664,0	4 814,7
w tym hipoteczne	2 175,7	2 447,5	3 089,6	4 460,9
w tym na:				
nieruchomości mieszkaniowe	17,6	14,0	8,5	944,2
nieruchomości niemieszkaniowe	2 019,5	2 212,2	3 171,0	3 398,9
Gospodarstwa domowe	1 075,5	1 154,4	1 848,7	2 236,4
w tym hipoteczne	1 024,2	962,6	1 278,7	1 913,5
w tym na:				
nieruchomości mieszkaniowe	782,5	864,3	1 458,7	1 620,5
w tym dla osób prywatnych	758,1	839,1	1 428,4	1 585,0
nieruchomości niemieszkaniowe	167,5	154,7	150,2	151,2
w tym dla osób prywatnych	27,1	25,3	28,1	27,8
pozostałe	125,5	135,4	239,8	464,7
Z ogółem gospodarstw domowych:				
przedsiębiorcy indywidualni (rezydenci)	255,3	179,6	170,5	183,2
rolnicy indywidualni (rezydenci)	—	—	—	—
osoby prywatne (rezydenci)	794,3	949,6	1 648,7	2 018,3
nierezydenci	25,9	25,2	29,5	34,9

Tabl. 75. Banki hipoteczne – pasywa (netto)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PASYWA OGÓŁEM	4 065,4	4 643,0	6 370,1	8 142,5
Kapitał (fundusz) obcy	3 591,7	4 143,8	5 758,6	7 476,6
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	–	–	–	–
Zobowiązania wobec sektora finansowego	1 150,8	994,3	1 987,1	3 733,7
w rachunku bieżącym ^{a)}	773,3	89,0	174,7	327,7
terminowe ^{b)}	377,5	905,2	1 812,4	3 406,0
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	142,2	295,2	307,3	253,7
w rachunku bieżącym ^{a)}	117,0	231,5	204,0	203,0
terminowe ^{b)}	25,2	63,7	103,3	50,7
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	0,0	0,1	0,0	0,1
w rachunku bieżącym ^{a)}	0,0	0,1	0,0	0,1
terminowe ^{b)}	–	–	–	0,0
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	–	–	–	–
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 180,3	2 705,2	3 316,6	3 304,7
Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych	12,2	7,9	8,8	38,0
Fundusze specjalne i inne zobowiązania	17,0	22,8	24,1	29,9
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	12,2	9,9	9,0	10,6
Rezerwy	15,2	8,1	5,4	5,5
Zobowiązania podporządkowane	61,8	100,3	100,3	100,4
Kapitał (fundusz) własny	473,7	499,2	611,5	665,9
Kapitał podstawowy	404,8	420,4	511,5	511,5
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	–	–	–	–
Akcje własne	–	–	–	–
Kapitał (fundusz) zapasowy	38,3	34,3	62,7	95,0
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	-0,3	-0,3	-0,5	4,1
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	12,3	12,3	13,4	17,6
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	–	–	–	–
Wynik z lat ubiegłych	-29,6	-20,2	-14,3	-15,2
Wynik w trakcie zatwierdzania	–	–	-10,5	-12,3
Wynik finansowy netto roku obrotowego	48,2	52,7	49,3	65,1
zysk netto	55,9	60,5	52,1	65,1
strata netto	7,7	7,8	2,8	–

^{a)} w tym zobowiązania terminowe do 1 miesiąca

^{b)} zobowiązania terminowe powyżej 1 miesiąca

Tabl. 76. Banki hipoteczne – wartość depozytów

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
DEPOZYTY OGÓŁEM	388,0	664,6	1 313,9	1 684,8
w tym w dewizach	54,2	73,1	91,8	478,1
Z ogółem przypada na:				
Sektor finansowy	248,1	376,5	1 027,7	1 459,0
w tym w dewizach	27,0	60,2	78,8	454,3
Pozostałe monetarne instytucje finansowe i banki centralne nierezydentów	248,1	376,5	1 027,7	1 459,0
Instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne	—	—	—	—
Pozostałe instytucje finansowe	—	—	—	—
Sektor niefinansowy	139,9	288,1	286,2	225,8
w tym w dewizach	27,2	12,9	13,0	23,8
Przedsiębiorstwa	138,5	286,6	283,4	224,5
Gospodarstwa domowe	1,5	1,5	2,8	1,3
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	—	—	—	—
Sektor budżetowy	—	—	—	—
w tym w dewizach	—	—	—	—
Instytucje rządowe szczebla centralnego	—	—	—	—
Instytucje samorządowe	—	—	—	—
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	—	—	—	—

Tabl. 77. Banki hipoteczne – wartość pozycji pozabilansowych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12			
	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
POZYCJE POZABILANSOWE - OGÓŁEM	7 372,3	8 118,2	7 663,0	7 813,3
Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	1 819,1	2 006,1	2 180,5	1 780,7
udzielone	752,9	1 010,6	985,2	809,1
otrzymane	1 066,2	995,6	1 195,2	971,6
Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	3 512,1	3 829,4	3 200,1	3 185,9
Pozostałe	2 041,1	2 282,7	2 282,4	2 846,7

Tabl. 78. Banki ogółem – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	93 577,1	96 501,5	113 800,8	202 359,6
Przychody z działalności bankowej	82 604,1	85 575,7	102 473,3	188 520,2
Przychody z tytułu odsetek	34 129,8	35 006,0	40 716,5	59 814,9
w tym kredytowych	21 335,8	22 709,8	28 060,7	43 149,8
od sektora finansowego	5 615,9	5 742,0	6 780,7	8 019,1
od sektora niefinansowego	19 517,3	21 327,0	26 634,4	41 322,6
od sektora budżetowego	1 818,5	1 382,8	1 426,3	1 827,2
od papierów wartościowych	7 178,1	6 554,2	5 875,0	8 646,0
Przychody z tytułu prowizji	9 465,3	11 218,4	13 046,9	14 608,7
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	801,9	1 106,7	928,9	1 505,5
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	38 207,0	38 244,5	47 781,0	112 591,2
Pozostałe przychody operacyjne	1 462,0	1 814,1	1 801,7	1 940,1
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	29,6	53,0	116,7	137,7
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	9 481,5	9 058,7	9 408,9	11 761,7
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	82 792,0	83 598,6	98 808,3	185 528,9
Koszty działalności bankowej	50 985,1	50 444,8	63 810,6	140 223,8
Koszty z tytułu odsetek	15 587,6	14 303,7	17 772,1	29 819,9
w tym depozytowych	10 787,4	9 462,4	10 919,4	18 719,3
od sektora finansowego	4 800,2	4 841,3	6 852,7	11 100,6
od sektora niefinansowego	9 406,9	8 138,5	9 318,3	16 087,6
od sektora budżetowego	1 380,5	1 323,9	1 601,1	2 631,7
Koszty z tytułu prowizji	1 928,5	2 076,4	2 705,2	3 308,0
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	33 469,0	34 064,7	43 333,3	107 095,9
Pozostałe koszty operacyjne	835,3	1 196,2	746,6	930,3
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	31,2	50,7	121,1	135,3
Koszty działania banku	17 548,7	18 997,4	20 860,0	24 839,7
wynagrodzenia	8 096,3	8 824,8	9 649,9	11 447,2
ubezpieczenia i inne świadczenia	1 739,4	1 912,9	2 124,7	2 358,0
pozostałe	7 713,0	8 259,6	9 085,3	11 034,5
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	2 328,9	2 183,7	2 240,7	2 338,2
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	11 062,7	10 725,8	11 029,4	17 061,6

Tabl. 79. Banki ogółem – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
Wynik działalności bankowej	31 619,0	35 130,8	38 662,8	48 296,4
Wynik z tytułu odsetek	18 542,2	20 702,4	22 944,4	29 995,0
w tym kredytowych i depozytowych	10 548,4	13 247,4	17 141,3	24 430,5
Wynik z tytułu prowizji	7 536,8	9 142,0	10 341,8	11 300,7
Wynik operacji finansowych	880,1	1 170,3	1 292,2	-756,2
Wynik z pozycji wymiany	3 857,9	3 009,5	3 155,6	6 251,5
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	-1,6	2,2	-4,3	2,3
Wynik działalności operacyjnej	10 785,1	12 902,9	14 992,5	16 830,7
Wynik operacji nadzwyczajnych	0,5	1,4	0,1	0,2
zyski nadzwyczajne	1,3	1,9	0,2	0,5
straty nadzwyczajne	0,8	0,4	0,1	0,3
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	—	—	—	—
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	144,8	11,0	0,3	-28,8
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	3,5	114,6	-1,1	4,4
Wynik finansowy brutto	10 933,9	13 030,0	14 991,9	16 806,5
zysk brutto	11 065,6	13 282,9	15 217,0	17 238,0
strata brutto	131,7	252,9	225,1	431,5
Podatek dochodowy	1 809,5	2 321,0	2 730,2	3 134,1
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	15,6	11,7	-2,2	-0,8
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	9 108,9	10 697,3	12 263,9	13 673,2
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	1,0	—	—	0,0
Wynik finansowy netto	9 109,8	10 697,3	12 263,9	13 673,2
zysk netto	9 223,3	10 918,5	12 490,4	14 088,2
strata netto	113,4	221,3	226,5	415,0
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	11,7	13,5	13,2	8,3
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	9,7	11,1	10,8	6,8

Tabl. 80. Banki komercyjne – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	89 964,6	92 812,0	109 492,9	196 880,8
Przychody z działalności bankowej	79 347,4	82 245,3	98 557,1	183 468,7
Przychody z tytułu odsetek	31 645,4	32 526,2	37 724,5	55 768,2
w tym kredytowych	19 364,1	20 753,5	25 727,9	40 080,5
od sektora finansowego	5 177,8	5 313,2	6 238,7	7 170,3
od sektora niefinansowego	17 883,2	19 652,3	24 745,2	38 876,1
od sektora budżetowego	1 480,9	1 101,2	982,7	1 204,4
od papierów wartościowych	7 103,5	6 459,5	5 758,0	8 517,4
Przychody z tytułu prowizji	8 720,7	10 406,1	12 165,0	13 647,7
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	796,7	1 099,8	923,1	1 491,5
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	38 184,5	38 213,1	47 744,5	112 561,4
Pozostałe przychody operacyjne	1 398,8	1 732,6	1 686,6	1 810,1
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	29,6	53,0	116,7	137,7
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	9 188,8	8 781,1	9 132,4	11 464,3
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	79 802,5	80 533,6	95 357,1	181 188,0
Koszty działalności bankowej	50 204,5	49 693,8	62 902,1	138 823,7
Koszty z tytułu odsetek	14 872,7	13 625,1	16 952,4	28 516,7
w tym depozytowych	10 085,9	8 795,1	10 127,5	17 470,5
od sektora finansowego	4 786,8	4 830,0	6 824,9	11 046,2
od sektora niefinansowego	8 800,9	7 559,9	8 651,9	15 055,0
od sektora budżetowego	1 285,0	1 235,2	1 475,6	2 415,5
Koszty z tytułu prowizji	1 864,4	2 007,3	2 627,7	3 223,9
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	33 467,4	34 061,4	43 322,0	107 083,2
Pozostałe koszty operacyjne	772,4	1 131,1	663,2	829,6
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	31,2	50,7	121,1	135,3
Koszty działania banku	15 898,5	17 251,5	18 915,2	22 593,9
wynagrodzenia	7 115,4	7 788,7	8 492,7	10 099,9
ubezpieczenia i inne świadczenia	1 521,4	1 684,1	1 871,7	2 085,8
pozostałe	7 261,7	7 778,6	8 550,8	10 408,2
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	2 190,9	2 036,1	2 080,2	2 160,7
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	10 705,0	10 370,3	10 675,4	16 644,7

Tabl. 81. Banki komercyjne – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
Wynik działalności bankowej	29 142,9	32 551,5	35 655,1	44 645,0
Wynik z tytułu odsetek	16 772,7	18 901,1	20 772,2	27 251,5
w tym kredytowych i depozytowych	9 278,2	11 958,4	15 600,4	22 610,0
Wynik z tytułu prowizji	6 856,3	8 398,7	9 537,3	10 423,9
Wynik operacji finansowych	868,8	1 155,7	1 282,7	-748,4
Wynik z pozycji wymiany	3 848,3	2 996,2	3 139,8	6 226,6
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	-1,6	2,2	-4,3	2,3
Wynik działalności operacyjnej	1 062,0	12 278,4	14 135,8	15 692,8
Wynik operacji nadzwyczajnych	0,5	1,5	0,1	0,3
zyski nadzwyczajne	1,2	1,8	0,1	0,3
straty nadzwyczajne	0,7	0,3	0,0	0,0
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	—	—	—	—
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	144,8	11,0	0,3	-28,8
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	3,5	114,6	-1,1	4,4
Wynik finansowy brutto	10 310,9	12 405,5	14 135,1	15 668,7
zysk brutto	10 442,6	12 658,4	14 355,8	16 095,3
strata brutto	131,7	252,9	220,6	426,7
Podatek dochodowy	1 697,3	2 199,6	2 556,5	2 897,4
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	16,5	12,1	-2,5	-0,7
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	8 597,1	10 193,8	11 581,1	12 772,0
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	1,0	—	—	—
Wynik finansowy netto	8 598,1	10 193,8	11 581,1	12 772,0
zysk netto	8 711,5	10 415,1	11 802,9	13 181,7
strata netto	113,4	221,3	221,8	409,7
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	11,5	13,4	12,9	8,0
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	9,6	11,0	10,6	6,5

Tabl. 82. Banki spółdzielcze – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	3 612,5	3 689,5	4 307,9	5 478,8
Przychody z działalności bankowej	3 256,7	3 330,4	3 916,2	5 051,5
Przychody z tytułu odsetek	2 484,4	2 479,8	2 991,9	4 046,7
w tym kredytowych	1 971,7	1 956,2	2 332,8	3 069,3
od sektora finansowego	438,1	428,8	542,1	848,8
od sektora niefinansowego	1 634,1	1 674,6	1 889,2	2 446,5
od sektora budżetowego	337,6	281,6	443,6	622,8
od papierów wartościowych	74,6	94,7	117,0	128,6
Przychody z tytułu prowizji	744,6	812,4	881,9	960,9
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	5,2	6,9	5,8	14,0
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	22,5	31,2	36,6	29,9
Pozostałe przychody operacyjne	63,1	81,5	115,1	130,0
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	–	–	–	–
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	292,7	277,6	276,5	297,4
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	2 989,5	3 065,0	3 451,1	4 340,9
Koszty działalności bankowej	780,6	751,1	908,5	1 400,0
Koszty z tytułu odsetek	714,9	678,6	819,7	1 303,2
w tym depozytowych	701,6	667,3	792,0	1 248,8
od sektora finansowego	13,4	11,3	27,7	54,5
od sektora niefinansowego	606,0	578,6	666,4	1 032,5
od sektora budżetowego	95,5	88,7	125,6	216,2
Koszty z tytułu prowizji	64,1	69,1	77,5	84,1
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	1,6	3,4	11,3	12,7
Pozostałe koszty operacyjne	63,0	65,1	83,4	100,6
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	–	–	–	–
Koszty działania banku	1 650,3	1 745,9	1 944,8	2 245,7
wynagrodzenia	980,9	1 036,1	1 157,2	1 347,3
ubezpieczenia i inne świadczenia	218,0	228,8	253,0	272,2
pozostałe	451,3	481,0	534,5	626,3
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	138,0	147,6	160,6	177,5
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	357,7	355,4	353,9	417,0

Tabl. 83. Banki spółdzielcze – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
Wynik działalności bankowej	2 476,1	2 579,3	3 007,7	3 651,4
Wynik z tytułu odsetek	1 769,5	1 801,2	2 172,2	2 743,4
w tym kredytowych i depozytowych	1 270,1	1 288,9	1 540,8	1 820,5
Wynik z tytułu prowizji	680,5	743,3	804,4	876,8
Wynik operacji finansowych	11,3	14,6	9,5	-7,8
Wynik z pozycji wymiany	9,6	13,3	15,8	24,9
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	—	—	—	—
Wynik działalności operacyjnej	623,0	624,5	856,7	1 137,9
Wynik operacji nadzwyczajnych	0,0	0,0	0,0	-0,1
zyski nadzwyczajne	0,1	0,1	0,1	0,2
straty nadzwyczajne	0,1	0,1	0,1	0,3
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	—	—	—	—
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	—	—	—	—
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	—	—	—	—
Wynik finansowy brutto	623,0	624,5	856,8	1 137,8
zysk brutto	623,0	624,5	861,2	1 142,7
strata brutto	—	—	4,5	4,8
Podatek dochodowy	112,2	121,4	173,6	236,7
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	-0,9	-0,4	0,2	-0,1
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	511,7	503,4	682,9	901,2
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	—	—	—	0,0
Wynik finansowy netto	511,7	503,4	682,9	901,2
zysk netto	511,7	503,4	687,6	906,5
strata netto	—	—	4,7	5,3
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	17,2	16,9	19,9	20,8
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	14,2	13,6	15,9	16,4

Tabl. 84. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2007	2008	2007=	Udział w bankach komercyjnych	
				2007	2008
	w mln zł		=100	w %	
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	47 519,2	94 121,0	198,1	43,4	47,8
Przychody z działalności bankowej	43 186,3	88 476,0	204,9	43,8	48,2
Przychody z tytułu odsetek	16 944,7	25 619,3	151,2	44,9	45,9
w tym kredytowych	10 783,9	17 600,6	163,2	41,9	43,9
od sektora finansowego	2 924,1	3 232,2	110,5	46,9	45,1
od sektora niefinansowego	10 252,4	17 042,8	166,2	41,4	43,8
od sektora budżetowego	531,5	557,8	104,9	54,1	46,3
od papierów wartościowych	3 236,6	4 786,4	147,9	56,2	56,2
Przychody z tytułu prowizji	6 846,6	7 711,4	112,6	56,3	56,5
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	717,0	1 097,3	153,0	77,7	73,6
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	18 678,0	54 048,1	289,4	39,1	48,0
Pozostałe przychody operacyjne	397,3	778,5	195,9	23,6	43,0
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	27,7	44,4	160,3	23,7	32,2
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	3 907,8	4 822,1	123,4	42,8	42,1
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	39 279,2	83 876,2	213,5	41,2	46,3
Koszty działalności bankowej	25 189,6	65 365,0	259,5	40,0	47,1
Koszty z tytułu odsetek	7 009,9	11 785,6	168,1	41,4	41,3
w tym depozytowych	5 241,7	9 220,4	175,9	51,8	52,8
od sektora finansowego	1 768,2	2 565,1	145,1	25,9	23,2
od sektora niefinansowego	4 625,7	8 296,4	179,4	53,5	55,1
od sektora budżetowego	616,0	924,0	150,0	41,7	38,3
Koszty z tytułu prowizji	1 244,5	1 680,6	135,0	47,4	52,1
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	16 935,2	51 898,8	306,5	39,1	48,5
Pozostałe koszty operacyjne	190,5	346,2	181,7	28,7	41,7
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	28,1	41,6	148,0	23,2	30,7
Koszty działania banku	8 669,4	10 256,6	118,3	45,8	45,4
wynagrodzenia	4 067,3	4 752,4	116,8	47,9	47,1
ubezpieczenia i inne świadczenia	984,0	1 082,2	110,0	52,6	51,9
pozostałe	3 618,2	4 422,0	122,2	42,3	42,5
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	1 053,4	1 117,6	106,1	50,6	51,7
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	4 148,3	6 749,1	162,7	38,9	40,5

Tabl. 85. Pięć banków komercyjnych o największej wartości aktywów – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2007	2008	2007= =100	Udział w bankach komercyjnych	
				2007	
				w %	
Wynik działalności bankowej	17 996,8	23 111,0	128,4	50,5	51,8
Wynik z tytułu odsetek	9 934,8	13 833,7	139,2	47,8	50,8
w tym kredytowych i depozytowych	5 542,2	8 380,2	151,2	35,5	37,1
Wynik z tytułu prowizji	5 602,0	6 030,7	107,7	58,7	57,9
Wynik operacji finansowych	485,7	29,5	6,1	37,9	x
Wynik z pozycji wymiany	1 257,2	2 119,7	168,6	40,0	34,0
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	-0,4	2,8	x	x	121,7
Wynik działalności operacyjnej	8 240,0	10 244,8	124,3	58,3	65,3
Wynik operacji nadzwyczajnych	0,1	0,1	100,0	100,0	33,3
zyski nadzwyczajne	0,1	0,1	100,0	100,0	33,3
straty nadzwyczajne	0,0	0,0	x	x	x
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	—	—	—	—	—
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	—	—	—	—	—
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	-0,1	0,3	x	x	6,8
Wynik finansowy brutto	8 240,0	10 245,2	124,3	58,3	65,4
zysk brutto	8 240,0	10 245,2	124,3	57,4	63,7
strata brutto	—	—	—	—	—
Podatek dochodowy	1456,2	1 858,8	127,6	57,0	64,2
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	-2,5	—	x	x	x
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	6 786,2	8 386,5	123,6	58,6	65,7
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	—	—	—	—	—
Wynik finansowy netto	6 786,2	8 386,5	123,6	58,6	65,7
zysk netto	6 786,2	8 386,5	123,6	57,5	63,6
strata netto	—	—	—	—	—
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	17,3	10,9	x	x	x
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	14,3	8,9	x	x	x

Tabl. 86. Banki prowadzące usługi powiernicze – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2007	2008
	w mln zł	
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	87 483,6	160 837,1
Przychody z działalności bankowej	79 783,1	150 841,7
Przychody z tytułu odsetek	25 532,6	37 435,6
w tym kredytowych	16 467,8	26 022,0
od sektora finansowego	4 403,2	4 882,8
od sektora niefinansowego	15 863,7	25 381,9
od sektora budżetowego	604,1	640,1
od papierów wartościowych	4 661,6	6 530,7
Przychody z tytułu prowizji	9 500,5	10 358,0
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	874,1	1 400,2
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	43 875,9	101 647,8
Pozostałe przychody operacyjne	1 135,6	1 306,6
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	116,0	96,9
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	6 448,8	8 592,0
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	76 098,4	147 706,7
Koszty działalności bankowej	53 308,0	118 331,5
Koszty z tytułu odsetek	11 159,2	18 330,5
w tym depozytowych	7 847,4	13 443,8
od sektora finansowego	3 311,8	4 886,7
od sektora niefinansowego	6 980,3	12 068,5
od sektora budżetowego	867,1	1 375,3
Koszty z tytułu prowizji	1 687,8	2 163,8
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	40 461,0	97 837,2
Pozostałe koszty operacyjne	390,1	526,8
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	118,5	96,6
Koszty działania banku	13 754,9	15 886,7
wynagrodzenia	6 405,1	7 333,8
ubezpieczenia i inne świadczenia	1 465,0	1 580,3
pozostałe	5 884,7	6 972,5
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	1 626,5	1 623,7
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	6 900,4	11 241,5

Tabl. 87. Banki prowadzące usługi powiernicze – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2007	2008
	w mln zł	
Wynik działalności bankowej	26 475,1	32 510,2
Wynik z tytułu odsetek	14 373,5	19 105,1
w tym kredytowych i depozytowych	8 620,4	12 578,2
Wynik z tytułu prowizji	7 812,7	8 194,2
Wynik operacji finansowych	1 075,6	-383,9
Wynik z pozycji wymiany	2 339,2	4 194,6
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	-2,6	0,3
Wynik działalności operacyjnej	11 385,2	13 130,5
Wynik operacji nadzwyczajnych	0,1	0,1
zyski nadzwyczajne	0,1	0,1
straty nadzwyczajne	0,0	0,0
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	–	–
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	-3,7	–
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	-1,1	0,3
Wynik finansowy brutto	11 380,6	13 130,9
zysk brutto	11 380,6	13 130,9
strata brutto	–	–
Podatek dochodowy	2 035,9	2 415,2
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	-2,5	-0,5
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	9 347,2	10 716,2
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	–	–
Wynik finansowy netto	9 347,2	10 716,2
zysk netto	9 347,2	10 716,2
strata netto	–	–
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	13,0	8,2
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	10,7	6,7

Tabl. 88. Banki geldowe – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	66 107,8	69 449,8	75 836,3	140 655,7
Przychody z działalności bankowej	58 236,8	62 174,0	68 194,5	131 266,5
Przychody z tytułu odsetek	22 252,7	22 215,2	24 131,3	35 816,8
w tym kredytowych	12 984,4	13 315,4	15 627,7	24 901,9
od sektora finansowego	3 442,3	3 671,0	4 013,9	4 602,4
od sektora niefinansowego	11 702,0	12 399,9	14 895,9	24 069,5
od sektora budżetowego	1 282,4	915,5	731,8	832,4
od papierów wartościowych	5 826,0	5 228,8	4 489,7	6 312,5
Przychody z tytułu prowizji	6 754,6	8 317,9	9 092,0	9 968,7
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	762,5	1 067,8	886,6	1 436,8
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	28 467,0	30 573,0	34 084,6	84 044,1
Pozostałe przychody operacyjne	939,8	1 175,3	1 019,0	1 227,8
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	27,6	40,3	110,5	85,7
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	6 903,6	6 060,2	6 512,3	8 075,7
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	57 896,6	59 470,5	64 895,4	127 983,2
Koszty działalności bankowej	36 217,4	38 077,5	43 030,1	100 075,1
Koszty z tytułu odsetek	10 394,2	9 407,3	10 443,7	17 438,8
w tym depozytowych	7 917,7	6 806,8	7 402,8	12 817,1
od sektora finansowego	2 476,5	2 600,5	3 040,9	4 621,7
od sektora niefinansowego	7 068,4	6 029,3	6 530,6	11 435,1
od sektora budżetowego	849,3	777,5	872,2	1 382,0
Koszty z tytułu prowizji	1 151,9	1 362,9	1 611,6	2 087,8
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	24 671,3	27 307,3	30 974,8	80 548,5
Pozostałe koszty operacyjne	489,6	818,7	370,4	519,6
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	29,1	37,2	114,0	84,4
Koszty działania banku	11 905,9	12 438,3	12 997,1	15 116,0
wynagrodzenia	5 479,6	5 807,4	6 011,6	6 945,8
ubezpieczenia i inne świadczenia	1 193,2	1 287,9	1 387,7	1 510,1
pozostałe	5 233,1	5 343,0	5 597,8	6 660,0
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	1 738,8	1 543,7	1 541,9	1 551,8
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	7 515,8	6 555,0	6 841,8	10 636,3

Tabl. 89. Banki geldowe – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
Wynik działalności bankowej	22 019,4	24 096,4	25 164,4	31 191,4
Wynik z tytułu odsetek	11 858,5	12 807,9	13 687,6	18 378,1
w tym kredytowych i depozytowych	5 066,7	6 508,6	8 224,9	12 084,8
Wynik z tytułu prowizji	5 602,7	6 955,0	7 480,4	7 880,9
Wynik operacji finansowych	740,9	952,7	1 088,3	-525,0
Wynik z pozycji wymiany	3 054,8	2 313,1	2 021,5	4 020,6
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	-1,5	3,1	-3,4	1,3
Wynik działalności operacyjnej	8 211,2	9 979,3	10 940,9	12 672,5
Wynik operacji nadzwyczajnych	0,5	1,5	0,1	0,1
zyski nadzwyczajne	1,2	1,8	0,1	0,1
straty nadzwyczajne	0,7	0,3	0,0	0,0
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	—	—	—	—
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	146,3	#	—	—
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	3,6	114,7	-1,1	0,3
Wynik finansowy brutto	8 361,6	10 105,5	10 940,0	12 672,9
zysk brutto	8 361,6	10 105,5	10 940,0	12 672,9
strata brutto	—	—	—	—
Podatek dochodowy	1 331,9	1 753,4	1 979,5	2 314,7
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	21,8	12,1	-2,5	-0,5
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	7 007,9	8 340,0	8 962,9	10 358,7
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	1,0	—	—	—
Wynik finansowy netto	7 008,9	8 340,0	8 962,9	10 358,7
zysk netto	7 008,9	8 340,0	8 962,9	10 358,7
strata netto	—	—	—	—
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	12,6	14,6	14,4	9,0
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	10,6	12,0	11,8	7,4

Tabl. 90. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	15 033,4	12 096,0	19 591,2	33 004,8
Przychody z działalności bankowej	13 723,7	10 977,1	18 685,2	31 743,4
Przychody z tytułu odsetek	3 792,0	4 167,1	5 963,8	8 980,1
w tym kredytowych	2 717,4	3 006,7	4 384,4	6 878,0
od sektora finansowego	841,3	806,1	1 195,7	1 431,6
od sektora niefinansowego	2 691,8	2 997,4	4 331,2	6 796,2
od sektora budżetowego	25,6	9,3	53,2	81,8
od papierów wartościowych	233,3	354,3	383,7	670,6
Przychody z tytułu prowizji	1 137,3	944,6	1 545,1	1 700,3
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	15,7	7,2	24,1	35,2
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	8 778,7	5 858,1	11 152,2	21 027,9
Pozostałe przychody operacyjne	216,2	145,8	203,1	253,5
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	2,0	12,7	6,2	52,0
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	1 091,5	960,4	696,7	955,8
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	13 961,1	11 166,9	18 405,0	31 933,2
Koszty działalności bankowej	10 540,8	7 413,1	14 150,3	25 897,1
Koszty z tytułu odsetek	2 034,1	1 840,5	3 234,3	5 532,9
w tym depozytowych	596,1	614,4	986,7	1 591,2
od sektora finansowego	1 438,0	1 226,1	2 247,7	3 941,7
od sektora niefinansowego	583,0	600,9	963,7	1 545,4
od sektora budżetowego	13,1	13,5	23,0	45,8
Koszty z tytułu prowizji	397,8	245,7	563,1	577,3
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	8 108,9	5 326,9	10 352,9	19 786,9
Pozostałe koszty operacyjne	85,4	100,6	132,6	153,0
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	2,1	13,5	7,1	50,9
Koszty działania banku	1 726,7	2 056,6	2 706,4	3 570,3
wynagrodzenia	704,5	824,3	1 107,8	1 474,1
ubezpieczenia i inne świadczenia	123,7	149,9	196,1	250,7
pozostałe	898,5	1 082,5	1 402,4	1 845,4
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	163,6	163,8	209,5	248,6
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	1 442,5	1 419,4	1 199,2	2 013,3

Tabl. 91. Banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
Wynik działalności bankowej	3 182,9	3 564,0	4 534,9	5 846,3
Wynik z tytułu odsetek	1 757,9	2 326,6	2 729,5	3 447,2
w tym kredytowych i depozytowych	2 121,3	2 392,3	3 397,7	5 286,8
Wynik z tytułu prowizji	739,5	698,9	982,1	1 123,0
Wynik operacji finansowych	74,1	64,9	-6,5	67,1
Wynik z pozycji wymiany	595,7	466,4	805,8	1 173,9
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	-0,1	-0,8	-0,9	1,1
Wynik działalności operacyjnej	1 072,3	929,1	1 186,2	1 071,6
Wynik operacji nadzwyczajnych	—	—	0,0	—
zyski nadzwyczajne	—	—	—	—
straty nadzwyczajne	—	—	0,0	—
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	—	—	—	—
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	0,6	-0,1	0,1	-25,8
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	—	—	—	4,1
Wynik finansowy brutto	1 072,9	929,0	1 186,3	1 049,9
zysk brutto	1 148,3	1 170,8	1 397,0	1 410,9
strata brutto	75,4	241,8	210,7	361,0
Podatek dochodowy	211,6	218,2	218,9	198,8
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	-5,3	—	0,0	-0,3
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	866,6	710,8	967,5	851,3
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	—	—	—	—
Wynik finansowy netto	866,6	710,8	967,5	851,3
zysk netto	941,1	922,4	1 170,0	1 194,7
strata netto	74,5	211,7	202,5	343,4
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	7,1	7,7	6,1	3,2
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	5,8	5,9	4,9	2,6

Tabl. 92. Banki zrzeszające – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	934,8	971,8	1124,2	1 521,1
Przychody z działalności bankowej	809,6	798,3	927,8	1 325,9
Przychody z tytułu odsetek	656,2	629,6	747,8	1 098,7
w tym kredytowych	217,5	206,3	274,5	423,0
od sektora finansowego	187,2	192,0	226,8	200,7
od sektora niefinansowego	141,4	150,0	200,9	314,9
od sektora budżetowego	76,1	56,3	73,6	108,1
od papierów wartościowych	251,5	231,3	246,4	475,0
Przychody z tytułu prowizji	111,6	127,4	130,7	130,1
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	1,3	1,4	1,1	1,3
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	40,5	39,8	48,2	95,8
Pozostałe przychody operacyjne	46,3	49,3	69,4	66,7
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	–	–	–	–
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	78,9	124,2	127,0	128,5
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	876,4	915,6	1 031,3	1 445,3
Koszty działalności bankowej	502,0	489,8	593,6	942,1
Koszty z tytułu odsetek	461,7	446,6	544,9	857,2
w tym depozytowych	37,5	38,6	45,0	75,8
od sektora finansowego	424,2	408,0	499,9	781,4
od sektora niefinansowego	33,1	31,1	38,2	60,4
od sektora budżetowego	4,4	7,5	6,8	15,4
Koszty z tytułu prowizji	28,1	36,0	40,1	33,9
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	12,2	7,2	8,6	51,0
Pozostałe koszty operacyjne	33,3	28,6	37,5	34,7
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	–	–	–	–
Koszty działania banku	224,6	221,0	233,5	260,5
wynagrodzenia	108,5	105,7	112,8	121,7
ubezpieczenia i inne świadczenia	22,7	24,1	25,9	26,2
pozostałe	93,4	91,2	94,8	112,6
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	22,7	21,8	17,1	20,0
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	93,8	154,4	149,5	187,9

Tabl. 93. Banki zrzeszające – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
Wynik działalności bankowej	307,6	308,5	334,2	383,8
Wynik z tytułu odsetek	194,5	183,0	202,8	241,6
w tym kredytowych i depozytowych	180,0	167,7	229,5	347,2
Wynik z tytułu prowizji	83,5	91,4	90,7	96,2
Wynik operacji finansowych	4,9	4,5	7,7	10,5
Wynik z pozycji wymiany	23,4	28,2	31,9	34,3
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	—	—	—	—
Wynik działalności operacyjnej	58,4	56,2	93,0	75,8
Wynik operacji nadzwyczajnych	—	—	—	—
zyski nadzwyczajne	—	—	—	—
straty nadzwyczajne	—	—	—	—
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	—	—	—	—
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	0,1	-1,1	2,1	-3,0
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	—	—	—	—
Wynik finansowy brutto	58,5	55,2	95,1	72,8
zysk brutto	58,5	55,2	95,1	#
strata brutto	—	—	—	#
Podatek dochodowy	7,9	10,6	23,0	24,1
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	—	—	—	—
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	50,6	44,5	72,1	48,8
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	—	—	—	—
Wynik finansowy netto	50,6	44,5	72,1	48,8
zysk netto	50,6	44,5	72,1	#
strata netto	—	—	—	#
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	6,3	5,7	8,5	4,8
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	5,4	4,6	6,4	3,2

Tabl. 94. Banki samochodowe – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	568,6	541,3	652,4	855,2
Przychody z działalności bankowej	444,3	403,2	454,6	621,0
Przychody z tytułu odsetek	411,6	369,0	401,9	547,4
w tym kredytowych	404,8	364,2	395,1	515,9
od sektora finansowego	6,7	4,7	6,6	29,8
od sektora niefinansowego	404,8	364,2	395,1	515,9
od sektora budżetowego	0,0	0,0	0,0	0,0
od papierów wartościowych	0,1	0,1	0,1	1,7
Przychody z tytułu prowizji	18,6	25,0	33,0	39,2
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	11,6	4,9	17,6	19,6
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	2,5	4,2	2,1	14,8
Pozostałe przychody operacyjne	30,9	34,9	58,3	58,8
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	–	–	–	–
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	93,4	103,2	139,5	175,5
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	444,7	430,8	560,2	754,3
Koszty działalności bankowej	164,9	145,5	188,6	342,4
Koszty z tytułu odsetek	153,0	129,3	170,2	305,0
w tym depozytowych	35,5	26,2	34,5	57,8
od sektora finansowego	117,5	103,0	135,7	247,2
od sektora niefinansowego	35,5	26,2	34,5	57,8
od sektora budżetowego	–	–	0,0	0,0
Koszty z tytułu prowizji	10,8	12,4	17,1	18,4
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	1,1	3,8	1,3	19,0
Pozostałe koszty operacyjne	8,8	9,6	16,3	13,7
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	–	–	–	–
Koszty działania banku	145,6	146,5	176,1	181,3
wynagrodzenia	56,3	54,7	68,2	71,9
ubezpieczenia i inne świadczenia	10,5	12,1	13,2	14,1
pozostałe	78,8	79,8	94,6	95,3
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	8,8	11,7	16,0	17,2
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	116,6	117,4	163,2	199,7

Tabl. 95. Banki samochodowe – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
Wynik działalności bankowej	279,4	257,7	266,0	278,6
Wynik z tytułu odsetek	258,6	239,7	231,7	242,4
w tym kredytowych i depozytowych	369,3	338,0	360,6	458,1
Wynik z tytułu prowizji	7,8	12,6	16,0	20,8
Wynik operacji finansowych	-0,2	-0,8	-0,1	-3,7
Wynik z pozycji wymiany	1,6	1,3	0,8	-0,5
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	—	—	—	—
Wynik działalności operacyjnej	123,9	110,5	92,2	101,0
Wynik operacji nadzwyczajnych	—	—	—	—
zyski nadzwyczajne	—	—	—	—
straty nadzwyczajne	—	—	—	—
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	—	—	—	—
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	—	—	—	—
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	—	—	—	—
Wynik finansowy brutto	123,9	110,5	92,2	101,0
zysk brutto	126,0	112,0	92,2	101,0
strata brutto	2,1	1,5	—	—
Podatek dochodowy	25,4	21,5	16,5	19,7
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	—	—	0,0	—
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	98,5	89,0	75,7	81,3
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	—	—	—	—
Wynik finansowy netto	98,5	89,0	75,7	81,3
zysk netto	100,7	90,1	75,7	81,3
strata netto	2,2	1,1	—	—
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	21,8	20,4	14,1	11,8
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	17,3	16,4	11,6	9,5

Tabl. 96. Banki hipoteczne – przychody i koszty

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	388,9	531,1	569,9	887,6
Przychody z działalności bankowej	353,7	512,3	547,7	869,2
Przychody z tytułu odsetek	236,3	262,2	353,8	526,4
w tym kredytowych	218,7	248,8	341,9	503,3
od sektora finansowego	10,2	8,4	6,7	10,9
od sektora niefinansowego	207,5	230,2	314,5	461,7
od sektora budżetowego	11,2	18,6	27,4	41,6
od papierów wartościowych	7,4	4,9	5,2	12,3
Przychody z tytułu prowizji	6,3	12,6	12,6	9,4
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	—	—	—	—
Przychody z operacji finansowych i wymiany walutowej	111,1	237,4	181,3	333,3
Pozostałe przychody operacyjne	18,0	2,7	2,6	2,4
Przychody z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	—	—	—	—
Przychody z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości	17,2	16,1	19,6	16,0
KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	328,0	461,2	509,3	808,1
Koszty działalności bankowej	217,2	366,4	397,8	690,8
Koszty z tytułu odsetek	132,0	145,1	220,7	372,7
w tym depozytowych	5,5	4,7	8,1	8,9
od sektora finansowego	126,5	140,4	212,5	363,9
od sektora niefinansowego	5,5	4,7	8,1	8,9
od sektora budżetowego	—	—	—	—
Koszty z tytułu prowizji	2,8	3,9	8,5	6,3
Koszty operacji finansowych i wymiany walutowej	82,4	217,4	168,6	311,8
Pozostałe koszty operacyjne	3,6	4,7	1,2	1,6
Koszty z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	—	—	—	—
Koszty działania banku	69,5	66,9	69,7	76,2
wynagrodzenia	33,3	35,1	37,5	41,9
ubezpieczenia i inne świadczenia	4,1	4,2	4,3	4,4
pozostałe	32,1	27,7	27,9	29,8
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	7,2	3,8	3,8	4,2
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości	30,5	19,4	36,6	35,2

Tabl. 97. Banki hipoteczne – wyniki i wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
	w mln zł			
Wynik działalności bankowej	136,5	145,9	149,9	178,3
Wynik z tytułu odsetek	104,3	117,0	133,1	153,7
w tym kredytowych i depozytowych	213,2	244,1	333,8	494,4
Wynik z tytułu prowizji	3,5	8,7	4,1	3,1
Wynik operacji finansowych	18,8	8,1	7,6	7,4
Wynik z pozycji wymiany	9,9	12,0	5,1	14,1
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	—	—	—	—
Wynik działalności operacyjnej	60,9	69,9	60,6	79,5
Wynik operacji nadzwyczajnych	—	—	—	—
zyski nadzwyczajne	—	—	—	—
straty nadzwyczajne	—	—	—	—
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	—	—	—	—
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	—	—	—	—
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia niezaliczonych do operacji niekontynuowanych	—	—	—	—
Wynik finansowy brutto	60,9	69,9	60,6	79,5
zysk brutto	69,0	77,6	63,3	79,5
strata brutto	8,1	7,7	2,7	0,0
Podatek dochodowy	18,0	17,2	11,3	14,4
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	-5,3	—	—	—
Wynik finansowy netto z operacji kontynuowanych	48,2	52,7	49,3	65,1
Wynik finansowy netto z operacji niekontynuowanych	—	—	—	—
Wynik finansowy netto	48,2	52,7	49,3	65,1
zysk netto	55,9	60,5	52,1	65,1
strata netto	7,7	7,8	2,8	—
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	15,7	13,2	10,6	9,0
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	12,4	9,9	8,7	7,3